

URZĄD MIASTA ŁODZI
BIURO REWITALIZACJI
I MIESZKALNICTWA

RAPORT
Z MONITORINGU REALIZACJI
I OCENY POSTĘPÓW OSIĄGANIA
CELÓW GMINNEGO PROGRAMU
REWITALIZACJI MIASTA ŁODZI
ZA ROK 2023

Niniejszy Raport opracowany został przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w Departamencie Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi przy współudziale Łódzkiego Ośrodka Geodezji, na podstawie danych z komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi i miejskich jednostek organizacyjnych.

Czerwiec 2024

Spis treści

Podsumowanie zarządcze	4
1. Wprowadzenie	6
2.1 Cel opracowania	6
2.2 Metodologia monitoringu i oceny	6
2.3 Kontekst opracowania	7
2. Analiza zmian stanu obszaru	8
2.1 Sfera społeczna	11
2.2 Sfera gospodarcza	82
2.3 Sfera techniczna	96
2.4 Sfera środowiskowa	107
2.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	112
3. Analiza osiągnięcia celów strategicznych Programu rewitalizacji	115
3.1. Cel 1 – Uzyskać spójność społeczną	115
3.1.1. Wskaźniki w obszarze problemów bezrobocia	115
3.1.2. Wskaźniki w obszarze problemów ubóstwa	115
3.1.3. Wskaźniki w obszarze uczestnictwa	115
3.2. Cel 2 – Zmienić dzięki rewitalizacji wizerunek miasta i jego centrum	116
3.2.1. Wskaźniki potencjału w obszarze wizerunku	116
3.2.2. Wskaźniki potencjału aktywności obywatelskiej	116
3.3. Cel 3 – Ożywić lokalną przedsiębiorczość	117
3.4. Cel 4 – Ożywić obszar zamieszkania	117
4. Monitoring realizacji przedsięwzięć	118
4.1. Realizacja przedsięwzięć podstawowych	118
4.1.1. Przedsięwzięcia Miasta Łodzi	118
4.1.2. Przedsięwzięcia podmiotów zewnętrznych	122
4.2. Realizacja pozostałych typów przedsięwzięć oraz zadań z „R”	122
5. Działania Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w 2023	124
6. Podsumowanie – wnioski	136
7. Załączniki	139

PODSUMOWANIE ZARZĄDCZE

Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi (GPR) jest dokumentem umożliwiającym prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze przy współudziale lokalnej społeczności uchwalonym przez Radę Miejską 28 września 2016 r. i trzykrotnie zmienianym. Pierwsza zmiana została uchwalona 4 lipca 2018 r., druga 24 grudnia 2020 roku, ostatnia zaś procedowana w 2023 roku weszła w życie w styczniu 2024 r. W GPR określono, na podstawie wyników analiz prowadzonych m.in. w 2016 roku¹, **cele rewitalizacji oraz kierunki działań**, za pomocą których wskazany obszar ma zostać wyprowadzony ze stanu kryzysu, w jakim się znajduje. Program zawiera również opis przedsięwzięć, które będą realizowane na obszarze rewitalizacji, prowadząc do osiągnięcia zaplanowanych celów. Niniejszy raport ilustruje kompleksowo realizację przedsięwzięć Programu w roku 2023 oraz stan obszaru rewitalizacji na koniec opisywanego okresu. Opisano w nim także zadania realizowane w tym czasie przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Łodzi.

Wyniki analiz na obszarze rewitalizacji wskazują na kontynuowanie ścieżki stopniowego przewyższania negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, do poziomu niższego niż notowany w latach przed pandemią covid -19, które spada aczkolwiek różnica w stosunku do roku 2022 jest bardzo niewielka. Osiągnięty obecnie poziom bezrobocia (ok. 4,4% na terenie całej Łodzi) nie wymaga już intensywnego działania, choć w innych miastach w Polsce wskaźnik ten osiąga wartość 1,4 – 2,5%. Przy ogólnej poprawie wskaźników dla całego miasta na obszarze rewitalizacji nadal jednak wskaźniki te są wyższe niż w rejonach poza centrum. W związku z powyższym w kolejnych latach należy nadal prowadzić działania mające na celu obniżanie bezrobocia w centrum i „wyrównanie” tą drogą poziom różnych zjawisk na terenie całej Łodzi. Wciąż wyzwaniem, wyróżniającym negatywnie Łódź na tle innych dużych miast w Polsce jest wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej puli osób poszukujących pracy. Warto jednak odnotować, że wskaźnik ten jest najniższy od 2016 roku, gdy rozpoczęto monitoring obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się przede wszystkim zamieszkiwaniem w większym stopniu dzieci, młodzieży i osób młodych oraz w wieku średnim. Przekłada się to także na wyższy odsetek młodych bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących centrum Łodzi ale ponownie wskaźnik ten jest najniższy od 2016 roku i obserwujemy tu tendencję spadkową, od której wyjątkiem były lata pandemii. Dane pokazują, że usługi opiekuńcze, aktywizacyjne, integracyjne, działania infrastrukturalne kierowane do seniorów znacznie częściej znajdują swoich odbiorców na osiedlach – blokowiskach charakterystycznych dla osiedli zewnętrznych miasta, natomiast przestrzenie i usługi dotyczące rodzin z dziećmi częściej powinny być budowane w kwartałach centralnych. Z uwagi na postępujące starzenie się społeczeństwa naszego miasta nie należy jednak zaniedbywać budowania oferty dla seniorów w całej Łodzi.

Zjawiskiem wymagającym dalszych analiz jest obserwowana po raz pierwszy od 2016 roku wyższa liczba firm zamykających działalność od tych, które się rejestrują. Trudno bez pogłębionych badań

¹ Przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Łodzi oparto się o zapisy art. 12 ustawy o rewitalizacji, który pozwala na odwołanie się do istniejących miejskich dokumentów, jeśli zawarte w nich analizy spełniają inne warunki ustawy. W zakresie problemów społecznych wykorzystano analizy prowadzone do przygotowania *Polityki Społecznej dla Łodzi 2020+*, zaś zasięg degradacji przestrzennej i technicznej zaczerpnięty został z *Polityki Rozwoju Przestrzennego Łodzi*.

przesądzać co do charakteru i wpływu tej zmiany na gospodarkę Łodzi, niemniej warto potraktować ją jako pewien sygnał alarmowy, wskaźnik wymagający zarówno dalszych analiz jak też, być może znak, że należy analizować skuteczność metod stosowanych w celu wspierania działalności gospodarczej.

Rok 2023 to nadal okres intensywnej realizacji projektów inwestycyjnych przekształcających wizerunek oraz stan techniczny priorytetowych kwartałów wielkomiejskich. Ich finalizacja planowana na rok 2023 wydłużona została do połowy roku 2024, zatem dopiero wtedy ocenić będzie można wpływ projektów obszarowych na wizerunek centrum. Warto przypomnieć, że dopiero od początku 2024 roku udostępnione zostały kluczowe przestrzenie publiczne przekształcone w projektach rewitalizacji takie jak pasaż Schillera, plac Wolności, Rynek Staromiejski i park Staromiejski czy ul. Północna – tzw. bulwary Północne. Analizy stanu obszaru rewitalizacji pokazują, że pomimo toczących się inwestycji obszarowych wyzwaniem widocznym w centrum miasta pozostaje duży udział budynków komunalnych ogrzewanych piecami na paliwa stałe oraz konieczność przeprowadzenia remontów w obiektach zabytkowych – zarówno tzw. rejestrowych jak i „ewidencyjnych”. Warto przypomnieć, że obiekty zabytkowe w przytłaczającej większości ulokowane są na obszarze rewitalizacji i stanowią jego potencjał kulturowy, przesądzają o charakterze, wizerunku centrum Łodzi i niewątpliwie są kluczowym elementem dla budowania poczucia tożsamości Łódzianek i Łódzian.

1. WPROWADZENIE

2.1 Cel opracowania

Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi (zwany dalej Programem lub, w skrócie „GPR”) jest podstawowym dokumentem uchwalonym przez gminę umożliwiającym prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze przy współudziale lokalnej społeczności.

Program został po raz pierwszy przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi Nr XXXV/916/16 z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi, następnie zmieniony uchwałą Nr LXXIII/1980/18 z dnia 5 lipca 2018 roku oraz Uchwałą Nr XXXIV/1122/20 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 24 grudnia 2020 r., zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Obecnie obowiązująca wersja programu została przyjęta Uchwałą Nr LXXXVI/2594/24 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 stycznia 2024 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi.

Fundamentem GPR jest **szczegółowa diagnoza** obszaru rewitalizacji², która ukazuje występujące na nim negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze i przestrzenno-funkcjonalne oraz potencjały warte rozwijania.

W GPR określono **cele rewitalizacji oraz kierunki działań**, mające pomóc wskazanemu obszarowi w wyjściu ze stanu kryzysu, w którym się znajduje. Program zawiera również **opis przedsięwzięć**, które będą realizowane na obszarze rewitalizacji, prowadząc do osiągnięcia zaplanowanych celów.

System monitoringu realizacji GPR oparty jest o procesy systematycznego zbierania i analizowania danych obejmujących cały obszar miasta ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, ukazujących stan wybranych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych, a także informacji na temat postępów w realizacji poszczególnych Przedsięwzięć.

Niniejszy raport powstał w celu przedstawienia w przystępny i kompleksowy sposób zebranych danych dotyczących roku 2023 zgodnie z obowiązkiem zapisanym w art. 22 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Dane opracowane przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa we współpracy z Łódzkim Ośrodkiem Geodezji (ŁOG) publikowane są sukcesywnie na portalu *rewitalizacja.lodz.pl*, uruchomionym w październiku 2018 roku.

2.2 Metodologia monitoringu i oceny

Monitoring (monitorowanie) to procedura systematycznego sprawdzania i kontroli, czy Program jest realizowany zgodnie z założeniami. W ramach monitoringu sprawdzeniu podlega:

1. jak przebiegają prace – rejestrowane i raportowane są postępy w ramach poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,

² j. w.

2. co się zmienia – rejestrowany i raportowany jest stan obszaru rewitalizacji, analizowane występujące na nim zjawiska kryzysowe, problemy i potencjały.

2.3 Kontekst opracowania

Okres analizy

W niniejszym raporcie za rok 2023, oprócz opisu stanu zjawisk zaobserwowanych w tym roku i ich rozkładu przestrzennego, przedstawione są dane porównawcze w stosunku do lat poprzedzających. Opis zmian, jakie zachodzą, zwłaszcza w długim okresie (ujęcie dynamiczne), jest kluczowy dla przeprowadzenia oceny, czy realizacja GPR przynosi pożądane efekty. Warto przypomnieć, że lata 2020 - 2021 w gospodarce szczególnie były dotknięte reperkusjami związanymi z wystąpieniem pandemii Covid-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2, natomiast rok 2022 to okres, na który szczególnie wpłynęła inwazja Rosji w Ukrainie.

Pozyskiwanie danych

W drugiej połowie 2019 roku wdrożony został system raportowania postępów w realizacji Przedsięwzięć GPR przy wykorzystaniu dedykowanych narzędzi informatycznych opracowanych wraz z Łódzkim Ośrodkiem Geodezji. Pierwszy okres jego funkcjonowania to wdrożenie użytkowników – jednostek i podmiotów raportujących postęp poszczególnych przedsięwzięć oraz zadań / projektów składających się na te Przedsięwzięcia, a także testowanie i usuwanie ewentualnych błędów. Wraz z nabywaniem doświadczenia użytkowników oraz administratorów systemu zbierania danych, problemy z pozyskiwaniem odpowiednich danych powinny być sukcesywnie rozwiązywane.

Dane dotyczące postępów w realizacji przedsięwzięć podstawowych i pozostałych zadań rewitalizacyjnych pozyskiwane są od właścicieli danych przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w cyklu półrocznym.

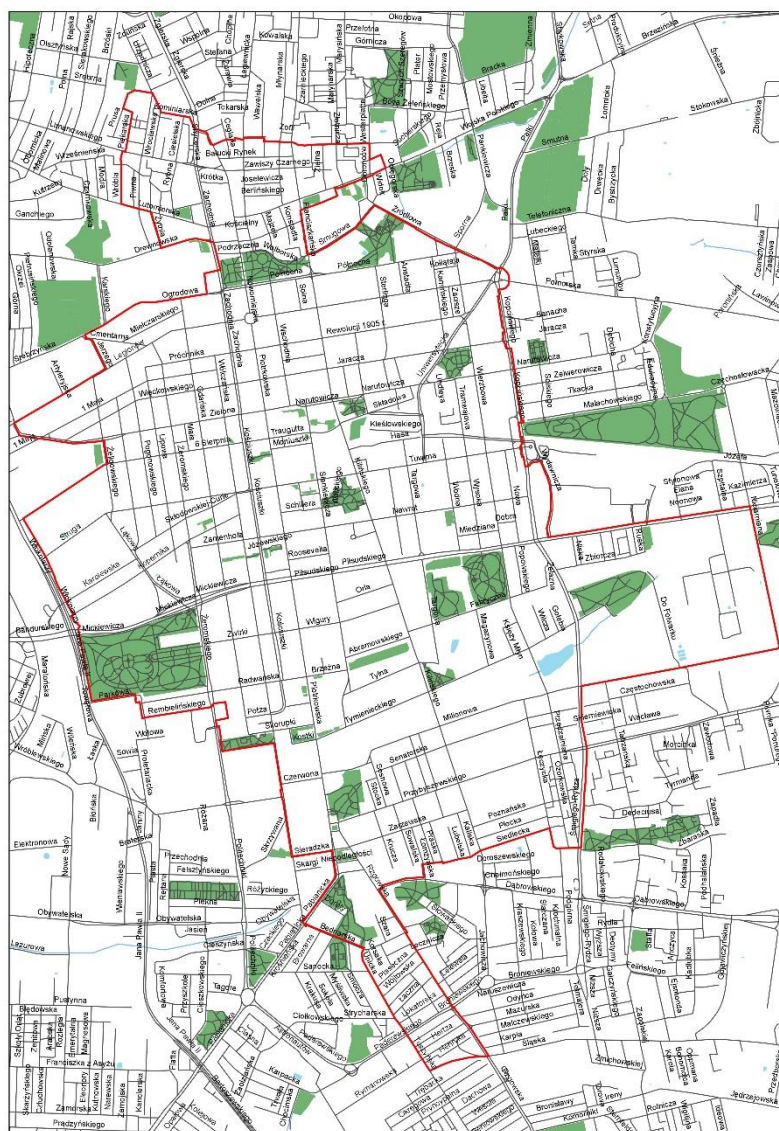
2. ANALIZA ZMIAN STANU OBSZARU

W tej części raportu opisane zostały wyniki monitoringu stanu obszaru. Pod tym pojęciem rozumie się zbieranie i analizę danych generowanych przez poszczególne jednostki miejskie, instytucje oraz inne podmioty prowadzące rejestry danych dotyczące różnorodnych zjawisk – zgodnie z kompetencjami. Dane te pozyskiwane są przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa i Łódzki Ośrodek Geodezji raz do roku, według stanu na dzień 31 grudnia. W dalszej części rozdziału zaprezentowany został rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk.

W przypadku Łodzi, dla potrzeb systemu monitorowania postępów rewitalizacji na teren całego miasta – a tym samym również na obszar rewitalizacji – nałożona została siatka geometryczna ("plaster miodu") składająca się z 10 115 sześciokątów foremnych (heksagonów) o wielkości oczka równej 3 ha (dłuższa przekątna sześciokąta równa 214,4 m).

Mapa Łodzi z oznaczonym obszarem rewitalizacji

Mapa 1. Obszar rewitalizacji

Niniejszy rozdział części diagnostycznej oparty jest na wynikach monitoringu stanu obszaru rewitalizacji w chwili rozpoczęcia realizacji GPR, a więc na koniec 2016 r., w porównaniu z danymi dotyczącymi kolejnych lat aż do 2023 roku. Co zrozumiałe, na początku obowiązywania Programu w 2016 r., koncentrowano się na diagnozie stanu obszaru w punkcie wyjścia oraz na ocenie skali wyzwań rewitalizacyjnych. W kolejnych latach możliwe jest już obserwowanie pierwszych efektów realizowanych w jego ramach działań. Należy jednak mieć na uwadze, że największe procesy transformacji przestrzennej centrum Łodzi są nadal w toku, a ich zakończenie planowane jest w połowie roku 2024. ~~Także projekty tzw. „miękkie” są ciągle uruchamiane i wdrażane (więcej szczegółowych informacji na ten temat w rozdziale dotyczącym prac BRiM oraz w załącznikach).~~

Istotnym dla dalszych analiz i właściwego odczytania map jest umowne podzielenie obszaru rewitalizacji na strefy, które ułatwią opis ich sytuacji. Jest to wyłącznie podział roboczy, oparty nie na granicach administracyjnych, a raczej na zarysowujących się na mapach dotyczących lat 2016 i 2019 obszarach problemowych, które wykazują określone nasycenie opisywaną cechą. Ich granice wewnętrzne (przebiegające wewnątrz obszaru rewitalizacji) nie są sztywno ustalone i w zależności od zasięgu występowania zjawiska mogą nieco powiększać lub zmniejszać swój zasięg. Mając powyższe na uwadze, wyróżnić można 8 (w analizach dotyczących 2016 i 2019 r. wyznaczono 7) umownych – termin ten należy szczególnie podkreślić – obszarów/stref:

1. „Stare Bałuty” – teren zawierający się wewnątrz granic północnego „cypla” obszaru rewitalizacji, dla którego granicę południową stanowi park Staromiejski;
2. „Stare Polesie” – teren ograniczony zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, ulicami Ogrodową na północy, od wschodu Zachodnią i Kościuszką, od południa natomiast al. Mickiewicza;
3. „Centrum” – strefa wyodrębniona podczas analiz dotyczących 2020 r., w związku rysującą się na licznych mapach jej odrębnością od „Starego Polesia”, zarówno pod względem charakterystyki problemów, jak i odrębnością przestrzenną (wyraźne oddzielenie szeroką arterią komunikacyjną w postaci ul. Kościuszką i ul. Zachodnią) – wyznaczona przebiegiem ul. Kościuszką i Zachodnią na zachodzie, Ogrodowej i Północnej na północy, ul. Sterlinga, pl. Dąbrowskiego, Składową, Rodziny Poznańskich i Kilińskiego na wschodzie oraz alejami Piłsudskiego i Mickiewicza na południu;
4. „Śródmieście-Wschód” – obejmujący wschodnią część dawnej dzielnicy Śródmieście, ograniczony od zachodu ulicami Sterlinga, pl. Dąbrowskiego, Składową, od północy i wschodu granicą obszaru rewitalizacji, a od południa al. Rodziny Grohmanów i al. Rodziny Poznańskich;
5. „Stary Widzew” – ulokowany pomiędzy ul. Kilińskiego (od zachodu), al. Grohmanów i al. Poznańskich (od północy), granicą obszaru rewitalizacji (od wschodu) a ul. Milionową (od południa);
6. „Katedralna” – pomiędzy zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, al. Mickiewicza i Piłsudskiego, ul. Kilińskiego a ul. Milionową i Czerwoną;
7. „Górna-Północ” – kwartały zawarte pomiędzy Milionową i Czerwoną a południowo-wschodnią, południową i południowo-zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, spięte obszarem pl. Niepodległości i Górniaka;
8. „Południe” – charakterystyczny ogonek stanowiący południową część obszaru rewitalizacji rozciągający się pomiędzy pl. Niepodległości, linią kolei obwodowej, Rzgowską a Pabianicką, Bednarską i Tuszyńską.

2.1 Sfera społeczna

Jednym z uwarunkowań rozwoju miasta jest jego potencjał demograficzny. W znacznym stopniu zmiany w jego obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, obserwowanych w odniesieniu do całego kraju. Przekształcenia demograficzne w Łodzi wpisują się w te prawidłowości. Łódź przez okres po zakończeniu drugiej wojny światowej, aż do 2007 r. była drugim, a od 2007 r. trzecim, po Warszawie i Krakowie, miastem w Polsce pod względem liczby mieszkańców. W 2022 r. – na skutek systematycznego spadku liczby mieszkańców – utraciła tę pozycję na korzyść Wrocławia. Wedle danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 r. Łódź zamieszkiwana była przez 696 503 osób. „Raport o stanie miasta. Łódź 2016” wskazywał, iż ludność Łodzi stanowi 28,1% populacji województwa łódzkiego. Ten sam dokument dotyczący 2020 r. wskazuje, iż odsetek wyniósł 27,6% (zmniejszenie wartości o 0,1% w porównaniu z poprzednim rokiem) przy liczbie mieszkańców wynoszącej 677,3 tys. 30 czerwca 2022 r. Łódź zamieszkiwana była przez 661 329 osób, co stanowiło 27,7% mieszkańców województwa. W grudniu 2023 r. natomiast liczba ta wyniosła 652 015, co stanowiło 27,6% mieszkańców województwa. Warto zauważyć, że populacja kurczy się w całym regionie, a nie tylko w jego stolicy.

Powyższe dane pozyskane z GUS nie odzwierciedlają jednak w pełni zjawisk demograficznych w mieście. Nie uwzględniają m.in. rosnącej migracji, przede wszystkim z Ukrainy (wcześniej zarobkowej, a obecnie uchodźców uciekających przed działaniami wojennymi). Według różnych analiz związanych np. z telekomunikacją, w 2021 r. w Łodzi mieszkało i pracowało już co najmniej kilkadziesiąt tysięcy osób więcej, niż wynikałoby to ze statystyk GUS. Systematycznie rosta też liczba dzieci imigrantów (większość z nich także pochodzi z rodzin ukraińskich) w łódzkich szkołach i przedszkolach. Rozpoczęcie działań wojennych na terenie Ukrainy spotęgowało napływ uchodźców również do Łodzi. Z biegiem czasu wiele osób podjęło jednak decyzje o powrocie na Ukrainę, mimo zagrożenia wynikającego z prowadzonych nadal na wschodnich i południowych obszarach kraju działań wojennych i zagrożenia bombardowaniami i ostrzałami rakietowymi pozostałych terytoriów. Z uwagi na powyższe trudno jest podać precyzyjną liczbę mieszkańców miasta w 2023 r. (jak również w latach ubiegłych). Wiele źródeł podaje, iż w rzeczywistości znacznie przekracza ona 700 tys. mieszkańców.

W 2020 r. ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 56,1 % mieszkańców Łodzi, czyli o 0,7 punktu procentowego mniej niż w końcu 2019 r. Wzrósł natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym (o 0,5 punktu procentowego i – co istotne – także w wieku przedprodukcyjnym (o 0,1 punktu procentowego). Dane z czerwca (czerwca – co należy podkreślić, ponieważ w czasie redagowania raportu nie są dostępne jeszcze analizy całoroczne, sporządzane przez GUS) 2022 r. wskazywały, że ludność w wieku produkcyjnym to 374 570, co stanowiło 56,6%, przedprodukcyjnym 97 768 – 14,8%, a poprodukcyjnym 188 991 – 28,6%. W czerwcu 2023 r. natomiast wartości te przedstawiały się następująco: ludność w wieku produkcyjnym to 369 067 (spadek wartości), co stanowiło 56,3%, przedprodukcyjnym 97 564 – 14,9% (niewielki spadek wartości), a poprodukcyjnym 188 648 – 28,8% (niewielki wzrost wartości).

Obserwowany od wielu lat umiarkowany ubytek liczby ludności to rezultat ujemnego przyrostu naturalnego (w dużo mniejszym stopniu migracji mieszkańców na pobyt stały, przede wszystkim na obszar łódzkiego Obszaru Metropolitalnego). Główną jego przyczyną jest od lat ubytek naturalny, czyli przewaga zgonów nad narodzinami. Odpowiada ona za 79,5% ujemnego salda demograficznego miasta, pomiędzy czerwcem 2022 r. a czerwcem 2023 r.).

Przekształcenia demograficzne w Łodzi dokonują się w rytmie prawidłowości, zauważalnych w poprzednich latach. Nadal następuje spadek liczby mieszkańców – średnio o 0,7-0,8% rocznie. Pomiedzy czerwcem 2022 r. a czerwcem 2023 r. odsetek wyniósł właśnie 0,7% (4 810 osób). Nadal był to umiarkowany trend, nie mający decydującego wpływu na bieżący potencjał rozwojowy miasta.

Gęstość zaludnienia

Wskaźnik ten jest analizowany dopiero od 2020 r., dlatego dopiero wówczas można było rozpocząć tworzenie porównań pomiędzy poszczególnymi rocznikami. Mapa nr 3 pokazuje, iż obszar rewitalizacji jest zróżnicowany pod względem gęstości zaludnienia. W porównaniu z danymi z lat 2020-21 widać na mapie dotyczącej 2022 r. niewielkie zmiany. Być może przyczyną tego stanu rzeczy jest zmiana rodzaju mapy z mapy rastrowej na – tak jak w przypadku wszystkich kolejnych grafik – mapę pokrytą siatką heksagonalną. Obszar rewitalizacji w niektórych lokalizacjach wykazuje gęstość zaludnienia tak wysoką, jak największe łódzkie blokowiska (znajdujące się poza linią kolei obwodowej: Retkinia, Teofilów czy Widzew lub znajdujące się wewnątrz jej pętli Dąbrowa). Najbardziej zaludnione jego rejony wskazują duże skupiska heksagonów w kolorze czerwonym, symbolizującym zagęszczenie na poziomie powyżej 17 800 osób na 1 km². Znajdują się one w środkowej i wschodniej części „Starych Bałut” oraz w jego sercu pomiędzy ulicami 28. pułku Strzelców Kaniowskich, Zieloną, Wólczańską i Marii Curie-Skłodowskiej. Pewne różnice zauważalne są w sytuacji północnej części „Starego Polesia”, które w 2021 r. rysowała się jako dość rozległa przestrzeń o najwyższych wskaźnikach zaludnienia. W 2022 r. widoczna była tam natomiast znacząca grupa niepokolorowanych heksagonów, graniczących bezpośrednio z tymi zaznaczonymi na czerwono, symbolizującymi wysoką gęstość zaludnienia. Domniemywać można było wówczas, iż sytuacja tej lokalizacji nie zmieniła się znacząco, ale z jakichś przyczyn zabrakło informacji, ilustrujących gęstość zaludnienia remontowanych właśnie ulic Mielczarskiego czy Legionów i zlokalizowane tam heksagony pozostały niepokolorowane. Podobnie wygląda sprawa po wschodniej stronie przecinającej Śródmieście arterii komunikacyjnej, którą stanowi ciąg ulic Zachodniej i Kościuszki, w północnej części rejonu „Centrum”, ulokowanej pomiędzy Zachodnią, Północną, Kilińskiego, Narutowicza. Potwierdzają to dane z 2023 r., które wskazują, iż faktycznie tereny te nadal należą do najgęściej zaludnionych w mieście.

Koncentracja pomarańczowych pól z pojedynczymi czerwonymi kwadratami występuje na obszarze „Górnej-Północ” pomiędzy Suwalską i Sosnową, Milionową, Kilińskiego oraz Kaliską, a także przy wschodniej granicy obszaru rewitalizacji: pomiędzy ulicami Narutowicza, Uniwersytecką, Kamińskiego a granicą obszaru oraz pomiędzy Łęczycką, Przybyszewskiego a al. Śmigłego-Rydza. W obu tych przypadkach pomiędzy starą zabudową znajdują się również bloki mieszkalne, a w przypadku drugiej lokalizacji również wieżowce, które z pewnością wpływają na wyższą wartość wskaźnika, co odróżnia je od enklaw znajdujących się na północnej części obszaru rewitalizacji, gdzie dominują kompleksy starej zabudowy w postaci kamienic czynszowych.

Na pozostałym obszarze obszaru rewitalizacji, pokrytym siatką heksagonalną, kolory charakteryzujące gęstość zaludnienia, układają się mozaikowo.

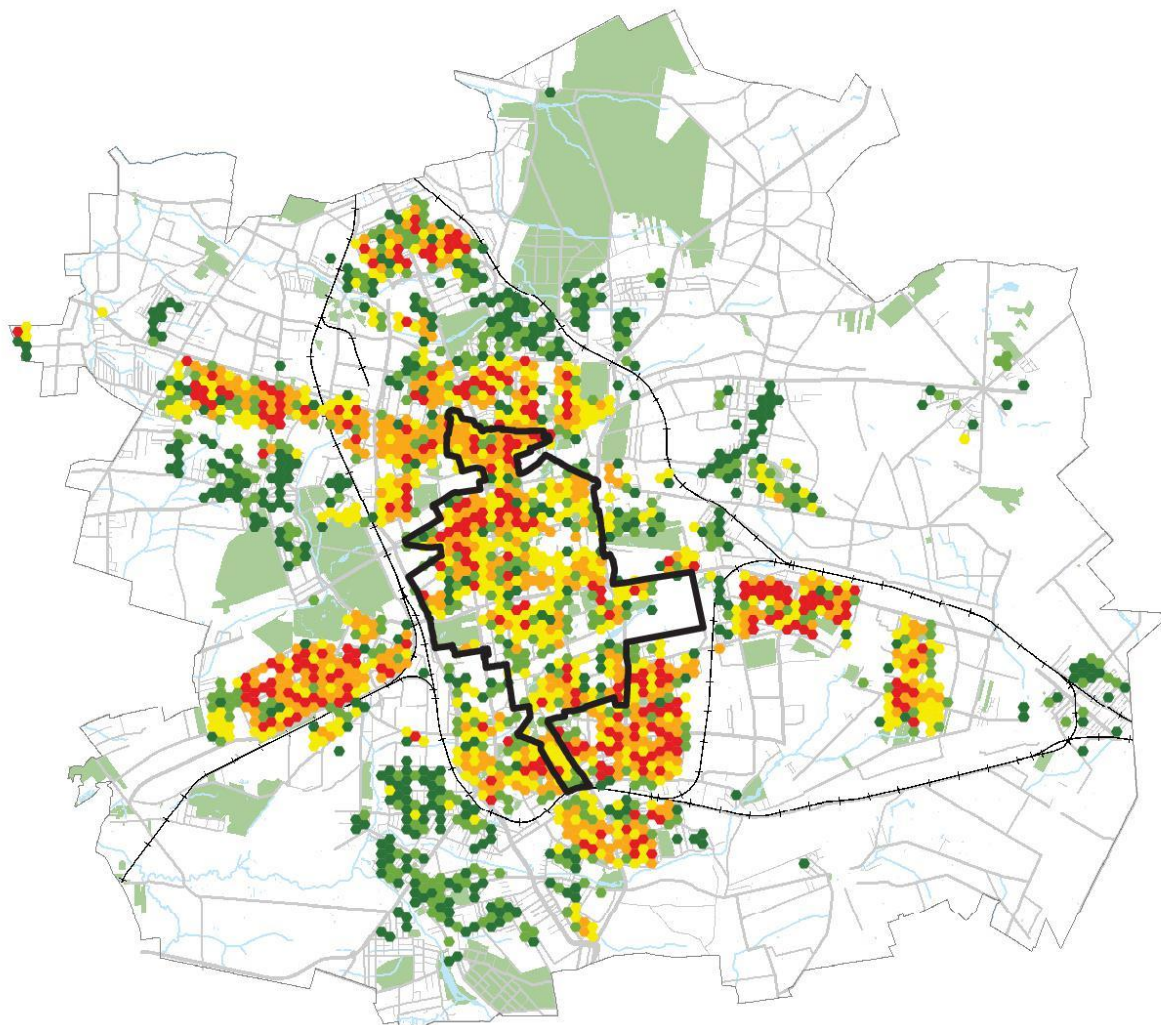
Mapa 3. Gęstość zaludnienia

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Gęstość zaludnienia

2023 r.

Liczba osób zamieszkujących dany obszar w przeliczeniu na 1 km²

 **ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI**

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Nadreprezentacja grup wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji

Mapa nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku”, prezentująca ekonomiczne grupy wieku reprezentowane w populacji licznie niż średnio na obszarze rewitalizacji, wskazuje na interesującą i ewidentną sytuację wyraźnie widoczną zarówno w 2016, jak i w latach 2019-23 r. Jak daje się bowiem zauważyć, obszar rewitalizacji można uznać za najmłodszy pod względem średniej wieku zamieszkujących go osób. Dominującą grupą wiekową są tu dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim. Heksagony w kolorach symbolizujących te grupy mieszkańców, wydają się stanowić tło na opisywanym obszarze, na którym punktowo lub w niewielkich zespołach występują pola innych kolorów. Jednolita struktura wieku występuje na obszarach: „Starych Bałut”, „Starego Polesia”, „Centrum”, „Starego Widzewa”, „Górnej-Północ”. Na pozostałych terenach obszaru rewitalizacji występowanie poszczególnych grup wieku układa się mozaikowo, jednak najbardziej wyróżniają się na nim obszary:

- okolic Parku Staromiejskiego, tworząc cienką linię heksów wskazującą na obszar, na terenie którego wśród mieszkańców dominują seniorzy,
- osi ul. Piotrkowskiej na odcinku od Struga/Tuwima na północy do Tymienieckiego na południu,
- Śródmieście-Wschód,
- wschodniej części „Górnej Północ”
- południowo-zachodniej części „Starego Polesia”.

Na większości ze wskazanych powyżej enklaw starą zabudowę wielkomiejską uzupełniają bloki budowane pomiędzy latami 50. a 70. XX wieku, a więc wskazana w poniższym akapicie zależność zdaje się zachodzić również w tych przypadkach.

Podsumowując, okazuje się więc, że rejony o najstarszej zabudowie są najmłodsze pod względem wieku mieszkańców. Ciekawa zależność zachodzi pomiędzy obszarem rewitalizacji a obszarami wielkich osiedli mieszkaniowych. Te drugie bowiem stanowią przeciwieństwo obszaru rewitalizacji – są obecnie lokalizacjami o największym współczynniku mieszkających tam seniorów. Najprawdopodobniej sytuacja taka związana jest z faktem, iż beneficjentami programów budowy wielkich osiedli mieszkaniowych, których znaczne przyspieszenie miało miejsce w Łodzi w latach 70-tych XX wieku, po strajku włókniaerek w 1971 r., a kontynuowane były w latach 80-tych, były wówczas przede wszystkim osoby młode i w średnim wieku. Dziś osiedla te mają w zasadzie tych samych lokatorów lecz starszych o przeszło 40 lat, w związku z czym zamieszkane są przez najstarszych mieszkańców Łodzi.

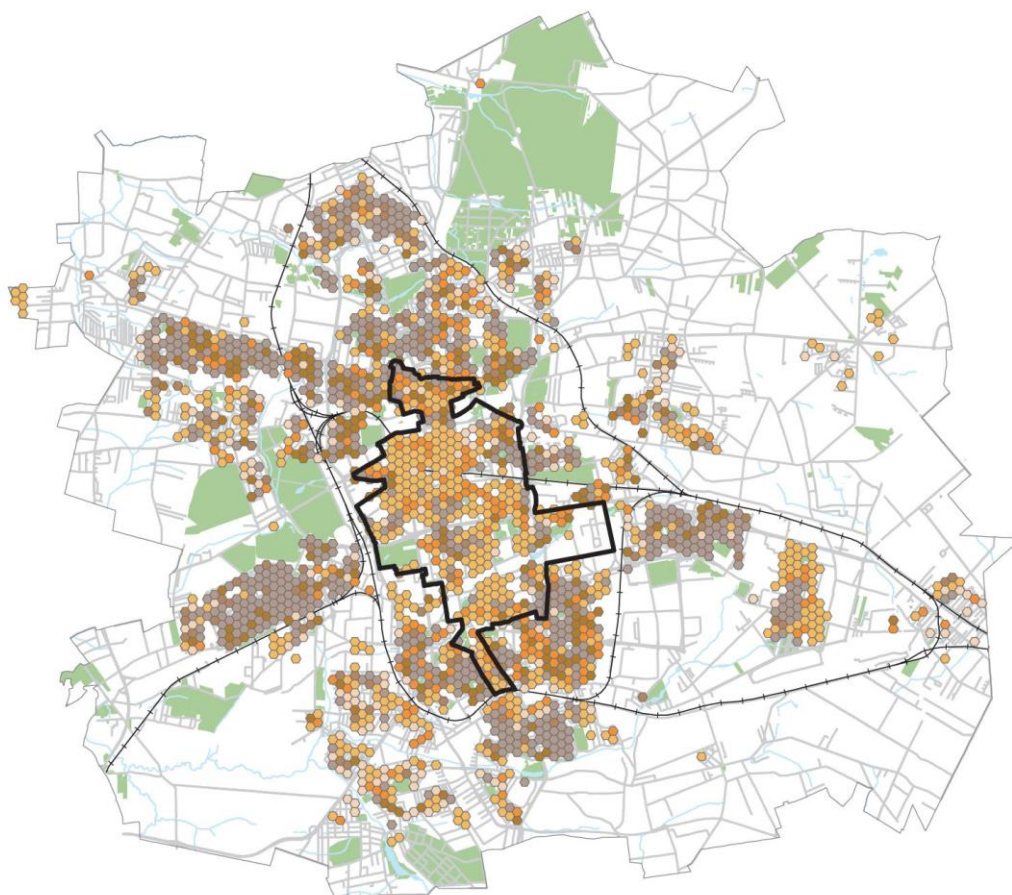
Opisywane zjawisko jest doskonałą wskazówką, jak lokalizować na terenie miasta rozmaite usługi społeczne tak, aby ich profil był zbliżony z charakterystyką wieku mieszkańców najbliższej okolicy. Dzięki temu będą one mogły znaleźć wśród nich możliwie dużo odbiorców, nie zmuszając ich jednocześnie do dalekich dojazdów (co jest szczególnie ważne w przypadku seniorów).

Opisaną powyżej sytuację potwierdzają dane zobrazowane na Mapie nr 5 „Natężenie osób w wieku powyżej 60, roku życia”. Wskazuje ona, iż miejsca zamieszkane przez seniorów pokrywają się z lokacjami, które wskazane zostały na podstawie analizy Mapy nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku”, pokazując obszary miasta, w których dominującą grupą wiekową są osoby starsze.

Mapa 4. Nadreprezentacja grup wieku

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Nadreprezentacja grup wieku (G1)

2023 r.

Ekonomiczne grupy wieku reprezentowne w populacji liczniej niż średnio w obszarze

- Dzieci i młodzież (do 24 lat)
- Dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim
- Dzieci i młodzież oraz seniorzy
- Osoby w wieku średnim (25 - 60 lat)
- Osoby w wieku średnim oraz seniorzy
- Seniorzy (powyżej 60 lat)

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

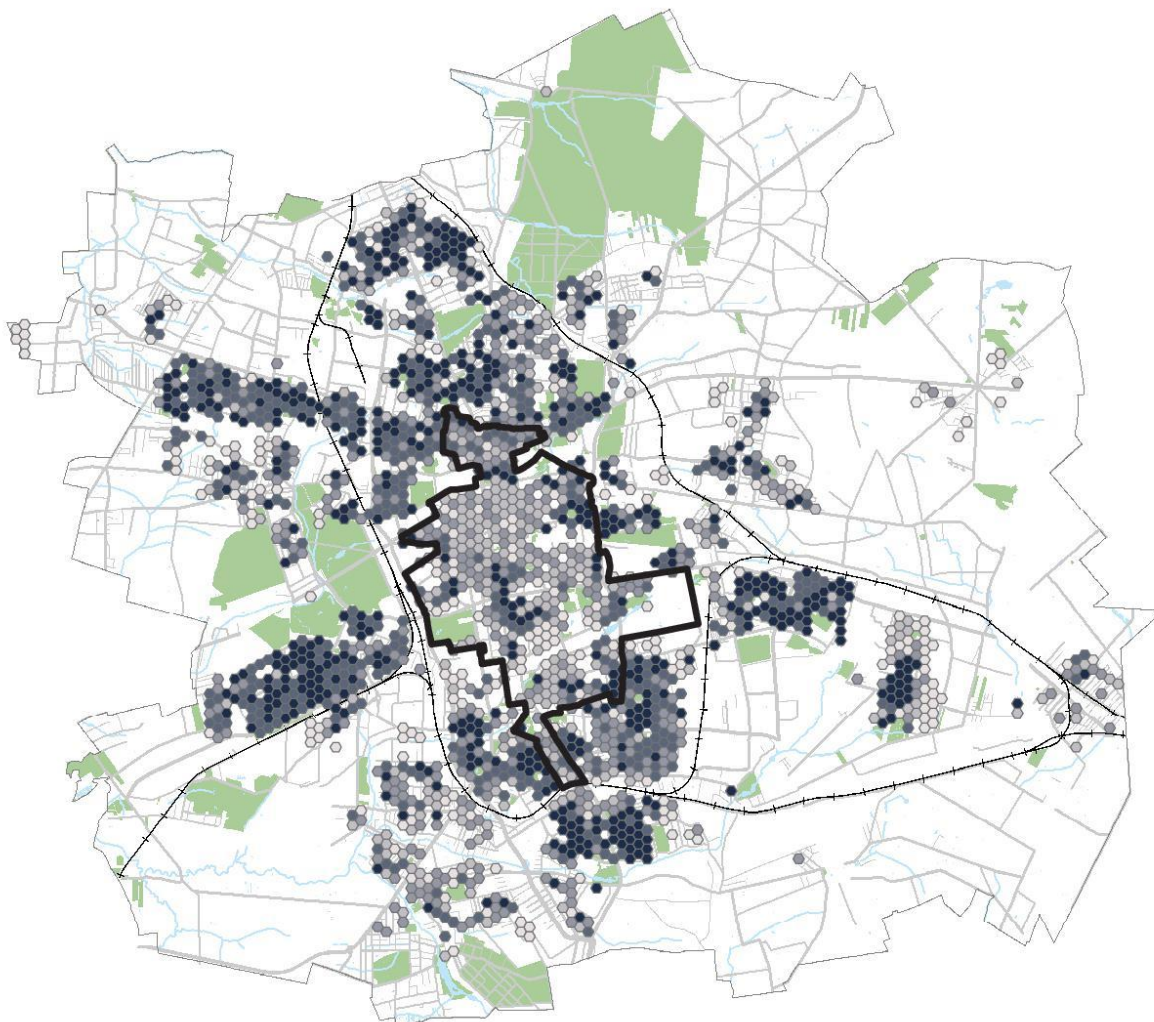
Mapa 5. Natężenie osób w wieku powyżej 60 lat

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

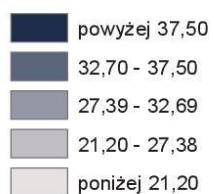
Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie osób w wieku powyżej 60 lat

2023 r.

Liczba osób w wieku powyżej 60 lat jako odsetek osób ogółem

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Średnia wieku

Taki sam rozkład grup wiekowych na terenie miasta opisuje Mapa nr 6 pokazująca średnią wieku osób zamieszkujących dany obszar w liczbach bezwzględnych. Ewidentnie widać, że grupa wiekowa osób w wieku przekraczającym 46 rok życia dominuje na osiedlach zewnętrznych wobec centralnej części miasta. Najstarszymi pod względem wieku mieszkańców rejonami obszaru rewitalizacji są jego serce, zlokalizowane w okolicach skrzyżowania ulic Piotrkowskiej, Mickiewicza i Piłsudskiego. Szczególnie wyróżnia się tu teren łódzkiego Manhattanu. Ponadto wschodnia część obszaru problemowego „Śródmieście-Wschód”, znajdująca się pomiędzy linią wyznaczoną przez ulicę Kamińskiego a wschodnią granicę obszaru rewitalizacji, jak również wschodnie, znajdujące się przy samej granicy obszaru rewitalizacji, części obszarów „Stary Widzew” oraz „Górna-Północ”, gdzie znajdują się kompleksy bloków mieszkalnych, zbudowanych w latach 50., 60. i 70. Do grupy tej dodać możemy dwie niewielkie, ale mocno odznaczające się enklawy w zachodniej części „Starego Polesia”.

Tak więc najwyższe współczynniki wskaźnika w 2023 r. pozostają w tym samych miejscach, w których zauważalne były w poprzednich latach.

Mapa 6. Średnia wieku

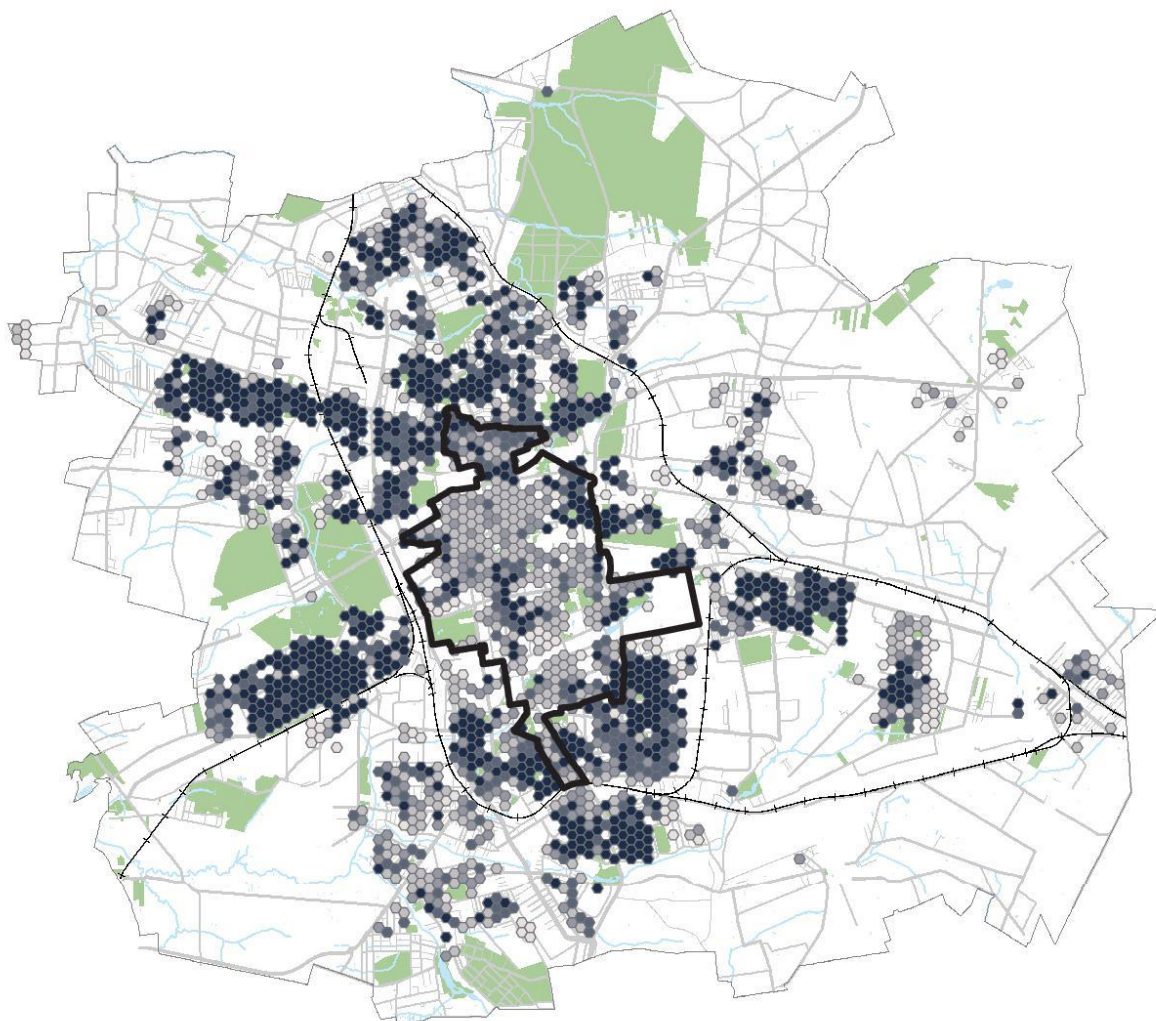
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

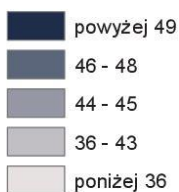
Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Średnia wieku

2023 r.

Średnia wieku osób zamieszkujących dany obszar (liczba bezwzględna)

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wskaźniki problemów bezrobocia

Mimo pozytywnej koniunktury ekonomicznej ostatnich lat i systematycznie spadającego odsetka osób bezrobotnych (w grudniu 2016 r. wynosił on 7,9%) - do początku pandemii koronawirusa w Polsce w pierwszych miesiącach 2020 r., który jedynie okresowo nieznacznie pogorszył wskaźniki ekonomiczne zarówno w Łodzi, jak i innych dużych miastach - stopa bezrobocia nadal była widocznie wyższa niż w pozostałych największych polskich miastach. Chodzi tu o Warszawę, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk). Główny Urząd Statystyczny wskazuje, iż w grudniu 2019 r. stopa bezrobocia w Łodzi wynosiła 4,7%, rok później wzrosła natomiast do poziomu 5,9%, aby w grudniu 2021 r. zanotować jedynie nieznaczny spadek do 5,8%, a na przestrzeni kolejnego roku już wyraźniejszy do poziomu 4,5%, i do poziomu 4,4% w grudniu 2023 r. W tym samym okresie w Warszawie w kolejnych latach było to: w 2019 r. 1,3%, w 2020 r. – 1,8%, w 2021 r. – 1,8%, w 2022 r. – 1,5%, a w 2023 r. 1,4% i odpowiednio: w Krakowie - 2,0%, 3,1%, 2,9%, 2,3%, 1,9%, we Wrocławiu - 1,6%, 2,4%, 2,0%, 1,6%, 1,6%, w Poznaniu - 1,1%, 2,0%, 1,6%, 1,0%, 1,0%, a w Gdańsku - 2,3%, 3,5%, 3,0%, 2,4%, 2,5%.

W odniesieniu do powyższych danych zauważalny jest wzrost bezrobocia w każdym z największych polskich miast w 2020 r., a następnie delikatny spadek odsetka osób bezrobotnych w 2021 r. i powrót do niskiego odsetka pod koniec 2022 r. oraz kontynuacja tego trendu w 2023 r. Przyczyną lekkiej wyżki była najprawdopodobniej pandemia SARS-Cov-2 i związane z nią lock-downy, które negatywnie odbiły się na wskaźnikach krajowej gospodarki. Widać jednak, że obecnie sytuacja normalizuje się, odsetki osób bezrobotnych w największych miastach Polski ponownie systematycznie spadają do poziomów nie notowanych nawet przed pandemią.

Pogłębiona analiza danych statystycznych wskazuje, że winę za wyższy poziom bezrobocia ogółem ponosi stosunkowo wysoka stopa bezrobocia strukturalnego wśród łódzian pozostających bez zatrudnienia, którą tłumaczy nadreprezentacja w grupie bezrobotnych ogółem osób bezrobotnych w wieku 50+, pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Wyższa liczebność zarówno osób zarejestrowanych jako bezrobotne ogółem, jak i w pozostałych omawianych grupach, spowodowana może być również relatywnie mniejszą atrakcyjnością łódzkiego rynku pracy w porównaniu z pozostałymi dużymi aglomeracjami w kraju, na skutek niższych wynagrodzeń³. Powyższe statystyki nie oddają jednak faktycznego stanu bezrobocia w mieście, ponieważ nie uwzględniają osób pracujących w tzw. „szarej strefie”. Trudno ustalić, jak obecnie istotne jest to zagadnienie, które niegdyś było realnym problemem lokalnego rynku pracy. Od początku transformacji ustrojowej bowiem liczba pracowników szarej strefy była trudna do ustalenia, ale szacunki wskazywały, że statystycznie znacząca grupa osób mogła decydować się na taki sposób zarabkowania. Powodem, dla którego nie podejmowali oni legalnego zatrudnienia jest fakt, iż nie wszystkim gwarantowało ono podobny poziom dochodów w porównaniu ze środkami, jakie dawało otrzymanie wsparcia z instytucji pomocowych, w połączeniu z pracą nierejestrowaną w instytucjonalnych danych statystycznych.

Wspomniana poniżej sytuacja ponownego normalizowania się sytuacji na łódzkim rynku pracy przebiega również w poniższych danych, zebranych przez łódzkie instytucje przeciwdziałające zjawisku bezrobocia. Wartości zarejestrowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi nieco dokładniej opisują zjawisko bezrobocia w stolicy regionu. Wskazują one, że zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2019 r. (przed okresem pandemicznym) było 16,9 tysiąca. To o ok. 10 tys. mniej niż w 2016 r., co było wypadkową dobrej koniunktury rynkowej oraz działań aktywizacyjnych podejmowanych przez samorząd. W 2020 r. wartość ta wzrosła jednak do 20,9 tys. osób, by pod koniec 2021 r. zmniejszyć się do 20,3 tys. W 2022 r. kontynuowała spadek do poziomu 15,4 tys. osób i blisko 14,9 tys. w 2023 r. Jak zostało wspomniane wcześniej, stopa bezrobocia w 2019 roku w Łodzi wyniosła 4,8%, co było

³ Źródło: <https://obserwatorgospodarczy.pl/2023/03/16/warszawiaku-juz-nie-zarabiasz-najwiecej-inne-miasto-na-prowadzeniu/>

najlepszym wynikiem od czasu kryzysu gospodarczego pierwszej połowy lat 90. W 2020 r. wartość ta podniosła się do poziomu 6%, by rok później obniżyć się do 5,8%. A w 2022 r. spadła do 4,5%, a więc najlepszego od rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych i do 4,4% w 2023 r. Dla porównania warto przypomnieć raz jeszcze, iż w momencie rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych 5 lat wcześniej bez pracy pozostawało 7,9% mieszkańców miasta znajdujących się w wieku produkcyjnym.

W strukturze bezrobotnych według poziomu wykształcenia zarówno w roku 2016, jak i 2019 najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym. W pierwszym przypadku było ich blisko 10,7 tys., w drugim 6,6 tys. Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych powoli zmniejszał się z poziomu 39,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w 2016 r. do poziomu 39,0% w 2019 r. W 2020 r. wzrósł natomiast o blisko 2 punkty procentowe do poziomu 40,9% (liczebność tej grupy wyniosła blisko 8,6 tys. osób), by w 2021 r. wynieść niewiele ponad 44,0% (8 952 osób). W 2022 r. natomiast było to 6 262 osób (liczebność wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych to 15 420, a więc odsetek wyniósł 40,6%, a więc mniej niż rok wcześniej). Z kolei w 2023 r. wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia było 14 892, wśród nich najwięcej było osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym - 5 995 osób, co stanowiło 40,3% grupy.

W 2023 r. najmniej liczną grupą pod względem poziomu wykształcenia wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i były to 1972 osoby czyli 13,2%, więc w porównaniu z latami poprzedzającymi ich udział ponownie zwiększył się nieznacznie. W 2016 r. udział tych osób wynosił 11,7%. W 2020 r. natomiast podniósł się o 0,4 punktu procentowego do wartości 12,6%, a liczebność tej grupy osób pozostających bez zatrudnienia wyniosła niewiele ponad 2,6 tys. osób. Rok później ponownie stanowili oni najmniejszą grupę bezrobotnych liczącą 2,4 tys. osób, a ich udział spadł do 12,0%. W 2022 r. natomiast podniósł się nieznacznie przy jednoczesnym spadku liczebności do poziomu 12,3%.

Podobną tendencję obserwować możemy również w przypadku bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Mimo, iż w liczbach bezwzględnych między opisywanymi latami ich liczba zmniejszyła się z 3,5 tys. osób w 2016 r. do 2,5 tys. w 2019 r., to wzrósł ich udział w grupie wszystkich bezrobotnych z 13,1% do 15,1% ogółu bezrobotnych. W 2020 r. odsetek ten spadł niewiele i wyniósł 14,9% (nieco ponad 3,1 tys. osób w liczbach bezwzględnych), a w kolejnym roku do 12,8% (blisko 2,8 tys.). Rok 2022 to dalszy spadek liczebności tej grupy (2 446 osób), ale jednocześnie wzrost ich odsetka do poziomu 15,9%. A w 2023 r. było to 2 324 osób (15,6%). Pokazuje to sytuację, w której przede wszystkim wzrosła liczba osób bezrobotnych wśród osób z wykształceniem innym niż wyższe, które gwarantuje większą stabilność zatrudnienia w momencie zawirowań na rynku pracy.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. odsetek bezrobotnych bez stażu pracy oraz ze stażem poniżej 1 roku wyniósł 30,1% ogółu bezrobotnych. Trzy lata wcześniej było to 28,5%. Może to świadczyć o tym, że w badanym okresie rynek pracy stopniowo nasyczał się i coraz trudniej było znaleźć pracę zarobkową osobom z najmniejszym doświadczeniem zawodowym. W 2020 r. 7,3% osób bezrobotnych nie posiadało żadnego stażu pracy (niewiele ponad 1,5 osób), natomiast 25,8% ogólnej liczby bezrobotnych wykazywało staż pracy poniżej 1 roku (blisko 5,4 tys. osób). Tak więc wraz ze wzrostem ogólnej liczby bezrobotnych spadł w jej ramach nieco udział osób z najmniejszym doświadczeniem zawodowym. W 2021 r. liczba osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy ponownie wyniosła niewiele ponad 1,5 tys. osób (7,4%), natomiast staż pracy poniżej roku miało blisko 5,7 (28,0%). Łącznie stanowili oni grupę 7,2 co przekładało się na odsetek w wysokości (35,4%). Jak widać problemy rynku pracy odbijały się w pierwszej kolejności na liczebności tej grupy osób bezrobotnych. W grudniu 2022 r. liczebność obu grup przedstawiała się następująco: osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy było 1 324 (8,6%), a ze stażem poniżej 1 roku 4 089 (26,5%). Łącznie było to 5 413 osób, co stanowiło 35,1% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia. W grudniu 2023 r. liczebność obu grup przedstawiała się następująco: osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy było 1 202 (8,1%), a ze stażem poniżej 1 roku 3 928 (26,4%). Łącznie było to 5 130 osób, co

stanowiło 34,5% wszystkich zarejestrowanych osób, pozostających bez zatrudnienia. Tak więc podsumować można, iż po okresie pandemii rynek pracy wrócił do stanu równowagi.

W 2016 r. kobiety stanowiły 48,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a ich udział na przestrzeni 3 lat wzrósł o 1 punkt procentowy. 2020 r. przyniósł natomiast spadek ich odsetka do poziomu 47,7% (niemal 10 tys. osób), jak również rok później do poziomu 45,8% (9,3 tys.) i dalszy spadek liczby nominalnej w 2022 r. do poziomu 7 426. Tym samym jednak wzrósł odsetek ich liczby do 48,2%. W 2023 r. było ich 7 113, co stanowiło 47,8%.

Prawo do zasiłku w 2016 r. posiadało 3,3 tys. osób, co stanowiło 12,1% ogółu bezrobotnych. Dla porównania w 2019 r. było to 2,1 tys. osób (12,6%), w 2020 r. 2,5 tys. osób (12%), w 2021 r. niemal 1,9 tys. osób, co stanowiło 9,1%, w 2022 r. blisko 1,7 tys. osób – 11,0%. W 2023 r. 1 654 osób, a więc 11,1%.

Poniżej znajdują się mapy opisujące cztery aspekty problemu bezrobocia na obszarze miasta w 2023 ??? będące wskaźnikami podstawowymi dla analizy stanu obszaru rewitalizacji i skuteczności realizacji GPR-u (natężenie bezrobocia ogółem, natężenie bezrobocia wśród młodych, natężenie bezrobocia długotrwalego, natężenie bezrobocia w grupie wiekowej 50+). Dla uporządkowania opisu map użyte będą, wspomniane na początku niniejszego rozdziału, umowne nazwy obszarów problemowych, które będą używane dla standaryzacji opisu zjawisk, zilustrowanych za pomocą kolorowych heksagonów, dzięki czemu powinny być one bardziej przejrzyste i czytelne.

Uzupełnieniem map są wykresy zmian poziomu wskaźników bezrobocia, w podziale na obszar rewitalizacji, obszar poza nim oraz ogółem dla całego miasta. Ilustrują one w sposób zagregowany różnice i zmiany poziomu bezrobocia między obszarem rewitalizacji i poza nim.

Natężenie bezrobocia ogółem

Zebrane dane, dotyczące natężenia bezrobocia ogółem (Mapa nr 7), wskazują, iż – w porównaniu z wynikami wstępnej diagnozy z 2016 r., służącej delimitacji obszaru rewitalizacji miasta Łodzi – obszar największego nasilenia występowania bezrobocia w kolejnych latach znacząco nie zmienił się, oraz iż nadal koncentruje się on w centralnej części miasta i tylko nieznacznie, punktowo jego większe nasilenie znajduje się poza wyznaczonymi granicami obszaru rewitalizacji (np. Ruda Pabianicka). Zmiany wskaźnika w latach, w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim, ilustruje wykres nr 1.

Przypomnijmy, że w 2020 r. dostrzegalnym problemem stały się znaczne zespoły pól o kolorze ciemnogrnatowym, wskazujące na najwyższy poziom współczynnika, świadczące o pogorszeniu się sytuacji na rynku pracy. Wówczas powiększyły one swoją powierzchnię, będąc jednak dalekimi od ich rozmiaru w 2016 r. Największe z nich istniały:

- w centrum „Starych Bałut” - wąskim pasem wzdłuż ul. Limanowskiego rozciągając się w kierunku zachodnim;
- w samym środku „Starego Polesia” - pomiędzy ul. Zieloną a Struga, a także 3 kolejne niewielkie konglomeraty heksagonów, ciągnące się liniowo wzdłuż ul. Ogrodowej i Legionów, Wólczarskiej i Kopernika,
- w obszarze „Centrum” - na wschód od ul. Piotrkowskiej w kwadracie ulic wyznaczonym przez Piotrkowską i Nowomiejską, Północną, Sterlinga i Jaracza;
- w ramach wyraźnej, choć nieregularnej w kształcie „podkowy” istniejącej na „Starym Widzewie”, okalającej Park Źródłiska i teren ŁSSE mozaiką z ciemnogrnatowych i ciemnoszarych heksów;
- na „Górnej Północ” - pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Zarzewską,
- w południowym „ogonku” obszaru rewitalizacji.

W 2021 r. zaobserwowane rok wcześniej enklawy istniały nadal. Widoczne było delikatne zagęszczanie się obszarów, gdzie współczynnik przybierał najwyższą wartość skali w pozostałych rejonach obszaru rewitalizacji. W innych miejscach również heksagony o najwyższej wartości współczynnika zaczynały zmieniać charakter z mozaikowego w bardziej zwarte kompleksy.

Pandemia koronawirusa i będący jej skutkiem wzrost bezrobocia o 1,2 punktu procentowego pogorszyły sytuację na łódzkim rynku pracy, co odzwierciedlała mapa dotycząca bezrobocia ogółem. Wzmiankowane w niniejszym oraz poprzednich podrozdziałach analizy rejonu problemowe okazały się niezwykle wrażliwe nawet na tak niewielki zdawałoby się wzrost stopy bezrobocia.

Rok 2022 natomiast przyniósł poprawę sytuacji. Ewidentnie na mapie widoczny był spadek odsetka osób bezrobotnych do poziomu niższego niż ten sprzed pandemii koronawirusa. Niemal wszystkie duże skupiska heksagonów w kolorze ciemnogrnatowym uległy zanikowi, albo znacznie ograniczyły swój zasięg. Mapa wskazywała, że najpowszechniej występującą wartością wskaźnika jest w mniej więcej równych proporcjach przedział 79-114 osób bezrobotnych na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym i przedział 60-78. Na ich tle widoczne były luźno rozrzucone niewielkie grupki pól o najwyższej wartości współczynnika. Nieco tylko większe enklawy, gdzie sytuację uznawać mogliśmy za szczególnie niebezpieczną, występowały: w centrum „Starych Bałut”, we fragmencie obszaru „Centrum”, dla którego osią jest ul. Kilińskiego, na odcinku pomiędzy Północną a Jaracza. Kolejna grupa to mozaika niewielkich zespołów takich heksagonów, tworząca zachodnie ramię „podkowy” „Starego Widzewa”. Ostatnia natomiast to środkowa część obszaru „Górna-Północ” pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a południowa granicą obszaru rewitalizacji. Podkreślić należy, że obszar ten nie był w 100% wypełniony heksagonami o najwyższej wartości współczynnika, przekraczającej 114 osób na 1 tysiąc ludności w wieku produkcyjnym, ale pola te stanowiły blisko połowę jego obszaru. Pozostałe to ciemnoszare heksagony również wskazujące na wysoką skalę problemu bezrobocia w tych kwartałach. Podobnie sytuacja przedstawiała się w 2023 r., w którym pozytywne zmiany były kosmetyczne i nie wpływały znacząco na nasycenie wskaźnikiem poszczególnych rejonów na mapie.

Mimo tego, że przestały być widoczne duże kompleksy ciemnogrnatowych pól, to jednak nadal widoczna była gorsza sytuacja pod tym względem obszaru rewitalizacji w porównaniu z częściami miasta będącymi jego otoczeniem. Z tego względu nadal był on rejonem, którego mieszkańcom powinna być poświęcana szczególna uwaga w zakresie działań aktywizacji osób bezrobotnych.

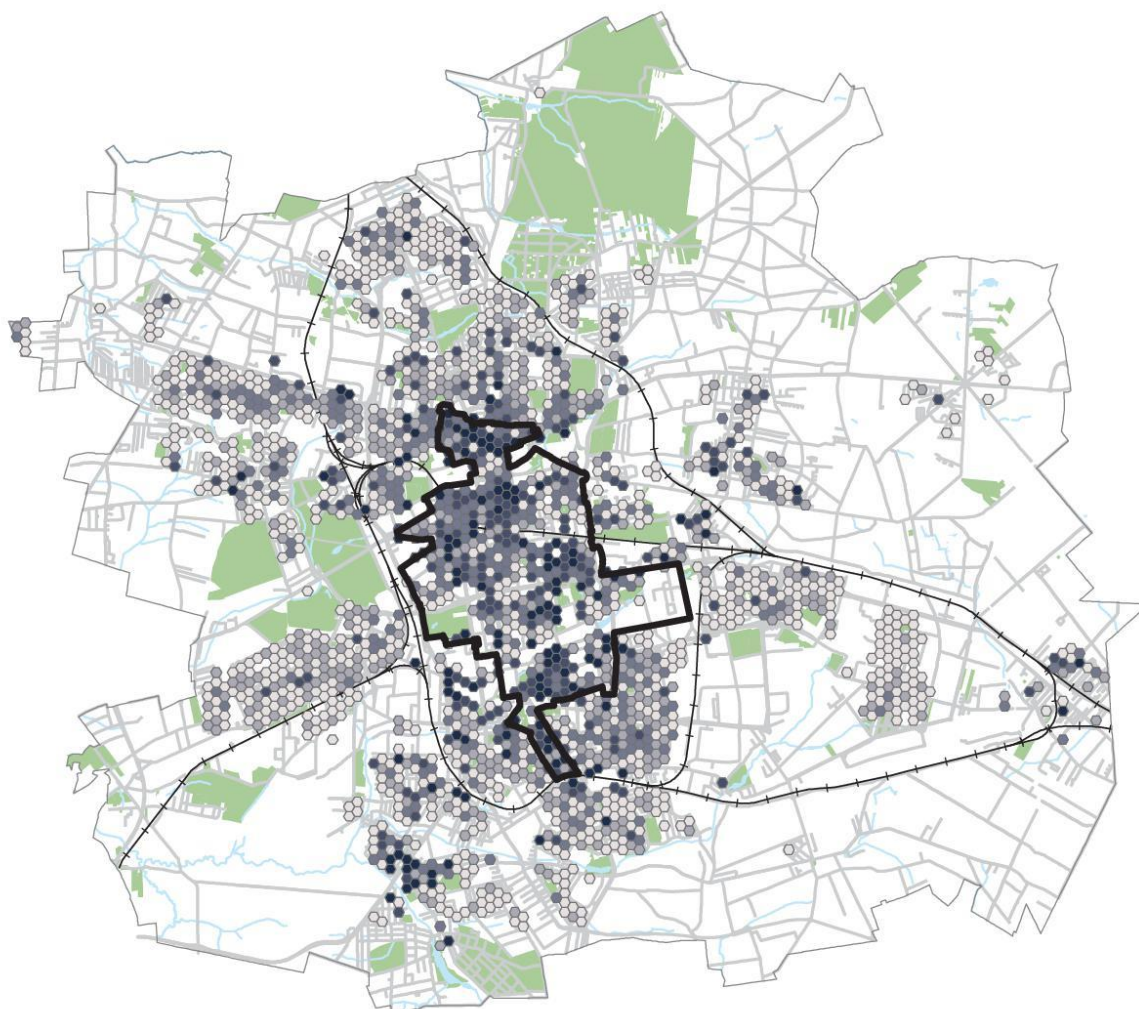
Także porównanie danych w ujęciu dynamicznym wskazuje na wyraźne spadki odsetka osób bezrobotnych w Łodzi – zarówno na obszarze rewitalizacji jak też poza nim. Nadal częściej osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji borykają się z problemem bezrobocia, ale przy systematycznym spadku występowania zjawiska zmniejsza się także nieco dystans pomiędzy obserwowanymi obszarami.

Zaobserwowane podczas analizy poniższej mapy tendencje, przenoszą się również na sytuację osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, których sytuację opisują trzy kolejne mapy.

Mapa 7. Natężenie bezrobocia ogółem

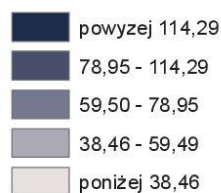
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia ogółem (G2)

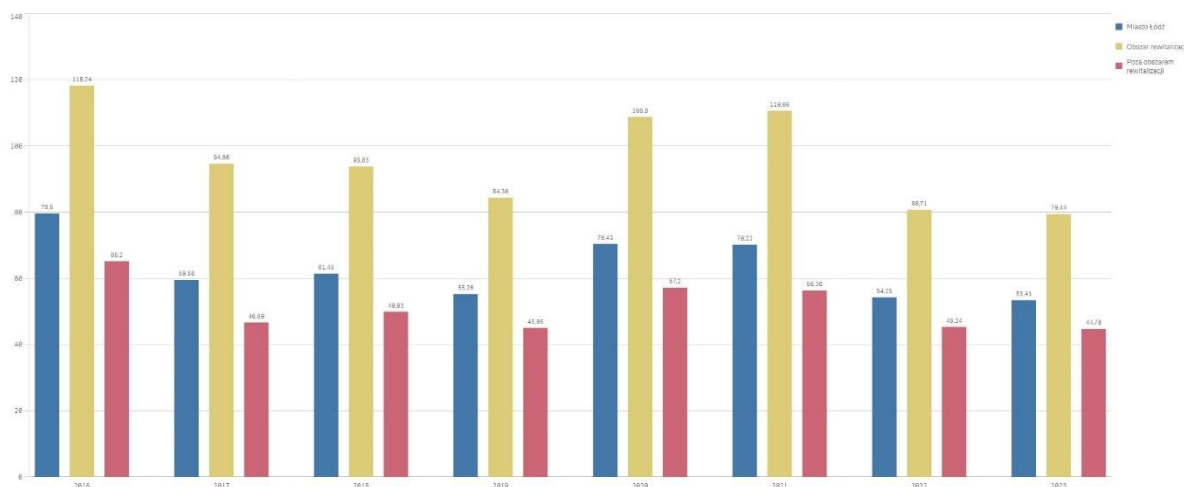
2023 r.

Liczba bezrobotnych ogółem przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 1. Natężenie bezrobocia ogółem (liczba bezrobotnych ogółem przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba długotrwale bezrobotna to osoba pozostająca w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Ich liczba w roku 2016 wynosiła 16 723 (co stanowiło 62,1 % wszystkich bezrobotnych), w roku 2019 spadła do 9 762 (57,7 % wszystkich bezrobotnych), natomiast w 2020 r. ich liczba wzrosła do wartości 11 362 osób (54,3%). W 2021 r. zauważalny był dalszy wzrost do poziomu 12 935 osób (63,6%), a w 2022 r. ewidentny spadek do poziomu 9 217 osób (59,8%). A w 2023 r. 8 131 (54,6%). Porównanie tych danych z informacjami dotyczącymi pozostałych 5 największych miast Polski wskazuje, iż na łódzkim rynku pracy nadreprezentowana była grupa osób najbardziej oddalonych od rynku pracy. Była ona jednocześnie grupą najtrudniejszą z punktu widzenia efektywności działań aktywizacyjnych.

Obserwowany spadek ich udziału w grupie wszystkich bezrobotnych związany jest najprawdopodobniej z faktem zwiększenia się liczby osób bezrobotnych ogółem, która w 2020 r. wyniosła - jak wskazano już wcześniej - 20 927 osób. W 2021 r. obserwowany był wzrost ich odsetka przy jednoczesnym spadku liczebności tej grupy do poziomu 20 325 osób. W 2022 r. wszystkich osób bezrobotnych było 15 420, a osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 59,8% tej grupy (j.w.). Natomiast w 2023 r. wszystkich bezrobotnych było 14 892.

Podobnie jak w przypadku pozostałych analizowanych zjawisk, związanych z bezrobociem mieszkańców Łodzi, również w zakresie bezrobocia długotrwałego w przestrzeni obszaru rewitalizacji od 2016 r. wyraźnie rysowało się 6 obszarów problemowych.

Niemal identycznie jak w przypadku map ilustrujących bezrobocie ogółem w 2016 r., tak samo tutaj obserwować można było rozległe obszary, na których dominowały heksagony w kolorze granatowym, symbolizujące znaczny udział osób bezrobotnych długotrwale na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, przekraczający 73 osoby. W 2019 r. natomiast zauważalna stała się pozytywna zmiana, ponieważ w granicach wskazanych powyżej obszarów problemowych najpowszechniej spotykana

wartość opisywanego wskaźnika wahała się pomiędzy 48 a 73 osobami. Nadal była ona dość wysoka, lecz znamionowała kurczenie się obszarów problemowych. Każdy z 6 wzmiankowanych wcześniej rejonów miał na swoim terenie wyraźne ogniska problemowe, gdzie występowały alarmująco wysokie wartości omawianego zjawiska (powyżej 73 osób na 1000 mieszkańców zdolnych do pracy), pojawiające się w skupiskach. Nie miały one jednak takich rozmiarów, jak złożone kompleksy obserwowane na mapie dotyczącej 2016 r. Wciąż jednak najgorsza pod tym względem sytuacja była na „Starych Bałutach”, a także w rejonie „Górna-Północ” oraz „Południe”, gdzie wiele pól o najwyższej wartości wskaźnika umiejscowionych było również w styczności z granicą obszaru rewitalizacji, tworząc większą enklawę problemu. Dołączyć do tej grupy można było również zachodnią część „Starego Widzewa”, gdzie co prawda mniejsze skupiska problemowe były nieco rozrzucone, ale tworzyły wyraźny pas zawierający się pomiędzy ulicami: Kilińskiego, Tuwima, Przędzalnianą, Tylną (z wyłączeniem obszaru Parku Źródłiska i siedziby ŁSSE).

Charakterystyczną cechą łódzkiego bezrobocia jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Jest on znacząco wyższy niż w pozostałych pięciu największych miastach Polski. Grupa ta w Krakowie i Gdańsku, miastach zajmujących w 2019 r. drugie i trzecie miejsce pod względem wysokości odsetka osób długotrwale bezrobotnych pośród największych gmin w kraju, była mniejsza o przeszło 10 punktów procentowych, a w Poznaniu, który mógł pochwalić się najlepszym wynikiem w kraju w tej statystyce, różnica w stosunku do Łodzi wyniosła aż 23,5 punktu procentowego. Jesteśmy tu niestety od lat liderem rankingu.

Tendencja ta nie zmieniła się w 2020 r. Rok później nadal Kraków i Gdańsk były na drugim i trzecim miejscu za Łodzią, ale różnica nie była już tak znacząca i w przypadku pierwszego z wymienionych miast i wynosiła zaledwie 4,6 punktu procentowego, w drugim natomiast 4,8.

W 2023 r. liczba osób długotrwale bezrobotnych w Łodzi, jak wspomniano powyżej wynosiła 8 131 (54,6% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia). Podobnie jak w latach poprzednich (choć miasta te pozamieniały się miejscami) nasze miasto wyprzedzało bezpośrednio pod tym względem Gdańsk – 6 291 bezrobotnych, w tym 2 855 bezrobotnych długotrwale (45,4%) i Kraków (z liczbą bezrobotnych zarejestrowanych na poziomie 9 963 osób, z czego 4 506 to osoby bezrobotne długotrwale - 45,2%). Dalej w tej klasyfikacji znalazły się Wrocław (6 277 bezrobotnych, w tym 2 649 długotrwale - 42,2%), Warszawa (18 188 bezrobotnych, w tym 7 661 długotrwale - 42,1%) oraz Poznań (3 524 bezrobotnych, w tym 1 141 długotrwale - 32,4%).

To właśnie – w połączeniu z informacjami odnośnie wieku osób pozostających bez pracy – potwierdza obserwację na temat tego, iż w łódzkim bezrobociu nadal widoczne są skutki upadku branży włókienniczej z pierwszej połowy lat 90-tych i związanych z nim kolejnymi falami zwolnień pracowników. Wartość tego wskaźnika wpływa przede wszystkim na wyższą stopę bezrobocia w Łodzi w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce.

Mapa dotycząca sytuacji osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy z uwagi na czas pozostawania bez zatrudnienia w 2020 r. wskazywała na pogorszenie się sytuacji względem 2019 r. Osoby te były i są największą grupą wśród bezrobotnych, stanowiąc jednocześnie o charakterze łódzkiego bezrobocia. W 2020 r. roku zauważalny był wzrost ich liczby - nie były to jednak kompleksy tak dużych rozmiarów, jakie obserwować można było na mapach dotyczących 2016 r.

Zdawała się to potwierdzać także mapa za 2021 r., na której ciemnoszare przestrzenie, symbolizujące drugi najwyższy przedział cechy, wydawały się zwiększać swój zasięg na całym obszarze rewitalizacji.

Rok później natomiast widoczne stało się blaknięcie i kurczenie ciemnoszarego tła, powstałego z heksagonów symbolizujących wartość z przedziału 49-73 osób bezrobotnych przypadających na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. W 2022 r. ubyło obszarów miasta gdzie więcej niż 73 osoby na 1000 mieszkańców pozostawały bez pracy w sposób długotrwały. Problem był jednak nadal jest widoczny, z uwagi na występowanie bardzo rozbudowanych połączy miasta, przykrytych kolorem

ciemnoszarym, gdzie pomiędzy 1/13 a 1/20 mieszkańców od dłuższego czasu pozostaje bez zatrudnienia.

W 2023 r. kontynuowane były zmiany, zauważalne w latach poprzednich. Enklawy najwyższego współczynnika cechy niemal przestały występować w zwartej formie. Podobnie wyglądała sytuacja z drugą najwyższą wartością natężenia problemu, która stopniowo, ale zauważalnie zaczęła przechodzić w bledszy odcień szarości, symbolizujący wartości pomiędzy 33 a 49 mieszkańców bezrobotnych długotrwale przypadających na 1000 mieszkańców. Nadal widoczne są skupiska, które w latach ubiegłych uchodziły za miejsca o szczególnym nasileniu problemu, jak np. centrum „Starych Bałut”, zachodniej części „podkowy” „Starego Widzewa” oraz kilku kwartałów starej zabudowy, zawartych pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego oraz Sieradzką i Zarzewską. Są to jednak miejsca, w których omawiana cech przebiega przede wszystkim ww. średnie wartości, a kolorystyka coraz bardziej przypomina mozaikę. Świadczy to o zmniejszaniu się nasilenia problemu, którego największe nasilenie coraz bardziej ogranicza się do pojedynczych odizolowanych ognisk. Świadczy to o konsekwentnym, systematycznym zmniejszaniu zasięgu problemu bezrobocia długotrwałego. Należy jednak pamiętać o tym, iż rozwiązanie tego zagadnienia jest najtrudniejsze z uwagi na charakter grupy nim dotkniętej i wymaga odpowiednich nakładów i profesjonalnego podejścia.

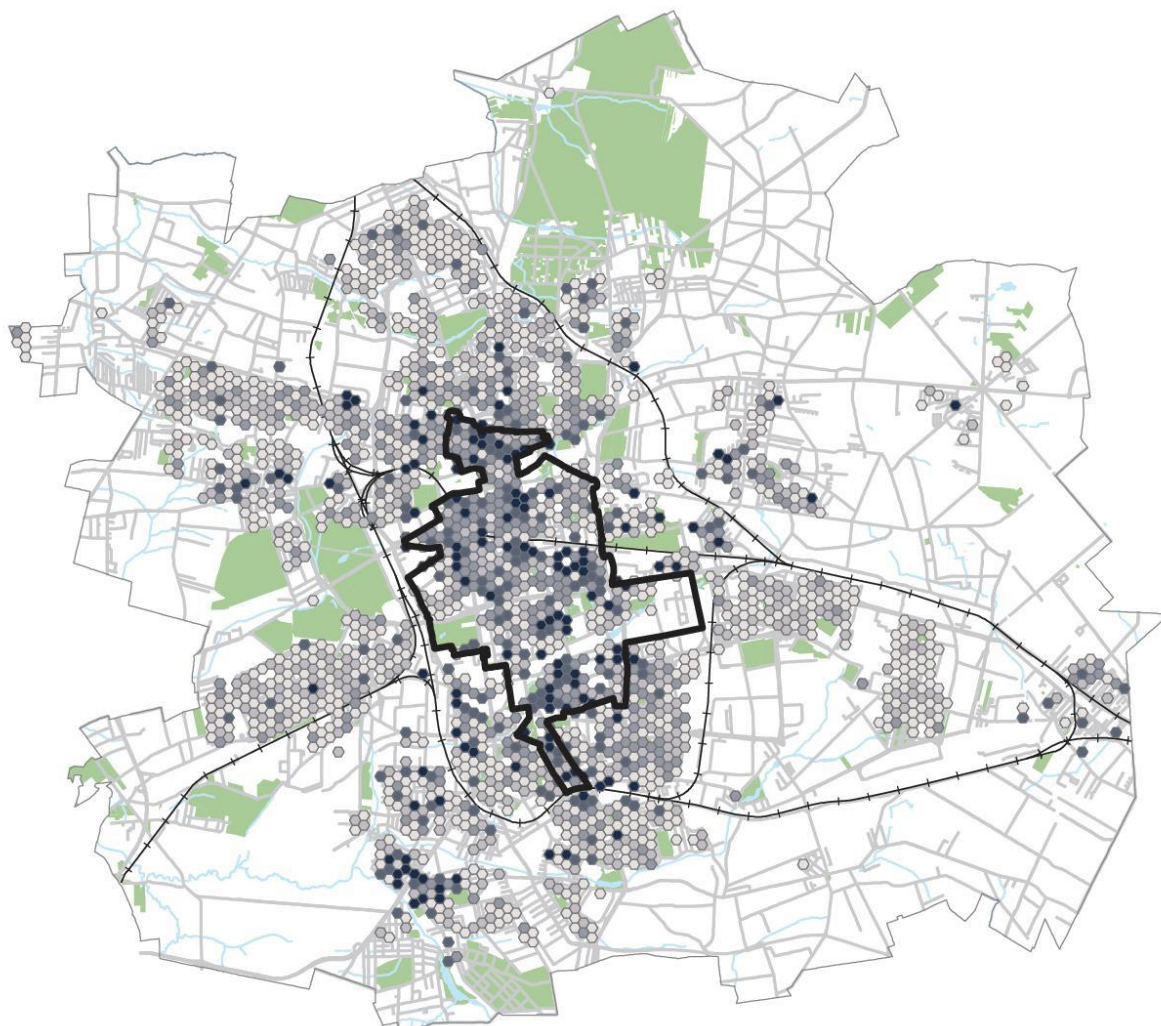
Mapa 8. Natężenie bezrobocia długotrwałego

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

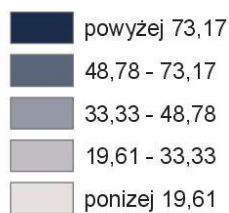
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

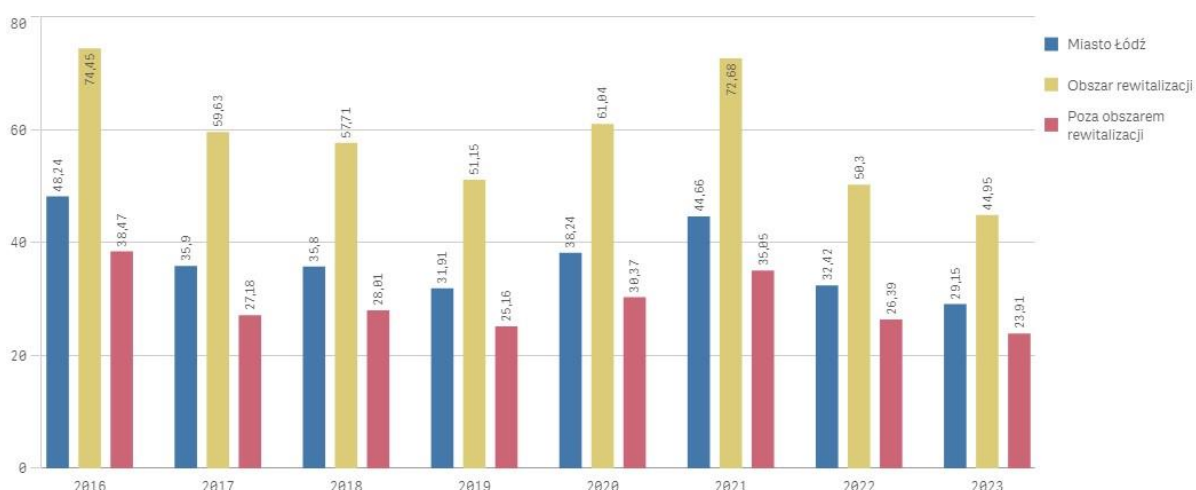
2023 r.

Liczba bezrobotnych długotrwale przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 2. Natężenie bezrobocia długotrwale (liczba bezrobotnych długotrwale przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

Jak zostało wspomniane powyżej w zbiorowości łódzkich bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy przeważały osoby długotrwale bezrobotne. Do drugiej pod względem liczebności grupy problemowej należały osoby powyżej 50. roku życia, na co wskazywały dane zarówno z 2016 r. (10,3 tys. osób, co przekładało się na 38,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych) i 2019 r. (6,1 tys. osób, tj. 36,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Potwierdzały ją również informacje z 2020 r., które wykazały, iż osób takich było blisko 6,8 tys. Wzrost ich liczby przełożył się jednak paradoksalnie na spadek udziału ich liczby w rosnącej grupie osób bezrobotnych do poziomu 32,4%. Rok później liczebność tej grupy spadła niewiele do blisko 6,7 tys., ale odsetek wzrósł do 32,8% wszystkich bezrobotnych. W 2022 r. trend ten został podtrzymany ponieważ nominalna liczba osób spadła do 5 238 osób, ale ich udział w grupie wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych wzrósł do 34,0%. W 2023 r. zanotowano dalszy spadek ich liczby do 5 115, co stanowiło 34,4% całej grupy osób bezrobotnych. Dane te wskazują, iż mimo znaczącego spadku liczby bezrobotnych, grupa 50+ nie maleje proporcjonalnie, w ich odsetek w ostatnich latach nawet odrobinę wzrósł. Należy więc zwrócić uwagę na stworzenie dopasowanej oferty aktywizacyjnej dla osób w tej grupie, aby umożliwić im sprawniejsze przezwyciężenie wykluczenia z rynku pracy i o ile to możliwe starać się nie dopuszczać do pojawienia się ich w grupie osób bezrobotnych długotrwale.

W przypadku tego wskaźnika przestrzenne zależności nasilenia problemu widoczne są w podobnych strefach obszaru rewitalizacji, jak w przypadku natężenia bezrobocia ogółem. Problem ponownie koncentrował się w 6 wspomnianych wcześniej lokalizacjach i szczególnie wyraźnie obserwowany był w 2016 r., gdzie licznie i w skupiskach występowały heksagony przyjmujące wartości powyżej 46,15 bezrobotnych po 50. roku życia przypadające na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Szczególnie niekorzystnie pod względem wielkości takiego ogniska prezentował się rejon pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego, a Dąbrowskiego, który niemal w całości pokryty był heksami o najwyższej wartości wskaźnika. Istotnych interwencji aktywizacyjnych wymagały również wówczas rejony „Starych Bałut”, „Starego Polesia” i „Centrum”. W 2019 r. na ww. obszarach sytuacja zmieniła się na korzyść, ponieważ na mapie zaobserwować można było przeważające wartości cech na poziomie od 30 do 46 osób na 1 tysięcy mieszkańców będących w wieku produkcyjnym. Wartości najwyższe (powyżej 46 osób na 1000 mieszkańców) pojawiały się najczęściej w niewielkich, porzucanych mozaikowo skupiskach. Najbardziej pod tym względem wypadały obszary „Górna-Północ” (choć dokonała się tu

duża zmiana na korzyść) oraz „Południe”, gdzie skupiska te występowały w większym zagęszczeniu. Były to bowiem rejony, w których również najwięcej było osób długotrwale bezrobotnych.

Rok 2020 przyniósł w ww. zakresie niekorzystną, choć nie tak drastyczną zmianę. Enklawy wykazujące najwyższy poziom analizowanego współczynnika nieznacznie zwiększyły swój rozmiar, jednak nadal nie tworzyły zwartych kompleksów o dużej powierzchni (wyjątkiem był tutaj obszar „Górnej-Północ”, gdzie odbudowała się duża enklawa heksagonów w kolorze ciemnogrnatowym pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a Dąbrowskiego).

W 2021 r. punktowo przybyło heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, ale nie tworzyły one jeszcze dużych jednolitych skupisk, zachowując charakter mozaikowy. Na obszarach, które rok wcześniej wyglądały pod tym względem najgorzej zaobserwować można było natomiast „blaknięcie” sześciokątnych pól, co wskazywało na zmniejszanie się enklaw o najwyższej wartości wskaźnika.

Z kolei w 2022 r. ewidentny stawał się spadek liczby osób w wieku przekraczającym 50 rok życia, pozostających bez pracy. Jedynie w kilku miejscach widoczne były bardziej koherentne zespoły heksagonów o ciemnoszarej barwie,

Rok 2023 nie przyniósł zasadniczych zmian, które widoczne byłyby na zamieszczonej poniżej Mapie nr 9. Nadal obszary o wartości współczynnika przekraczające 30 osób w grupie pozostających bez zatrudnienia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym były widoczne, w miejscach, w których wskazywano je w latach poprzednich. Znajdowały się one w centrum „Starych Bałut”, w północno-zachodniej i centralnej części „Starego Polesia”, północnej części obszaru „Centrum”, północnej części „Starego Widzewa”. Największa enklawa widoczna była w centrum obszaru „Górna-Północ”. W każdej z nich widoczne było jedynie kilka połączonych ze sobą enklaw pól ciemnogrnatowych przybierających najwyższą wartość współczynnika, przekraczającą 46 osób. Wydaje się, że sytuacja pod tym względem nieco pogorszyła się jedynie na obszarze „Południe”, gdzie przybyło pól ciemnogrnatowych symbolizujących najwyższą wartość współczynnika, a więc przekraczających 46 bezrobotnych w wieku przekraczającym 50 rok życia na 1 tys. ludności w wieku poprodukcyjnym. Na pozostałych obszarach występowały one pojedynczo, a dominujące wartości wskaźnika przybierały wartości od 8 do 30 osób na 1000 osób.

Kluczem do właściwego rozpoznania zjawiska problemowego i sprawnego przeciwdziałania jest nałożenie na siebie obszarów największego zagęszczenia omawianego wskaźnika i natężenia występowania bezrobocia długotrwałego. Pokrywanie się tych obszarów w obserwowanych latach wskazuje, że problemy te współwystępują na tym samym terenie, a fakt ten ma szczególne znaczenie dla charakteru łódzkiego bezrobocia. Jak bowiem wspomniane zostało wcześniej, jego istotnym elementem jest występowanie bezrobocia strukturalnego, które powinno być przyczynkiem do podjęcia celowanych działań zaradczych.

Mapa 9. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

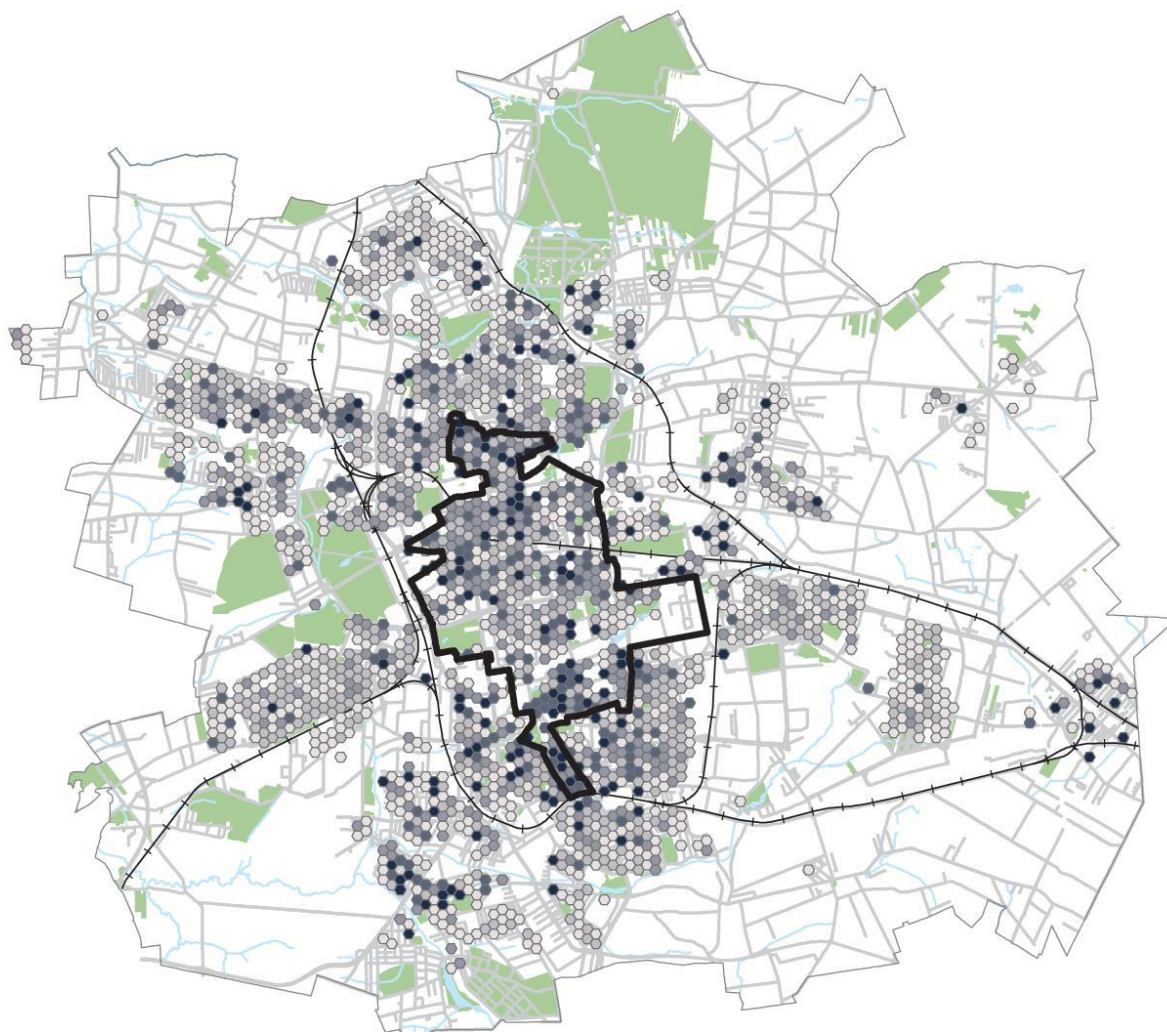
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

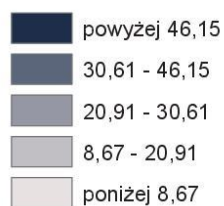
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia w grupie +50 (G4)

2023 r.

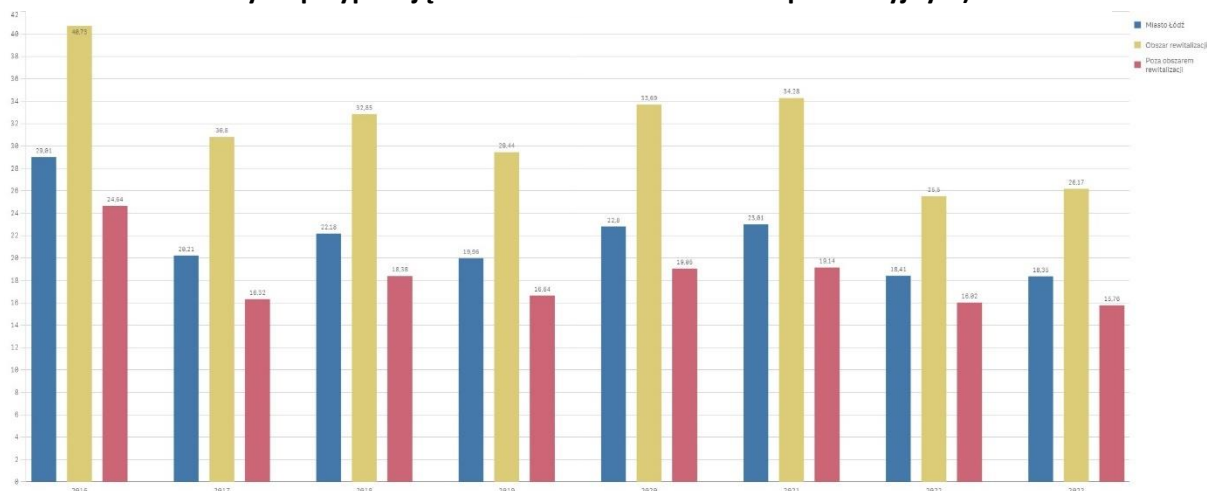
Liczba bezrobotnych po 50 roku życia przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

 ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 3. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (liczba bezrobotnych po 50. roku życia przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

W oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łodzi, przygotowywane dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, według stanu na koniec grudnia 2016 r. najmłodszy zarejestrowany bezrobotny, czyli pochodzący z grup wiekowych 18-24 i 25-34 stanowili 26,8% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 7 225 osób spośród 26 921 wszystkich zarejestrowanych). Trzy lata później podobnie jak w przypadku innych wskaźników związanych ze zjawiskiem bezrobocia zaobserwować można było spadek zarówno liczby bezwzględnej przedstawicieli najmłodszej grupy osób pozostających bez pracy, jak i jej odsetka stanowiącego 24,9% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 4 212 osób spośród 16 917 wszystkich zarejestrowanych). Podkreślić należy fakt, iż dane z PUP w Łodzi w 2020 r. dotyczą mieszkańców Łodzi do 30 roku życia, natomiast w pozostałych latach dotyczą osób do 35. roku życia. W oczywisty sposób wpłynęło to na zmniejszenie liczebności obserwowanej grupy bezrobotnych o osoby będące w wieku 31 do 35 roku życia. Trudno więc jest jednoznacznie stwierdzić w jakim stopniu zwiększyła się ta grupa osób za sprawą pandemii SARS-CoV-2. Dane pokazują, iż w 2020 r. statystyki Powiatowego Urzędu Pracy wykazywały 3 444 osoby bezrobotne w najmłodszej grupie wiekowej. W 2021 r. na podstawie danych przekazywanych Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej liczbę osób z analizowanej grupy (18-34 lata) określono na 5 313. Rok później zmniejszyła się ona do 3 784 osób (24,5%), a w 2023 r. spadła do wartości 3 531 osób (23,7%).

Możemy przyjąć, że przestrzenny rozkład natężenia zjawiska bezrobocia ogółem będzie warunkował również umiejscowienie innych aspektów tego zjawiska. Dane dotyczące natężenia bezrobocia wśród młodych w latach 2016 i 2019 zdają się ten fakt potwierdzać, bowiem również w tym przypadku na obszarze rewitalizacji można było wyodrębnić 6 głównych rejonów problemowych. W 2016 r. widocznych było wiele rozrzuconych skupisk heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika (powyżej 34,48 osób bezrobotnych w wieku do 35. roku życia na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym). Niektóre z nich o znacznej powierzchni, jak np. te zlokalizowane na „Starych Bałutach”, czy też w rejonie dla którego sercem jest pl. Wolności lub na „Górnej-Północ”. W 2019 r. zauważalne enklawy tworzone przez heksagony w kolorze granatowym zanikły. Szczególne nasilenie problemu cechowało pola o wartości wskaźnika najczęściej zawierającego się w przedziale między 22 a 34 osoby (dominująca wartość) lub pomiędzy 14 a 22 osoby. Zaobserwować można było niekorzystny trend grupowania się

w skupiska heksagonów w lokalizacjach, w których wskaźnik jest wyższy niż 34 osoby na 100 mieszkańców. Faktem jest jednak, że jego skala była mniejsza niż w 2016 r.

W 2020 r. obserwowaliśmy znaczne rozbudowanie się enklaw charakteryzujących się najwyższym współczynnikiem bezrobocia wśród osób do 35 roku życia, przyjmującego wartość przekraczającą 34 osoby na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. W porównaniu z 2019 r. mocno rozbudowały się obszary problemowe we wszystkich analizowanych rejonach obszaru rewitalizacji, osiągając rozmiary niewiele mniejsze od obserwowanych w 2016 r.

W 2021 r. natomiast punktowo przybyło pojedynczych heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, co wpłynęło na powstanie wyraźniejszych skupisk problemowych, symbolizowanych przez kolor ciemnogrnatowy. Najbardziej ewidentnym przykładem był tutaj obszar widoczny w centrum obszaru „Stare Polesie”. Duża enklawa widoczna w centrum obszaru „Górna-Północ” rozpadła się na dwie mniejsze.

Rok 2022 to stopniowe zanikanie najwyraźniejszych ognisk problemu, symbolizowanych przez ciemnogrnatowe zespoły heksagonów. Najwyraźniej rzucała się w oczy enklawa, która znajdowała się w centrum „Starych Bałut”. Wszystkie pozostałe były od niej mniejsze i nierównomiernie porozrzucane po obszarze rewitalizacji.

Mapa nr 10 prezentuje stan zagadnienia w 2023 r. Wszystkie wyraźniejsze skupiska heksów ilustrujących najwyższą wartość problemu, rozpadały się na jeszcze mniejsze formacje, nierównomiernie porozrzucane po obszarze rewitalizacji. Problem jednak nadal był widoczny, choć jego intensywność spadała, co symbolizowały większe połacie miasta pokryte ciemnoszarym kolorem, wskazujące na występowanie pomiędzy 22 a 34 osoby bezrobotne w wieku do 35 roku życia, przypadające na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. Największe skupisko problemowe o takim nasyceniu omawianą cechą, widoczne wcześniej na terenie „Starego Polesia”, zaczęło wyraźnie zanikać. Nieco ograniczył swój zasięg obszar problemowy „Centrum”, który wraz ze „Starymi Bałutami” wydaje się stanowić aktualnie największe ognisko problemowe (mimo iż i tak zaobserwować można tu było poprawę w porównaniu z uwarunkowaniami z 2021 r.).

Zachodnia część „Starego Widzewa” była rok wcześniej mozaiką wszystkich wartości omawianego wskaźnika. W 2023 r. wyodrębniły się na jej terenie w zasadzie 2 strefy problemowe: wskazać tu należy na jego północną część, graniczącą na północy z Nowym Centrum Łodzi, a ciągnącą się na południe do al. Marsz. J. Piłsudskiego oraz strefę zawierającą się w kwadracie ulic: al. Marsz. J. Piłsudskiego, Targowa, Tylna, Sienkiewicza jako te z najtrudniejszą sytuacją. Dominowała tu wartość wskaźnika pomiędzy 22 a 34 osoby do 35 roku życia, przypadające na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. Poła o najwyższej wartości wskaźnika występowały tu w zasadzie pojedynczo i punktowo.

Sytuacja stała się nieco trudniejsza na obszarach „Górna-Północ” i „Południe”, gdzie co prawda dominował ciemnoszary kolor, ale - w porównaniu ze rokiem 2022 r. - przybyło heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika, symbolizujących wartości przekraczające 34 osoby z opisywanej grupy na 1 tys. mieszkańców.

Co ciekawe, wartość omawianego wskaźnika (13,6%) była w 2019 r. drugą najniższą wartością wśród 6 największych miast Polski. Niższy odsetek występował jedynie w Warszawie, której rynek pracy jest szczególnym magnesem również dla osób spoza stolicy i jej aglomeracji. Podobnie wyglądała sytuacja w 2020 r., w którym mimo zwiększenia się liczby młodych bezrobotnych do 3 444 osób, Łódź nadal posiadała drugi najniższy odsetek tych osób w grupie zarejestrowanych pozostających bez zatrudnienia, wynoszący 16,5% (w Warszawie było to 14,3% przy bezwzględnej liczbie 3 479 młodych bezrobotnych). Tendencja ta widoczna była również w 2021 r. Spośród sześciu największych miast w kraju - Łódź z wartością 26,1% nadal zajmowała drugą pozycję za Warszawą. W pozostałych miastach (Kraków, Wrocław, Poznań i Gdańsk) odsetki młodych bezrobotnych przekraczały 30%. W 2022 r. tendencja nadal jest widoczna, aczkolwiek różnice pomiędzy miastami nie są już tak duże. Łódź nadal pod tym względem była druga (24,5%), będąc wyprzedzaną przez stolicę (21,6%). Natomiast najwyższy

udział osób do 34 roku życia wśród wszystkich bezrobotnych miał Gdańsk (29,9%). Generalnie potwierdza się więc, że kryzys spowodowany pandemią szczególnie mocno dotknął osoby młode, będące na początku swojej kariery zawodowej. Pocieszający jest jednak fakt, iż w momencie poprawy koniunktury, bardzo szybko znajdują one ponowne zatrudnienie. A w 2023 r. w Poznaniu na 3524 osoby bezrobotne, w wieku 18-24 – 201, w wieku 25-34 – 806, co w sumie daje 1 007 osób (28,6%).

Być może sytuacja warszawskiego rynku pracy również przekłada się w pewnym stopniu na niską wartość odsetka osób bezrobotnych do 30. roku życia w Łodzi. Młodzi, jako grupa najbardziej mobilna, mogą podejmować zatrudnienie w stolicy, pozostając formalnie mieszkańcami Łodzi. Inną przyczyną wystąpienia takiej prawidłowości jest większa liczebność grupy osób bezrobotnych w starszych grupach wiekowych, wpływająca automatycznie na zmniejszenie odsetka młodych bezrobotnych w całej grupie osób pozostających bez zatrudnienia.

Niepokojąca jest jednak liczebność grupy osób pozostających bez zatrudnienia w wieku do 34. roku życia, która wielkościowo jest zbliżona do analogicznej grupy zarejestrowanych w Warszawie, mieście trzykrotnie ludniejszym od Łodzi. W 2022 r. w Łodzi młodych bezrobotnych było 3 784, w Warszawie zaś 4 357 osoby. Rok wcześniej zauważalna była podobna tendencja: Łódź – 5 313 młodych bezrobotnych, Warszawa - 5 772. Natomiast w 2023 r. w Łodzi młodzi bezrobotni z grupy wiekowej 18-24 to 893 osoby, a z grupy 25-34 to 2 638, co dawało 3 531 przy – przypomnijmy - 14 892 wszystkich bezrobotnych (23,7%). Natomiast w Warszawie liczebność w ww. kategoriach wiekowych przedstawiała się następująco: 18-24 – 928 osób i 25-34 – 3 316 osób, co w sumie dawało 4 244 przy 18 188 wszystkich bezrobotnych (23,3%). Warto podkreślić, iż w 2019 r. liczba młodych bezrobotnych była wyższa w Łodzi niż w Warszawie.

Domniemywać możemy, że jedną z przyczyn tego niekorzystnego stanu rzeczy w Łodzi jest pokrywanie się obszarów występowania wysokiego odsetka bezrobocia (zarówno w kategorii ogółem, długotrwalego i osób w wieku 50+) i transmisja negatywnych wzorców funkcjonowania z grupy osób długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych w wieku 50+ do grup osób młodych. Rodzi to konieczność przedsięwzięcia szerokiego spektrum działań, kierowanych do wszystkich grup osób bezrobotnych.

Mapa 10. Natężenie bezrobocia wśród młodych

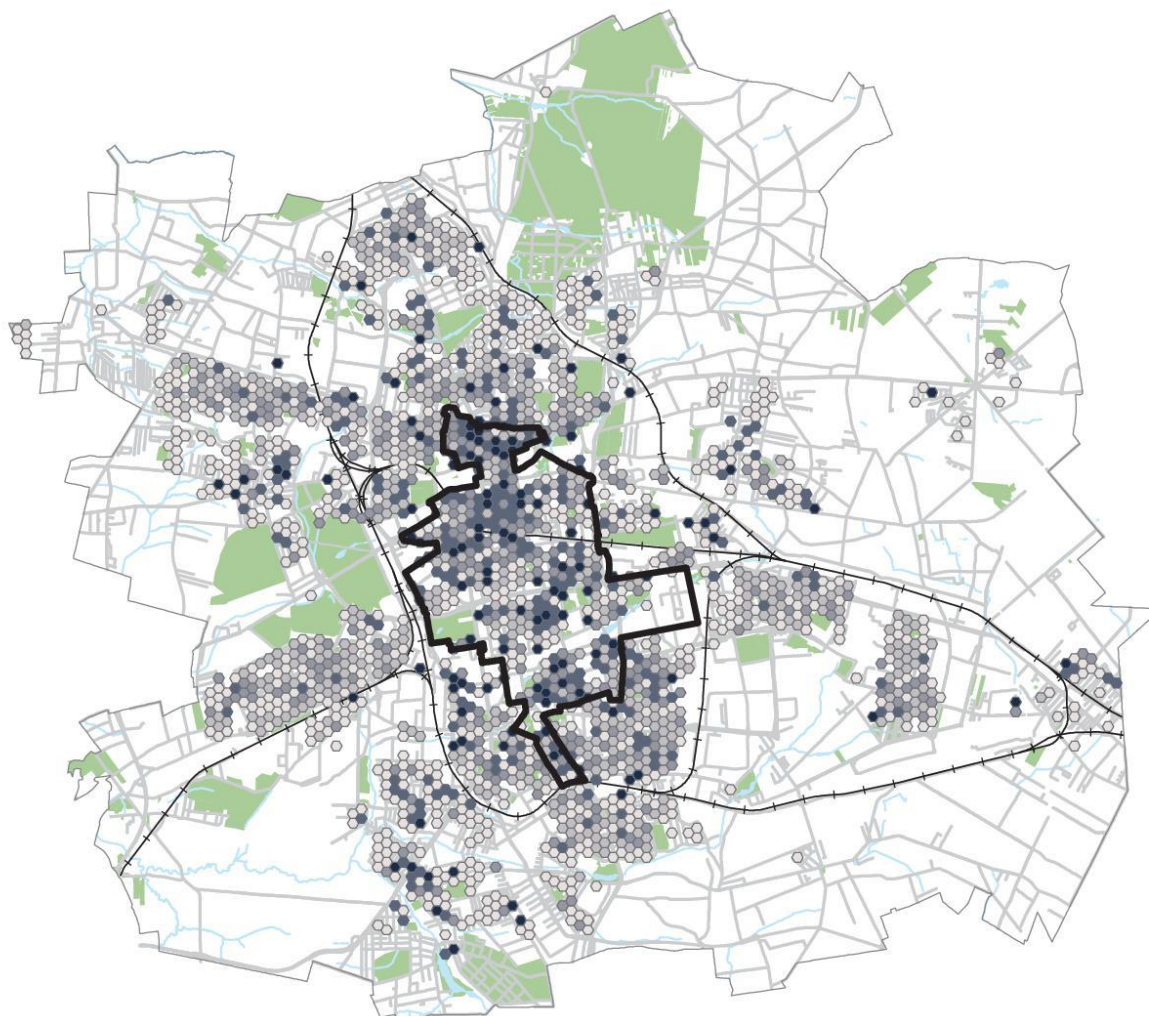
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

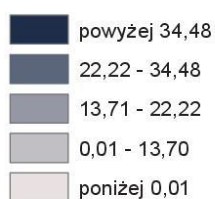
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

2023 r.

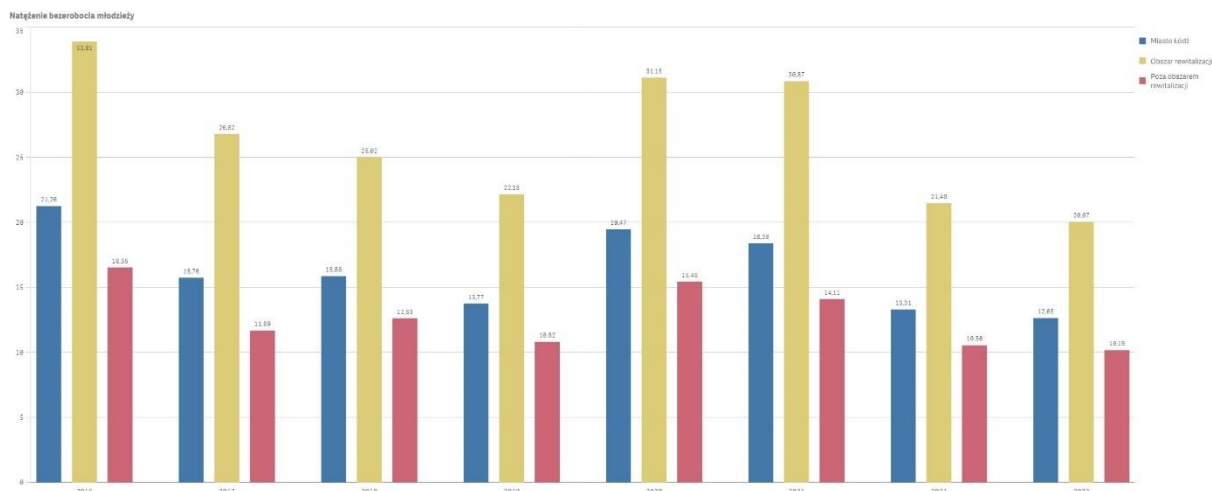
Liczba bezrobotnych do 35 roku życia przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 4. Natężenie bezrobocia młodzieży (liczba bezrobotnych do 35. roku życia przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Beneficjenci zasiłków i pobierający pomoc na dożywienie dzieci na obszarze rewitalizacji

Mapy nr 11, 12, 13 i 14 – podobnie jak mapy dotyczące zjawiska bezrobocia – również warto analizować razem z uwagi na adresatów opisywanych form pomocy i miejsce ich zamieszkania. Takie podejście może pomóc uzyskać szerszy obraz dotyczący sytuacji na wybranych obszarach Łodzi, a także dostrzec możliwości i opracować sposoby wspierania ich mieszkańców.

W przypadku natężenia pobierania zasiłku stałego oraz pobierania pomocy na dożywienie dzieci analizę uzupełniono o ilustrację zmian wskaźników w czasie w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim.

Poniższe dwie tabele prezentują dane dotyczące dystrybucji świadczeń z pomocy społecznej w 2016 r. i zmianę ich wartości w odniesieniu do 2015 r., a także w 2023 r. w odniesieniu do 2022 r.

Tabela 1. Świadczenia pomocy społecznej w 2016 r.

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2016			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		kwota udzielonych świadczeń	
	razem	I-XII 2015=100	w tys. zł	I-XII 2015=100
OGÓŁEM	27 431	99,5	90 952,4	99,1
w tym:				
Zasiłki stałe	5 484	98,1	27 066,5	109,7
Zasiłki okresowe	14 168	91,7	31 752,8	95,7
Składka zdrowotna	4 729	98,5	2 220,0	109,8
Zasiłki celowe	15 832	92,1	12 518,4	87,0

Pomoc w formie posiłku	6 729	86,2	4 201,9	80,5
Usługi opiekuńcze	3 782	101,2	10 914,2	104,4
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.				

Tabela 2. Świadczenia pomocy społecznej w 2023 r.

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2023			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		kwota udzielonych świadczeń	
	razem	I-XII 2022=100	w tys. zł	I-XII 2022=100
OGÓŁEM	14 339	104,7	73 338,00	101,3
w tym:				
Zasiłki stałe	3 919	102,1	21 998,00	95,9
Zasiłki okresowe	7 203	105,2	16 968,10	102,8
Składka zdrowotna	3 591	97,5	1 931,90	98,2
Zasiłki celowe	9 410	106,2	12 636,70	92,3
Pomoc w formie posiłku	2 194	95,7	2 188,10	112,7
Usługi opiekuńcze	2 608	110,8	15 452,40	115,5
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.				

Poniższa charakterystyka odnosi się do czterech form wsparcia: pobierania zasiłków stałych, pobierania zasiłków okresowych, pobierania zasiłków celowych oraz pobierania pomocy na dożywianie dzieci, które są wskaźnikami stanu obszaru rewitalizacji.

UWAGA! Dane zawarte w powyższych tabelach, dotyczące pomocy w formie posiłku opisują nieco inny aspekt udzielanego wsparcia niż pomoc na dożywianie dzieci.

Zanim scharakteryzowana zostanie sytuacja na obszarze rewitalizacji pod względem pobierania przez zamieszkujące go osoby zasiłku stałego, krótko przypomnieć należy, komu zasiłek ten przysługuje i jakie wartości może on osiągać. A zatem zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 719 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie,
- kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

Opisując poniższe mapy, warto odnieść się do map, które ilustrują 4 aspekty zjawiska bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w ich przypadku, widocznych jest 6 zasadniczych stref, dokładnie tych samych, które widoczne były na mapach dotyczących bezrobocia. Również na nich – podobnie jak miało to miejsce w przypadku odsetka osób pozostających bez pracy – daje się zauważyć podwyższoną liczbę osób w rodzinach, którym wypłacany jest zasiłek stały na 1 tys. mieszkańców (pomiędzy 14,01 a 29 osoby). Wartość tę ilustrowały rozległe ciemnoszare plamy na mapie obszaru rewitalizacji, stanowiące swego rodzaju jednolite tło, na którym punktowo odróżniają się heksagony innych kolorów, symbolizujące inne wartości wskaźnika.

Odwołując się do wcześniejszych opisów, przyjęto takie same umowne nazwy dla rysujących się enklaw („Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, „Stary Widzew”, „Górna-Północ”, „Południe”). Na ich obszarach występują heksagony w kolorze granatowym, symbolizującym rejony, gdzie na 1 tysiąc mieszkańców przeszło 29 osób pobiera zasiłek stały. Od 2016 r., będącego początkowym rokiem dla prowadzonych analiz – obserwowany jest systematyczny, niewielki spadek liczby tych heksagonów w okresie pomiędzy opisywanymi rocznikami. Najgorzej w tym zakresie w 2020 r. sytuacja przedstawiała się w samym centrum „Starych Bałut”, gdzie widoczne było powiększające się skupisko pól o najwyższej wartości wskaźnika, a także na „Starym Widzewie”, gdzie widoczne były zespoły kilku enklaw, oznaczonych na mapie na granatowo, otaczających swego rodzaju wianuszkiem obszar wolny od siatki heksagonalnej, w którym ulokowane są park Źródłiska oraz siedziba Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na „Górnej-Północ” większa enklawa występowała w kwadracie ulic Sosnowa, Milionowa, Kilińskiego, Przybyszewskiego. Jej powierzchnia od 2016 r. zmniejszała swoją powierzchnię. Ponadto towarzyszyła jej jeszcze jedna enklawa, zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie pl. Niepodległości, której zanikanie pokazuje, że w okresie czterech obserwowanych lat zachodziły tam procesy, pozytywnie wpływające na życie mieszkańców. W najmniejszym rejonie problemowym, charakterystycznym „ogonku” wyciągającym się w stronę Chojen, szczególnie jego południowy kraniec wydawał się w 2016 r. być miejscem najbardziej wymagającym interwencji służb społecznych, jednak w 2020 r. enklawa problemowa uległa rozmyciu, potwierdzając tym samym poprawiającą się sytuację.

Większych stref na których wskaźnik przekracza 29 osób na 1 tysiąc mieszkańców brakowało na „Starym Polesiu” i w „Centrum”, gdzie heksagony takie rozrzucone były pojedynczo po ich obszarach. Jednak z uwagi na pokaźnych rozmiarów koncentrację pól w kolorze ciemnoszarym sytuacja z pewnością nadal wymagać będzie systematycznych oddziaływań w sferze społecznej, edukacyjnej i pomocowej.

W 2021 r. obserwowano zanikanie pól o najwyższej wartości wskaźnika powyżej 29 przypadków na 1000 osób. Obserwowane było również „blaknięcie” szarego tła dla ciemnogramatowych heksagonów, co świadczy o zmniejszającym się udziale osób korzystających z zasiłku stałego na obszarze rewitalizacji.

Rok 2022 natomiast to czas ciągłej, niewielkiej, ale systematycznej poprawy sytuacji, którą symbolizowało stopniowe blaknięcie pewnej liczby heksagonów w najciemniejszych odcieniach, symbolizujących najwyższe wartości analizowanego współczynnika. Zmiana nie była może spektakularna, ale po nieco dokładniejszym porównaniu map z 2021 r i 2022 r. widoczne stawało się

stopniowe kurczenie się obszarów o najwyższym nasileniu analizowanego wskaźnika i stopniowa przemiana rozległych zespołów o ciemnoszarym kolorze w kierunku nieco bardziej mozaikowego układu w środkowej części obszaru rewitalizacji.

Z kolei w 2023 r. (Mapa nr 11) widoczne było niewielkie pogorszenie sytuacji. Obserwowany był niewielki wzrost liczby heksagonów, których kolor wskazywał wartość wynoszącą powyżej 14 osób w rodzinach, w których pobierany był zasiłek stały na 1 tysiąc mieszkańców w zasadzie na całym obszarze rewitalizacji, we wszystkich obszarach problemowych. Należy zaznaczyć, iż sytuacja w zasadzie nie uległa zmianie w obszarach północnym i południowych. I tak: enklawa „Stare Bałuty” nadal zdominowana była przez kolor ciemnoszary z podłużnym pasem ciemnogrnatowego koloru w centrum. Podobnie sytuacja miała się ze „Starym Widzewem”, gdzie niestety wyodrębniła się wyraźna enklawa pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Orlą, Targową, Pasażem Abramowskiego, gdzie wartość omawianej cechy przekraczała 29 osób. Jednak obszar ten przypominał w ubiegłych latach – i przypomina nadal - nieregularny miks heksagonów symbolizujących różne wartości analizowanego wskaźnika. Stagnacja w tym zakresie widoczna była na obszarach „Górna-Północ” i „Południe”.

Tabele z danymi pochodzącymi z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz mapy dotyczące 2016 i 2021 r. pokazują podtrzymywanie pozytywnego trendu spadku wartości udzielanej pomocy w postaci zasiłku stałego, jak również zmniejszania się liczby osób, które z niego korzystały. W 2022 r. niestety należy podkreślić fakt, iż mimo że liczba osób objętych tym typem pomocy spadła, to jej wartość wzrosła w porównaniu z 2021 r. W 2023 r. natomiast wzrosła liczba osób ogółem, którym przyznano świadczenie. Wzrosła również wartość przekazywanego wsparcia. W przypadku zasiłków stałych zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców Łodzi, którzy wspierani są przez MOPS, za to wspierani są mniejszą skalą środków. A więc odwróceniu uległa sytuacja z 2022 r.

Mapa 11. Natężenie pobierania zasiłku stałego

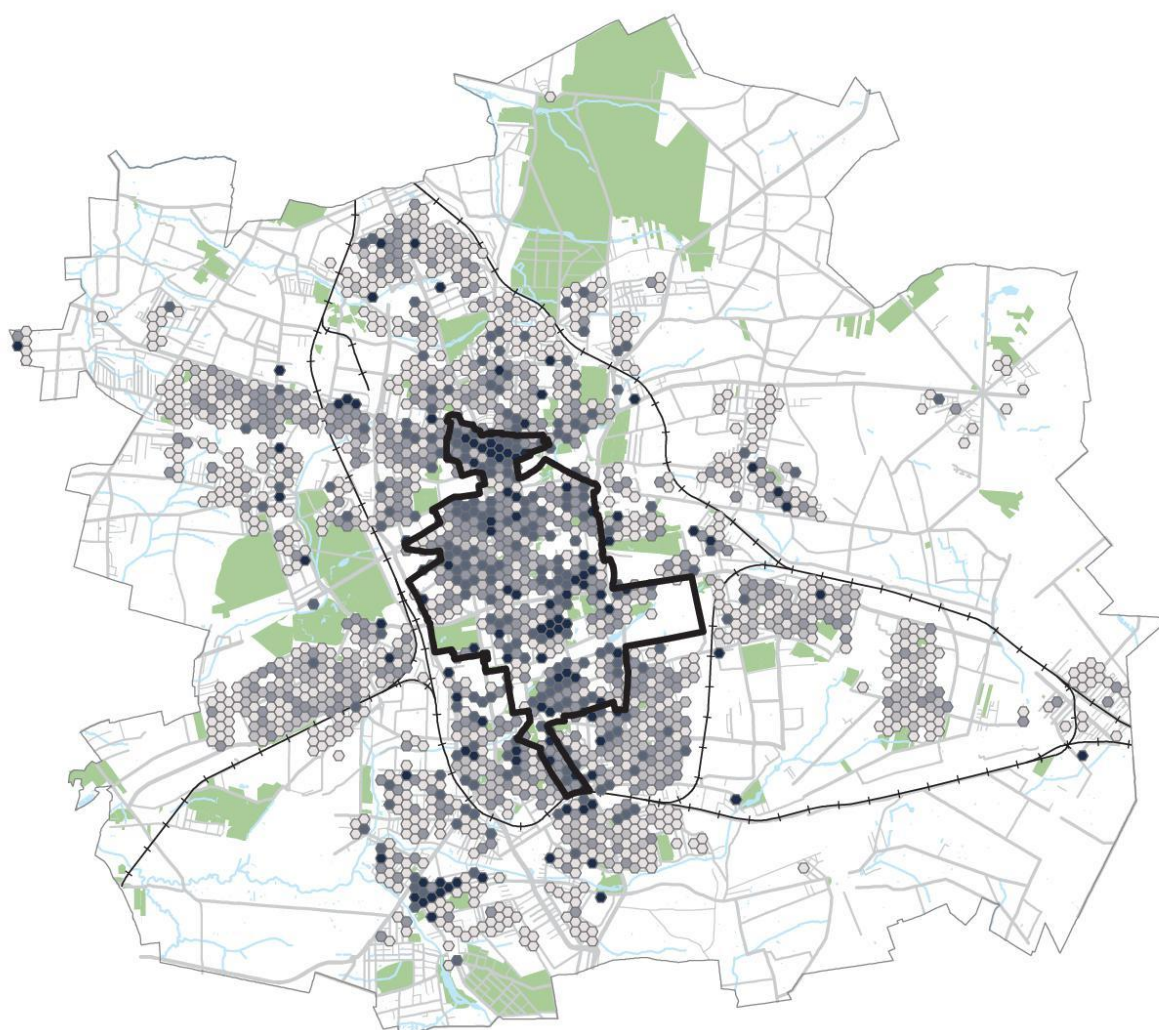
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pt.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania zasiłku stałego (G8)

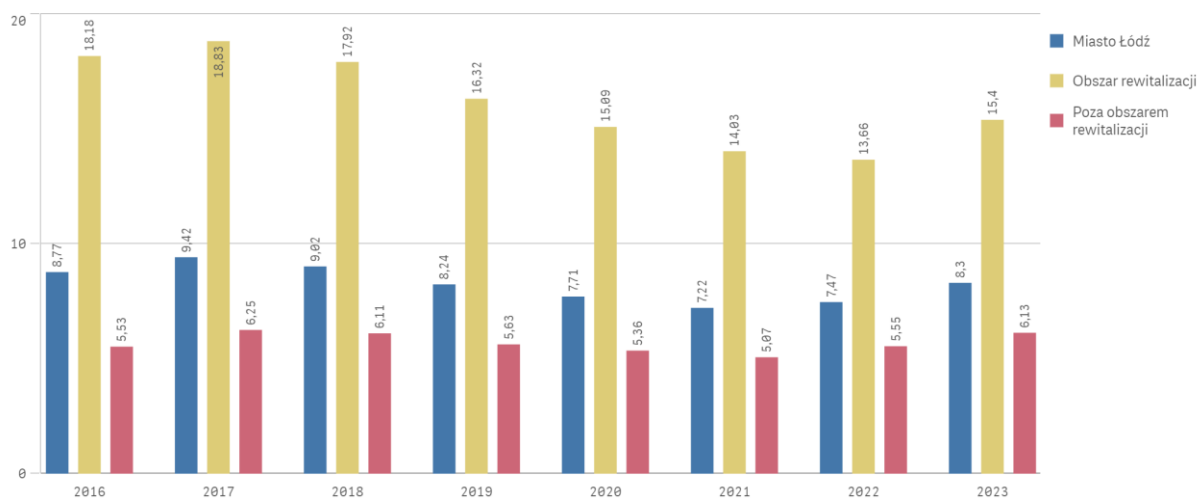
2023 r.

Liczba osób w rodzinach, w których pobierany jest zasiłek stały na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 5. Natężenie pobierania zasiłków stałych (liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek stały, w przeliczeniu na 1000 ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych MOPS

Wsparcie poprzez udzielanie zasiłku stałego uzupełniane jest również poprzez wsparcie innymi typami świadczeń. Poniżej analizowane będzie udzielanie zasiłków okresowych, przysługujących w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego w 2022 r.:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustalony jest na poziomie:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
- w przypadku rodziny - do wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

Rozkład przestrzenny udzielania zasiłków okresowych na terenie Łodzi prezentuje Mapa nr 12. Pokazuje ona, iż w granicach obszaru rewitalizacji widoczne były większe skupiska heksagonów, gdzie w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek okresowy na 1 tys. ludności liczba osób korzystających z niego, przekraczała 60 osób.

W 2020 r. widoczne były na obszarze rewitalizacji enklawy o dużej powierzchni w ciemnogrnatowym kolorze, symbolizującym najwyższą wartość wskaźnika. Znajdowały się one w centrum „Starych Bałut” oraz w sercu obszaru „Centrum”, a także na „Starym Polesiu”. Ponadto trzy nieregularnych kształtów enklawy oraz jedna, największa i najbardziej zwarta, pomiędzy ulicami Wodną, Rodziny Grohmanów, Nową i Piłsudskiego zawierała się w podkowie obszaru „Starego Widzewa”. W granicach „Górnej-Północ” również znajdowały się dwa obszary o najwyższych wartościach współczynnika.

Obszar „Południe” niemal w całości pokryty był heksagonami o wartościach 24 do 60 osób, a wzdłuż jego wschodniej granicy, którą stanowi ul. Rzgowska, ciągnie się pas rozrzuconych luźniej pól o najwyższej wartości wskaźnika.

W 2021 r. wszystkie wymienione powyżej enklawy zaczęły tracić swoją spójność i rozpadać się lub dzielić na mniejsze formacje, na skutek zanikania heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Najbardziej odporna na taką „erozję” była enklawa zajmująca środek obszaru „Stare Bałuty”.

W 2022 r. enklawy heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika, gdzie liczba osób w rodzinach, w których wypłacany był zasiłek okresowy na 1 tysiąc mieszkańców przekraczał 60 osób, w zasadzie pozostały w tych samych miejscach i nie powiększały znacząco swoich zasięgów. Niepokojący był jednak rozrost powierzchni, gdzie analizowany wskaźnik przyjmował wartości od 24 do 60 osób.

Podobnie jak w roku poprzedzającym, w 2023 r. pola o wartości wskaźnika pomiędzy 24 do 60 osób nadal stanowiły w zasadzie jednorodne tło, ale jego zasięg zmniejszył się. Nadal jednak pokrywał w przeważającej części obszary „Starych Bałut”, „Starego Polesia”, „Centrum”, „Południa”, niemal połowy „Śródmieścia-Wschodu” czy „Katedralnej” oraz przynajmniej $\frac{2}{3}$ „Starego Widzewa” i „Górnej Północ”. Na każdym z nich widoczne są obszary o najwyższej wartości współczynnika. Miał jednak ich rozmiar, a często rozpadały się one na mniejsze enklawy o nieregularnych kształtach. Wyjątek stanowiły jedynie „Stare Bałuty”, gdzie obszar problemowy tkwi niezmiennie w ich centrum i wydaje się być odporny na zmiany.

Prezentowana powyżej Tabela nr 2 zdaje się tego nie pokazywać (nadal liczba osób objętych tym typem pomocy, jak i jej wartość malały) mimo, że mapa wskazuje na gorszą sytuację w porównaniu z poprzedzającym rokiem. W 2023 r. z kolei pewne ograniczanie stref problemowych na mapie, nie ma oparcia w danych, gdyż te pokazują, że zarówno liczba osób pobierających zasiłek okresowy, jak i jego wartość, wzrastają. Prawdopodobnie jest to pewne przesunięcie w czasie obserwowanego zjawiska. Mapa pokazywała rok wcześniej pogorszenie sytuacji, co zilustrowały dopiero dane z 2023 r. Widoczne rozległe kompleksy pól o ciemnoszarym zabarwieniu i występujące na ich terenie ciemnogrnatowe obszary nadal powinny martwić i być obszarami specjalnego zainteresowania instytucji pomocowych.

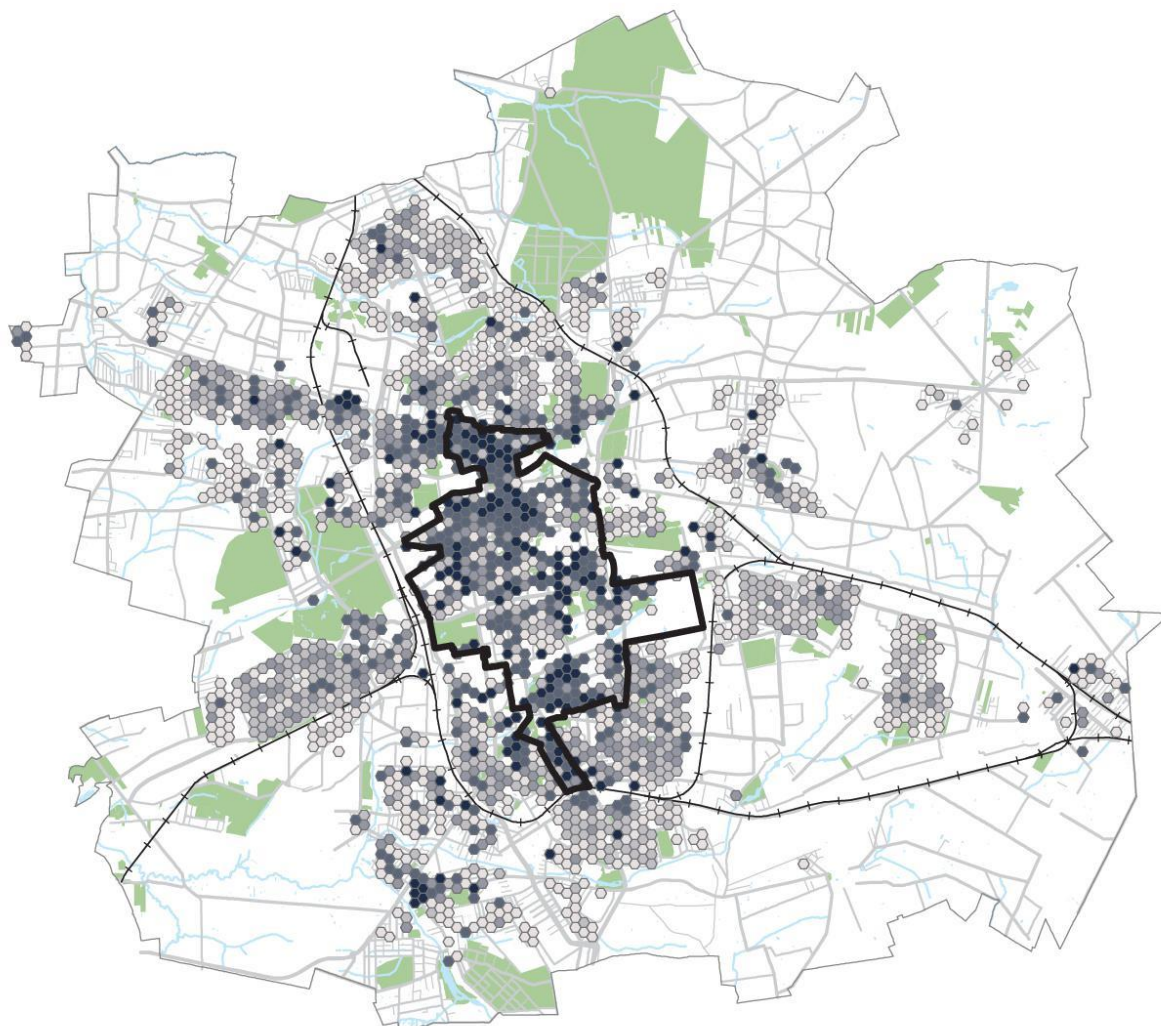
Mapa 12. Zasiłek okresowy

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

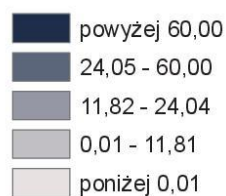
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania zasiłku okresowego

2023 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek okresowy na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Kolejnym ujętym w tabelach typem zasiłku jest zasiłek celowy. Może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej.

W 2023 r. zasiłek celowy mógł być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nie przekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Najwyższa wartość wskaźnika na poziomie przynajmniej 42 osób, którym wypłacany był zasiłek celowy na 1 tys. mieszkańców, widoczna była w 2020 r. w licznych skupiskach na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w przypadku poprzednich map, pokazujących przestrzenny rozkład wsparcia udzielanego potrzebującym mieszkańcom Łodzi poprzez zasiłki stałe i okresowe, również i w tym przypadku widoczna była, rozciągająca się na linii wschód-zachód, enklawa przecinająca centrum „Starych Bałut”. Na „Starym Polesiu” koncentracje pól o najwyższej wartości wskaźnika ulokowane były: pierwsza w północnej części obszaru w pasie pomiędzy ulicami Ogrodową a Legionów, druga w centralnej części pomiędzy Łąkową i Żeligowskiego, Legionów, Pogonowskiego a Skłodowskiej-Curie, trzecia natomiast w południo-wschodnim narożniku obszaru „Starego Polesia”. Na terenie rejonu „Centrum” obszar problemowy widoczny był pomiędzy Piotrkowską i Nowomiejską, Północną, Kilińskiego i Narutowicza. Charakterystyczny kształt podkowy „Starego Widzewa” w części zachodniej i północnej w przeważającej części pokryty był ciemnognatowymi polami, które układały się w 3 enklawy o nieregularnych kształtach.

Strefa „Górna-Północ” w zakresie charakterystyki pobierania zasiłku celowego posiadała obszar problemowy układający się podobnie, jak w przypadku mapy pokazującej rozkład przestrzenny udzielania zasiłku okresowego. Ponownie więc pojawiał się kształt leżącej litery „Y” z podstawą umiejscowioną pomiędzy Parkiem Reymonta a pl. Niepodległości, której ramiona wyciągały się ku północnemu-wschodowi w okolice skrzyżowania ulic Kilińskiego i Milionowej oraz ku południowemu-wschodowi w stronę ulic Kilińskiego i Siedleckiej. Mniejszą enklawę problemową stanowił prostokąt zawarty wewnątrz ulic Przędzalnianej, Milionowej, Rydza-Śmigłego i Przybyszewskiego.

Obszar „Południe” w przeważającej części pokryty był układającymi się w 3 niewielkie enklawy heksagonami w kolorze ciemnognatowym, świadczącym o najwyższej wartości omawianego wskaźnika.

W 2021 r. enklawy ciemnognatowego koloru, symbolizujące występowanie tego typu pomocy w skali przekraczającej 41 osób na 1000 mieszkańców, zdawały się tracić swoją spójność. Nadal jednak występowały bardzo wyraźnie, choć mniejsze z nich, widoczne po kilka na terenie jednego obszaru problemowego, zanikły.

W 2022 r. widoczne były niewielkie ubytki heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Jednak ciemnoszary kolor, symbolizujący przedział pomiędzy 14 a 41 osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1000 mieszkańców, dominował niemal na wszystkich analizowanych obszarach problemowych, stanowiąc jednorodne tło, na którym widoczne były heksagony innych odcieni.

Na Mapie nr 13 za 2023 r. podobnie, jak miało to miejsce w przypadku wypłacania zasiłku okresowego widoczne były znaczące ubytki heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Natomiast ciemnoszare heksagony, odzwierciedlające przedział wartości wskaźnika pomiędzy 14 a 41 osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1000 mieszkańców, nadal rozlewał się niemal na wszystkie analizowane obszary problemowe. Jednorodne tło stanowił on jednak przede wszystkim na obszarze „Starych Bałut”, „Starego Polesia” i „Centrum”, na którym widoczne wyspowo były heksagony innych odcieni. Kolor ciemnoszary dominował również na obszarach „Starego Widzewa”, „Górnej-Północ”

i „Południe”. Natomiast kolorystyka obszarów „Śródmieście-Wschód” i „Katedralna” miała bardziej mozaikowy, niejednorodny charakter.

W 2023 r. ponownie widać było pewną różnicę pomiędzy tym co można było odczytać z mapy, a tym co pokazywały dane statystyczne, udostępnione przez GUS. W tabeli widać było, iż ponownie zwiększyła się liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy. Zmniejszyła się natomiast jej wartość.

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku analizy poprzedniego wskaźnika, istniejące rozległe kompleksy pól o wartości cechy pomiędzy 14 a 41 osób na 1000 mieszkańców nadal powinny być obszarami specjalnego oddziaływania instytucji pomocowych z uwagi na ciągle duże zapotrzebowanie na tego typu wsparcie. Na szczęście grupa osób wymagających tego typu wsparcia wydaje się kurczyć.

Mapa 13. Zasilek celowy

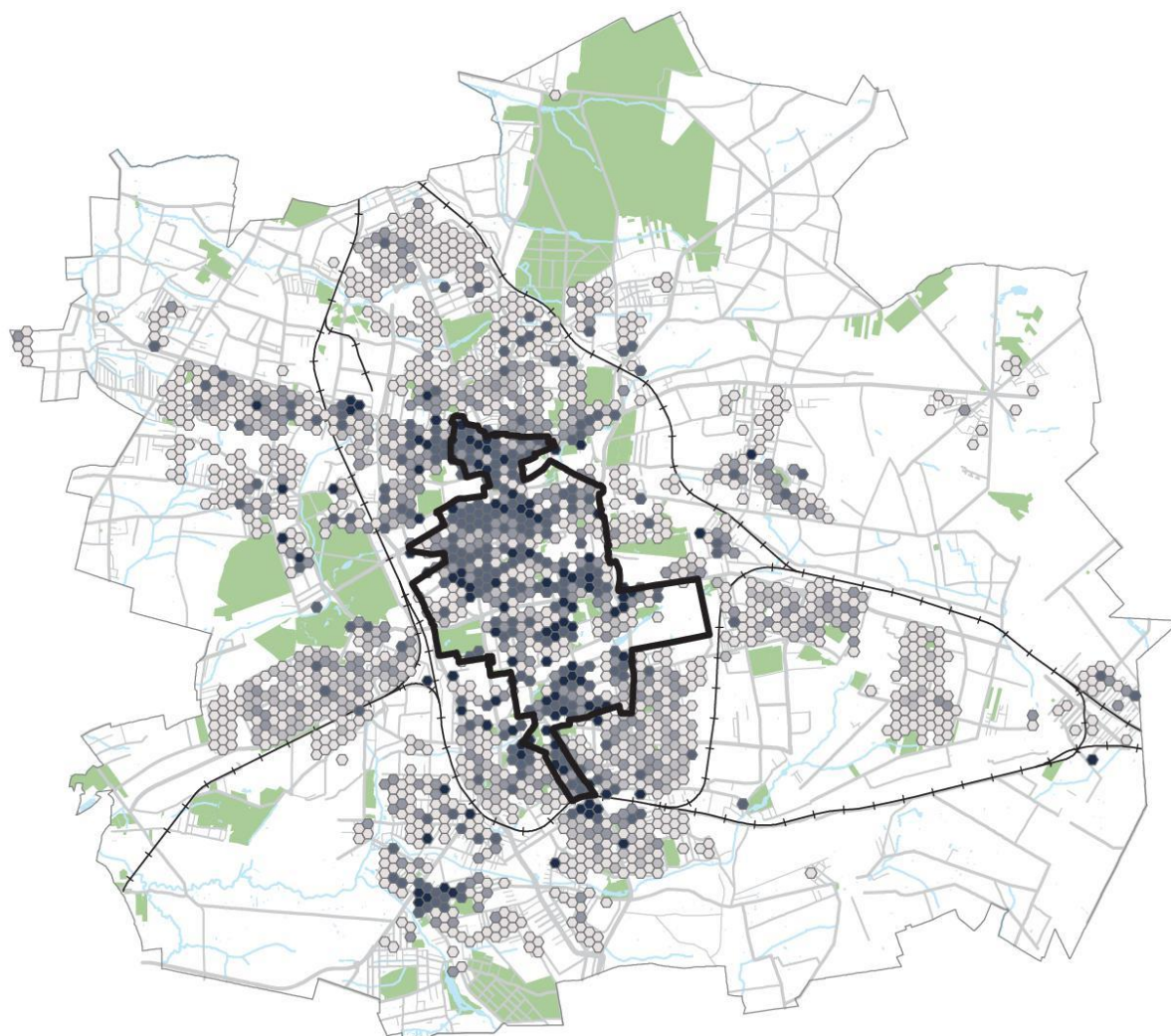
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania zasiłku celowego

2023 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Zanim przeanalizowana zostanie Mapa nr 14, opisująca natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci, przyjrzyć należy się prawnym uwarunkowaniom jej udzielania. Przysługuje ona bowiem:

- dzieciom do 7 roku życia
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności.

Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, o których mowa powyżej, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

Do udzielania pomocy w zakresie dożywiania mają zastosowanie odpowiednio przepisy ustawy o pomocy społecznej, dotyczące udzielania świadczeń z pomocy społecznej.

Na dotyczącej ww. aspektu pomocy zaobserwować można było niemal te same zależności, które zauważyć dało się na poprzednich mapach pokazujących natężenie udzielania zasiłku stałego. W 2020 r. (podobnie jak w roku poprzedzającym) w zasadzie w tych samych miejscach widoczne były enklawy, gdzie skupiały się heksagony o najwyższym współczynniku, wynoszącym więcej niż 83 osoby na 1 tys. mieszkańców. Różnice występowały na obszarze „Centrum”, gdzie swoją powierzchnię powiększyło skupisko w kwadracie ulic Piotrkowskiej, Północnej, Kilińskiego, Jaracza. Na Starym Widzewie odosobnione enklawy – występujące na mapie z 2019 r. w swego rodzaju „wianuszkach” – rok później wydawały się łączyć w 2 większe skupiska: pierwsze zlokalizowane pomiędzy północną granicą obszaru problemowego a al. Piłsudskiego, która odgradza ją od drugiej podobnej wielkości enklawy pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Piłsudskiego, Targową a Tymienieckiego.

Cztery lata wcześniej wszystkie wspomniane powyżej enklawy były wyraźniejsze, a widoczne na ich obszarach skupiska pól charakteryzujących się najwyższą wartością wskaźnika, były o wiele rozleglejsze. Na obszarze „Górnej-Północ” dwie wspomniane powyżej enklawy były połączone, tworząc jedną o większej powierzchni. Rozległe skupisko pól w kolorze granatowym o nieregularnym kształcie istniało w 2016 r. na terenie „Starego Polesia”. W 2019 r. przekształciło się ono w jednolity pod względem natężenia cechy obszar o dominującej wartości pomiędzy 33 a 83 osoby w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Niestety w 2020 r. przybyło na tym obszarze nieco więcej heksagonów w kolorze ciemnogramatowym. Nadal niemal cały obszar „Południe” stanowił obszar problemowy. Stan zagadnienia pomiędzy 2016 r. a 2019 r. wskazywał, iż sytuacja poprawiła się, jednak nadal widoczne były rejony, gdzie codzienne funkcjonowanie zamieszkujących je rodzin wymagało udzielania wsparcia na rzecz ich najmłodszych mieszkańców. Mapa dotycząca 2020 r. wskazywała na niewielkie pogorszenie się sytuacji, o czym świadczy powiększenie powierzchni obszarów, na których wyższa liczba osób musiała skorzystać ze wsparcia w postaci uzyskania pomocy na dożywianie dzieci.

Rok później sytuacja poprawiła się. Dane, które odczytać można było na mapie pokazały, iż liczba heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika zmniejszyła się. Strefy problemowe skurczyły się („Stare Bałuty”), zaczęły zanikać („Centrum”, „Górna-Północ”) lub uległy rozczłonkowaniu na kilka niewielkich skupisk ciemnogramatowych heksagonów („Stary Widzew”). Co istotne nie zmniejszył się zasięg ciemnoszarego tła, symbolizującego przedział 33-83 osoby w rodzinach, w których wypłacana była pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców.

Na mapie prezentującej stan w 2022 r. widać, iż proces ten był kontynuowany i nadal systematycznie ubywało heksagonów w najciemniejszych odcieniach. Jednorodne obszary zabarwione ciemnoszarym kolorem były rozrywane na mniejsze enklawy, pomiędzy którymi zaczynały dominować heksagony, gdzie poniżej 33 osób mieszka w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców. Stopniowo zmniejszała się liczba ciemnogramatowych heksagonów. Dane z Tabeli

nr 2 pokazują, iż liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku pomiędzy 2021 rokiem a 2022 spadła, wzrosła za to wartość pomocy.

Mapa nr 14 pokazuje natomiast pogorszenie się sytuacji w 2023 r., a więc wzrost rozpowszechnienia korzystania z opisywanej formy pomocy. Obszary „Stare Polesie” i „Centrum” w przeważającej części objęte wydają się być rozległym obszarem, na którym pomiędzy 33 a 83 osoby żyje w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Podobnie sytuacja wygląda również na obszarze „Starego Widzewa” (tu w zasadzie nie uległa ona zmianie w porównaniu z rokiem poprzedzającym) i „Gónej-Północ”, gdzie odbudowuje się niewielka enklawa pomiędzy Parkiem Reymonta, Milionową, Kilińskiego i Przybyszewskiego. Nie uległa zmianie nienajlepsza sytuacja obszaru „Południe”. Natomiast na „Starych Bałutach” wydaje się ona pogarszać bardziej niż w innych miejscach omawianego obszaru, z uwagi na fakt, iż w jej centrum wyrastała ponownie enklawa o ciemnogatowym kolorze.

W 2023 r. spadła liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku, choć wzrosła jej wartość. Widać więc ponownie pewną niezgodność pomiędzy wizualizacją problemu na mapie a danymi liczbowymi. Nieaktualna wydaje się więc być diagnoza z ubiegłego roku, kiedy wskazano, iż spadła liczba rejonów miasta, gdzie wyjątkowo duża liczba osób potrzebowała wypłacania pomocy na dożywianie. Potrzeba korzystania z takiego wsparcia była więc nadal duża.

Pokrywanie się skupisk o najwyższej wartości wskaźnika dotyczącego udzielania zasiłku stałego, jak i pomocy na dożywianie dzieci, wskazują na rejonowy obszar rewitalizacji, na których mieszkańcy muszą otrzymać wyjątkowo kompleksową ofertę pomocy. Powinna ona być również uzupełniona komponentem związanym z aktywizacją zawodową dla mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz możliwością zapewnienia efektywnej opieki najmłodszym. Konieczność stosowania takiego rozwiązania potwierdza nakładanie się rejonów problemowych, dotyczących udziału osób bezrobotnych z rejonami najbardziej rozpowszechnionego wspierania mieszkańców zasiłkami i innymi formami pomocy.

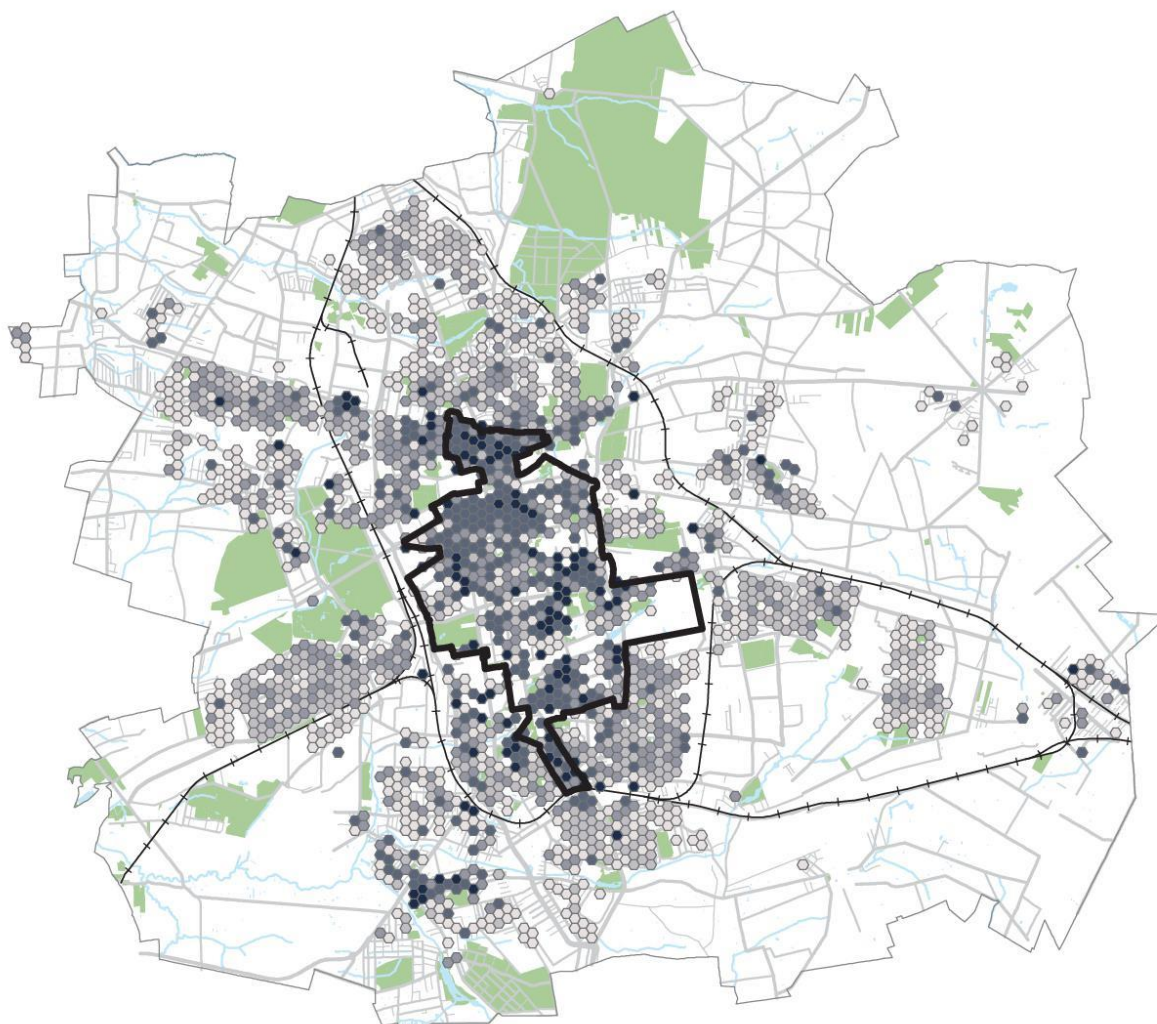
Do 2020 r. pozytywnym zjawiskiem był fakt zmniejszania się liczby osób korzystających ze wsparcia. Zachodziła jednak obawa, iż pandemia koronawirusa Sars-CoV-2 wiosną i jesienią 2020 r. oraz na początku 2021 r., a także związane z nią problemy rynku pracy, mogą zaburzyć lub odwrócić ten trend. Okazało się jednak, iż liczba adresatów takiej pomocy systematycznie spadała kolejny rok z rzędu (wzrosła natomiast wartość tej pomocy, jak wzmiankowano już powyżej).

Trudno powiedzieć, skąd wziął się widziany na mapach wzrost powszechności udzielanej pomocy (powiększenie zasięgu ciemnoszarego koloru), ale nie mający pełnego odzwierciedlenia w danych liczbowych dotyczących zasiłków, pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego i przesunięcie zauważalne pomiędzy ilustracją problemu na mapach, a danymi GUS za 2023 r. Być może rosnąca inflacja w poprzednich latach pozostawała w relacji z wartością przekazywanego przez pomoc społeczną wsparcia. Wydaje się jednak, iż w pierwszej kolejności powinno ono przede wszystkim wpłynąć na zwiększenie udzielania doraźnej i tymczasowej pomocy w formie dożywiania oraz zasiłków okresowych.

Mapa 14. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci

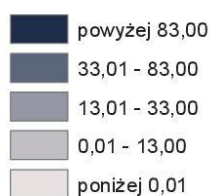
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (G9)

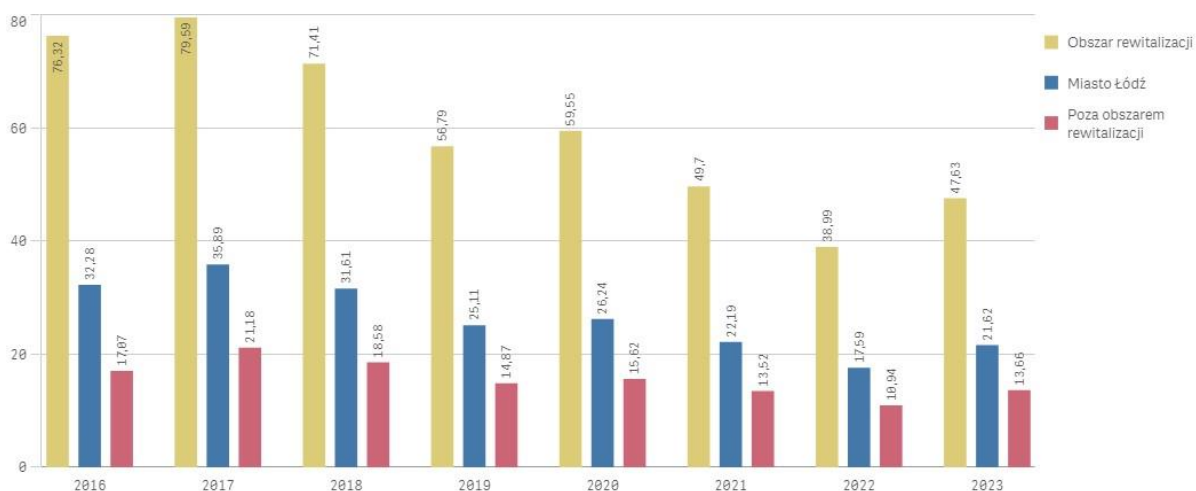
2023 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 6. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (liczba osób w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci, w przeliczeniu na 1 tys. ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych MOPS

Natężenie problemów edukacyjnych

W 2023 r. Łódź lokalny samorząd prowadzi 81 szkół podstawowych (8 z nich funkcjonowało w podwójnych siedzibach), 8 zespołów szkolno-przedszkolnych, 1 zespół szkół ogólnokształcących, łączący szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące, 27 liceów ogólnokształcących, 17 zespołów szkół ponadgimnazjalnych (4 z nich funkcjonowało w podwójnych siedzibach) oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, 16 szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz 5 młodzieżowych ośrodków socjoterapii i wychowawczych.

Reforma edukacji z 2017 r. poza zmianą struktury sieci szkół, wymusiła również zmiany, które objęły także przeprowadzane egzaminy. Wraz z wygaszeniem gimnazjów znikła również forma weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, jaką był egzamin gimnazjalny. Po powrocie do rozwiązywania przewidzianego funkcjonowanie 8-letniej szkoły podstawowej, jego rolę przejął egzamin ósmoklasistów. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono go w formie pisemnej z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj. języka polskiego, matematyki oraz języka obcego nowożytnego. Poniżej znajdują się średnie punktowe wyniki egzaminów dzieci uczęszczających do łódzkich szkół podstawowych w porównaniu ze średnimi wartościami punktowymi, uzyskanymi przez uczniów w całym kraju i przez uczniów z województwa łódzkiego w trakcie egzaminów przeprowadzonych w 2019, 2020, 2021 i w 2022 r. (informacja dotycząca wyników z egzaminu z języka obcego nowożytnego dotyczy wyłącznie języka angielskiego).

Tabela 5. Porównanie wyników egzaminu ósmoklasisty (w procentach) w latach 2019 - 2022 r.

przedmiot	w latach	Wyniki uczniów z:		
		Łódź	województwo łódzkie	Polska
język polski	2019	65	63	63
	2020	59	58	59

	2021	59	58	59
	2022	59	58	60
	2023	65	64	66
matematyka	2019	49	45	45
	2020	50	47	46
	2021	51	48	46
	2022	61	58	57
	2023	56	53	53
Język angielski	2019	66	58	59
	2020	61	54	54
	2021	72	65	65
	2022	73	66	67
	2023	70	63	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

Powyższe dane dotyczą uczniów (obywateli Polski) rozwiązujących zadania w arkuszach standardowych. Pamiętajmy, iż do egzaminów ósmoklasisty przystąpili również uczniowie z Ukrainy.

Zestawienie danych wskazuje, że młodzi łodzianie notują lepsze wyniki egzaminów z niemal każdego z ww. przedmiotów w porównaniu ze średnią regionalną i ogólnopolską. Świadczy to o dobrej jakości edukacji na tle kraju oraz województwa. W 2023 r. nastąpiło niewielkie pogorszenie wyników w porównaniu do poprzedzającego roku, szczególnie widoczna w zakresie umiejętności matematycznych uczniów kończących szkołę podstawową. Poprawiły się za kompetencje uczniów w zakresie języka polskiego.

Na mapie dotyczącej 2021 r. zarysowały się enklawy, gdzie mieszkali ósmoklasiści, którzy na egzaminie osiągnęli najmniej zadowalające wyniki - poniżej 45%. Były one widoczne na obszarze Starego Miasta na obszarze „Starych Bałut”, w północnej części „Starego Polesia”, która połączona była z enklawą w obszarze „Centrum”. Dwie kolejne ulokowane były na terenie „Starego Widzewa” w jego północnej części. Ostatnią większą enklawę problemową zobaczyć można było na terenie „Górnej-Północ” pomiędzy Rzgowską, Przybyszewskiego, Kilińskiego a doliną dawnej rzeczki Dąbrówki, biegnącą po północnej stronie wzdłuż ul. Dąbrowskiego.

Podobnie jak miało to miejsce w 2019 r., tak i rok później oraz w 2021 r. należy zwrócić uwagę, iż w zasadzie lokalizacja występowania powyższych enklaw pokrywała się z występowaniem wysokich współczynników bezrobocia we wszystkich wskaźnikowych aspektach. Niskie wyniki punktowe egzaminów mogą mieć zatem związek z ogólnymi trudnościami w zakresie funkcjonowania gospodarstw domowych (w tym również w aspekcie finansowym).

Charakterystyka ta nie zmieniła się również w 2022 r. Tym jednak co należy szczególnie podkreślić jest zwiększenie się problemu w postaci nienajlepszych wyników z egzaminów na obszarach poza wskazanymi enklawami. Porównując mapę z 2021 r. widoczny stał się rozrost stref, w których dominuje szary kolor symbolizujący średnie wyniki uczniów kończących ósmą klasę szkoły podstawowej. Stał się on jakby tłem na którym pojawiały się rozbudowane enklawy gorszych wyników z egzaminów. Co warto podkreślić obszar rewitalizacji nie wyróżniał się w tym zakresie szczególnie negatywnie w porównaniu z innymi częściami miasta. Nadal jego cechą charakterystyczną są rozbudowane obszary

problemowe, gdzie uśrednione wyniki uczniów kończących ósmą klasę szkoły podstawowej nie przekraczają 45%.

Fatalnie natomiast zaczęła wyglądać sytuacja w 2023 r. Mapa wskazuje, iż wyniki egzaminów pogorszyły się znacznie i jest to tendencja generalna, obserwowana również poza obszarem rewitalizacji. W północnej i północnozachodniej części obszaru rewitalizacji zaobserwować możemy powstanie jednej, masywnej strefy, na której wyniki egzaminy zawierają się pomiędzy 45,01 a 58 procent. Na jej terenie ponadto porozrzucane były nieregularne enklawy, gdzie natężenie problemu jest największe, a więc lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej jest mniejsza niż 45%. Ta masywna strefa to cały obszar „Starych Bałut”, północna część „Starego Polesia” oraz niemal cały obszar „Centrum”. Ponadto również w jeden obszar problemowy o podobnym charakterze połączyły się „Górna Północ” oraz „Południe”. Tak samo źle wygląda sytuacja na przeważającej, północnej części „Starego Widzewa”. Bardziej mozaikowy charakter przyjmowały południowe krańce tej enklawy. Również miks kolorów, przedstawiających zróżnicowane wyniki, obserwowany jest na obszarze „Katedralna i „Śródmieście-Wschód”. Dominować wydają się tam jednak dwa odcienie szarości symbolizujące wyniki na poziomie 45,01-58% oraz 58,01-68%.

Trudno powiedzieć czy za taki stan rzeczy odpowiada reforma edukacji i zmiany programów nauczania, wielokrotnie podkreślany brak kadry nauczycielskiej, czy też jest to jeszcze echo pandemii. Pewien wpływ mogą mieć wszystkie wymienione czynniki.

Na wskazanych powyżej obszarach w szczególności zadbać należy o wzmocnienie oddziaływań edukacyjnych wobec uczniów szkół podstawowych. Warto z pewnością kontynuować trwające obecnie działania zmierzające docelowo do zaoferowania uczniom wysokiej jakości kształcenia oraz bardziej indywidualnej opieki edukacyjnej z wykorzystaniem nowoczesnych metod nauczania i pomocą nowoczesnego sprzętu dydaktycznego. Kroki takie należy przedsięwziąć w szczególności wobec dzieci z trudnościami, które czynią proces zdobywania wiedzy bardziej problematycznym oraz w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami. W efekcie powinno to przekładać się na nabywanie przez nie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach i rozwijanie umiejętności ułatwiających ich dostosowywanie do zmieniających się warunków i potrzeb.

Mapa 15. Natężenie problemów edukacyjnych

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemów edukacyjnych (G11)

2023 r.

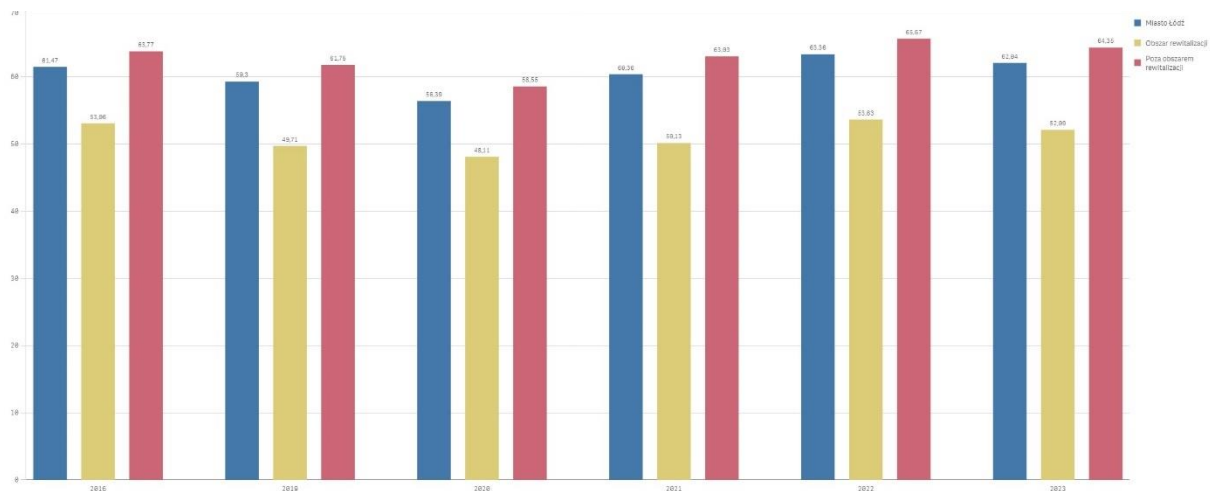
Lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 7. Natężenie problemów edukacyjnych (lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Wydziału Edukacji

Wyniki matur

Dla uzupełnienia informacji, dotyczących wyników egzaminu ósmoklasistów, poniżej zamieszczone zostały również dane dotyczące matur. Mimo, iż w przypadku szkolnictwa średniego nie obowiązuje rejonizacja, a więc wyników w poszczególnych szkołach nie da się powiązać z uczniami pochodzącymi z określonych kwartałów miasta, to z pewnością analiza poniższych danych da pełniejszy obraz stanu systemu edukacji na obszarze rewitalizacji.

W 2023 r. egzamin maturalny został przeprowadzony w dwóch formułach: nowej (formuła 2023) dla uczniów czteroletnich liceów ogólnokształcących oraz starej (formuła 2015) dla tegorocznych absolwentów 4-letniego technikum, szkoły artystycznej oraz szkoły branżowej II stopnia, a więc dla tych, których reforma edukacji z 2017 r. - przywracająca ośmioletnie podstawówki, czteroletnie licea i pięcioletnie technika - nie objęła. Maturę w Formule 2023 zdawało w Łodzi 3 587 osób, zdało ją 3 358, co stanowiło 93,6%. Egzamin dojrzałości w Formule 2015 zdawało 1 477, świadectwo maturalne otrzymało 1 214 (82,2%).

Zdawalność matur w Łodzi w odniesieniu do wyników osiąganych przez wszystkich abiturientów w województwie oraz w kraju pokazuje Tabela nr 6. Wskazuje ona na fakt poprawiania się generalnej zdawalności egzaminu dojrzałości w 2022 r., kiedy uczniowie mogli powrócić do stacjonarnego trybu nauki, za czym poszedł również wzrost efektywności procesu dydaktycznego. W 2023 r. widoczny był skokowy wzrost zdawalności egzaminu maturalnego zarówno w Łodzi, jak i województwie oraz w całym kraju.

Tabela 6. Zestawienie zbiorcze zdawalności matury w Łodzi (nowa formuła matury, zdający po raz pierwszy, którzy byli obecni na 3 egzaminach pisemnych obowiązkowych i 1 egzaminie dodatkowym)

Lp.	Rok	Łódź	Województwo	Kraj
1.	2019	82,1	79,8	-
2.	2020	74,6	72,5	74,0
3.	2021	74,4	72,7	82,5
4.	2022	85,7	77,0	77,4
5.	2023*	93,6 i 82,2	90,2 i 79,9	91,1

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

* w ostatnim wierszu tabeli w kolumnie 3 i 4 znalazły się dwie wartości: pierwsza z nich oznacza maturę w formule 2023, druga natomiast w formule 2015

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo we wcześniejszych latach, a w czerwcu 2023 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z nowego przedmiotu.

Wszyscy ubiegający się o świadectwo dojrzałości obowiązkowo zdawali egzamin pisemny z następujących przedmiotów: język polski, matematyka i wybrany język obcy nowożytny (angielski, niemiecki, rosyjski, francuski, hiszpański, włoski) oraz język mniejszości narodowej. Najczęściej wybieranym językiem obcym na egzaminie był język angielski, co pokazują poniższe dane: spośród ubiegłorocznych abiturientów w Łodzi język angielski, jako przedmiot obowiązkowy, zdawało w „Formule 2023” 3 530 osób, język niemiecki – 29, język rosyjski – 18, język francuski – 8, język hiszpański – 11, język włoski – 0 osób. Z kolei w „Formule 2015” liczby przedstawiały się następująco: język angielski – 1 464 osób, język niemiecki – 20, język rosyjski – 18, język francuski – 0, język hiszpański – 0, język włoski – 1 osób.

Tegoroczni absolwenci obowiązkowo przystępowali do jednego przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym. Ponadto mogli przystąpić do egzaminu z 5 kolejnych przedmiotów dodatkowych (poniżej znajdują się zaokrąglone odsetki uczniów w województwie łódzkim (nie w samej Łodzi, choć odzwierciedlają one najprawdopodobniej również tendencję wśród uczniów naszego miasta) w zależności od liczby egzaminów z dodatkowych przedmiotów):

- 18,4% uczniów przystąpiło do egzaminu z 1 przedmiotu dodatkowego,
- 35,8% uczniów przystąpiło do egzaminu z 2 przedmiotów dodatkowych,
- 38% uczniów przystąpiło do egzaminu z 3 przedmiotów dodatkowych,
- 7,8% uczniów przystąpiło do egzaminu z 4 i więcej przedmiotów dodatkowych.

Poniżej znajduje się zestawienie osiągniętych przez łódzkich maturzystów wyników. Jeśli chodzi o język obcy nowożytny to pod uwagę brany jest jedynie angielski, który na poziomie podstawowym w obydwu formułach (2023 i 2015) zdawało 4 994, natomiast z pozostałych języków obcych (francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego, włoskiego) 105, a więc jedynie 2,1%. Rok wcześniej proporcja wyglądała następująco: język angielski zdawało 5 337 uczniów, pozostałe wyżej wymienione języki nowożytne zdawało 199 abiturientów, co stanowiło 3,6%.

Dane porównujące wyniki egzaminu maturalnego w 2021, 2022 i 2023 r. zawarte zostały w Tabeli nr 7. Niestety odniesienie ich do wyjściowego dla prowadzonych analiz, dotyczących działań rewitalizacyjnych, roku 2016 jest niemożliwe z uwagi na wprowadzenie reformy systemu edukacji w 2017 r.

Tabela 7. Wyniki egzaminu maturalnego w Łodzi w 2021, 2022 i 2023 r.

Lp.	przedmiot	Poziom rozszerzony lub podstawowy	Matura w nowej formule					
			Średni wynik w 2021 r. (w %)	Liczba zdających w 2021 r.	Średni wynik w 2022 r. (w %)	Liczba zdających w 2022 r.	Średni wynik w 2023 r. (w %)*	Liczba zdających w 2023 r.**
1.	język polski	podst.	53	5695	54	5539	64 i 55	3 596 + 1 505 = 5 101
2.	język polski	rozszerz.	44	1200	53	1402	47 i 46	919 + 194 = 1 113

3.	matematyka	podst.	59	5687	60	5536	72 i 51	$3\,595 + 1\,504 = 5\,099$
4.	matematyka	rozs.	38	1906	38	1854	53 i 20	$1\,345 + 488 = 1\,833$
5.	język angielski	podst.	81	5437	81	5337	87 i 79	$3\,530 + 1\,464 = 4\,994$
6.	język angielski	rozs.	69	3943	67	4296	71 i 62	$2\,954 + 1\,123 = 4\,077$
7.	Biologia	rozs.	36	996	45	1028	52 i 24	$733 + 140 = 873$
8.	Chemia	rozs.	38	728	40	659	51 i 9	$576 + 47 = 623$
9.	Filozofia	rozs.	22	21	42	23	35 i 22	$32 + 8 = 40$
10.	Fizyka	rozs.	43	648	46	555	52 i 19	$282 + 118 = 400$
11.	Geografia	rozs.	39	1070	45	1285	56 i 40	$772 + 308 = 1\,080$
12.	Historia muzyki	rozs.	?	7	?	3	?	$2 + 1 = 3$
13.	Historia	rozs.	40	351	42	402	51 i 26	$317 + 51 = 368$
14.	Historia sztuki	rozs.	55	49	45	64	50 i 34	$34 + 20 = 54$
15.	informatyka	rozs.	35	122	42	100	47 i 27	$108 + 40 = 148$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

- * pierwsza liczba to średni wynik uczniów zdających w „Formule 2023”, druga liczba to średni wynik uczniów zdających w „Formule 2015”
- ** zsumowane liczby uczniów zdających egzamin maturalny – pierwsza liczba to uczniowie zdający egzamin w „Formule 2023”, druga liczba to uczniowie zdający „Formule 2015”, trzecia to zsumowana liczba uczniów

Porównując dane związane z wynikami matur w 2019 z danymi dotyczącymi 2020 r. zauważalne było obniżenie wyników osiąganych przez uczniów na egzaminie dojrzałości. Wyjątek stanowiły jedynie biologia, filozofia, historia i informatyka. Największy regres widoczny był w zakresie ocen z następujących przedmiotów: matematyki (zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym), fizyki i geografii, ale także historii i muzyki na poziomie rozszerzonym. W 2021 r. spadek wyników dotyczył mniejszej liczby przedmiotów, jednak sytuację nadal trudno było nazywać satysfakcjonującą. Największy wzrost średnich wyników egzaminu maturalnego dotyczył geografii i historii sztuki.

Winę za taki stan rzeczy ponosi najprawdopodobniej pandemia SARS-CoV-2, która znacznie utrudniła bezpośredni kontakt uczniów z nauczycielami, ograniczyła liczbę zajęć umożliwiających poprawę i rozwinięcie kompetencji uczniów w zakresie danego przedmiotu i wymusiła położenie większego nacisku na pracę własną wykonywaną przez uczniów.

W 2022 r. widoczny był niewielki wzrost wyników z przedmiotów podstawowych: języka polskiego i matematyki. Z języka angielskiego utrzymał się na tym samym poziomie. W zakresie przedmiotów rozszerzonych zestawienie prezentuje duży wzrost wyników z języka polskiego, biologii, filozofii, geografii i informatyki. Większy spadek zanotowano jedynie w zakresie wyników egzaminu rozszerzonego z historii sztuki. Średnie wyniki z pozostałych przedmiotów utrzymały się w zasadzie na zbliżonych poziomach w porównaniu z 2021 r.

Rok później w 2023 r. widoczna była ponownie niewielka poprawa wyników z wyłączeniem języka polskiego na poziomie rozszerzonym. Zwrócić jednak należy uwagę, iż wyniki są trudne do porównania z uwagi na przeprowadzenie egzaminu maturalnego w dwóch formułach.

Mapa nr 16 pokazuje średnie wyniki egzaminów maturalnych kończących ostatnią klasę LO lub ZSP według szkół. Widoczne są wysokie słupki symbolizujące wyniki egzaminów dojrzałości w łódzkich liceach ogólnokształcących, znajdujących się na obszarze rewitalizacji: I im. Mikołaja Kopernika przy ul. Więckowskiego 41, III im. Tadeusza Kościuszki przy ul. Sienkiewicza 46, XII im. Stanisława Wyspiańskiego przy ul. Anstadta 7, XXI im. Bolesława Prusa przy ul. Kopernika 2, Salezjańskim Liceum Ogólnokształcące im. ks. Bosko przy ul. Wodnej 34. Niemal tak samo wykresy układają się zarówno w 2020, 2021 r., jak i w 2022 r. oraz w 2023 r.

Mapa 16. Wyniki egzaminów maturalnych

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Wyniki egzaminów maturalnych

2023 r.

Średni wynik egzaminów maturalnych kończących ostatnią klasę LO lub ZSP według szkół

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

Biblioteka Narodowa co roku przygotowuje raporty o stanie czytelnictwa w Polsce. Dane wskazują, iż w trakcie ostatniego roku wzrósł nieco wskaźnik czytelnictwa. W 2019 r. zaledwie jedną książkę w ciągu roku przeczytała w naszym kraju niewiele ponad 1/3 respondentów badania. Rok później na zadawane od blisko trzech dekad pytanie o czytanie w całości lub fragmencie co najmniej jednej książki w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie twierdząco odpowiedziało 42% respondentów. To najlepszy wynik od sześciu lat. Oznacza wzrost o 3% w skali roku i o 5% w skali dwóch lat. Można więc mówić o powodach do ostrożnego optymizmu, choć do poziomu wskaźników z początku XXI wieku jest nadal daleko. 10% ankietowanych przeczytało 7 lub więcej książek w trakcie roku. Wydaje się, że wzrost ten możemy powiązać z powodowanymi pandemią lockdownami, koniecznością odbywania kwarantanny przez liczną grupę Polaków.

W raporcie „Stan czytelnictwa w Polsce w 2023” stwierdzono, iż „w 2023 roku lekturę co najmniej jednej książki w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie zadeklarowało 43% badanych, o 9 p.p. więcej niż w dwóch ostatnich latach, najwięcej od 10 lat. To wyraźnie więcej niż w poprzednich latach – poza rokiem 2020 wskaźnik ten przez niemal całą dekadę utrzymywał się na niższym poziomie”. Ten wzrost jest szczególnie dobrze widoczny, jeśli weźmie się pod uwagę wyniki pomiarów wykonanych przez Bibliotekę Narodową w latach 2021 i 2022 (34% i 34%).

„Warto podkreślić zmianę, jaka zaszła w bibliotekach między rokiem 2020 a 2023. Okazało się, że wpisany w Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa wymóg otwarcia bibliotek publicznych w co najmniej połowę sobót w ciągu roku poszerzył dostępność bibliotek, dzięki czemu podwoił się odsetek odwiedzających je aktywnych zawodowo mężczyzn w wieku 25–39 lat.

W prezentowanym badaniu stanu czytelnictwa w 2023 roku po raz pierwszy uwzględniono dodatkowe sposoby pozyskiwania informacji o książkach, które są związane z internetowymi ogniwami społecznego obiegu książki. Są to: multimedialne podcasty, vlogi, krótkie filmy, wpisy influencerów rekomendujące książki i czytanie na platformach takich jak: TikTok, gdzie obecna jest społeczność BookTok, BookTube na YouTube czy też Instagram. Badanie odnotowało grupę 7% czytelników korzystających z tego źródła informacji o książkach.

Wiele wskazuje na to, że wyszliśmy z długiego cienia pandemii, a inne trudne okoliczności, w tym tocząca się od dwóch lat za naszą wschodnią granicą wojna, nie stoją na przeszkodzie wzrostowi optymizmu. Poprawę nastrojów widać także w sferze subiektywnej oceny własnej sytuacji ekonomicznej – osób, które w 2023 roku wyraziły przekonanie, że pieniędzy starcza im na wszystkie bieżące potrzeby bez konieczności podejmowania specjalnych wyrzeczeń, było wyraźnie więcej niż w roku 2022”.

Powyższe tezy (powrót do bibliotek po zakończeniu pandemii, nowoczesne sposoby korzystania z zasobów, jak np. dostęp do Legimi, wzrost atrakcyjności samych filii bibliotecznych czy otwarcie nowych instytucji, jak Mediateka MeMo) wydają się również potwierdzać informacje o wzroście czytelnictwa i popularności miejskich punktów bibliotecznych. Biblioteka Miejska w Łodzi wskazuje również na poniższe przedsięwzięte działania, mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji w analizowanym zakresie.

Należało do niech przede wszystkim połączenie pięciu bibliotek osiedlowych i utworzenie Biblioteki Miejskiej w Łodzi z dniem 1 stycznia 2018 r. pozwoliło na optymalizację funkcjonowania poprzez racjonalizację zarządzania majątkiem i zasobami Miasta, podniesienie jakości świadczonych usług, zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze, lepsze wykorzystanie potencjału kulturowego Miasta (w tym zasobów instytucji kultury) i profesjonalizację zarządzania kulturą. W 2023 r. Biblioteka prowadziła 58 filii bibliotecznych.

Od 2021 r. zaobserwować można wzrost wartości wskaźników dotyczących realizacji celów statutowych Biblioteki (Tabela 8). Jednocześnie instytucja co roku zyskuje wsparcie mieszkańców w działaniach partycypacyjnych związanych z Budżetem Obywatelskim (w 2023 r. zrealizowała 51 projektów).

Tabela 8. Działalność statutowa Biblioteki Miejskiej w latach 2021-23

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba czytelników	102 580	118 687	146 618
liczba wypożyczeń	2 072 058	2 111 178	2 213 304
liczba odwiedzin	1 051 885	1 329 903	1 698 979

Źródło: Biblioteka Miejska w Łodzi

Ponadto w ostatnich latach Biblioteka prowadziła szereg projektów międzynarodowych, a także remontowych i inwestycyjnych, mających systematycznie poprawiać infrastrukturę (poniżej inwestycje, mające miejsce w filiach na obszarze rewitalizacji).

1. Realizacja projektów międzynarodowych:
 - a) „Nowocześni i mobilni. Bibliotekarze XXI wieku” w ramach programu „POWER”; wartość projektu: 85 014 euro; czas realizacji: 2020-2022;
 - b) „Biblioteka dla każdego. Łódź, Gdynia, Kraków, Bergen – różne miasta, wspólna idea”. Zwiększenie dostępu do kultury – modelowe rozwiązania polskie i norweskie”; czas realizacji 2020-2022; całkowita wartość projektu: 1 395 250,00 zł;
 - c) „Biblioteka Emocji” w ramach programu Kreatywna Europa; czas realizacji: lata 2020 - 2022 r., całkowita kwota dofinansowania: 28 663 euro.
2. Remonty mające na celu podniesienie jakości usług publicznych oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze:
 - a) 2020 r.
 - filii nr 40, przy ul. Wschodniej 42 (remont generalny nadzorowany przez ZIM, w ramach projektu „Rewitalizacji Obszarowej Miasta Łodzi”, nadanie filii charakteru podróżniczego, zakupiono fotele, regały i dekoracje).
 - odnowiono pomieszczenia w Dziale Gromadzenia przy ul. Legionów 71/73;
 - b) 2022 r.
 - filia nr 49 „Otwarta”, ul. Narutowicza 8/10 (nowa sala „Biblioteka emocji”);
3. Otwarcie nowych przestrzeni
 - a) 2020 r.:
 - filia nr 32 „Gdańska” przy ul. Gdańskiej 8 (w ramach projektu „Rewitalizacji Obszarowej Miasta Łodzi”, lokalizacja łączy dwie przestrzenie: dla dorosłych i młodzieży oraz dla dzieci, aranżacja inspirowana pobliską manufakturą połączoną ze stylem klubowym, na piętrze - przestrzeń do spotkań i warsztatów wyposażona w podest sceniczny i system nagłośnienia, na dole - przestrzeń o charakterze muzyczno-komiksowym, zakupiono instrumenty muzyczne, gry zręcznościowe, konsolę do gier, wygodne siedziska, stoły, ekspozytory, kojec z myślą o najmłodszych);
 - filia nr 63 „Tuvim”, przy ul. Tuwima 46 (powstała w ramach projektu „Rewitalizacji Obszarowej Miasta Łodzi”. Motywu przewodnim aranżacji wnętrz była szeroko rozumiana ekologia).
 - b) 2021 r.
 - uruchomiono na parterze filię biblioteczną przy Pl. Wolności 4 pn. „Biblioteka Wolność”. Projekt w trakcie realizacji, otrzymał dofinansowanie z UMŁ oraz z MKiDN.

c) 2022 r.

- Biblioteka Medialna MeMo, ul. Moniuszki 5 - w ramach projektu pn. "Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)". Od dnia otwarcia Mediatekę odwiedziło 220 tysięcy osób, odbyło się w niej ponad 2 tysiące wydarzeń, w których udział wzięło 45 tysięcy osób. MeMo to miejsce interdyscyplinarne, w którym poza możliwością wypożyczenia książek, można spędzić długie godziny w sali ze 120-tysiącami klocków, sali muzycznej, gamingowej, studiach: lektorskim, montażu, foto-video.

4. Działalność wydawnicza

- wydanie 3 tomów Monografii Dziejów Łodzi (3 tomy - 230.000 zł).

5. Wydawanie gazety Łódź.pl, ważnego materiału informacyjnego dotyczącego miasta od 2021 r. W roku 2021 został utworzony nowy dział - Dział Redakcji, który zajął się całokształtem zadań związanych z gazetą Łódź.pl. Pierwszy numer gazety ukazał się 31 maja 2021 r. (poniżej przychody i wydatki Biblioteki Miejskiej w Łodzi związane z gazetą „Łódź.pl”):

a) 2021 r. - za okres od 31 maja (pierwsze wydanie) do 31 grudnia 2021 roku”

- koszty: 1 853 736 zł, w tym druk: 624 346 zł,
- przychody z reklam i ogłoszeń: 528 500,83 zł;

b) 2022 r.:

- koszty: 4 694 539 zł, w tym druk: 1 819 336 zł,
- przychody z reklam i ogłoszeń: 1 870 655 zł,

c) 2023 r. (za okres 1 stycznia - 30 października 2023 roku):

- koszty: 5 061 767 zł, w tym druk: 2 066 790 zł,
- przychody z reklam i ogłoszeń: 1 315 898 zł.

W 2019 r. , zgodnie ze statutem, sieć łódzkich bibliotek publicznych stanowiło 79 filii bibliotecznych. Na dzień 31 grudnia 2020 r. sieć łódzkich bibliotek publicznych stanowiły 73 filie biblioteczne. W ramach modernizacji sieci bibliotek Biblioteki Miejskiej w Łodzi w 2020 r., Uchwałą Nr XXIV819/20 Rady Miejskiej w Łodzi dokonano zmian w statucie, które dotyczyły wygaszenia:

- Filii nr 24, ul. Legionów 71/73 (obecnie siedziba Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów)
- Filii nr 34, ul. Politechniki 3a
- Filii nr 43, ul. Próchnika 7 (obecnie siedziba Biblioteki Składowej)
- Filii nr 45, ul. Ogrodowa 24
- Filii nr 46, ul. Ogrodowa 24
- Filii nr 51, ul. A. Struga 14

Zmianie uległy również lokalizacje 2 filii bibliotecznych:

- Filii nr 32 mieszczącej się dotychczas przy ul. Retkińskiej 127, obecnie przy ul. Gdańska 8,
- Filii nr 63 mieszczącej się dotychczas przy ul. Tuwima 75, obecnie przy ul. Tuwima 46.

Zmiana lokalizacji nastąpiła na skutek powstania 2 nowoczesnych placówek, otwartych w 2020 r. w zrewitalizowanych kamienicach, utworzonych w wyniku Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi” (j.w.: Filia nr 32, ul. Gdańska 8 i Filia nr 63, ul. Tuwima 46).

W ramach Projektu nr 4 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi”, na skutek kompleksowej przebudowy kamienicy, całkowicie odnowiona została Filia nr 40 zlokalizowana przy ul. Wschodniej 42. Remont kamienicy przyczynił się do powstania nowoczesnej placówki bibliotecznej „Odyseja” (profil podróżniczy) otwartej na potrzeby środowiska.

W 2020 r. Rada Miejska zaakceptowała kolejne zmiany w statucie Biblioteki Miejskiej w Łodzi, które dotyczyły połączenia filii mieszczących się pod wspólnymi adresami:

- Filii nr 47,48, ul. Brzeźna 10,
- Filii nr 49, 50, ul. Narutowicza 8/10.

W lipcu 2020 r. uruchomiono „Szuflandię” – samoobsługową wypożyczalnię 24/7 mieszczącą się na rynku Manufaktury, jako nową formę wypożyczania książek.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. sieć łódzkich bibliotek publicznych stanowiło 58 filii bibliotecznych. W ramach modernizacji sieci bibliotek Biblioteki Miejskiej w Łodzi w 2021 r. dokonano zmian w statucie pociągających za sobą następujące zmiany:

- likwidacji uległy:
 - Filia nr 1, ul. Urzędnicza 8
 - Filia nr 5, ul. Bojowników Getta Warszawskiego 5
 - Filia nr 68, ul. Przybyszewskiego 63
- zmianie uległy również lokalizacje 2 bibliotek:
 - Filia nr 29 mieszcząca się dotychczas przy ul. Więckowskiego 32, zlokalizowana została przy ul. Moniuszki 5, gdzie powstała Mediateka MeMo.
 - Filia nr 39 mieszcząca się przy ul. Pomorskiej 96a została przeniesiona na pl. Wolności 4, gdzie funkcjonowanie rozpoczęła Biblioteka „Wolność”.
- nastąpiła likwidacja Punktu Bibliotecznego, prowadzonego przez Filię Nr 29, ul. Więckowskiego 32, znajdującego się w Domu Dziennego Pobytu, ul. 1 Maja 24/26.

W roku 2022 struktura organizacyjna Biblioteki Miejskiej w Łodzi nie zmieniła się i na dzień 31 grudnia 2022 r. sieć łódzkich bibliotek publicznych stanowiło 58 filii bibliotecznych.

Zmiany w sieci bibliotek w 2024 roku:

- Filia nr 4 przy ul. Franciszkańskiej 71a została przeniesiona do lokalizacji przy ul. Zachodniej 76 Budynek do którego została przeniesiona Filia nr 4 Biblioteki Miejskiej w Łodzi zrewitalizowano w ramach projektu „Wspólnie tworzymy miasto”. Wzmocnienie działań kulturalnych poprzez stworzenie miejsca spotkań społeczności lokalnej w Filii nr 4 "Secesja" Biblioteki Miejskiej w Łodzi przy ul. Zachodniej 76. We wnętrzach secesyjnej, przedwojennej kamienicy powstała nowoczesna placówka dedykowana między innymi historii Łodzi. Zabytkowy budynek z początku XX wieku wg projektu Alwila Jankaua, jest w pełni wyposażony w nowe technologie oraz w windę, a wnętrza są urządzone z zachowaniem secesyjnego charakteru. Wokół obiektu jest zagospodarowana przestrzeń na prowadzenie spotkań plenerowych.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. sieć łódzkich bibliotek publicznych stanowił 58 filii bibliotecznych.

Porównując mapy z 2021 r i 2022 r. widoczna była poprawa sytuacji. W tym kontekście dane pochodzące z obszaru rewitalizacji mogą napawać umiarkowanym optymizmem. Już pierwszy rzut oka na mapę z 2021 r. pozwalał zauważyć wyraźny spadek czytelnictwa. Wówczas niemal wszędzie dominował bladłososiowy kolorowy, świadczący o obniżeniu wskaźnika czytelnictwa w porównaniu z rokiem poprzedzającym. Można przypuszczać, iż zjawisko to miało również związek z pandemią koronawirusa, lock-downami i przymusowymi ograniczeniami aktywności społecznych.

W 2022 r. widoczny był wzrost liczby osób wypożyczających książki w filiach Biblioteki Miejskiej w Łodzi. Były one szczególnie widoczne w zachodniej i wschodniej części „Starego Widzewa”, gdzie najczęściej występującą wartością był przedział pomiędzy 50 a 121 osób, które wypożyczyło choć 1 wolumin w przeliczeniu na 1 tysiąc mieszkańców. Podobnie sytuacja wygląda w centrum strefy „Śródmieście-Zachód”.

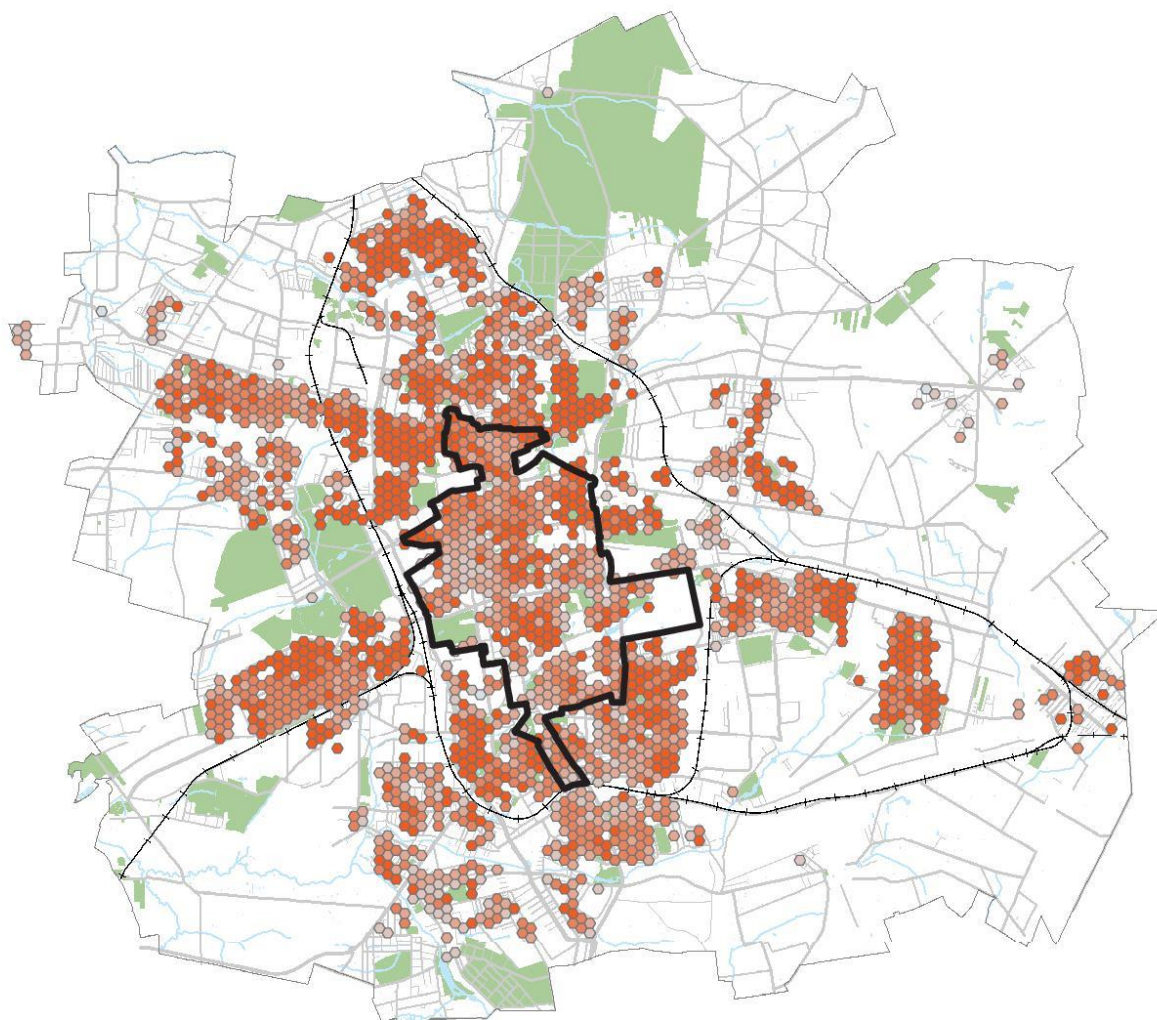
Skokowa poprawa sytuacji w tym zakresie widoczna stała się w 2023 r. (Mapa nr 17). Niezwykle gęsto zaczęły występować pola o najwyższym natężeniu współczynnika. W zasadzie wszystkie lokalizacje, które w poprzednich latach wykazywały wartości przekraczające wartość współczynnika na poziomie przeszło 50 osób wypożyczających przynajmniej jedną książkę, stały się obecnie pomarańczowe, a więc w ubiegłym roku zaczęły przekraczać 121 osób na 1000 mieszkańców. Rozległe pola tej barwy zaczęły być widoczne na „Starych Bałutach” przy zachodniej i wschodniej granicy tej strefy. Pojawiły się one również na niemal całym obszarze „Centrum”, niemal całym obszarze „Śródmieścia-Wschód” i – podobnie jak w latach ubiegłych – zachodniej części obszaru „Stary Widzew”. Postęp w tym zakresie obserwowany jest również na terenie obszarów, które do tej pory cechowały się niskimi poziomami opisywanego wskaźnika, jak „Górna-Północ” czy „Południe”. Obecnie dominują tam heksagony o wartości 50-83 osób, które wypożyczyły choćby 1 wolumin na 1 tys. mieszkańców. Choć zauważalne są tam również pojedyncze pola o wyższych wartościach opisywanej cechy. Najślabiej w ww. zakresie prezentują się takie rejony, jak południowa część obszaru „Stare Polesie” oraz wschodnie skrzydło obszaru „Stary Widzew”.

W latach poprzedzających niniejszą analizę każdy z rejonów odznaczających się wyższym współczynnikiem czytelnictwa posiadał w swoim centrum lub bezpośredniej bliskości filię Biblioteki Miejskiej w Łodzi. Niektóre z nich zlokalizowane były poza granicami obszaru rewitalizacji, ale co oczywiste oddziaływały pozytywnie również na jego mieszkańców. Dlatego też starając się rozwijać czytelnictwo, obszar rewitalizacji powinien być odpowiednio nasycony placówkami bibliotecznymi lub innymi instytucjami, które zastępować lub uzupełniać będą ich funkcje. W tym celu w Gminnym Programie Rewitalizacji uwzględnione zostało przedsięwzięcie podstawowe nr 20 pn. „Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek”. Otwieranie filii bibliotecznych w nowej, atrakcyjnej odślonie, o rozszerzonym wachlarzu działalności (Gdańska 8, Tuwima 46, Wschodnia 42, Moniuszki 5), są istotnymi krokami, które najprawdopodobniej już teraz zaczęły przyczyniać się do pozytywnej zmiany trendów i odbudowy zjawiska korzystania z bibliotek przez łódzian.

Mapa 17. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

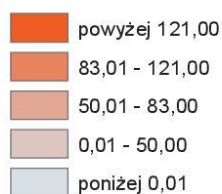

Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

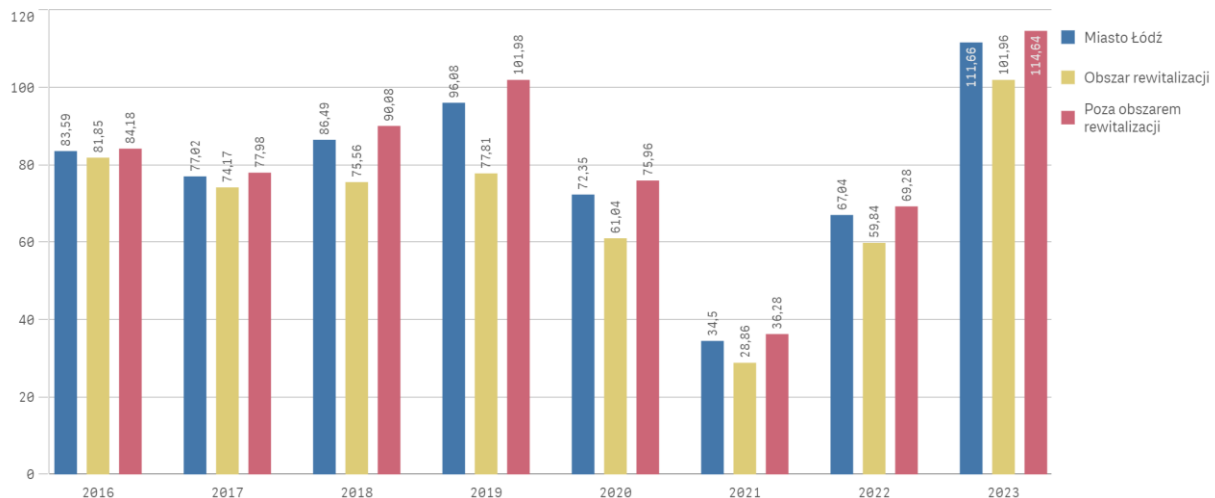
Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (G13) 2023 r.

Czytelnicy, którzy wypożyczyli co najmniej jeden wolumin w przeliczeniu na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 8. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (czytelnicy, którzy w danym roku wypożyczyli co najmniej jeden wolumin – w przeliczeniu na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biblioteki Miejskiej w Łodzi

Wykroczenia na obszarze rewitalizacji

Bezpieczeństwo mieszkańców jest dla każdego samorządu lokalnego jedną ze spraw priorytetowych. Miasta mające opinie niebezpiecznych mają o wiele mniejsze szanse na przyciągnięcie nowych mieszkańców. Ponadto znaczna część tych mieszkańców konkretnej miejscowości, którzy będą mogli sobie na to pozwolić, szukać będzie możliwości osiedlenia się w miejscach bezpieczniejszych, często poza granicami miasta. Takie same mechanizmy występują w przypadku elementów „organizmów” miejskich, jakimi są np. dzielnice lub osiedla. Podwyższone wskaźniki przestępczości w danym rejonie powodują odpływ mieszkańców, a co za tym idzie spadek atrakcyjności konkretnego miejsca, postępujące negatywne konsekwencje i nawarstwiający się problemy. Postrzeganie danej lokalizacji jako niebezpiecznej może więc rodzić negatywne konsekwencje utrudniające pełne wykorzystanie jej potencjału.

Poniższa tabela (Tabela nr 8) pokazuje najpowszechniejsze kategorie przestępstw, ich liczbę na terenie Łodzi oraz ich wykrywalność w latach 2021-23. Cofając się nieco w czasie i porównując 2019 z 2020 r. w wielu przypadkach zanotowano spadek liczby popełnianych przestępstw, na co z pewnością wpływ miała pandemia koronawirusa i apele o ograniczenia spotkań oraz korzystania z przestrzeni miejskich. Jednak w 2021 r. widoczne stały się wzrosty w takich kategoriach przestępstw jak: o charakterze kryminalnym, drogowe, przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, przeciwko wolności i wolności sumienia, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przeciwko mieniu.

Tabela 8. Przestępstwa stwierdzone i wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstwa

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2021		Styczeń – wrzesień 2022		Styczeń – grudzień 2023	
	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %
OGÓŁEM	16 518	46,8	11 325	53,7	15 116	46,9
w tym przestępstwa:						
- o charakterze kryminalnym	11 628	39,1	7 847	46,8	11 021	42,4
- o charakterze gospodarczym	3 565	54,3	2 609	60,4	2 702	44,9
- drogowe	927	97,0	612	97,1	819	96,7
Z ogółem rodzaje przestępstw:						
- przeciwko życiu i zdrowiu	393	74,9	263	84,2	328	72,6
- przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	1 038	96,3	682	96,2	921	96,0
- przeciwko wolności i wolności sumienia	476	77,7	325	81,2	441	73,3
- przeciwko rodzinie i opiece	407	99,5	329	99,7	387	99,2
- przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	909	64,1	459	52,3	265	78,2
- przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	231	99,6	154	98,7	306	97,7
- przeciwko wiarygodności dokumentów	455	71,0	665	89,1	428	44,4
- przeciwko mieniu	11 099	33,5	7 421	39,3	10 103	35,2

- przeciwko obrotowi gospodarczemu ^c	96	78,1	114	93,9	99	87,9
- z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	520	91,3	382	94,8	561	93,6

a. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich;

b. Łącznie z przestępstwami z art. 250a kodeksu karnego (korupcja wyborcza) oraz z art. 296a i 296b kodeksu karnego (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa).

c. Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kodeksu karnego.

U w a g a. Dane za 2023 r. zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji w dniu 2 kwietnia 2024 r.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

Niestety w przeciwieństwie do tych kategorii przestępstw, których liczba wzrastała w latach 2019-2020 (o charakterze gospodarczym, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów, przeciwko obrotowi gospodarczemu, z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii), wzrosty w 2021 r. odnotowano w kategoriach, będących w przeważającej części kategoriami wpływającymi na postrzeganie poziomu bezpieczeństwa danej okolicy (z wyłączeniem tych dotyczących narkotyków naturalnie). Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem był fakt, iż wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw również w większości przypadków spadł.

Dane z 2022 r. nie mogą być w pełni analizowane z uwagi na fakt, iż były one niepełne, pokazując jedynie sytuację w okresie od stycznia do września, a więc bez ostatniego kwartału roku. To co ewentualnie możemy porównywać to wykrywalność przestępstw. Trudno jednak powiedzieć czy dane te dadzą takie same wyniki, po doliczeniu do nich ostatnich trzech miesięcy 2022 r. Generalnie odsetek wykrywalności wzrósł. Zmalała wykrywalność przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (o 0,1 punktu procentowego), przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego (o 11,8 punktu procentowego – najwyższy spadek), - przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (o 0,9 punktu procentowego).

Wobec ww. niekompletności danych za 2022 r., w 2023 r. możliwe stało się porównanie posiadanych informacji z rokiem 2021. W tym przypadku zauważalne jest, iż generalny wskaźnik wykrywalności pozostał na bardzo zbliżonym poziomie. Zmniejszyła się jednak znacząco ogólna liczba przestępstw, co przekładało się na spadki w zasadzie we wszystkich podgrupach przestępstw. Wyjątek stanowią jedynie przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii i faktycznie symboliczny - z uwagi na bardzo mały wzrost – przeciwko obrotowi gospodarczemu.

Powyższe dane uzupełnić można informacjami pozyskanymi za 2023 r. od Straży Miejskiej w Łodzi. Wskazują one, iż funkcjonariusze Straży Miejskiej w Łodzi wylegitymowali łącznie 29,5 tys. osób, w tym 79 osób nieletnich. W trakcie działań kontrolno-patrolowych oraz interwencyjnych ujawniono 31,9 tys. wykroczeń. Mandatami karnymi ukarano 14,9 tys. osób, sporządzono 308 notatek oraz pouczone 13,8 tys. osób. Do miejsca zamieszkania przewieziono 68 osób, 171 osób przekazano pogotowiu. Do schroniska przekazano 949 zwierząt. W ciągu całego 2023 r. Straż Miejska przyjęła 45,9 tys. zgłoszeń tj. o 8,8% więcej niż w poprzednim roku. Najczęściej dotyczyły one zagrożeń w ruchu drogowym – 42,5% wszystkich zgłoszeń, zwierząt – 12,7% oraz zgłoszeń przypadków sanitarno-porządkowych – 8,1%. Więcej szczegółowych informacji w poniższej Tabeli 9.

Tabela 9. Zgłoszenia przyjęte przez Straż Miejska w Łodzi według kategorii

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2023		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w porównaniu do 2022 r. (01-12 2022=100)
OGÓŁEM	45 930	100,0	108,8
handel	1 124	2,4	107,9
zagrożenie w ruchu drogowym	19 498	42,5	119,8
sanitarno-porządkowe	3 743	8,1	107,5
spożywanie alkoholu	1 254	2,7	118,5
niszczenie zieleni	2 595	5,6	90,2
zakłócanie ładu i porządku publicznego	2 251	4,9	109,3
ochrona środowiska i gospodarki	1 636	3,6	75,3
zagrożenie życia i zdrowia	3 399	7,4	93,0
bezdomni	1 898	4,1	114,3
zwierzęta	5 813	12,7	99,5
pozostałe	2 719	5,9	129,6

Źródło: Straż Miejska w Łodzi

Analiza map dotyczących wykroczeń na przestrzeni lat jest nieco utrudniona z uwagi na fakt, iż dane za 2019 r. pozyskano wyłącznie od łódzkiej Straży Miejskiej (na skutek dużego obciążenia Komendy Miejskiej Policji w Łodzi obowiązkami związanymi z przeciwdziałaniem pandemii koronawirusa nie udało się pozyskać analogicznych danych zbieranych przez Policję). A więc informacje o stanie wyjściowym nie są do końca pełne. Dane za 2020 r. były kompletne. Niestety te opisujące sytuację w 2021 r. ponownie zostały pozbawione informacji pochodzących z Komendy Miejskiej Policji w Łodzi. Tak samo stało się w 2022 r. i w 2023 r.

Zilustrowane na mapach 18 i 19 zjawiska, dotyczące wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego oraz wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym, potwierdzają – podobnie jak w latach ubiegłych - że obszary o zwiększonych wartościach wskaźników pokrywają się z lokalizacjami przestrzeni publicznych, z których łodzianie oraz przyjezdni korzystają bardzo intensywnie, a także z ważniejszymi ciągami komunikacyjnymi. Pozyskane informacje wskazują, iż mapa prowadzonych interwencji niezmiennie nakłada się w sposób szczególny z niespełną dwukilometrowym odcinkiem ul. Piotrkowskiej, przekształconym w deptak, rozlewając się nieco na jej najbliższe sąsiedztwo. Przedłużeniem tej strefy ku północy do parku Staromiejskiego jest oś ul. Nowomiejskiej. Więcej wykroczeń notowanych było również na odcinku ul. Piotrkowskiej pomiędzy Piłsudskiego i Radwańską oraz w jego najbliższej okolicy.

Jednak dane policji z 2016 r., jak i te z 2020 r. pokazywały o wiele rozleglejszy obszar problemowy, aczkolwiek odzwierciedlający również opisaną powyżej tendencję. To co było istotne to fakt, iż obszar ten był o wiele szerszy, co pokazują dane dotyczące wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców, przyjmujący wartości pomiędzy 19 a 75 wykroczeń. Tak więc obszar ciemnoszarego koloru wypełniał obszar problemowy „Centrum” niemal w całości i z niego rozlewał się wzdłuż ważniejszych arterii komunikacyjnych śródmieścia na „Stare Polesie”, „Stare Bałuty”, „Katedralną”, „Śródmieście-Wschód”. Niekorzystnie wyglądała w tym kontekście również sytuacja obszarów „Starych Bałut”, które niemal całe pokryte były wysoką wartością wskaźnika oraz „Górnej-Północ”, której najgęściej zamieszkała część pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Dąbrowskiego stanowiła jednolitą ciemnoszarą plamę. Obszary „Południa” i „Starego Widzewa”

wydawały się jedynie nieco bezpieczniejsze z uwagi na bardziej mozaikowy charakter układania się heksagonów w różnych odcieniach symbolizujących nieco niższe wartości wskaźnika.

W 2022 r. obszary najwyższych wartości współczynnika nadal widoczne były w zasadzie w tych samych miejscach. Pojawiła się wyraźniejsza strefa, gdzie analizowany czynnik osiągał wartość przekraczającą 73 wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców, zlokalizowana pomiędzy placem Kościelnym a Rynkiem Bałuckim w samym sercu „Starych Bałut”.

To co szczególnie martwiło rok wcześniej, czyli fakt pogłębienia się problemu w porównaniu z 2021 r. (obszary, w których notowane były wartości do niespełna 8 przypadków ww. wykroczeń, rok później mieściły się w przedziale od 8 do 18 na 1000 mieszkańców), zauważalne było również w 2023 r. Szczególnie niepokojący jest fakt, iż heksagony o najwyższej wartości wskaźnika, zagęściły dotychczas widoczny kształt, tworząc bardziej jednolity obszar, gdzie notowano powyżej 166 wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tys. mieszkańców. Ponadto obszar ten zdawał się promieniować nieco szerzej poza zespół heksagonów symbolizujących najbliższe sąsiedztwo ul. Piotrkowskiej. Natężenie omawianego wskaźnika w tej otaczającej strefie to jednak pola bladoróżowe, symbolizujące mniejsze natężenie problemu (pomiędzy 5 a 55 przypadków). Dodatkowo zauważalne stały się 2 nowe niewielkie enklawy problemu: przy skrzyżowaniu al. Marsz. J. Piłsudskiego i Targowej (obszar „Stary Widzew” oraz w środkowej części obszaru „Górna-Północ”). Natężenie problemu waha się w tych miejscach przeważanie pomiędzy 5 a 55 przypadków wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców.

W przypadku wykroczeń spożywania alkoholu w miejscach zabronionych obserwowano podobne tendencje, jak w przypadku wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego. Największe zagęszczenie ujawnionych wykroczeń z tego tytułu występowało wzdłuż ul. Piotrkowskiej (a w szczególności w centralnej części przekształconej w deptak) i jej najbliższej okolicy rozszerzając się wzdłuż najbardziej uczęszczanych ulic w kierunku wschodnim i zachodnim, a także na południe i na północ w stronę „Starych Bałut”. Dane pochodzące z rejestrów Policji pokazywały znacznie szerszy zasięg problemu, a „Stare Bałuty” można było wskazać niemal w całości jako obszar problemowy, ze szczególnie wysokim nasileniem wysokich wartości analizowanego wskaźnika. Fakt ten wydaje się być dość zaskakującym ponieważ ta część północnej dzielnicy miasta jest rejonem nieco peryferyjnym w stosunku do osi ulicy Piotrkowskiej, więc ujawnione wykroczenia w znacznej części zdają się dotyczyć jego mieszkańców.

Dane Straży Miejskiej w 2022 r. pokazują w zasadzie niemal te same miejsca najwyższej wartości wskaźnika, co rok wcześniej. Mocniej zarysowała się problemowa enklawa na „Starych Bałutach” pomiędzy pl. Kościelnym a Rynkiem Bałuckim i w zachodniej części tego obszaru. Zaznaczyć należy, iż niemal na całym obszarze rewitalizacji przybyło pojedynczych heksagonów lub ich niewielkich zespołów wskazujących na niewielki, ale jednak, wzrost zjawiska.

Rok 2023 to niestety dalszy rozrost strefy problemowej wzdłuż ul. Piotrkowskiej. Stała się ona bardziej jednolita, jak również bardziej masywna na skutek „przyklejania się” do wcześniej widocznego kompleksu heksagonów kolejnych pól o natężeniu współczynnika pomiędzy 8 a 50 przypadków oraz natężenia najwyższego przekraczającego 50 wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu niedozwolonym na 1 tys. mieszkańców. Podobnie jak miało to miejsce w przypadku wcześniej analizowanej mapy, obszar ten „promieniuje” na zewnątrz nieregularnymi zespołami heksagonów o pełnej rozpiętości wartości analizowanego wskaźnika. Więcej „promieni” o najwyższych wartościach widocznych jest na mapie na wschód od ul. Piotrkowskiej. To co może niepokoić, to fakt, że pojedyncze heksagony prezentujące różne nasilenia omawianej cechy, porozrzucone po całym obszarze rewitalizacji, w wielu przypadkach powiększyły swoją wielkość, tworząc niewielkie odosobnione zespoły.

W związku z poczynionymi obserwacjami, stawianymi na podstawie danych policyjnych, nieuprawnionym może okazać się twierdzenie, pochodzące z diagnoz wykorzystanych do opracowania

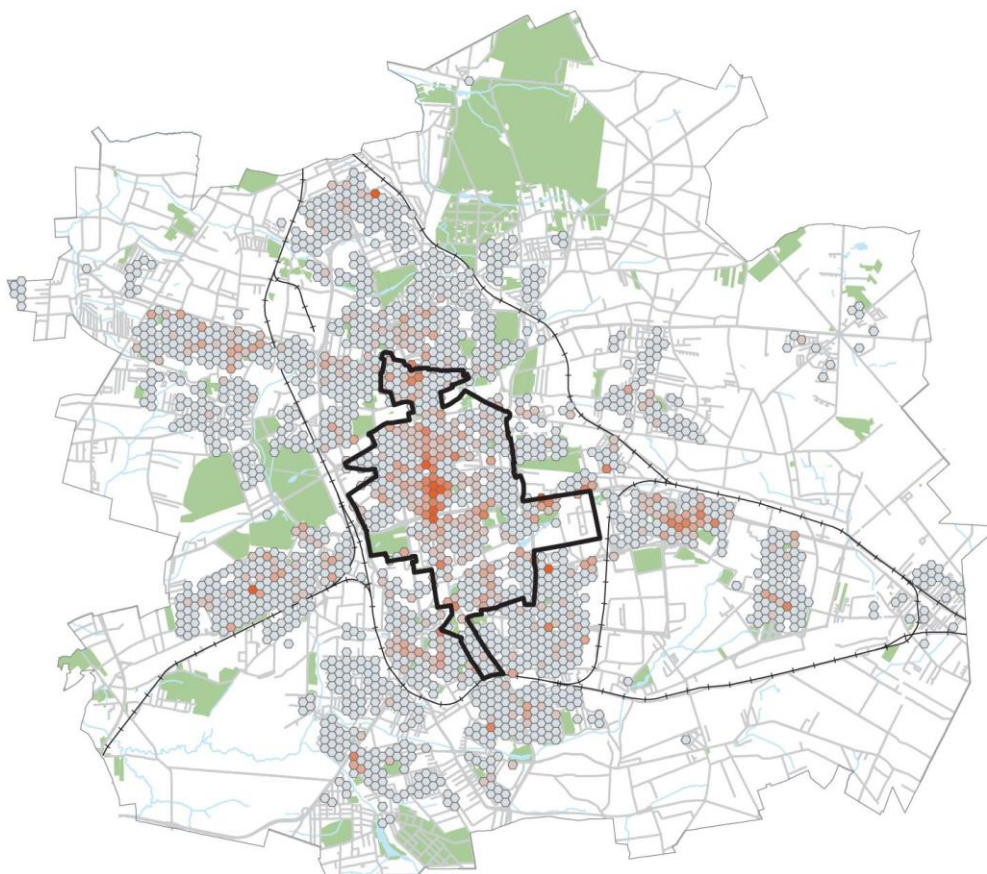
Gminnego Programu Rewitalizacji, iż przestępczość nie jest problemem łódzkiego obszaru rewitalizacji. Szczególnie wobec obserwowanego rozlewania się analizowanych zjawisk szeroko poza rdzeń opisywanego obszaru, co pokazuje, że problem istnieje.

Konkludując, na podstawie posiadanych danych nie można wysnuwać jednoznacznych wniosków o skali popełniania wykroczeń przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ponieważ statystyki nie odnotowują, skąd pochodzą sprawcy czynów, a wskazane lokalizacje (a w szczególności ciąg ul. Piotrkowskiej) w pewnym zakresie są rejonami spędzania wolnego czasu, użytkowanymi chętnie zarówno przez mieszkańców całej Łodzi, jak również osoby przyjeżdżające spoza miasta i turystów. Konieczną staje się dalsza analiza sytuacji w oparciu o statystyki policyjne i dane Straży Miejskiej, a także dalsze rozwijanie infrastruktury w postaci oświetlenia ulic czy kamer monitoringu.

Mapa 18. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

2023 r.

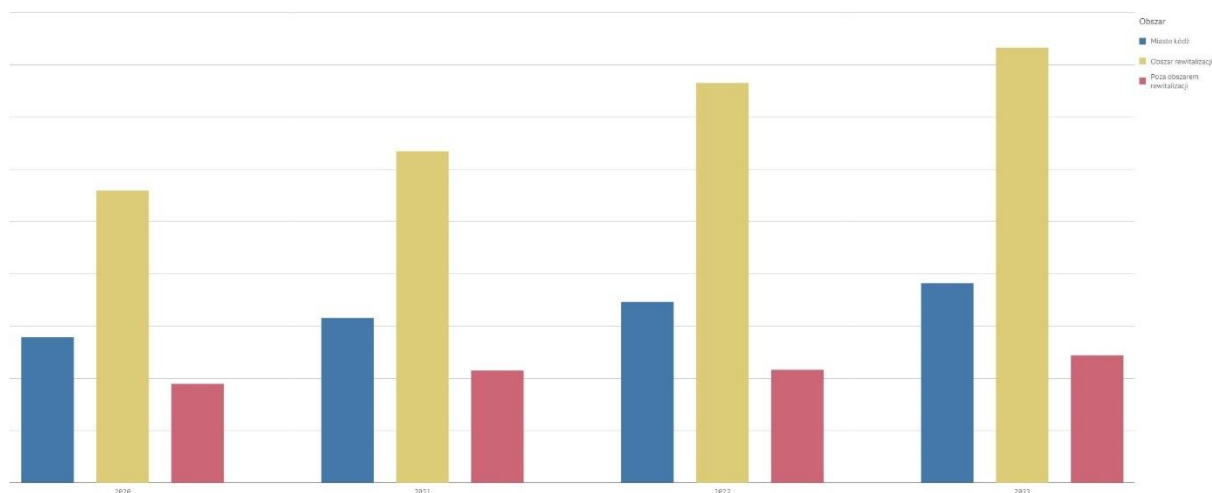
Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (G30SM)

Liczba wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 9. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (liczba wykroczeń zakłócenia spokoju i porządku publicznego na 1 tys. ludności)

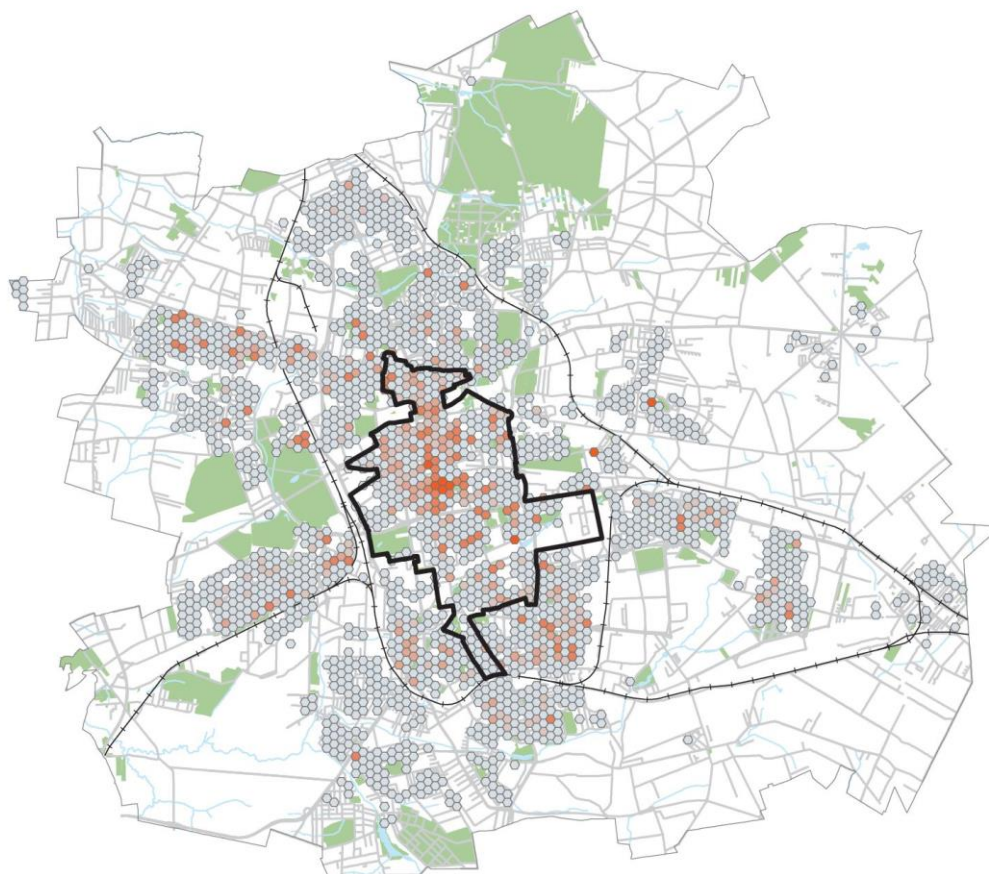

Źródło: Opracowanie ŁOG na podstawie danych Straży Miejskiej

Mapa 19. Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

2023 r.

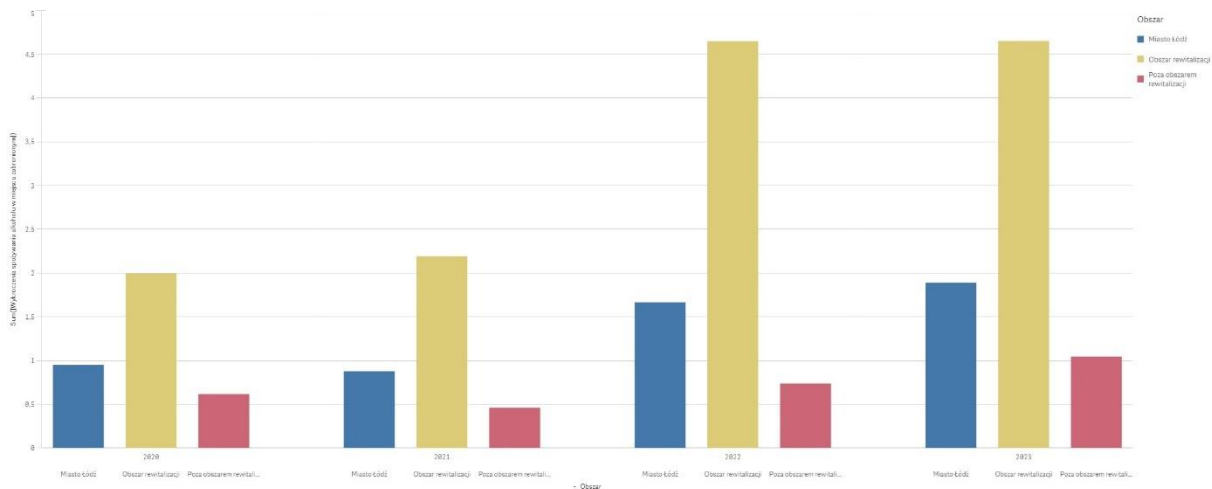
Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym (G31SM)

Liczba wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 10. Wykroczenia spożycia alkoholu w miejscu zabronionym (liczba wykroczeń spożycia alkoholu w miejscu zabronionym na 1 tys. ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG na podstawie danych Straży Miejskiej

Wskaźniki potencjałów obszaru

Intensywność zrzeszania się obywateli

Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według wybranych form prawnych, podregionów i powiatów w 2019 r. wskazywały, iż wówczas na obszarze miasta funkcjonowało 2 899 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 142 spółdzielnie. Widoczny był zatem spadek ich liczby w porównaniu z 2016 r., kiedy liczby te przedstawiały się odpowiednio: 2 965 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 249 spółdzielni. W 2020 r. liczba tych pierwszych niewiele wzrosła - do poziomu 2 921, nadal natomiast spadała liczba spółdzielni – zarejestrowanych było 130 tego typu podmiotów. W 2022 r. liczba omawianych podmiotów spadała. Zarejestrowanych było 1 975 stowarzyszeń i 122 spółdzielnie. Rok później - w 2023 r. – liczba stowarzyszeń wzrosła do 2 057. Nieznacznie spadła natomiast liczba spółdzielni. Było ich 117.

Mapa nr 21 prezentuje liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności. Nasycenie wartością wskaźnika zarówno w 2016, jak i 2019, a następnie w 2020, 2021 r. i 2022 r. wskazuje, iż z największym ich zagęszczeniem mieliśmy do czynienia na obszarze rewitalizacji. Lokalizacjami, na których swoje siedziby znalazło najwięcej organizacji pozarządowych, jest niemal cały obszar dawnej dzielnicy Śródmieście (w kształcie odwróconej podstawą do góry litery L) oraz południowej części Starego Polesia. Wydaje się, że począwszy od 2020 r. coraz więcej pól znajdujących się w samym centrum obszaru rewitalizacji, uzyskiwało najbardziej nasycony kolor pomarańczowy, co świadczyło o tym, iż wartość wskaźnika przekracza tam 323 zarejestrowane organizacje pozarządowe na 10 tys. mieszkańców. Niemal identycznie jak w latach poprzedzających sytuacja wyglądała również w 2023 r.

Natomiast wykres ilustruje poziom wskaźnika zagregowany dla obszaru rewitalizacji i poza nim. Widać wyraźną przewagę obszaru pod względem liczby zarejestrowanych organizacji, jak ich wzrost od 2020 r.

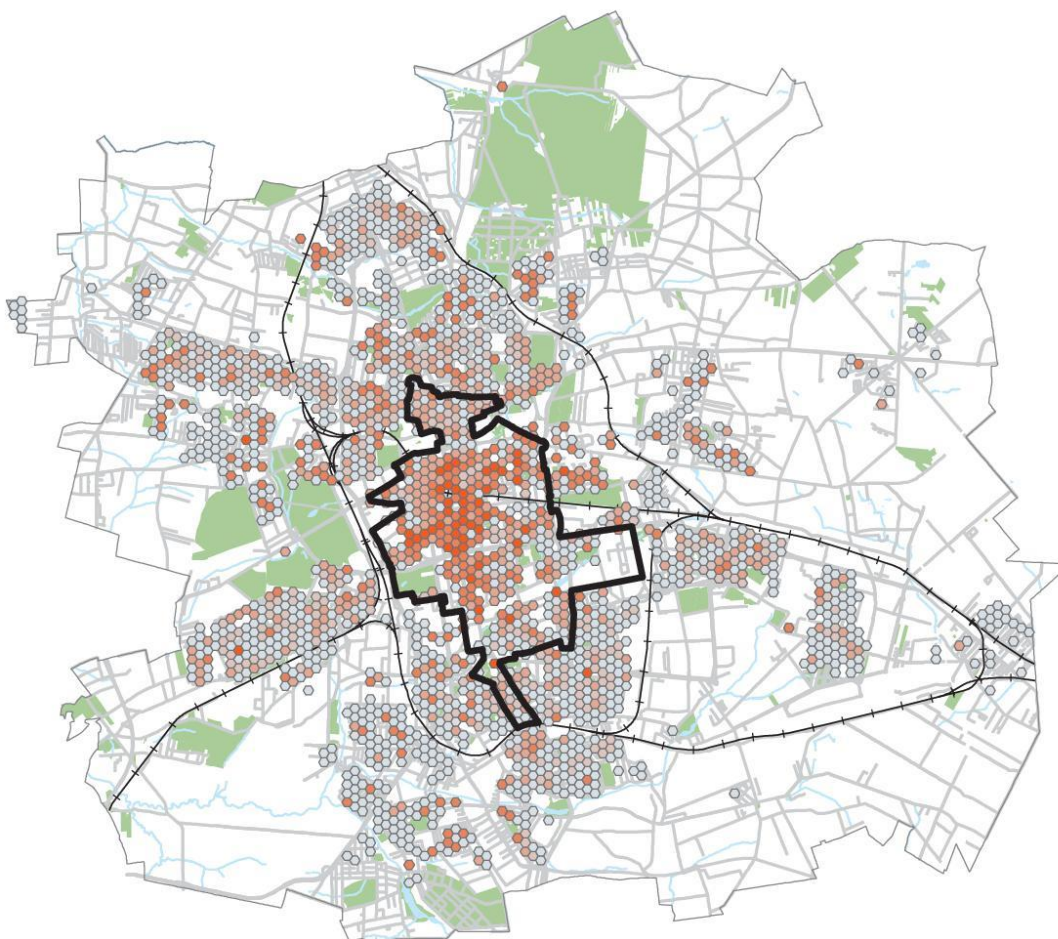
Opisywany obszar wyróżnia się zauważalnie pod względem rejestrowanej obecności siedzib NGO w porównaniu z terenami największych łódzkich osiedli mieszkalnych (i innych terenów o wysokiej gęstości zaludnienia), znajdujących się poza strefą wielkomiejską. Sytuacja ta spowodowana jest

najprawdopodobniej faktem, iż to na terenie centrum miasta zlokalizowanych jest najwięcej nieruchomości, wchodzących w skład zasobu gminnego, których wynajem lub dzierżawa kosztują stosunkowo mniej niż najem lokali użytkowych u właścicieli prywatnych. Ponadto Miasto stosuje w najmie dla organizacji pozarządowych preferencyjne stawki czynszu, a czasami, jako formę wsparcia organizacji pozarządowych, formułę użyczenia lokalu. Dla organizacji non-profit, zmuszonych zwykle szukać dla siebie lokalizacji niegenerujących wysokich kosztów utrzymania, jest to dodatkowy argument, aby umieszczać swoje siedziby w centrum. Warto również podkreślić, iż nie zawsze umiejscowienie siedziby pozostaje w związku z przedmiotem funkcjonowania organizacji, aczkolwiek w przypadku niektórych taka zależność zachodzi (np. świetlice środowiskowe).

Mapa 20. Intensywność zrzeszania się obywateli

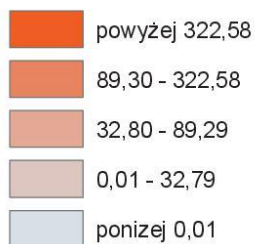
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Intensywność zrzeszania się obywateli (G26)

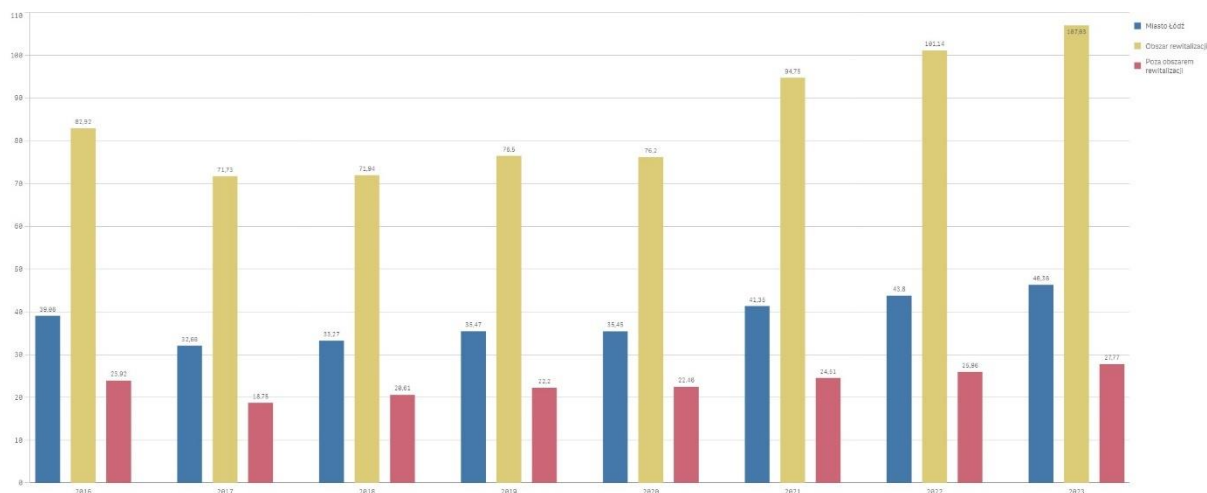
2023 r.

Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 11. Intensywność zrzeszania się obywateli (liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Aktywności Miejskiej

Zaangażowanie obywateli w obszar

Jednym ze wskaźników obrazujących zaangażowanie obywateli w wygląd i życie ich najbliższej okolicy jest uczestnictwo w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. To demokratyczny proces, w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w Łodzi w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Budżet Obywatelski stanowi wydzieloną część budżetu miasta Łodzi, o której przeznaczeniu decydują mieszkańcy, co oznacza, że:

- mieszkańcy zgłaszają projekty, które następnie są analizowane przez urzędników pod kątem możliwości realizacji oraz opiniowane są przez Komisję Budżetu Obywatelskiego Rady Miejskiej w Łodzi i Rady Osiedla;
- projekty, które zostały dopuszczone do fazy głosowania przez Komitet Koordynujący ds. ŁBO, poddaje się pod powszechne i bezpośrednie głosowanie; – projekty, które osiągnęły najlepszy wynik w głosowaniu, aż do wyczerpania puli środków, przeznacza się do realizacji, wpisując je do uchwały budżetowej. W trakcie jedenastu edycji do realizacji wyłoniono 2 203 projekty (w 2013/14 – 107, w 2014/15 – 65, w 2015/16 – 87, w 2016/17 – 218, w 2017/18 – 233, w 2018/19 – 235, w 2019/20 – 261, w 2020/21 – 257, w 2021/22 kolejne 257 z 716 zgłoszonych, w 2022/23 – 238 z 696, a w 23/24 – 245 z 799 przedstawionych do głosowania).

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się na danych z lat 2019 - 2022. W pierwszym analizowanym roku mapa wskazywała na największą koncentrację wykonania wniosków do ŁBO dla danego rejonu na obszarze rewitalizacji w kwadracie ulic Piotrkowska, Piłsudskiego, Kilińskiego, Tylnej. Niestety nie znalazła się na opisywanym terenie żadna lokalizacja, w której zrealizowane zostałyby więcej niż 4 projekty obywatelskie. Pocieszającym był jednak fakt, iż dokładniej przypatrując się mapie, zauważyć możemy, że po całym terenie obszaru rewitalizacji rozsiane były niewielkie skupiska pól, w których zrealizowano pojedyncze projekty.

W 2020 r. natomiast rejon, którego dotyczyło najwięcej wniosków BO znajdował się na obszarze „Śródmieście-Wschód”, przy samej granicy obszaru rewitalizacji, ponadto w północnej części „Starego Polesia” w okolicach północnego odcinka ul. Gdańskiej, zachodniej części obszaru „Katedralna”

w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów Politechniki Łódzkiej oraz południowo-wschodniej części „Starego Widzewa”.

W 2021 r. na obszarze rewitalizacji widocznych było wiele, rozrzuconych po całym jego terenie pól o wartościach symbolizujących 1 wniosek złożony dla danego obszaru w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. Większe przestrzenie na których takie pola się nie znalazły, widoczne były w południowo-wschodniej i wschodniej części „Starego Polesia”, północnej części „Starego Widzewa” oraz ogonku enklawy „Południe”. Obszary dla których złożono 2 projekty występowały jedynie punktowo na 3 heksagonach „Śródmieścia-Wschód”, 2 polach zlokalizowanych w południowej części „Starego Polesia”, 3 heksagonach znajdujących się na przeciwległych końcach „Starego Widzewa” i 1 w obszarze „Katedralna”. 3 lub 4 projekty złożone zostały jedynie dla jednej lokalizacji znajdującej się na terenie parku „Nad Jasieniem”.

Podobnie sytuacja wyglądała w 2022 r. Nadal za lidera w tym aspekcie możemy uznać mieszkańców „Śródmieścia-Wschód”. Całkiem pokaźne skupisko heksagonów, gdzie realizowane były pomiędzy 2-3 projekty budżetu obywatelskiego, widoczne było na południu obszaru „Centrum” pomiędzy Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego a Nawrot. Coraz więcej pól wskazujących na to, że w trakcie roku realizowane były choćby pojedyncze projekty BO, znajdowało się w północnej i środkowej części „Starego Polesia”. Również w południowo-zachodniej części „Starych Bałut” uwidoczniła się niewielka enklawa, gdzie realizowanych było 4-5 zadań finansowanych z budżetu partycypacyjnego (zlokalizowana była ona w pobliżu skrzyżowania ulic Zachodniej i Lutomierskiej).

W 2022 r. widoczne były pojedyncze pola lub niewielkie ich skupiska porozrzucane po całym terenie obszaru rewitalizacji, świadczące o realizacji pojedynczych projektów w danym rejonie. Niestety na obszarze rewitalizacji nie znalazł się ani jeden heksagon symbolizujący najwyższą wartość wskaźnika.

Z kolei w 2023 r. (Mapa nr 21) pojawiło się 5 pól o najwyższym poziomie współczynnika, wskazujących na więcej niż 5 wniosków do BO dla danej lokalizacji. Nadal znaczącą pozycję wśród obszarów, na których znajduje się najwięcej pól, gdzie mieszkańcy składają znaczące liczby wniosków do BO jest „Śródmieście Wschód”, jednak pojawiły się dwa obszary, na których również widoczna była większa liczba heksagonów, symbolizujących przynajmniej 1 złożony wniosek: południowa część obszaru „Centrum” (pomiędzy Kościuszki, Zieloną i Narutowicza, Kilińskiego oraz Piłsudskiego), oraz północna część obszaru „Katedralna”, obejmująca przede wszystkim tzw. „Łódzki Manhattan”. Ponadto zauważyć można było wiele porozrzucanych po całym obszarze rewitalizacji pól, na których składane były wnioski w BO. Do „białych plam” w tym zakresie zaliczyć możemy: północną część „podkowy” „Starego Widzewa”, środkową część „Górnej-Północ” oraz „Południe”.

Wydaje się więc, iż warto prowadzić działania promocyjne i edukacyjne, mające na celu aktywizowanie mieszkańców tych obszarów, dla których żadne projekty nie zostały złożone. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że przybyło na obszarze rewitalizacji heksagonów symbolizujących choćby 1 projekt złożony w ŁBO.

Jednak, co ilustruje Wykres nr 11, obszar rewitalizacji charakteryzuje się mniejszym zaangażowaniem obywateli, z wyjątkiem 2023 r., gdy osiągnął wyższą wartość.

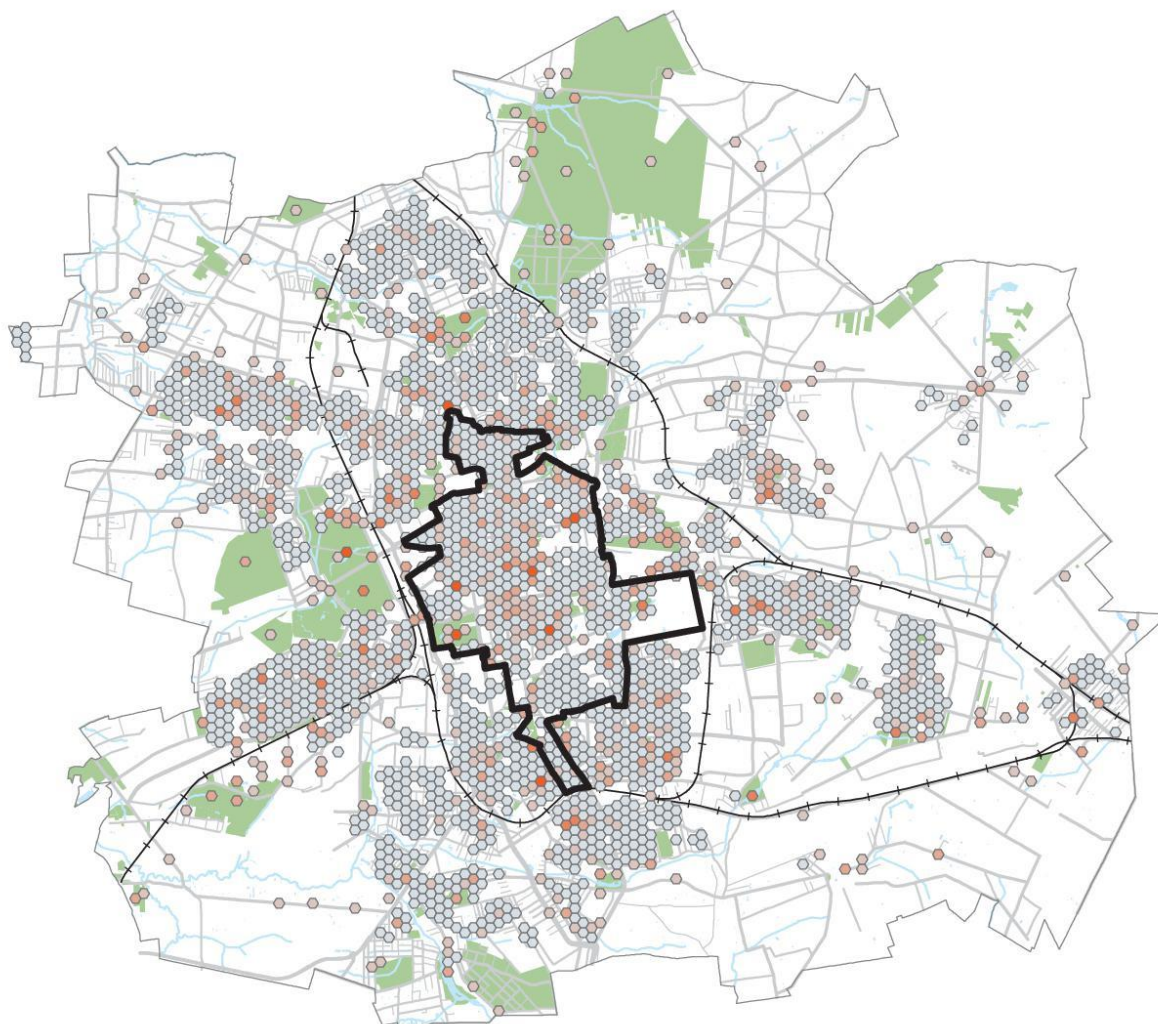
Mapa 21. Zaangażowanie obywateli w obszar

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

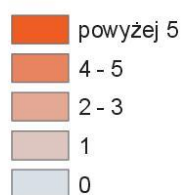
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Zaangażowanie obywateli w obszar (G27)

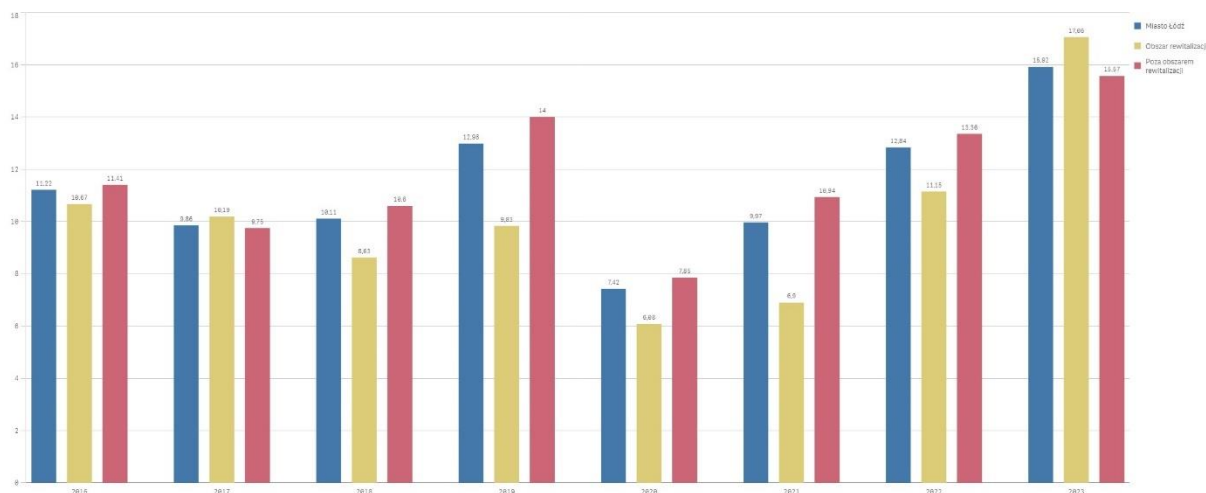
2023 r.

Liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego dotyczących danego obszaru

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 12. Zaangażowanie obywateli w obszar (liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego dotyczących danego obszaru na 10 000 mieszkańców)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Aktywności Miejskiej

Frekwencja wyborcza

Wskaźnikiem zaangażowania mieszkańców w istotne kwestie społeczne, związane z miejscem zamieszkania (zarówno najbliższym – gmina, czy też postrzeganym szeroko – państwo) jest udział w wyborach prezydenckich, parlamentarnych, samorządowych, referendach. Jest to również wyznacznik tego jak rozwija się i jak funkcjonuje społeczeństwo obywatelskie. Nie jest w tym przypadku istotne, kto został wybrany w wyborach czy też jaka decyzja referendalna została podjęta, ale to jak przedstawia się frekwencja wyborcza, świadcząca o tym ilu mieszkańców uprawnionych do głosowania, wzięło w nim udział. W tym przypadku 2022 r. (podobnie jak poprzedzający go rok) nie został poddany analizie, gdyż wówczas nie miały miejsca żadne wybory czy referenda, umożliwiające analizowanie frekwencji.

W latach ubiegłych natomiast Łódź charakteryzowała (w tym przypadku opieramy się na informacjach dotyczących wyborów parlamentarnych w 2015 i 2019 r. oraz dwóch turach wyborów prezydenckich w 2020 r.) frekwencja wyborcza wyższa niż ogólnopolska, co pokazują dane zebrane w Tabeli nr 9. Zauważalny był również wyraźny wzrost odsetka osób, który wzięły udział w wyborach na przestrzeni 5 lat dzielących wybory parlamentarne w 2015 od wyborów prezydenckich w 2020 r. o przeszło 10 punktów procentowych, co było bardzo pozytywnym zjawiskiem. Wybory parlamentarne z 15 października 2023 r. pokazały, że frekwencja wyborcza może być jeszcze wyższa i sięgnąć w Łodzi niemal 80%. Co jak zwykle było wynikiem lepszym niż ogólna frekwencja dla kraju.

Tabela 9. Frekwencja wyborcza w Łodzi i w Polsce w wybranych latach

Lp.	Wybory	Frekwencja w Łodzi	Frekwencja w Polsce
1.	parlamentarne w 2015 r.	57,21%	50,92%
2.	parlamentarne w 2019 r.	68,66%	61,74%
3.	prezydenckie w 2020 r. (I tura)	67,35%	64,51%
4.	prezydenckie w 2020 r. (II tura)	70,29%	68,18%
5.	parlamentarne w 2023 r.	79,28%	74,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Państwowej Komisji Wyborczej

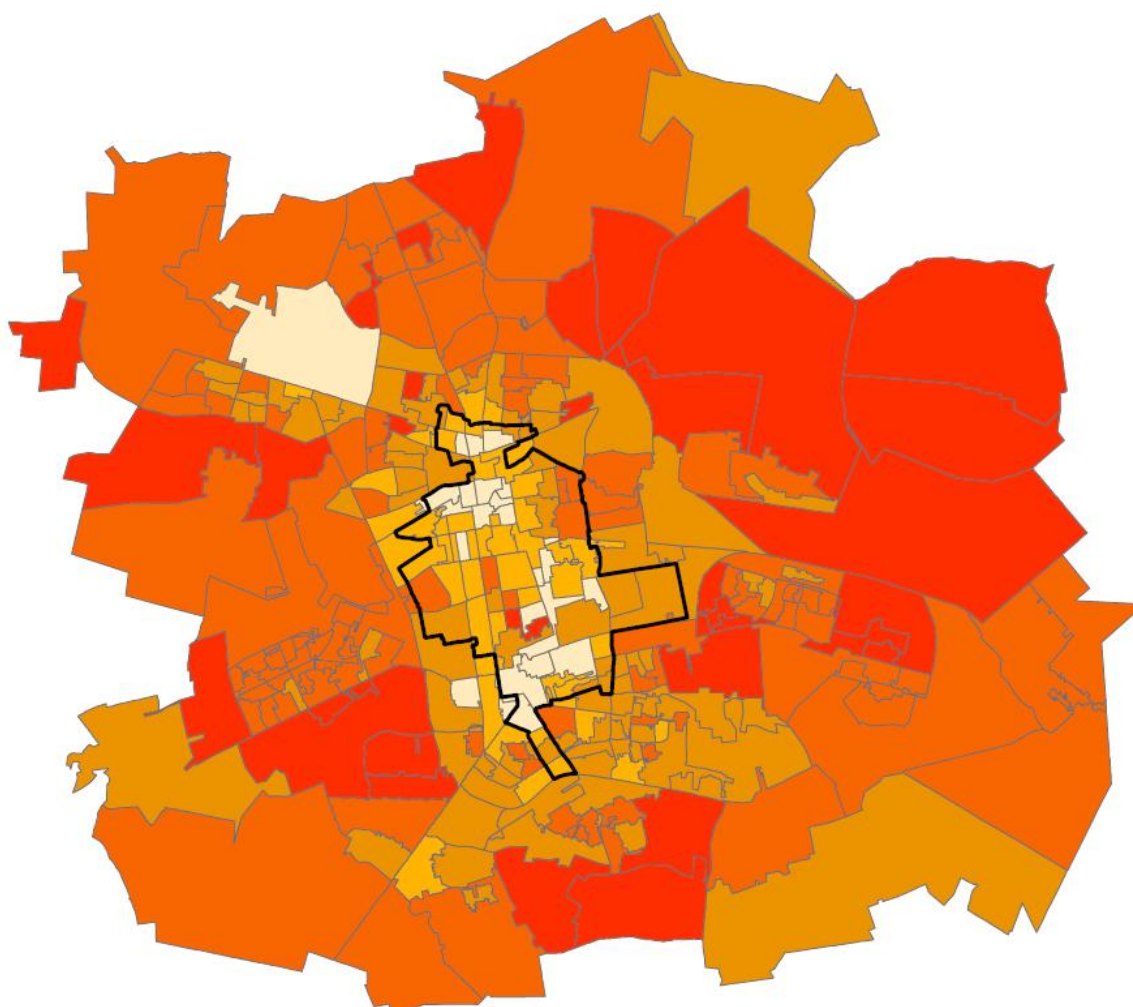
Dla porządku jedynie wspomnieć należy, iż mapa z 2020 r. obrazowała sytuację na podstawie danych dotyczących frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych. Ta wskazywała wyraźnie, iż była ona zdecydowanie niższa na centralnym obszarze miasta, wpisującym się w granice obszaru rewitalizacji. Symbolizowały to wyraźnie bledsze odcienie koloru pomarańczowego, w porównaniu z obszarem wskazującym na udział mieszkańców w wyborach na poziomie przekraczającym 64,32%, pokrywającym gros obszaru miasta.

Mimo zmiany wartości progów odsetka osób biorących udział w wyborach parlamentarnych 15 października 2023 r. w legendzie mapy, na podstawie których wykonana została Mapa nr 22 widoczny był w zasadzie identyczny rozkład omawianej cechy, jak w 2020 r. Jasne plamy widoczne były w szczególności: w centralnej części „Starych Bałut”, północnej części „Starego Polesia” i obszaru problemowego „Centrum”, podkowy „Starego Widzewa” z wyłączeniem prostokąta zawartego pomiędzy ulicami Przędzalnianą, Piłsudskiego, Niciarnianą a Milionową oraz w zachodniej i środkowej części „Górnej-Północ”. Generalnie ewidentnym jest, iż środkowy obszar miasta (z niewielkimi wyjątkami) charakteryzują niższe odsetki frekwencji, niż w otaczających go dzielnicach Łodzi.

Mapa 22. Frekwencja wyborcza

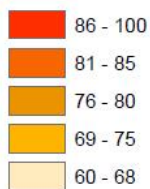
Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Frekwencja wyborcza

2023 r.

Frekwencja w wyborach przeprowadzonych w danym roku według obwodów wyborczych

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

2.2 Sfera gospodarcza

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych

Jedną z bardzo istotnych kwestii do zrealizowania przez łódzki samorząd jest stworzenie i prowadzenie efektywnej polityki wobec miejskiego zasobu mieszkaniowego i użytkowego, które przystosowane powinny zostać do wymogów XXI wieku. W pierwszej kolejności wysiłki należy skoncentrować na uporządkowaniu i stworzeniu efektywnego systemu działań wobec zasobu komunalnego, znajdującego się w kluczowym, centralnym obszarze Miasta, którego większą część stanowi obszar rewitalizacji. Dowodem na konieczność realizacji tego typu działań są choćby dane na temat zadłużenia komunalnych lokali użytkowych prezentowanych jako odsetek lokali ogółem.

Mapa nr 23 przedstawia ulokowanie na obszarze Łodzi użytkowego zasobu komunalnego oraz rozkład charakterystyki opłacania czynszu za najmowaną powierzchnię. W ten sposób wskazane zostały miejsca, gdzie sytuacja wygląda najgorzej (rejestrowany jest brak opłat powyżej 2 miesięcy). Lokale użytkowe z udziałem miasta umiejscowione są niezmiennie przede wszystkim na centralnym jego obszarze, a ich największe kompleksy w zasadzie w całości swymi granicami obejmują obszar rewitalizacji. Rozkład zjawiska w ostatnich latach kształtował się następująco: w 2016 r. pola o wartości pomiędzy 52% a 80% tworzyły zwarte zespoły, które trzy lata później (w 2019 r.) zmieniły odcień na symbolizujący nasycenie badaną cechą na niższym poziomie (37,5% a 52%). W 2021 r. największe zespoły stanowiły rejony symbolizowane przez kolor jasnoszary (wskaźnik przybiera tam wartość do 37,5%). Pola ciemnogrnatowe, prezentujące najwyższą wartość wskaźnika, przekraczającą 80% zadłużonych lokali należących do miasta, występowały jedynie punktowo (i na całym obszarze rewitalizacji jest ich 15). Zjawiska te świadczyć mogły o poprawiającej się sytuacji najemców. W 2019 r. miejsca, gdzie zadłużonych było pomiędzy 37,5% a 52% wszystkich lokali użytkowych, nie tworzyły już zwartych kompleksów, stanowiących swego rodzaju „tło” dla występujących pojedynczo lub w niewielkich skupiskach lokalizacji znajdujących się w jeszcze bardziej niekorzystnej sytuacji (gdzie zadłużenie lokali zawierało się w przedziale pomiędzy 52% a 80%). Obszary takie widoczne były przede wszystkim na „Starym Polesiu”, gdzie w 2020 r. tworzyły dość złożoną mozaikę, a ponadto na „Starych Bałutach” na zachód od ul. Zachodniej i w okolicy skrzyżowania ul. Wojska Polskiego i Franciszkańskiej. Zmierzając w kierunku południowym, w zasadzie zniknęła ich nieco większa liczba występująca w okolicy kwartałów otaczających pl. Wolności. Rozmyła się również enklawa niemal w samym sercu obszaru rewitalizacji, ciągnąca się równoleżnikowo na obszarze, którego osią były ul. Struga i ul. Tuwima pomiędzy Wólczańską a Targową. Kolejny rejon (tym razem rozciągnięty południkowo), zlokalizowany był wzdłuż ul. Piotrkowskiej pomiędzy Nawrot a Radwańską, przybrał bardziej blade odcienie szarości. Ostatni rejon skupiony był wokół pl. Niepodległości (w 2016 r. sięgał on dalej wzdłuż ul. Rzgowskiej) niemal zniknął. Pozostał z niego jedynie niewielki wycinek zlokalizowany w obszarze „Południe” w okolicach skrzyżowania ul. Bednarskiej i Rzgowskiej. Jak wspomniane zostało wcześniej heksagony wskazujące najwyższy odsetek zadłużonych lokali użytkowych (przekraczający 80%) występowały punktowo i rozrzucone były po terenie całego miasta.

Mapy wskazywały, iż w ciągu lat 2016-2021 sytuacja zmieniała się na korzyść, jednak tym, co budzić może uzasadnione wątpliwości względem kondycji ekonomicznej lokalnych biznesów, jest fakt, iż w granicach obszaru rewitalizacji było niewiele pól wykazujących odsetek zadłużenia na poziomie poniżej 0,01%. Może to wskazywać na generalnie nienajlepszą kondycję finansową najemców lokali użytkowych. Faktem jest również, że lock-downy związane z pandemią SAR-CoV-2 mocno uderzyły

w wielu przedsiębiorców, ale mapy dotyczące 2020 r. i 2021 r. zdawały się tego nie pokazywać. Można więc domniemywać, że dobrym posunięciem władz miasta było obniżenie czynszu za lokale użytkowe do 1 zł, co pozwoliło najemcom nie zadłużać wynajmowanych lokali w trudnym dla nich okresie.

Dopiero 2022 r. pokazywał nieco większy problem w ww. zakresie. Paradoksalnie zanikały heksagony z najwyższą wartością wskaźnika (i tak występujące w ostatnich latach akcydentalnie). Wzrosła jednak liczba heksagonów o zabarwieniu symbolizującym 38-50 procent lokali użytkowych, które były lokalami zadłużonymi. Pola te grupowały się w niewielkie enklawy rozsiane po całym obszarze rewitalizacji. Trudniejsza sytuacja widoczna była natomiast na obszarze „Starych Bałut”, gdzie dostrzec można było koncentrację pól wskazujących na zadłużenie na poziomie 50-80% wszystkich funkcjonujących tam lokali użytkowych, których właścicielem było miasto. Nieco więcej takich lokalizacji pojawiło się również w południowej części „Starego Polesia”.

Sytuacja w 2023 r. w zasadzie nie zmieniła się względem roku poprzedzającego. Mapy ilustrujące stan natężenia zadłużenia komunalnych lokali użytkowych wyglądają niemal identycznie, a enklawy podwyższonej wartości wskaźnika problemu występują w tych samych miejscach, co rok wcześniej. Nadal również zauważalny jest fakt, iż najpowszechniejszą wartością omawianej cechy jest przedział od 0,1 do 38% lokali zadłużonych do liczby komunalnych lokali użytkowych ogółem. Kontrastuje on negatywnie z rejonami otaczającymi obszar rewitalizacji.

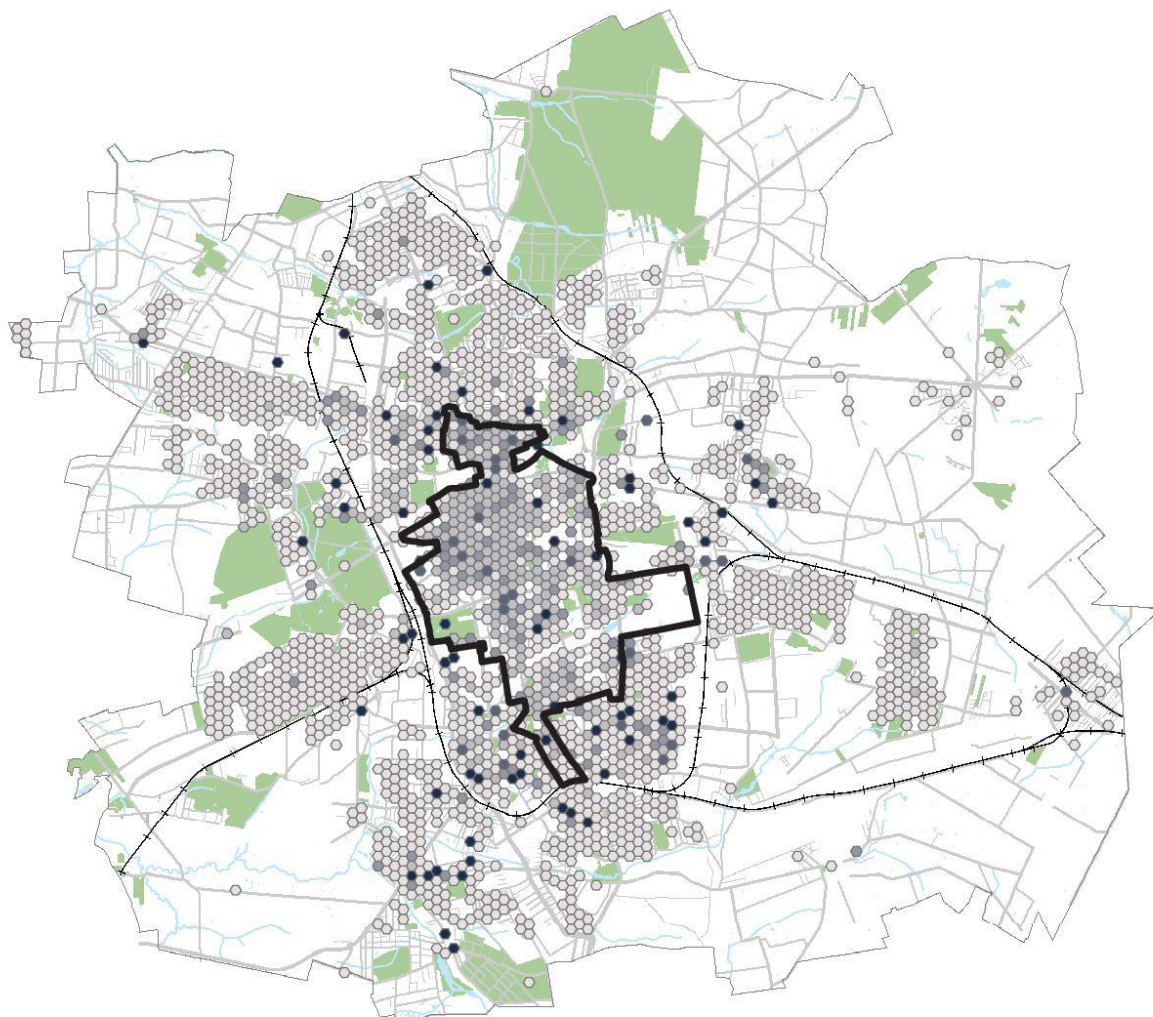
Mapa 23. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

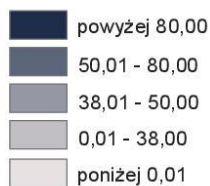
Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (G14)

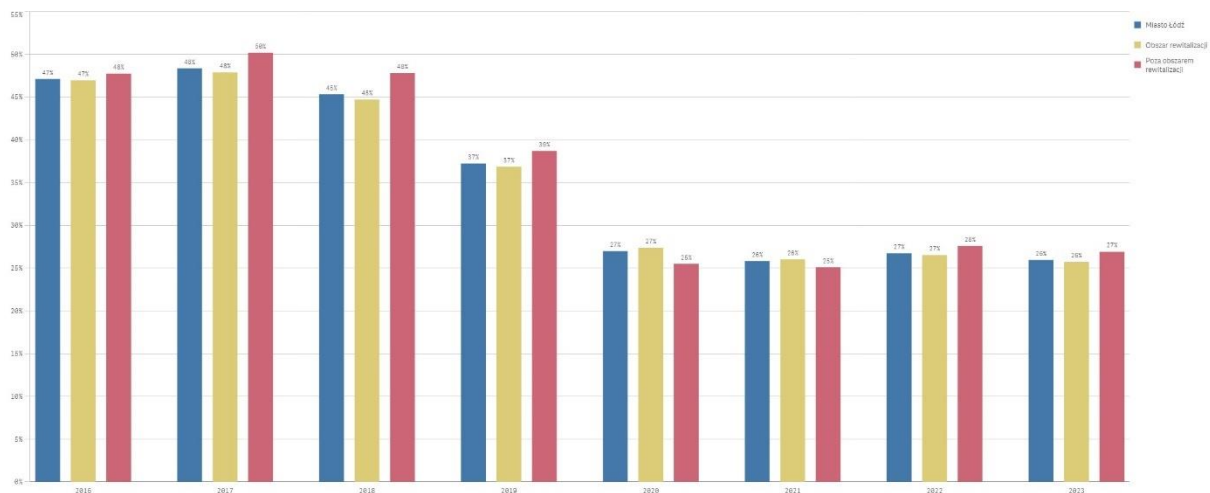
2023 r.

Komunalne lokale użytkowe: lokale zadłużone jako odsetek lokali ogółem

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 13. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (komunalne lokale użytkowe: lokale zadłużone jako odsetek lokali ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Lokali Miejskich

Natężenie problemu słabnięcia firm

Dzięki danym pozyskanym z Głównego Urzędu Statystycznego możliwe jest zarysowanie tła dla informacji związanych ze zmianami liczby firm funkcjonujących w granicach łódzkiego obszaru rewitalizacji. Wskazywały one, iż w 2016 r. w Łodzi zarejestrowanych było 92,7 tys. podmiotów gospodarczych, w 2019 r. liczba ta wzrosła do 94,1 tys., w 2020 r. do 96,1 tys., w 2021 r. do 99,2 tys. W 2022 r. przekroczyła barierę 100 tysięcy (102,2 tys.), a w 2023 r. liczba ta nadal rosła i sięgnęła 104,1 tys. (jeśli chodzi o ich udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych województwa było to: w 2016 r. - 38,1%, trzy lata później odsetek spadł do 37,0%, w 2020 r. i 2021 r. było to 36,8%, w 2022 r. 36,9%, a w 2023 r. 36,7%).

W 2016 r. zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej). W 2019 r. w regionie odnotowano o 1,0% mniej ww. podmiotów niż w roku poprzednim (zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych). W 2020 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 18,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, czyli o 14,7% mniej niż w roku poprzednim. Z kolei w 2021 r. liczba ta wynosiła 20,2 tys. i było to o 10,6% więcej niż rok wcześniej. Jak się wydaje widoczny był tutaj wpływ efektów pandemii. W 2022 r. było to 21,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim). W 2023 r. natomiast liczba nowych podmiotów gospodarczych w województwie znowu zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim – było ich 20,1 tys. (o 4,9% mniej niż w roku poprzednim)

Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie w roku 2016 najwięcej nowych podmiotów - 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.). W 2020 r. spośród wszystkich nowo powstałych firm w województwie 35,4% (6,5 tys.) zarejestrowano w stolicy województwa. W 2021 r. było to 38,8%, czyli 7,9 tys. podmiotów, w 2022 r. ponownie odsetek był taki sam jak rok wcześniej - 38,8% (w liczbach bezwzględnych było to 8,2 tys. firm). W 2023 r. zmniejszył się do 37,0% (7,4 tys.).

W trakcie 2016 r. z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało w województwie łódzkim 18,1 tys. podmiotów (o 1,1% więcej niż w 2015 r.). Spośród nich najwięcej – 37,8%, pochodziło z Łodzi (6,9 tys. jednostek). Natomiast w 2019 r. z rejestru REGON dotyczącego województwa wyrejestrowanych zostało 13,9 tys. podmiotów (o 28,1% mniej niż na przestrzeni 2018 r.), co dawało obraz pozytywnej koniunktury rynkowej. W ciągu 2020 r. z rejestru REGON wykreślono 10,5 tys. podmiotów (o 24,0% mniej niż na przestrzeni 2019 r., co mimo okoliczności związanych z pandemią było pozytywną informacją). W 2021 r. było ich już nieco więcej 11,5 tys. (o 9,4% więcej niż w 2020 r.). W 2022 wykreślono 12,6 tys. firm (o 9,6% niż na przestrzeni 2021 r.), a rok później wykreślono 13,0 tys. podmiotów (o 2,6% więcej niż na przestrzeni 2022 r.).

W 2016 r. spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,8%, pochodziło z Łodzi (6,9 tys. jednostek). W 2019 r. najwięcej, bo 40,6% pochodziło z Łodzi (5,6 tys. jednostek), w 2020 r. było to 39,1% (4,1 tys. jednostek), a w 2021 r. 37,8% (4,4 tys. jednostek), w 2022 r. 37,1% pochodziło z Łodzi (4,7 tys. jednostek) i w 2023 r. 37,9% (4,9 tys. jednostek).

Powyższe informacje wskazywały na niełatwą sytuację na lokalnym rynku w początkowych, badanych okresach. W 2019 r. rynek był wciąż w fazie wzrostowej, tworząc warunki dla zaistnienia i rozwoju na nim kolejnym firmom. Korzystnie wyglądał również bilans nowo powstałych w Łodzi firm, w stosunku do podmiotów wykreślanych ze statystyk, który wyniósł 0,8 tys. „na plusie” w 2016 r., 1,9 tysiąca podmiotów w 2019 r., w 2020 r. w Łodzi różnica ta wyniosła 2,4 tys. podmiotów na korzyść firm nowo powstałych (zarejestrowano 6,5 tys. podmiotów, a wykreślono 4,1 tys.). W 2021 r. bilans ten zwiększył się do 3,5 tys., by w 2022 r. pozostać na tym samym poziomie (3,5 tys.). W 2023 r. natomiast różnica pomiędzy firmami zarejestrowanymi a wyrejestrowanych nadal pozostawała dodatnia, choć zmniejszyła się i wyniosła 2,5 tys. W analizowanym okresie (2023 r.) na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie średnio przypadały 64 wyrejestrowane.

Uzupełnieniem powyższych informacji mogą być dane, dotyczące liczby podmiotów z zawieszoną działalnością na terenie województwa łódzkiego. Na koniec grudnia 2020 r. wyniosła ona 29,0 tys., i była o 12,3% wyższa niż przed rokiem. Zdecydowaną większość tych podmiotów (27,5 tys. tj., 95,1% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Informacja ta może wskazywać, że reakcją przedsiębiorców na trudności ekonomiczne spowodowane pandemią SARS-CoV-2 było raczej dążenie do zawieszenia działalności, a nie likwidacja firmy i wyrejestrowanie działalności. W 2021 r. tendencja ta utrzymała się. Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością wyniosła 31,5 tys. i była o 8,6% wyższa niż przed rokiem. W 2022 r. wyniosła 37,0 tys., w związku z czym odnotowano wzrost o 17,4% w porównaniu do roku poprzedzającego. Dla porównania w analizowanym 2023 r. liczba ta wyniosła 41,2 tys. i była o 11,5% wyższa niż rok wcześniej. Zdecydowaną większość tych podmiotów (39,1 tys. tj. 94,9% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a więc podobnie jak w latach poprzednich. Analizując sekcje PKD, największy wzrost podmiotów z zawieszoną działalnością w ujęciu rocznym odnotowano m. in. w informacji i komunikacji (o 20,8%) oraz budownictwie (o 16,9%).

Główny Urząd Statystyczny na podstawie zebranych danych poinformował, iż w województwie łódzkim w ciągu 2023 r. z rejestru REGON wykreślono „13,0 tys. podmiotów, w tym 11,5 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (nieznacznie – o 0,1% – mniej niż rok wcześniej) oraz 269 spółek cywilnych (wobec 293 w roku poprzednim). Znaczący wzrost liczby podmiotów wyrejestrowanych dotyczył spółek handlowych (o 49,8%, do poziomu 887 jednostek). Najwięcej zlikwidowanych

podmiotów należało do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 3,7 tys. (28,7% ogółu wyrejestrowanych), budownictwo – 1,9 tys. (14,7%) oraz przetwórstwo przemysłowe – 1,3 tys. (10,4%). Te trzy sekcje skupiały łącznie ponad połowę (53,8%) ogółu wyrejestrowanych podmiotów.

Spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,9% pochodziło z Łodzi (4,9 tys. jednostek)”.

Bardziej szczegółowych informacji o udziale łódzkich podmiotów gospodarczych w odniesieniu do potencjału całego województwa dostarcza poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w 2016, 2019, 2020 i 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)

wyszczególnienie	ogółem	osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej					osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		razem	w tym				
			spółki		spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	
województwo łódzkie w 2016 r.	243 280	63 585	21 771	16 912	1 028	8 584	179 695
województwo łódzkie w 2019 r.	254 322	64 061	22 000	17 141	679	8 660	190 261
województwo łódzkie w 2020 r.	261 498	65 411	23 005	17 237	653	8795	196 087
województwo łódzkie w 2021 r.	269 581	brak danych	24 635	17 333	637	8997	201 929
województwo łódzkie w 2022 r.	277 299	brak danych	26 486	17 270	brak danych	9 307	207 235
województwo łódzkie w 2023 r.	283 570	brak danych	28 067	17 240	brak danych	9 810	211 102
Łódź w 2016 r.	92 711	29 092	12 783	7 705	249	2 965	63 619
Łódź w 2019 r.	94 115	28 923	12 796	7 720	142	2 899	65 192
Łódź w 2020 r.	96 130	29 533	13 331	7 727	130	2 921	66 597
Łódź w 2021 r.	99 238	brak danych	14 325	7 746	125	1 924	68 530
Łódź w 2022 r.	102 184	brak danych	15 291	7708	122	1 975	70 329
Łódź w 2023 r.	104 125	23 780	16 123	7 555	117	2 057	71 303

Źródło: Opracowanie własne na podst.: Główny Urząd Statystyczny w Łodzi

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2016 r., 2019 r., 2020 r., 2021 r., 2022 r. i 2023 r.⁴

Przedstawione powyżej dane pozytywnie korespondują z niskim odsetkiem osób bezrobotnych, który w grudniu 2023 r. wyniósł rekordowo niskie 4,4% (dla przypomnienia w 2016 r. było to - 7,9%, w 2019 r. odsetek wyniósł 4,7%, w 2020 r. było to 5,9%, w 2021 r. 5,7%, w 2022 r. 4,6%).

Mapy z 2019 r. wskazywały, iż obszar rewitalizacji miasta Łodzi w przeważającej części pokryty był heksagonami, które symbolizowały dodatni wskaźnik podmiotów ekonomicznych zarejestrowanych w stosunku do wyrejestrowanych, przypadających na 100 firm istniejących. W 2020 r. proporcje wyglądały już inaczej, ponieważ znacznie przybyło heksagonów w kolorze ciemnoszarym, symbolizującym przewagę firm wyrejestrowanych nad zarejestrowanymi. W 2021 r. sytuacja ponownie uległa odwróceniu, ponieważ kolor ciemnoszary został zastąpiony przez jasnoszary i pomarańczowy, co oznacza dodatni bilans zarejestrowanych minus wyrejestrowanych firm przypadających na 100 firm istniejących.

W 2019 r. obszary oznaczone kolorem ciemnoszarym występowały nielicznie (nieco gęściej w 2016 r.) i można było je zaobserwować w centrum Starych Bałut, w bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Centrum Łodzi (zmniejszenie liczby takich pól w tej okolicy w 2019 r. mogło być spowodowane trwającymi tam wówczas pracami budowlanymi, m.in. na ul. Traugutta, przy Bramie Miasta lub przygotowywaniem kolejnych inwestycji), w obrębie ulic Sienkiewicza, Nawrot, Targowa, Tylna oraz w południowym „ogonku” obszaru rewitalizacji, a także ul. Włókienniczej. Ponadto w pierwszym z analizowanych roczników kompleksy pól w kolorze szarym widoczne były na Starym Polesiu okolicie ul. Ogrodowej. Trzy lata później niemal zanikły. Z wyjątkiem wspomnianej części NCŁ w pozostałych trzech wzmiankowanych rejonach przeważają często mocno zużyte budynki, a ponadto miejsca te przewijają się w opisach, dotyczących innych wskaźników, w tym między innymi tych związanych z wyższym odsetkiem bezrobocia. Najprawdopodobniej więc nie zapewniały one optymalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Do 2021 r. obszar rewitalizacji był miejscem dość ożywionego życia gospodarczego. Dane statystyczne wskazują, iż mimo pandemii nadal więcej firm powstawało niż było zamykanych. Przedsiębiorcy znajdowali również rozwiązanie problemów powodowanych przez lock-downy w zawieszeniu swojej działalności, aby móc przeczekać najtrudniejszy okres. Widoczny jest jednak fakt wymuszonego ograniczenia działalności gospodarczej w trakcie trwania pandemii przez wiele firm w 2021 r., dla niektórych skutkujący zamknięciem.

W 2022 r. widocznymi stały się, niemal na całym obszarze rewitalizacji (ale nie różni się on pod tym względem od pozostałych części miasta), liczne ciemnoszare heksagony symbolizujące pola, gdzie liczba zamkniętych firm przekraczała liczbę firm zarejestrowanych. W porównaniu z poprzednimi latami była to sytuacja nowa i podkreślić należy, że nie ograniczała się wyłącznie do obszaru rewitalizacji. Trudno było wskazać konkretne rejony, gdzie koncentrowały się symbolizujące taki stan rzeczy pola.

Na Mapie nr 24 pokazującej różnicę pomiędzy liczbą firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w 2023 r. zauważyć można gwałtowne pogorszenie się sytuacji gospodarczej. Widoczne są rozległe kompleksy ciemnoszarych pól, symbolizujących przewagę firm wyrejestrowanych nad zarejestrowanymi.

⁴https://lodz.stat.gov.pl/files/gfx/lodz/pl/defaultaktualnosci/749/2/15/1/202102_s_podmioty_gosp_narod_regon_lodz.pdf

Widoczne są szczególnie duże ich kompleksy na obszarach problemowych, jak „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, które łączą się w jeden rozległy i jednolity kompleks. Ponadto widoczne były obszary problemowe „Górna-Północ” i „Południe”, które w zasadzie składają się z ciemnoszarych heksagonów. Faktycznie mapy odzwierciedlają wzrost liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych, aczkolwiek skala problemu widoczna na mapach wydaje się być większa niż pokazują to szczegółowe dane statystyczne. Wpływ na zaistniały stan rzeczy, a więc prowadzenie biznesów, mogła mieć rosnąca inflacja i rosnące ceny energii.

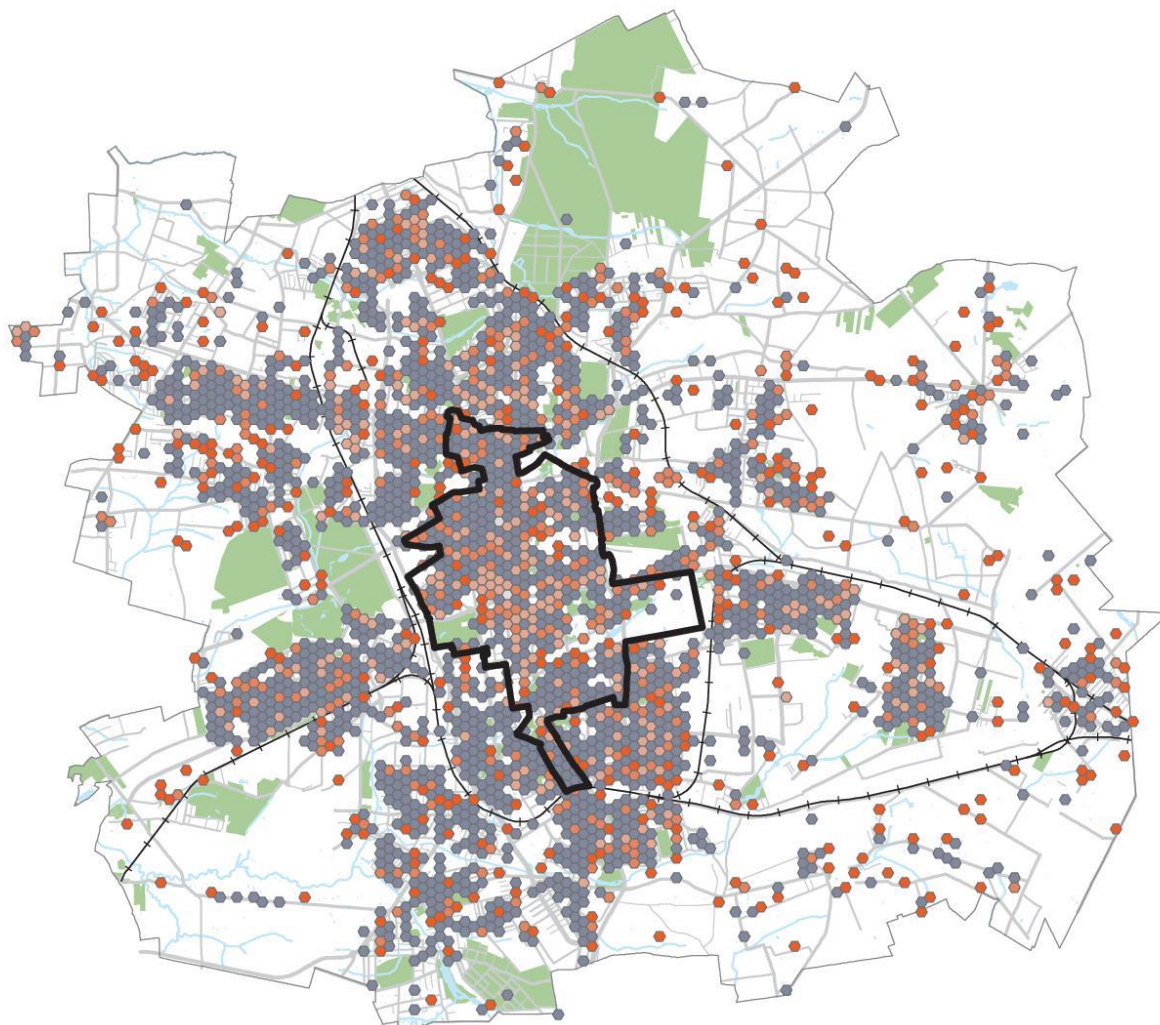
Mapa 24. Natężenie problemu słabnięcia firm

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

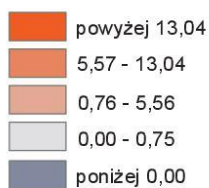
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemu słabnięcia firm (G15)

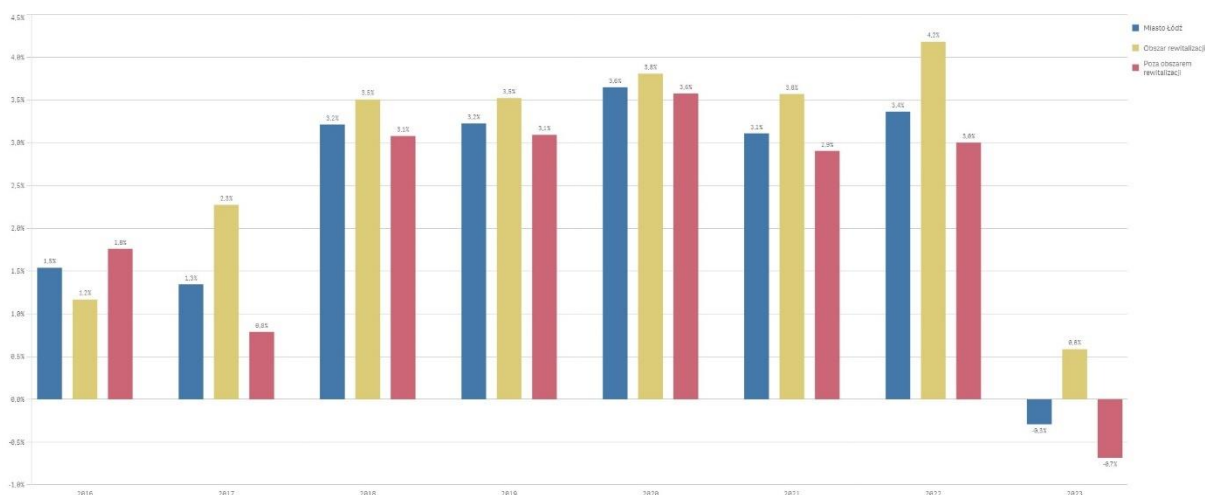
2023 r.

Zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadające na 100 firm istniejących

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 14. Natężenie problemu słabnięcia firm saldo przyrostu/ubytku firm (zarejestrowania minus wyrejestrowania) na 100 firm istniejących

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych BPZiODG oraz GUS

Podmioty nowo zarejestrowane

Zauważalny wydaje się być związek pomiędzy rosnącym zjawiskiem wyrejestrowywania firm a zadłużeniem lokali użytkowych w 2023 r. Obszar rewitalizacji będąc strefą, w ramach której obserwowane jest koncentrowanie się firm nowo otwartych, odznaczał się wówczas proporcjonalnie zwiększoną liczbą firm, które zostały wyrejestrowane, a więc zakończyły działalność. Działo się tak najprawdopodobniej na skutek niewystarczających w opinii właścicieli obrotów, a więc niewspółmiernych do oczekiwań lub wcześniejszych kalkulacji dochodów. Natomiast efektem tego stanu rzeczy mogło być właśnie zadłużanie lokali użytkowych, spowodowane małymi przychodami, prowadzącymi do nieregulowania należności wobec Miasta, jako właściciele wynajmowanych lokali.

Podobnie jak w przypadku powyższej Mapy nr 24, dotyczącej natężenia problemu słabnięcia firm, pokazującej zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadających na 100 firm istniejących, również w przypadku firm nowo zarejestrowanych warto wesprzeć się dostępnymi danymi z Głównego Urzędu Statystycznego pokazującymi skalę i trendy związane z liczbą nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych w Łodzi i regionie. W 2016 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej), w tym 17,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,7% mniej niż w 2015 r.), 2 034 spółki handlowe (o 14,8% więcej niż w roku poprzednim) oraz 412 spółek cywilnych (o 1,0 punkt procentowy mniej niż w 2015 r.). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” (4,9 tys. podmiotów, tj. 24,1% jednostek nowo powstałych), „Budownictwo” (2,9 tys., tj. 14,2%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (2,0 tys., tj. 10,0%). 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.).

Dla porównania w 2019 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co było liczbą o 1,0% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 1,5 % mniej niż w 2018 r.), 2,1 tys. to spółki handlowe (wzrost o 6,8%) oraz 0,4 tys. to spółki cywilne (spadek o 6,0 %). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,3 tys. podmiotów, co stanowi 19,9% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,8 tys., tj. 17,9%) oraz działalność

profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 9,7%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,0% (7,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2020 r. natomiast w województwie łódzkim zarejestrowano 18,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co jednak było liczbą o 14,7% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 15,1 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 14,8% mniej niż w 2019 r.), 2,2 tys. to spółki handlowe (wzrost o 4,3%) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (spadek o 16,9%). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,0 tys. podmiotów, co stanowi 21,6% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,3 tys., tj. 17,8%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1,7 tys., tj. 9,5%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,4% (6,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

Z kolei w 2021 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,2 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 10,6% więcej niż w roku poprzednim). Wśród nich 16,7 tys. stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 10,4% więcej niż w 2020 r.), 2,4 tys. były to spółki handlowe (o 11,6% więcej niż rok wcześniej) oraz 0,4 tys. stanowiły spółki cywilne (o 14,2% więcej niż w 2020 r.). Ponownie najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,1 tys. podmiotów, co stanowi 20,2% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,5 tys., tj. 17,5%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 10,5%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 38,8% (7,9 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2022 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim). Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 5,9% więcej niż w 2021 r.), 2,4 tys. to spółki handlowe (o 2,6% mniej niż rok wcześniej) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (o 22,3% mniej). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,1 tys. podmiotów, tj. 19,4% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,4 tys., tj. 16,1%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 10,0%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 38,8% (8,2 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

Mimo wszystkich niekorzystnych zjawisk, występujących w 2022 r. liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie łódzkim kolejny rok przewyższała liczbę wyrejestrowanych. Na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadało 60 wyrejestrowanych. W grupie spółek handlowych wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 25 (w tym dla spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – 19), a wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniósł 65. W przekroju terytorialnym najkorzystniejszą relację odnotowano w powiecie opoczyńskim, gdzie na 100 podmiotów nowo zarejestrowanych przypadały 44 jednostki wyrejestrowane, a także w powiecie skierniewickim (52) i piotrkowskim (53). Najwięcej podmiotów wyrejestrowanych na 100 nowo zarejestrowanych odnotowano w Piotrkowie Trybunalskim (83) oraz w powiecie brzezińskim (74) i kutnowskim (70). Pełny obraz sytuacji zaprezentują nam jednak dopiero dane dotyczące sytuacji Łodzi w 2023 r., które opublikować ma GUS, a które podczas tworzenia niniejszej analizy nie były jeszcze dostępne.

W 2023 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,9% mniej niż w roku poprzednim). Wśród nich 16,2 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 8,3% mniej niż w 2022 r.), 2,5 tys. to spółki handlowe (o 5,6% więcej niż rok wcześniej) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (o 0,7% więcej). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach

sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (3,8 tys. podmiotów, tj. 19,1% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,2 tys., tj. 16,0%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,0 tys., tj. 9,9%).

Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 37,0% (7,4 tys.) zarejestrowano w Łodzi. Znaczące udziały zanotowano również w powiecie zgierskim 6,7% ogółu nowych podmiotów (1,4 tys. jednostek), a także w powiecie pabianickim 5,2% (1,1 tys. jednostek). Najmniej nowych podmiotów zarejestrowano w powiatach brzezińskim i skierniewickim (po 1,1%, odpowiednio 222 i 220 jednostek).

Mapa nr 25 ilustruje optymizm gospodarczy, pokazując liczbę nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności. Wobec prezentowanych danych obszar rewitalizacji niezmiennie pozostaje miejscem, w którym intensywnie powstają nowe firmy.

W latach 2016-2019 największa liczba takich firm lokowała się wzdłuż osi wschód-zachód, wyznaczonej przez ul. Mickiewicza i Piłsudskiego na odcinku pomiędzy ul. Żeromskiego a Kilińskiego. Rejon ten widocznie rozlewał się ku północy wzdłuż ul. Kościuszki, Piotrkowskiej i Sienkiewicza (w obu obserwowanych rocznikach przeważająca wartość wskaźnika w tym rejonie to 12,21–26,32 firmy na 1 tys. mieszkańców), mniej więcej aż do wysokości linii ulic Zielonej i Narutowicza. Ponadto, zauważalnych było kilka innych odosobnionych enklaw, również grupujących pola o najwyższej wartości wskaźnika, a wokół siebie te o wartościach nieco niższych. Były one zlokalizowane:

1. w południowo-zachodniej części Starego Polesia w rejonie wyznaczonym przebiegiem ul. Włókniarzy, Struga, Żeromskiego, Mickiewicza,
2. w północnej części Nowego Centrum Łodzi, a więc w okolicy dobrze skomunikowanej dzięki dworcowi multimodalnemu, znajdującemu się w sąsiedztwie licznie rozsianych jednostek Uniwersytetu Łódzkiego i systematycznie wzbogacanej o kolejne, nowoczesne obiekty biurowe,
3. na obszarze kwartałów sąsiadujących z Białą Fabryką (której centralnymi punktami w najbliższej przyszłości mogą stać się takie inwestycje jak Ogrody Geyera oraz Fuzja).

W 2020 r. tendencja zmieniła się, gdyż najwięcej nowych podmiotów gospodarczych pojawiło się na kierunku północ-południe, wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej na odcinku pomiędzy Radwańską/Brzeźną, a Więckowskiego/Jaracza. W swojej środkowej części rejon rozlewa się szerzej z delikatną tendencją na korzyść Starego Polesia.

W 2021 r. najbardziej widoczne pozostały enklawy z wysoką wartością wskaźnika w okolicach Białej Fabryki oraz na terenie Księżego Młyna. Wyraźna przestała być oś północ-południe, wzdłuż ul. Piotrkowskiej.

W 2022 r. natomiast widoczny był powrót do lokowania się firm wzdłuż kręgosłupa obszaru rewitalizacji, czyli ulicy Piotrkowskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej przecięcia się z ulicami Mickiewicza i Piłsudskiego. Wart podkreślenia jest fakt, iż obszar ten nie ograniczał się jedynie do ul. Piotrkowskiej i przyległych do niej posesji, ale rozciągał się szerzej i zawierał w prostokącie ulic: Żeromskiego, Zieloną, Sienkiewicza, Radwańska.

W 2023 r. firmy nadal lokowały się w opisanym powyżej prostokącie ulic (Żeromskiego, Zielona, Sienkiewicza, Radwańska) ze szczególnym uwzględnieniem przecięcia się Piotrkowskiej z ulicami Mickiewicza i Piłsudskiego. Widać jednak, iż obszar ten stał się nieco mniej spoisty, jeśli chodzi o kolorystykę. Widocznymi stało się na jego obszarze więcej heksagonów symbolizujących mniejsze natężenie zjawiska, również takie na których zarejestrowano mniej niż 0,1 firmy na 1 tys. mieszkańców. Świadczy to o osłabieniu pozytywnej tendencji z lat ubiegłych. Warto jednak zwrócić uwagę, iż inwestycje „Fuzja” „Ogrody Geyera” i Art_Inkubatora, powstałe pomiędzy pl. Katedralnym, a pl. Reymonta dały tej okolicy nowy impuls i widoczny jest tam wydłużonego kształtu zespół heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika przekraczającej 26 firm zarejestrowanych na 1 tys. mieszkańców. Sytuację w tej okolicy dodatkowo może poprawić jeszcze zakończenie remontu ul. Przybyszewskiego.

Konkludując, przede wszystkim dzięki centralnej części, w której lokuje się wiele nowych firm, obszar rewitalizacji pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych rejonów, prezentowanych na mapie przez większe, zwarte skupiska siatki heksagonalnej (jak np. tereny osiedli Retkinia, Teofilów, Dąbrowa, Widzew). Świadczy to o tym, że prowadzone w centrum inwestycje, mające na celu tworzenie jak największej liczby atrakcyjnych, zadbanych przestrzeni miejskich, rzeczywiście skłaniają ludzi do częstszych odwiedzin, a także spędzania tam wolnego czasu. To natomiast stwarza dobrą koniunkturę dla lokowania się w okolicy firm o różnych profilach działalności gospodarczej i różnych wielkościach, adresujących swoją działalność do klienta o zróżnicowanych potrzebach i oczekiwaniach. Rok 2023 nie zmienia tej tendencji mimo widocznego, choć niewielkiego osłabienia jej dynamiki.

Mapa 25. Optymizm gospodarczy

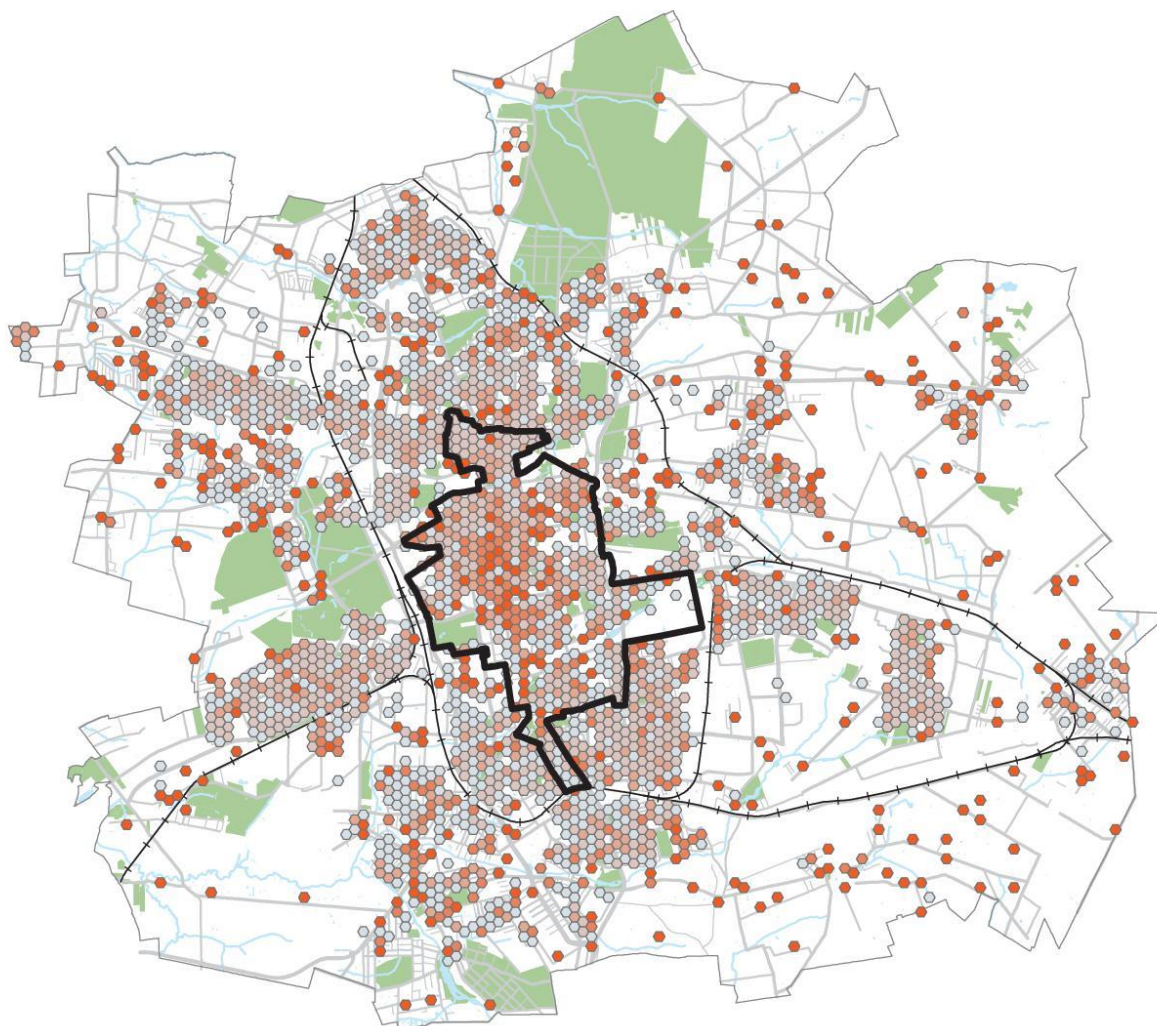
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Optymizm gospodarczy (G25)

2023 r.

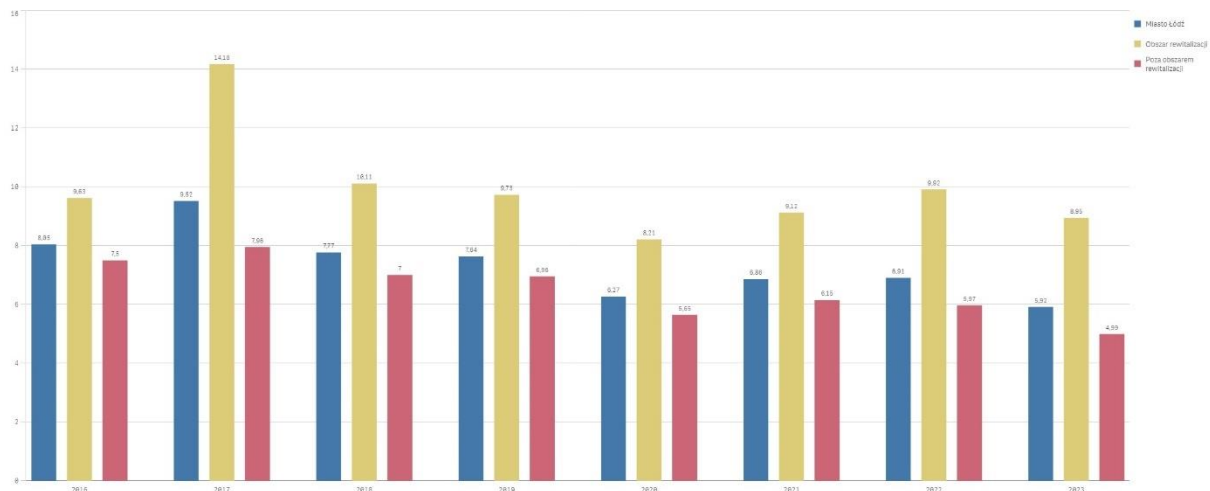
Liczba nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 15. Optymizm gospodarczy (liczba nowo zarejestrowanych firm na 1000 ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej i GUS.

2.3 Sfera techniczna

Natężenie problemu niskiej emisji

Istotną przyczyną zgonów w Polsce jest niska emisja, czyli emisja pyłów i szkodliwych gazów na wysokości do 40 m. Zanieczyszczenia te pochodzą głównie z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób, a także ze środków transportu, wykorzystujących silniki spalinowe.

Niska emisja powoduje częstsze występowanie chorób alergicznych, zapalenia spojówek, astmy, poronień i niższej wagi urodzeniowej noworodków, POChP (przewlekłej, obturacyjnej choroby płuc), nowotworów (w tym raka płuc). Ponadto obserwacje wskaźników umieralności wskazują na korelację wyższych odsetków zgonów w okresach o odnotowanych podwyższonych poziomach zanieczyszczenia powietrza pyłami.

Nie tylko zdrowie pojedynczych ludzi jest narażone w wyniku ekspozycji na niską emisję. Powoduje ona także m.in. zmiany klimatyczne, kwaśne deszcze, przenikanie zanieczyszczeń do wód i gleb, niszczenie zabytków i fasad budynków (w wyniku osadzania się na nich dwutlenku siarki).

Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że powodowana jest przez liczne źródła wprowadzające zanieczyszczenia do powietrza. Niestety niska innowacyjność polskiej energetyki nadal wymusza stosowanie przestarzałych i nieekologicznych rozwiązań, co jest szczególnie odczuwalne w Łodzi, która nigdy nie została wsparta systemowym rozwiązaniem, umożliwiającym podłączenie całego centrum miasta oraz wszystkich rozbudowujących się przedmieść do miejskiej sieci ciepłowniczej. Z tego powodu cały obszar rewitalizacji stał się miejscem występowania wysokiego natężenia szkodliwej niskiej emisji. Składa się na nią produkcja własna zanieczyszczeń, ale również nawiewanie ich z innych rejonów miasta, a także z otaczających Łódź miejscowości. Dodatkowym aspektem miejscowo

pogarszającym sytuację jest gęsta zabudowa śródmiejska utrudniająca przewietrzanie tych lokalizacji. Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też monitorowanie sytuacji w tym zakresie opiera się na danych z 2019, 2020, 2021, 2022 oraz 2023 r. Wysoce prawdopodobne jest jednak, że sytuacja w porównaniu z 2016 r. ulega niewielkiej, ale systematycznej poprawie, co jest skutkiem prowadzonych już w obserwowanym okresie remontów oraz realizacji cieszącego się rosnącą popularnością gminnego programu bezzwrotnych dopłat do wymiany nieekologicznych pieców. Ponadto dostępne są inne źródła współfinansowania wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne i inwestycji termomodernizacyjnych poprawiających charakterystykę energetyczną budynków, także tych w zasobie prywatnym.

Warto wspomnieć, że utworzono Centralną Ewidencję Emisyjności Budynków. Obowiązek przekazania szczegółowych danych o sposobie ogrzewania dotyczy wszystkich budynków, bez względu na ich strukturę własności. Dane te powinny pozwolić na szczegółowe analizy dotyczące źródeł niskiej emisji na terenie całego miasta. Obecnie wskaźniki podlegające monitorowaniu pozwalają jedynie na zilustrowanie sytuacji w lokalach komunalnych. Dzięki temu zniesiona zostanie także niedoskonałość stosowanego wskaźnika polegająca na „znikaniu” z map lokali komunalnych, które uległy przekształceniu własnościowemu (najczęściej w wyniku wykupu przez najemców), a nie tylko tych, w których nastąpiła wymiana źródeł ciepła.

Mieszkania komunalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami, których lokalizację ilustruje poniższa Mapa nr 26 znajdowały się w przeważającej większości w granicach obszaru rewitalizacji. Wynika to z faktu, iż większość zasobu komunalnego skumulowana jest w części centralnej miasta. Są to jednocześnie rejony, gdzie występuje najstarsza zabudowa miejska, często mocno zdekapitalizowana, a na znacznej części 3-hektarowych heksagonów znaleźć możemy więcej niż 20 lokali komunalnych, ogrzewanych paliwami stałymi. Dokładnie te same rejony wspomniane były również w kontekście innych analizowanych w niniejszym opracowaniu map, a są to: „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, zachodnio-północna część „Starego Widzewa”, południowa część „Górnej-Północ” i część obszaru rewitalizacji wyodrębniona w opisach tego raportu jako „Południe”. Sytuacja ta potwierdza nakładanie i przeplatanie się na tych obszarach licznych problemów społecznych i techniczno-przestrzennych, wymuszając złożone, kompleksowe i dopasowane do potrzeb podejście, które będzie w stanie doprowadzić do zmiany charakteru całych kompleksów kwartałów centralnej części miasta, zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak i infrastrukturalnej.

Warto także odnotować spadek liczby mieszkań komunalnych z tzw. „kopciuchami” także poza obszarem rewitalizacji, szczególnie na obszarze dawnej dzielnicy Górna oraz na obszarze Bałut, co z uwagi na charakter opisywanego zjawiska ma znaczenie dla wszystkich mieszkank i mieszkańców Łodzi.

Miejsca najpowszechniejszego występowania lokali komunalnych ogrzewanych indywidualnymi źródłami ciepła na paliwa stałe w 2023 r. pokazuje Mapa nr 26. Należały do nich niemal całe strefy problemowe „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum” (przede wszystkim jej północna część), „Stary Widzew”, „Górna-Północ” i „Południe”. Niestety informacje, jakie możemy odczytać na podstawie mapy, nie wskazywały na zmianę sytuacji (ani na lepsze, ani na gorsze) w porównaniu z mapą dotyczącą

2022 r. Ewidentnie zarysowują się granice pomiędzy poszczególnymi strefami, wskazując na fakt, iż podział na poszczególne obszary ma sens również w wymiarze infrastrukturalnym.

Mapa nr 27 dotycząca 2023 r. wskazywała na największe nasilenie problemu niskiej emisji w niemal tych samych miejscach, co mapa z roku poprzedzającego. Szczególnie zła sytuacja widoczna była na obszarze „Starych Bałut” i na obszarze „Południa”, gdzie wiele pól symbolizowało odsetek lokali komunalnych ogrzewanych paliwami stałymi na poziomie 29-40% lub przekraczającym 40%. Kłopotliwa była również sytuacja widoczna w północno-zachodniej części „Starego Polesia” (tu jednak zauważyć można było znikanie pojedynczych pól o najwyższym poziomie nasycenia wskaźnikiem, w porównaniu z mapą dotyczącą roku poprzedzającego) i północnej części „Starego Widzewa”. Odnotowane zmiany były jedynie kosmetyczne i nie mogły wpłynąć na stopień rozpowszechnienia problemu.

Wykres 16 ilustruje natężenie problemu w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim. Dane zagregowane pokazują niewielkie różnice między obszarami oraz utrzymywanie się wskaźnika na podobnym poziomie.

Proces rewitalizacji, w jego wymiarze inwestycji infrastrukturalnych, jest więc olbrzymią szansą, aby odwracać negatywne trendy i niwelować niedostatki tkanki miejskiej w Łodzi. Od rozpoczęcia realizacji wdrażane są szeroko rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie niekorzystnemu zjawisku „niskiej emisji”, która dotyka niemal wszystkich łódzian (nie tylko tych mieszkających na obszarze rewitalizacji):

- remonty budynków mieszkalnych mające na celu ograniczenie utraty energii w procesie ogrzewania (koniecznym staje się podkreślenie faktu, iż nie zawsze stosowanie ociepleń murów budynków jest możliwe, z uwagi na ich obecność w ewidencji lub rejestrze zabytków);
- podłączanie remontowanych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, umożliwiające eliminację punktowych, nieekologicznych źródeł ciepła;
- wdrożenie programu wymiany pieców dla nieruchomości nie znajdujących się w zasobie komunalnym zarówno dla wspólnot mieszkaniowych, jak i właścicieli indywidualnych (mogą z niego korzystać mieszkańcy całej Łodzi),
- ograniczenie emisji komunikacyjnej, pochodzącej z ruchu samochodowego, poprzez uspokojenie ruchu na śródmiejskich ulicach oraz unowocześnianie transportu publicznego.

Mając na uwadze powyższe oraz politykę UE w zakresie tzw. „Zielonego Ładu”, warto dalej wdrażać i upowszechniać działania, które mają na celu redukcję szkód związanych z niską emisją, przede wszystkim poprzez rozwój zieleni miejskiej, która będzie w stanie pochłaniać dwutlenek węgla i szkodliwe związki, a także magazynować wilgoć zmniejszającą zapylenie obszarów miejskich, wspierając interwencje tam, gdzie to możliwe, instalacjami z zakresu małej retencji⁵.

⁵ Por: Raport NFZ „Analiza przyczyn wzrostu liczby zgonów w Polsce 2017 w roku” <https://zdrowedane.nfz.gov.pl/course/view.php?id=10> oraz „Morowe powietrze” - wywiad z prof. Tadeuszem Zielonką, Polityka nr 23 z 2020 roku (3264) str. 21

Mapa 26. Lokale mieszkalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami na paliwa stałe (w liczbach bezwzględnych)

Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Niska emisja

2023 r.

Lokale komunalne ogrzewane paliwami stałymi - liczba bezwzględna

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

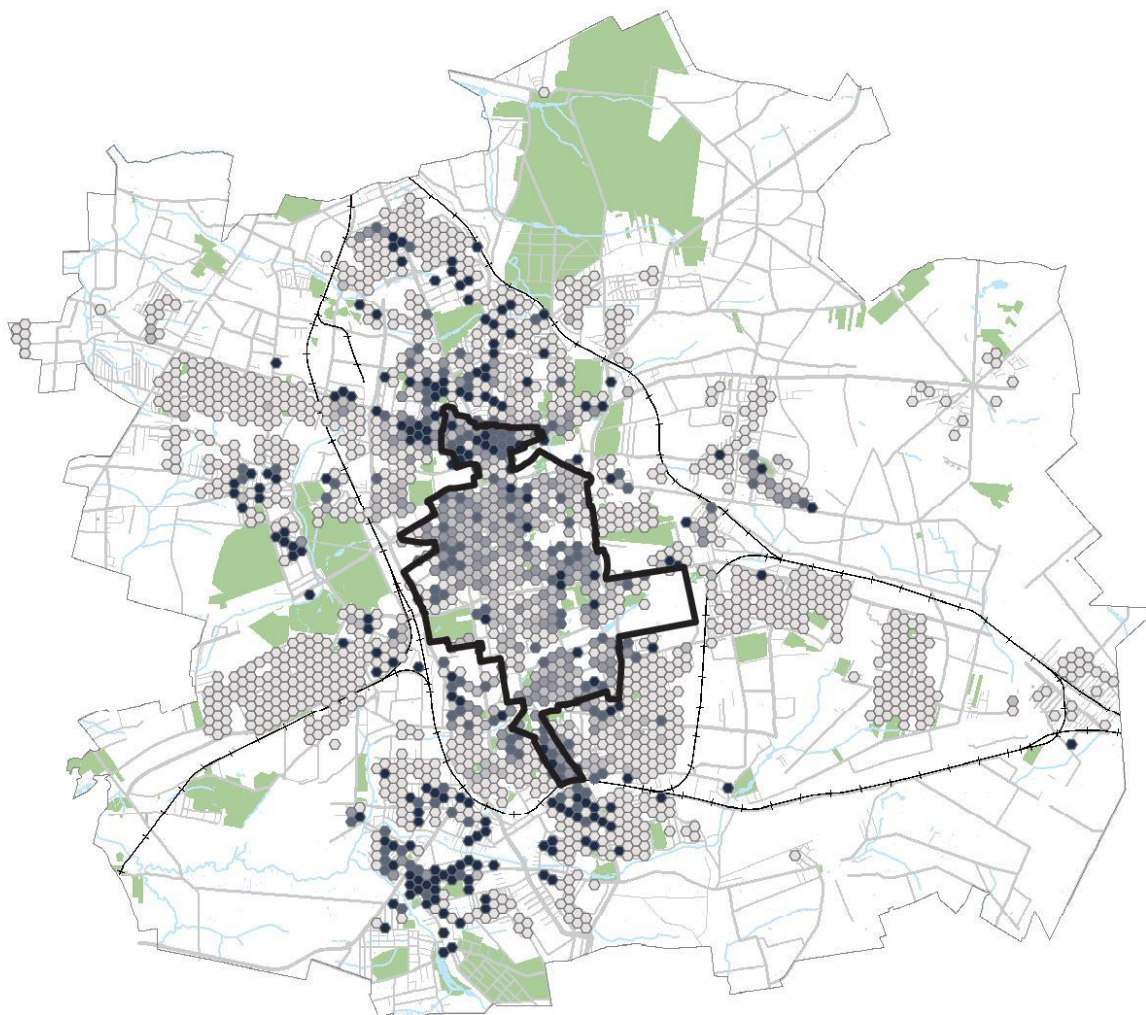
Mapa 27. Natężenie problemu niskiej emisji

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

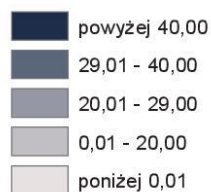
Wykonano w ramach realizacji projektu pt. „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemu niskiej emisji (G16)

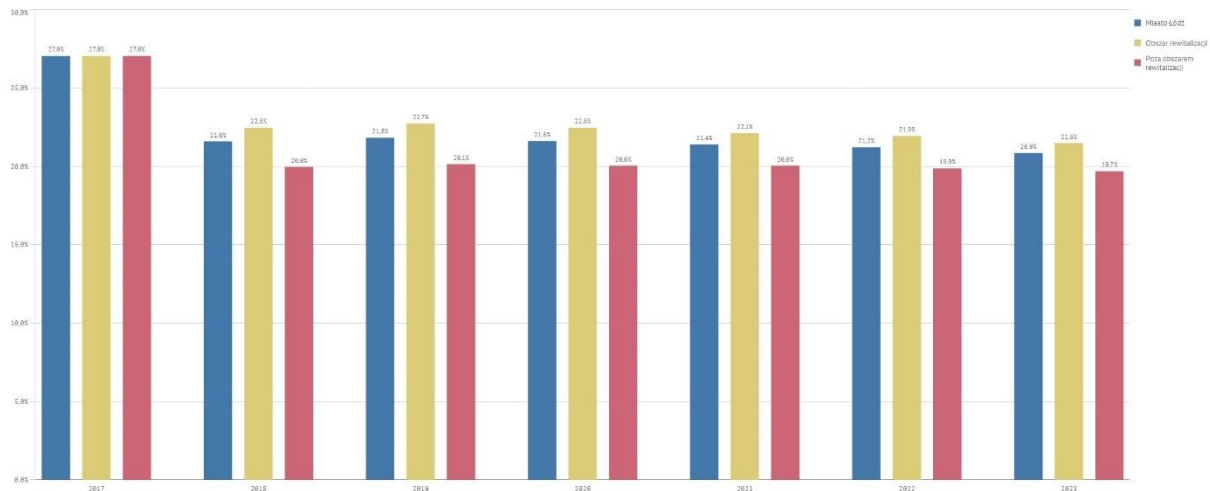
2023 r.

Lokale komunalne ogrzewane paliwami stałymi jako odsetek lokali komunalnych na danym obszarze

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 16. Natężenie problemu niskiej emisji (lokale komunalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami na paliwa stałe jako odsetek lokali komunalnych ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Lokali Miejskich

Stan budynków znajdujących się w ewidencji i rejestrze zabytków

W prezentacji opracowanej przez Biuro Architekta Miasta struktura przestrzenna Łodzi, ogromne kwartały, została zestawiona i porównana ze strukturą XIX-wiecznych dzielnic europejskich stolic: Wiednia, Berlina i Londynu. Wyróżnikiem Strefy Wielkomiejskiej jest równomiernie przemieszana struktura funkcjonalna wynikająca z typologii zabudowy miasta ukształtowanego w czasie Rewolucji Przemysłowej (kamienice, wille, pałace, zespoły fabryczne). Jednocześnie, rodowód miasta przemysłowego sprawia, że struktura przestrzenna Strefy Wielkomiejskiej, nie jest dostatecznie wyposażona w system przestrzeni publicznych, a wnętrza wielkich kwartałów zabudowy pozostają często zdegradowane i wymagają działań naprawczych – m.in. tworzenia nowych wewnątrz kwartałowych przestrzeni publicznych usprawniających komunikację i pobudzających ekonomiczny rozwój.

Wielkość obszaru Strefy Wielkomiejskiej na tle podobnych struktur w innych polskich miastach jest zdecydowanie największa i stanowi ok. 1400 ha wartościowej XIX-wiecznej zabudowy, na którą składa się ok. 10 tysięcy obiektów powstałych przed II wojną światową oraz ok. 3800 kamienic frontowych.

Wiele ze wspomnianych powyżej budynków ma status zabytków, wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, co wskazują Mapy nr 28 i 29, opisujące odpowiednio wskaźniki dotyczące:

- odsetka budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków niewymagających remontu,
- odsetka budynków wpisanych do rejestru zabytków niewymagających remontu.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się na danych z 2019, 2020 i 2022 r. (w związku ze zmianą zapisów Przedsięwzięcia 102 w Gminnym Programie Rewitalizacji miasta Łodzi, wprowadzoną w grudniu 2020 roku, która polegała na odejściu od corocznej inwentaryzacji stanu walorów krajobrazu kulturowego na rzecz systematycznej - nie rzadziej niż raz na trzy lata - prowadzonej z natury inwentaryzacji wszystkich obiektów wpisanych do ewidencji oraz rejestru analiza ta pojawi się w kolejnych raportach w latach parzystych).

W roku 2021 nie prowadzono oceny stanu budynków zabytkowych, wobec czego dane te nie były

raportowane. W 2022 r. zaktualizowano dane dotyczące tylko rdzenia obszaru rewitalizacji (kwartałów Rewitalizacji Obszarowej dla projektów 1-20). Dane spoza terenu przyjmują wartość z 2021 r.

Jak wspomniane zostało powyżej budynki zabytkowe w przeważającej części występują w łódzkiej strefie wielkomiejskiej, którą swoimi granicami obejmuje w całości obszar rewitalizacji miasta Łodzi, dlatego też największe zagęszczenie heksagonów opisujących poziom wskaźników występuje właśnie na jego terenie. Mapa, obrazująca odsetek budynków niewymagających remontu znajdujących się w ewidencji, jest mocniej wypełniona siatką heksagonalną, z uwagi na fakt, iż dużo więcej budynków znajduje się właśnie w ewidencji zabytków niż w rejestrze. Na przeważającej części opisywanego obszaru zdecydowana mniejszość budynków nie wymaga remontu.

Nie da się ukryć, iż dla stworzenia na centralnym obszarze miasta warunków, będących w stanie przyciągać nowych mieszkańców i większą liczbę inwestorów, którzy pozytywnie ocenią stan lokalnej tkanki miejskiej, niezbędnym będzie przeprowadzenie licznych inwestycji w budynkach będących zabytkami, zarówno przez lokalny samorząd, jak i właścicieli prywatnych.

Mapy z 2019 r., 2020 r. i 2022 r., szczegółowo analizujące opisywane zagadnienie, były do siebie dość podobne (brakuje mapy za 2023 r., gdyż w ubiegłym roku nie aktualizowano danych). Porównując je, dawało się zauważyć, że różnice pomiędzy nimi, ograniczały się do przesunięcia ku wschodowi większego zagęszczenia heksagonów o kolorze ciemnopomarańczowym, symbolizującym wysoki udział budynków będących w najlepszym stanie technicznym wśród obiektów wpisanych do ewidencji zabytków (Mapa nr 29). Szczególnie duże ich zagęszczenie występowało na obszarze „Śródmieścia-Wschód”, pomiędzy umowną linią wyznaczaną przez Składową, pl. Dąbrowskiego, Sterlinga a Pomorską, Wierzbową i al. Rodziny Grohmanów. Wyraźne skupisko heksagonów o najwyższej wartości współczynnika było widoczne również pomiędzy ulicami Wodną, Nawrot, Kopcińskiego i Piłsudskiego. Na południe od osi trasy W-Z zagęszczenie ciemnopomarańczowych pól widoczne było w okolicach przystanku Piotrkowska Centrum, powszechnie znanego jako „Stajnia Jednorożców” i poprzez zespoły heksagonów o nieco bledszej barwie wyciągało się w stronę nowej Hali Expo i placu katedralnego. Najgorzej pod względem stanu budynków wpisanych do ewidencji zabytków przedstawiały się rejony Starych Bałut, Starego Widzewa oraz południowej części obszaru rewitalizacji, odgraniczzonego od reszty obszaru rewitalizacji dawną doliną rzeki Jasień.

Potwierdzenia tego stanu rzeczy można doszukiwać się na mapie dotyczącej odsetka budynków niewymagających remontu wpisanych do rejestru zabytków jak odsetka w odniesieniu do budynków zabytkowych ogółem (Mapa nr 28). Zwrócić należy uwagę na to, iż mapa ta ma siatkę heksagonalną nieco mniej rozbudowaną. Jest tak dlatego, że ilustruje ona wyłącznie sytuację budynków otoczonych najściślejszą opieką konserwatorską. Jednak heksagony o wartości współczynnika powyżej 90% grupowały się na niej gęściej niż na mapie dotyczącej ewidencji tworząc niewielkie zespoły w pasie sięgającym wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej od jej skrzyżowania z ul. Stanisława Kostki i Tymienieckiego, przez popularny łódzki deptak, aż do skrzyżowania Piotrkowskiej z Narutowicza, a następnie wzdłuż tej ulicy „wężykiem” heksagonów od zachodniej i północnej strony obejmując Nowe Centrum Łodzi, ciągnący się wzdłuż ul. Narutowicza, skręcający potem ku północy ul. Uniwersytecką i Kamińskiego. Ponadto widoczne były jeszcze 2 enklawy: pierwsza - na południe od Manufaktury pomiędzy ulicami Gdańską, Legionów, Zachodnią i Więckowskiego i druga w sercu południowej części „Starego Polesia”. Niemal identycznie jak w przypadku map z 2019 i 2020 r.

Wykresy 17 i 18 prezentują odsetek zabytków niewymagających remontu, agregowany dla obszaru rewitalizacji i poza. Przy analizie map należy pamiętać, że tylko niewielka część zabytków Łodzi jest zlokalizowana poza obszarem.

Należy podkreślić wagę prowadzenia prac budowlanych realizowanych w ramach prac rewitalizacyjnych dla podwyższania wartości wskaźnika w kolejnych latach oraz powstrzymania dekapitalizacji budynków, będących w najgorszym stanie technicznym. Remonty kolejnych budynków

– póki co realizowanych głównie na terenie priorytetowych 8 obszarów ROCŁ – systematycznie zmieniają sytuację prezentowaną na obu mapach. Jednak wobec istotnej skali wyzwania, choćby z uwagi na dużą liczbę zabytkowych nieruchomości, prace należałoby zintensyfikować, np. poprzez pozyskiwanie innych środków zewnętrznych.

Pozytywną i stymulującą rolę w realizacji kolejnych potrzebnych remontów mogą pełnić podejmowane przez miasto działania wspierające prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków poprzez rozwijanie programów dotacyjnych na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych w obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz usytuowanych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Dotacje pozwalają na ochronę substancji zabytkowej tak ważnych obiektów architektonicznych dla dziedzictwa kulturowego naszego miasta oraz mają istotne znaczenie dla poprawy estetyki całych pierzei ulic i placów oraz otoczenia przestrzeni publicznych.

Mapa 28. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do rejestru

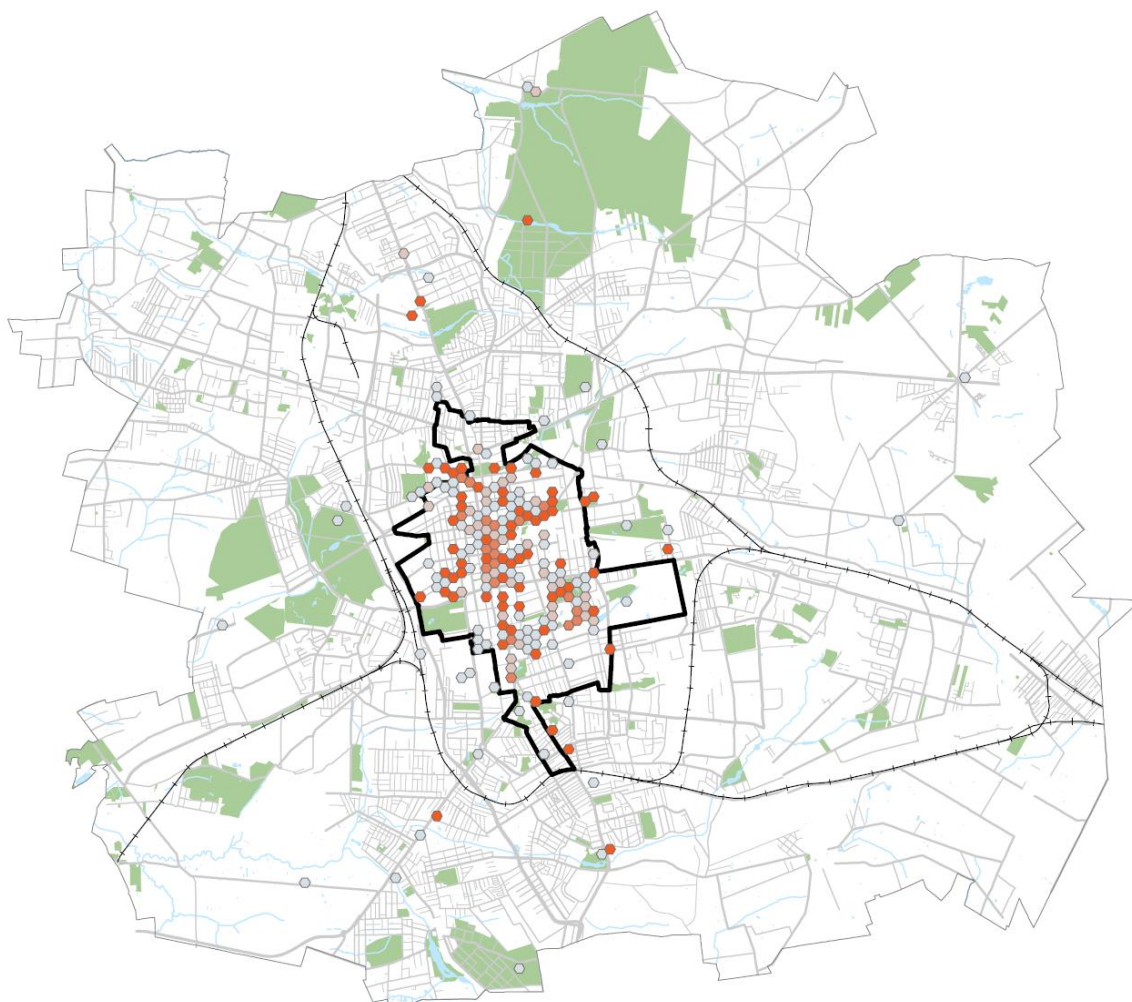
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (G23)

2022 r.

Budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków rejestru zabytków ogółem

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 29. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji

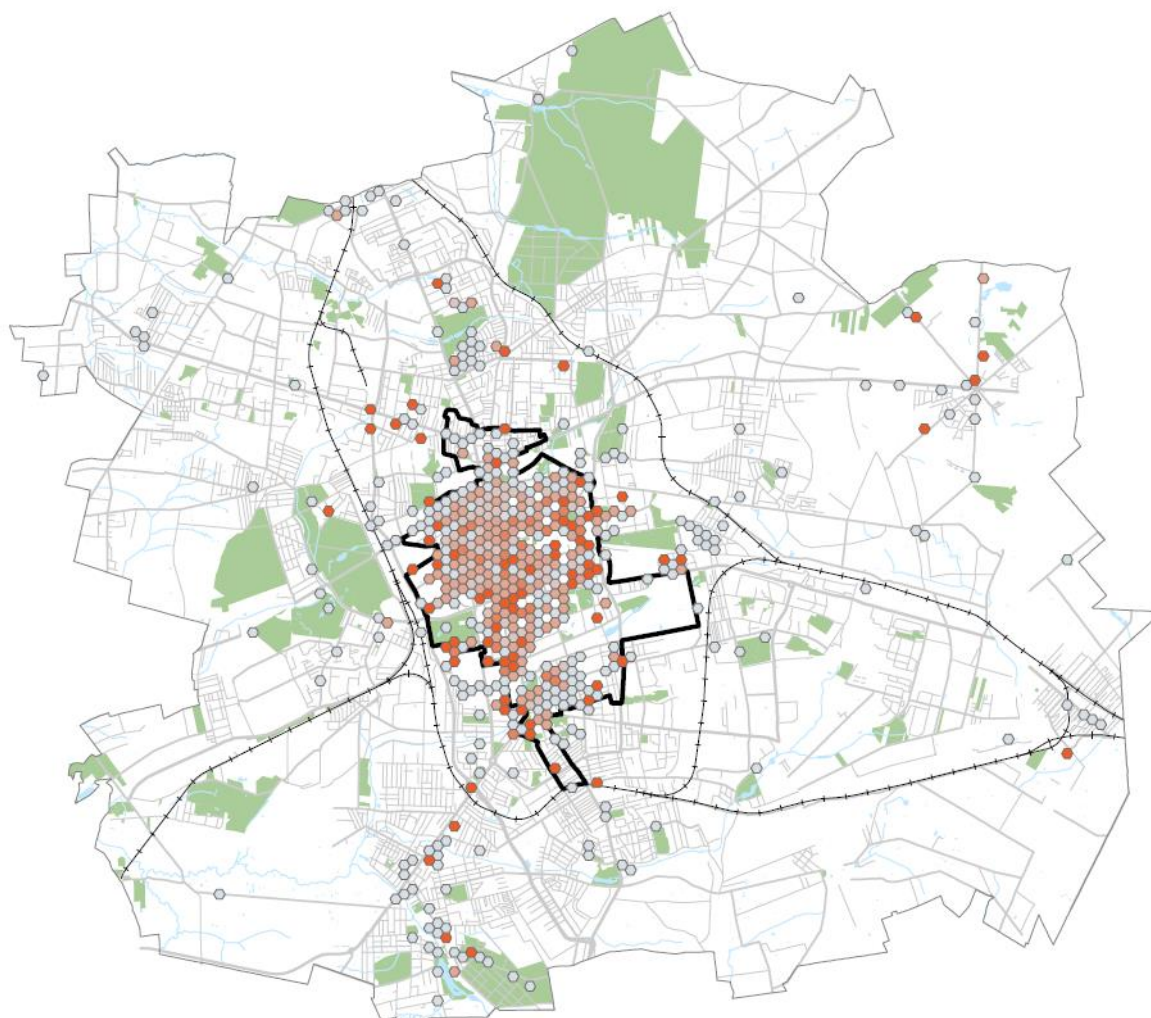
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

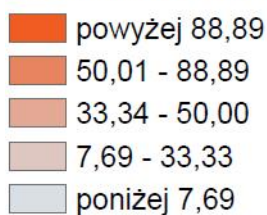

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji 2022 r. (G24)

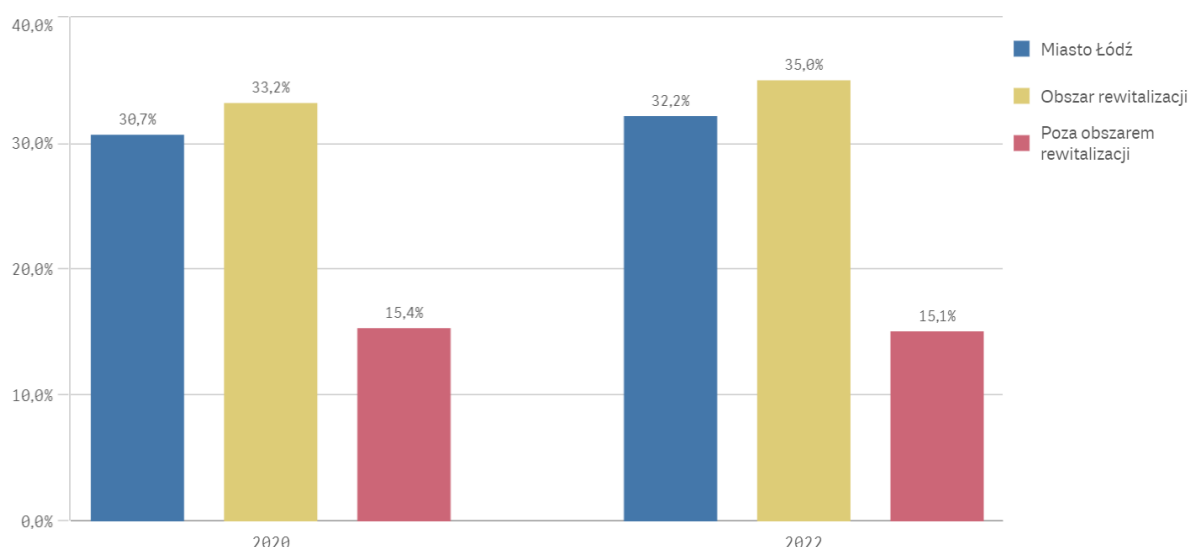
Budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków ewidencji zabytków ogółem

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

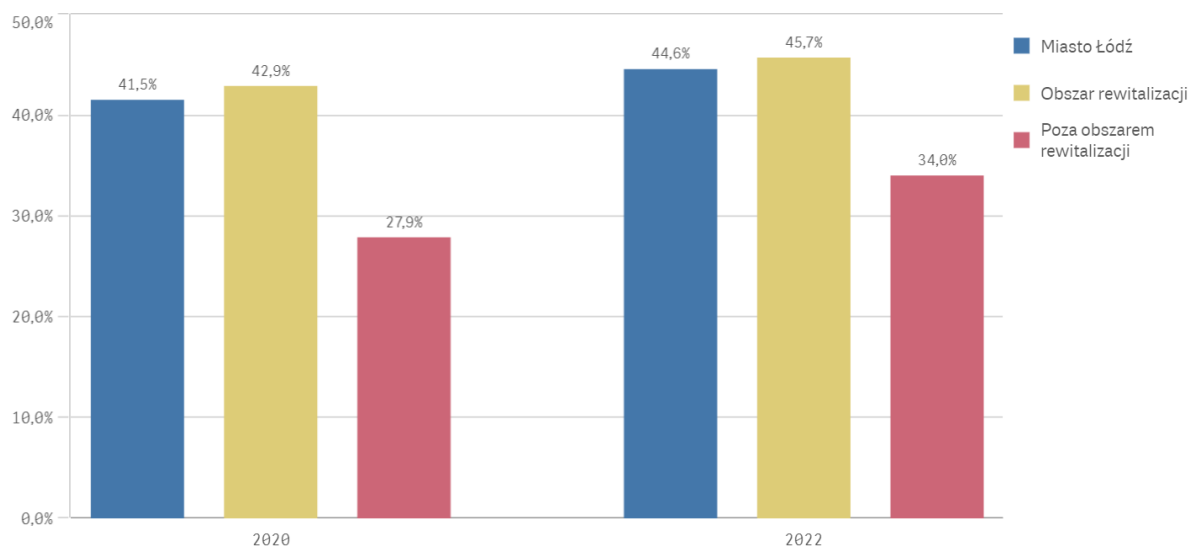
Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 17. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do gminnej ewidencji zabytków niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Architekta Miasta

Wykres 18. Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do rejestru niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Architekta Miasta

2.4 Sfera środowiskowa

Zieleń miejska na obszarze rewitalizacji

Mało która aglomeracja w Polsce może pochwalić się tak wieloma parkami i terenami zieleni co Łódź. Na terenie miasta funkcjonuje ponad 30 miejskich parków o łącznej powierzchni blisko 500 ha z czego 13 z nich stanowią parki zabytkowe objęte ochroną konserwatorską. Zlokalizowane są w przeważającej części na obszarze zamkniętym linią kolei obwodowej. Dodatkowo do terenów o charakterze parkowym zaliczyć możemy: Ogród Botaniczny, Miejski Ogród Zoologiczny, kilka ośrodków sportu i rekreacji oraz liczne skwery i zieleńce. Jednym z ulubionych miejsc spacerowych mieszkańców Łodzi jest największy kompleks leśny w granicach miasta, czyli Las Łagiewnicki o powierzchni ok. 1250 hektarów.

Łodzianie coraz bardziej cenią bliskość obszarów zielonych w pobliżu miejsca ich zamieszkania. Jest to istotny argument decydujący o zamieszkaniu w konkretnym miejscu. Z tego też powodu, chcąc zwiększyć atrakcyjność centralnej części naszego miasta i zachęcić Łodzian do osiedlania się na obszarze rewitalizacji, niezwykle ważną kwestią jest zazielenianie obszarów, które oddalone są od miejskich parków i w sąsiedztwie których brakuje lokalizacji sprzyjających wypoczynkowi oraz rekreacji w cieniu drzew, krzewów, pośród schludnie utrzymanych trawników lub łąk miejskich.

Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji, jednym z jego celów strategicznych jest ożywienie obszarów zamieszkania, co realizowane jest również poprzez: tworzenie dostępu do zieleni, miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz – o ile w danej lokalizacji jest to możliwe – wyposażonych w źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, źródeł ulicznych itp. Istotnym wskazaniem w tym zakresie jest również dbałość o inne sposoby dostosowania obszaru rewitalizacji do zachodzących zmian klimatycznych.

Działania te podejmowane są w ramach realizowanych inwestycji, prowadzonych w istniejących już parkach, ale przewidujących również tworzenie nowych zielonych przestrzeni (parków kieszonkowych, zielonych ulic, skwerów) na terenach, gdzie do tej pory drzew i krzewów nie było, lub rosły tam w sposób dziki, nieuporządkowany. Elementami kluczowymi wielu inwestycji kubaturowych, jak również tych prowadzonych w pasach drogowych, stał się „zielony” komponent, wprowadzający zadbaną, odporną na trudne miejskie warunki roślinność tam, gdzie to tylko możliwe.

Poniżej znajdują się 2 mapy, które ilustrują nasadzenia i usunięcia zieleni urządzonej na terenie miasta w 2023 r. ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Co istotne dla ich analizy, biorąc pod uwagę wartości oznaczone na skalach obu map, należy zwrócić uwagę na to, iż poszczególne przedziały mapy przyrostu potencjału zieleni urządzonej, mają wyższe wartości, niż te widniejące na mapie ubytków. Bardzo prawdopodobnym jest więc, że w miejsce usunięć drzew i krzewów w danej lokalizacji pojawiała się większa powierzchnia aktywna biologicznie. Ponadto pewnym jest, że jest to powierzchnia wyższej jakości, bardziej zadbana, pod względem estetyki i doboru gatunków roślin.

Mapa nr 30 pokazuje przyrost potencjału zieleni urządzonej mierzony nasadzeniami drzew i krzewów w metrach kwadratowych. Należy jednak podkreślić, że w tej analizie nie uwzględnia się nasadzeń realizowanych przez prywatne osoby czy podmioty z własnej inicjatywy (brak tego typu danych), a jedynie te realizowane przez jednostki miejskie oraz nasadzenia zastępcze. Wynika to z faktu, że źródłem informacji są dane gromadzone przez jednostki miejskie prowadzące takie prace oraz nadzorujące wykonywanie nasadzeń zastępczych (głównie Zarząd Inwestycji Miejskich, Zarząd Zieleni Miejskiej, Wydział Kształtowania Środowiska oraz Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu

Miasta). W 2023 r. obszary nasadzeń koncentrowały się na „Starym Polesiu”, gdzie trwają projekty przebudowy ulic (Legionów, Mielczarskiego, Cmentarna), jak i ich zazieleniania (Lipowa, Żeligowskiego). Pozostałe nasadzenia na obszarze rewitalizacji związane były z bieżącą pielęgnacją obszarów parków i już istniejących zieleńców.

Mapa nr 31 pokazuje ubytki potencjału zieleni urządzonej (usunięcia drzew i krzewów w metrach kwadratowych). Obejmują one zarówno zieleni żywą, jak i obumarłą/suchą. W statystykach wycinek uwzględniane są zarówno te prowadzone przez jednostki miejskie, jak też pozwolenia wydawane dla zewnętrznych podmiotów – głównie spółdzielni mieszkaniowych i dotyczące usuwania drzew i krzewów na ich terenach. Warto tu dodać, że Zarząd Zieleni Miejskiej w Łodzi usuwa tylko i wyłącznie drzewa oraz krzewy znajdujące się w złym stanie fitosanitarnym tj. drzewa i krzewy suche bądź zamierające. Wycinki drzew i krzewów żywych na terenach należących do gminy dokonywane są w przypadku kolizji z prowadzonymi inwestycjami, w szczególności drogowymi.

W 2023 r. wycinki prowadzone były punktowo na całym obszarze rewitalizacji, a ich skala była mniejsza niż w wielu rejonach pozostałej części miasta. Najwięcej heksagonów symbolizujących usunięcia zieleni pojawia się szczególnie w miejskich parkach (Park Staromiejski, Park Staszica), ale także wzdłuż remontowanych odcinków ulic, np. Wojska Polskiego czy ulic Starego Polesia. Większa liczba wycinek realizowana była również w zachodniej części „Starych Bałut”.

Wykresy 19 i 20 obrazują zmianę wskaźników w latach w sposób zagregowany dla obszaru rewitalizacji i poza.

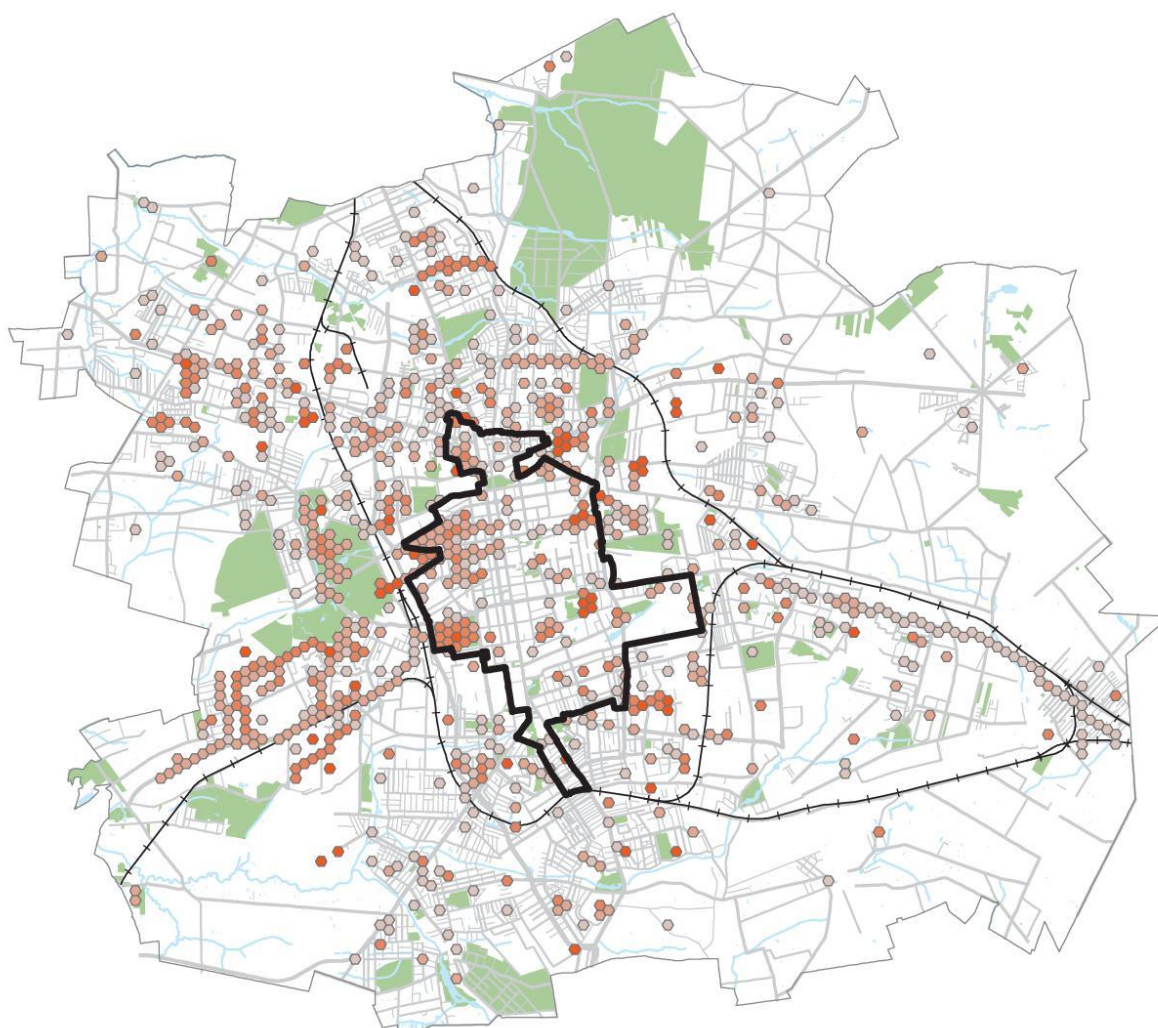
Mapa 30. Przyrost potencjału zieleni urządzonej

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

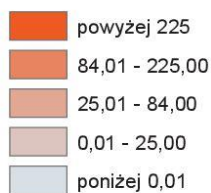
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Przyrost potencjału zieleni urządzonej (G29)

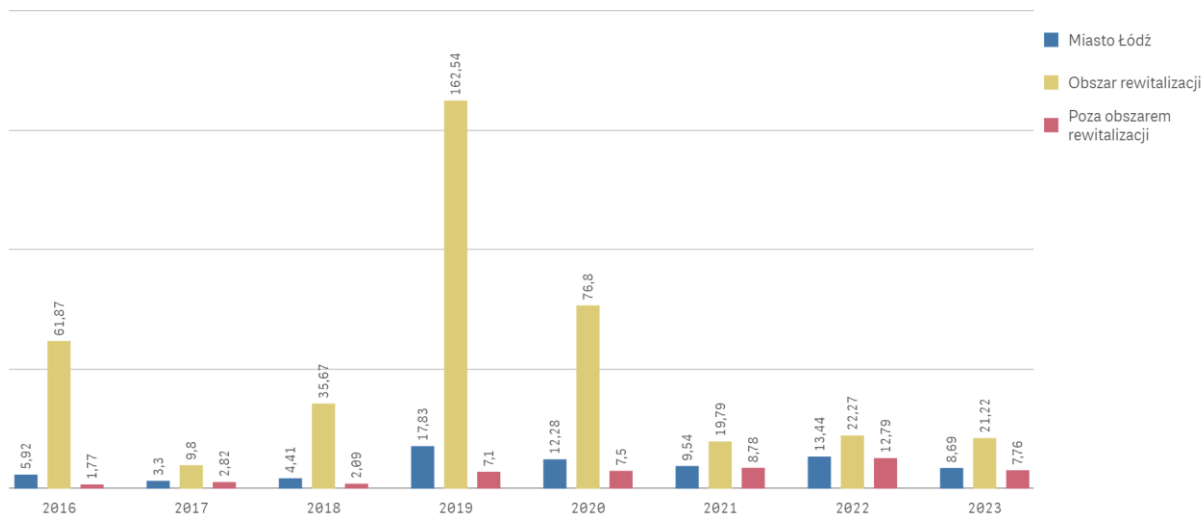
2023 r.

Nasadzenia krzewów i drzew w metrach kwadratowych

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 19. Przyrost potencjału zieleni urządzonej (nasadzenia krzewów i drzew w metrach kwadratowych /przeliczeniowo – jedno drzewo = 25 m²/ na hektar / o powierzchni 3 ha/)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRIM na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej

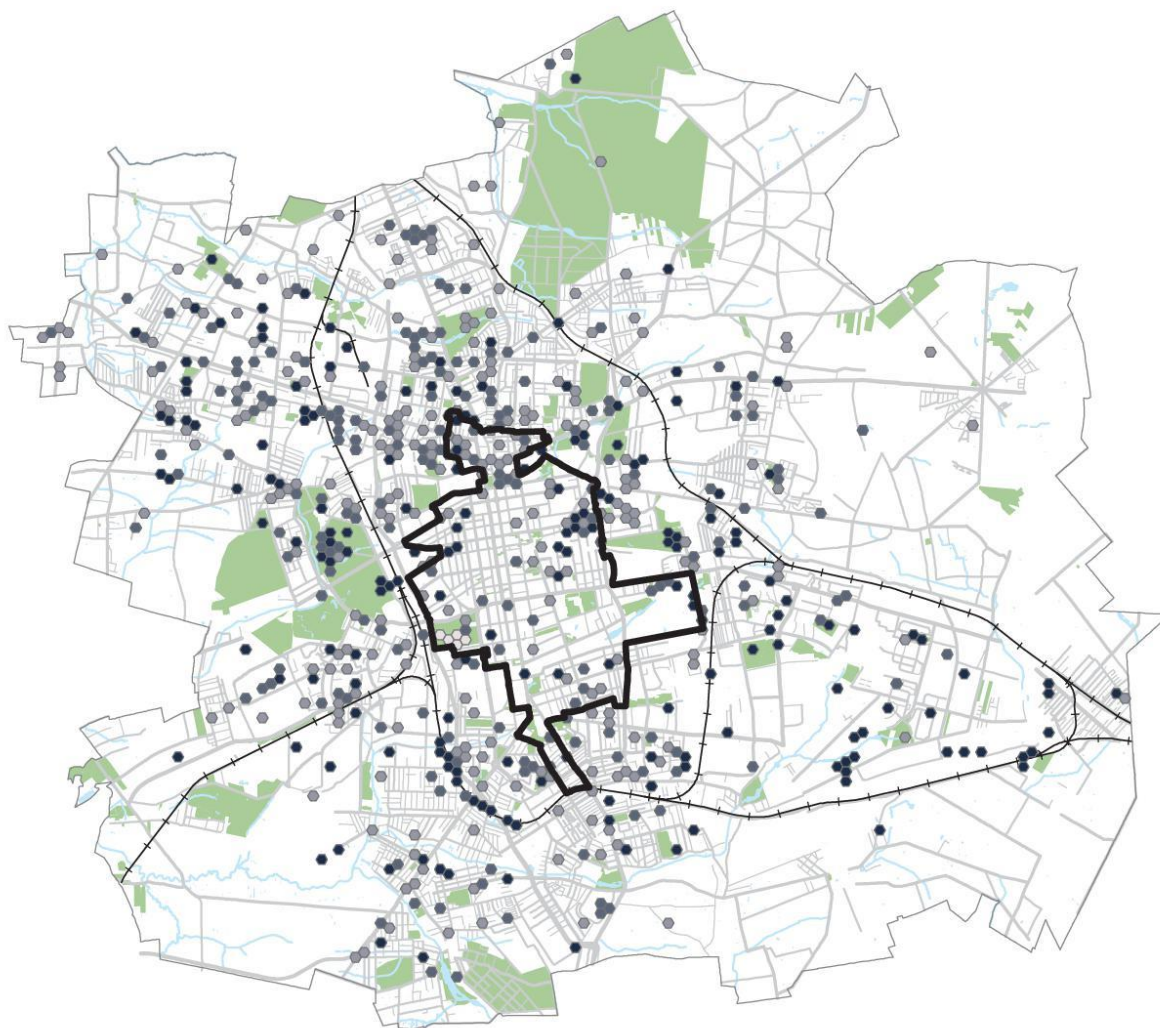
Mapa 31. Ubytki potencjału zieleni urządzonej

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

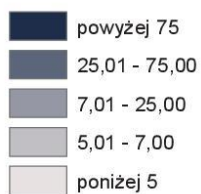
Wykonano w ramach realizacji projektu pt.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Ubytki potencjału zieleni urządzonej (G28)

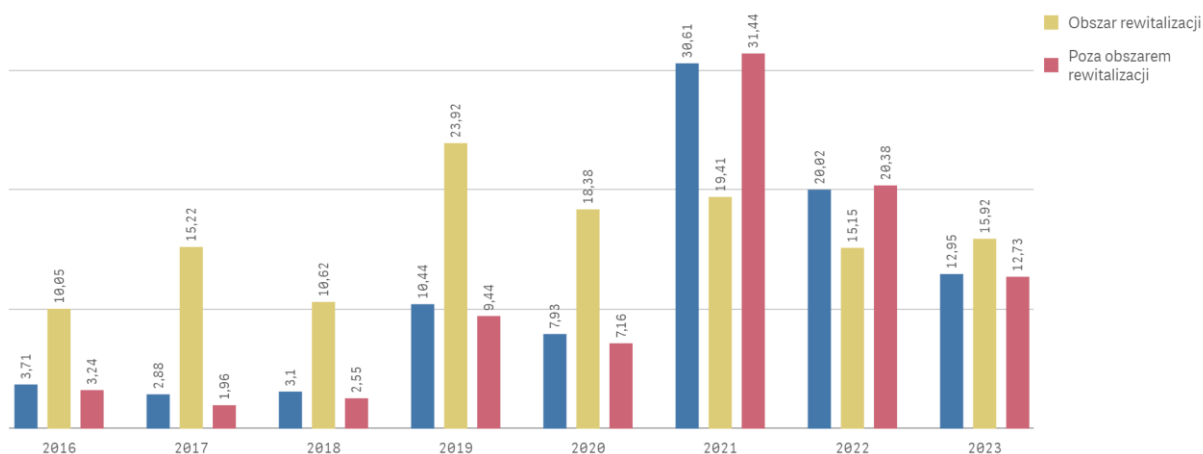
2023 r.

Usunięcia krzewów i drzew w metrach kwadratowych

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Wykres 20. Ubytki potencjału zieleni urządzonej (usunięcia krzewów i drzew w metrach kwadratowych /przeliczeniowo – jedno drzewo = 25 m²/ na heksagon / o powierzchni 3 ha/)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej

2.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Deficyt dostępu do transportu publicznego

System lokalnego transportu zbiorowego przeszedł gruntowną reformę dotyczącą układu linii w 2017 roku i co roku jego sprawność jest weryfikowana, optymalizowana i poprawiana, aby odpowiedzieć na zapotrzebowania mieszkańców Łodzi. Jest on żywym organizmem, na który wpływ mają m.in. prowadzone w Łodzi na dużą skalę remonty, bo obejmujące również ważne arterie komunikacyjne czy zdarzenia losowe, jak wymuszenia organizowania objazdów czy też rozmaite ograniczenia, jak np. pandemia koronawirusa, która miała wpływ na funkcjonowanie komunikacji publicznej (choćby poprzez ograniczenia liczby pasażerów mogących przebywać w jednym pojeździe lub wagonie).

Niestety braki danych nie pozwoliły na stworzenie mapy dotyczącej 2016 r., dlatego też diagnoza w omawianym zakresie rozpoczęła się od danych pochodzących z 2019 i 2020 r. Warto zauważyć, że jeśli idzie o bliskość przystanków komunikacji zbiorowej, mamy do czynienia z sytuacją, w której wykluczenie komunikacyjne mieszkańców obszaru rewitalizacji niemal nie występuje. Pokazuje to mapa obrazująca liczbę mieszkańców zamieszkujących ponad 280 m od przystanku MPK i dalej niż 350 m od najbliższego węzła sieci transportu miejskiego jako odsetek mieszkańców ogółem. W 2021 r. pola o wskaźniku na poziomie 0,01 i wyższym występowały jedynie incydentalnie, a wskaźnik o najwyższym poziomie - powyżej 99,64 obserwowany był jedynie na 1 polu, na terenie którego zbudowano niewielkie osiedle mieszkaniowe przy ul. Do Folwarku. Identycznie sytuacja wyglądała w 2022 r. Natomiast w 2023 r. pojawił się nowy zespół trzech heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, położonych pomiędzy parkiem im. Reymonta, Milionową, Słowiańską a Przybyszewskiego. Powodem jest w tym przypadku rozpoczęcie remontu ważnej arterii komunikacyjnej jaką dla tej części miasta jest ul. Przybyszewskiego.

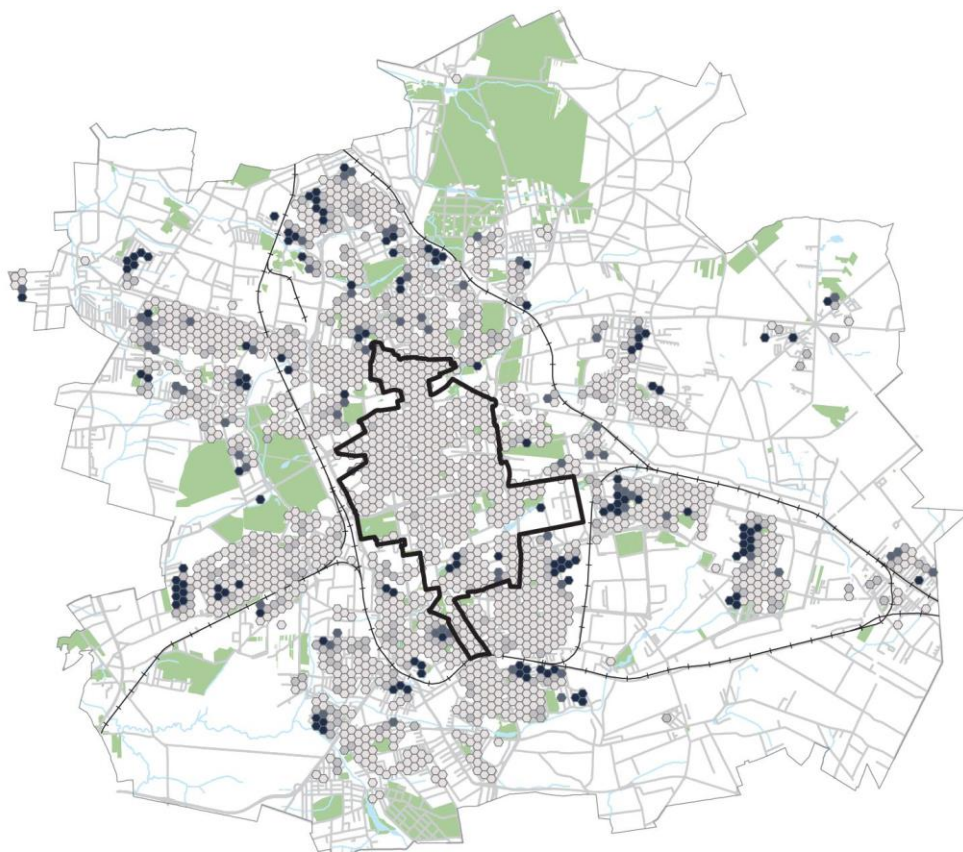
Jest to dowodem, iż wykluczenie komunikacyjne na obszarze rewitalizacji w zasadzie nie występuje. Sytuacja, gdy najbliższy przystanek znajduje się dalej niż 350 m od miejsca zamieszkania, znacznie

częściej dotyczy obszarów Łodzi poza obszarem rewitalizacji. Niestety prowadzone na potrzeby monitoringu GPR analizy nie obejmują częstotliwości kursów, ani liczby linii obsługujących poszczególne węzły transportowe, co ma decydujący wpływ na atrakcyjność komunikacji publicznej dla mieszkanki i mieszkańców. Na jej ocenę wpływają również korki na ulicach powodowane przez liczne remonty, a tych na obszarze rewitalizacji czy też na istotnych dla funkcjonowania transportu na terenie miasta arterii, będących jednocześnie jego granicami, nie brakuje.

Mapa 31. Deficyt dostępu do transportu publicznego

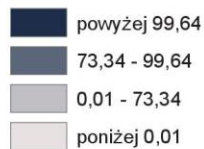
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Poziom deficytu dostępu do transportu publicznego (G17)

2023 r.

Liczba osób mieszkających daleko od transportu publicznego jako odsetek mieszkańców ogółem

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

3. ANALIZA OSIĄGANIA CELÓW STRATEGICZNYCH PROGRAMU REWITALIZACJI

3.1. Cel 1 – Uzyskać spójność społeczną

3.1.1. Wskaźniki w obszarze problemów bezrobocia

W 2023 r. poziom bezrobocia utrzymywał się na poziomie podobnym jak w roku poprzedzającym, we wszystkich aspektach. Nastąpił jedynie niewielki spadek bezrobocia długotrwałego na obszarze rewitalizacji i poza nim. W 2022 r. można było zaobserwować spadek bezrobocia do poziomu z okresu sprzed początku pandemii covid-19. Największy dotyczył obszaru rewitalizacji – wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na tysiąc mieszkańców zmniejszył się na obszarze o 27% w przeciągu roku, a o 20% poza obszarem. Przypomnijmy, że w roku 2020, roku początku pandemii Covid-19, po kilku latach trendu spadkowego, nastąpił wzrost bezrobocia we wszystkich jego wymiarach. Dotknął on w podobnym stopniu obszar rewitalizacji i resztę miasta. Nadal utrzymuje się niekorzystna różnica między nimi.

3.1.2. Wskaźniki w obszarze problemów ubóstwa

W 2023 r. nastąpił niewielki wzrost natężenia pobierania pomocy społecznej, zarówno w zakresie pobierania zasiłków stałych, jak i pomocy na dożywianie dzieci. Mimo spadku wskaźników od początku obowiązywania GPR, nadal utrzymują się wyraźne, negatywne dysproporcje między obszarem rewitalizacji, a resztą miasta w natężeniu problemów ubóstwa.

3.1.3. Wskaźniki w obszarze uczestnictwa

Pandemia covid-19 negatywnie odbiła się na **intensywności czytelnictwa** w miejskich bibliotekach, zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Najniższe poziomy zanotowano w 2021 r. Jednak w 2022 r. nastąpił powrót wskazań wskaźnika czytelników, którzy wypożyczyli przynajmniej jeden wolumin, do poziomu z 2020 r. W 2023 poziom czytelnictwa osiągnął rekordowe wartości, przekraczając poziomy z początku obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Należy jednak do interpretacji tego wskaźnika podchodzić z ostrożnością gdyż liczba aktywnych czytelników pokazuje stan zarejestrowanych kont na koniec roku, nie wliczają się tu konta czytelników zamknięte w trakcie roku (np. w powodu śmierci), ponadto część czytelników podaje adresy z poza Łodzi (trudne do weryfikacji). Wedle relacji pracowników Biblioteki Miejskiej w trakcie pandemii wzrastała liczba korzystających z zasobów cyfrowych (czego wskaźnik ten nie obejmuje odnosząc się tylko do wypożyczeń wolumenów analogowych). Na wzrost wskaźnika miały wpływ nadal powroty czytelników po pandemii, a także otwarcie nowych i zrewitalizowanych bibliotek, które zyskują czytelników. Nadal występuje różnica w poziomie czytelnictwa między obszarem rewitalizacji i resztą miasta.

Natomiast w zakresie **natężenia problemów edukacyjnych** zauważalna jest wyraźna różnica między obszarem rewitalizacji a pozostałą częścią miasta. W roku 2023 wyniki egzaminów na koniec szkoły podstawowej utrzymały się na podobnym poziomie jak w 2 poprzednich latach.

Mimo poprawy w okresie realizacji GPR, sfera społeczna, jest jedną z tych, w której najwyraźniej zarysowują się negatywne podziały między obszarem rewitalizacji, a resztą miasta.

3.2. Cel 2 – Zmienić dzięki rewitalizacji wizerunek miasta i jego centrum

3.2.1. Wskaźniki potencjału w obszarze wizerunku

Dane dotyczące **potencjału kulturowego zabytków rejestrowych i ewidencyjnych** (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do rejestru niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem oraz budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do ewidencji niewymagające remontu jako odsetek budynków w ewidencji ogółem) zebrano po raz pierwszy w 2019 i 2020 r. Dane zebrano w ciągu tych dwóch lat, stanowią bazę wyjściową do dalszej obserwacji. W 2021 nie prowadzono inwentaryzacji w tym obszarze, w 2022 r. uaktualniono dane dla obszaru rdzenia obszaru rewitalizacji, czyli planowanej rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi dla kwartałów 1-20. W 2023 r. również nie aktualizowano informacji odnośnie stanu zabytków.

Mimo że budynki wpisane do rejestru i ewidencji zabytków znajdujące się na obszarze rewitalizacji są w lepszym stanie technicznym niż te zlokalizowane na pozostałym terenie miasta, nadal jedynie odpowiednio 43% i 33% z nich nie wymaga remontu. Warto przy tym pamiętać, że przeważająca większość łódzkich zabytków znajduje się na terenie obszaru rewitalizacji. Poprawa stanu technicznego zabytków wynika głównie z remontów w ramach Rewitalizacji Obszarowej.

Kolejnymi wskaźnikami ilustrującymi potencjały w obszarze wizerunku, są **ubytki i przyrosty zieleni urządzonej**. W 2023 r. powierzchnia usuniętych drzew i krzewów na obszarze rewitalizacji utrzymywała się na podobnym poziomie jak w 2022 r., natomiast nastąpił spadek poza obszarem. Również przyrost powierzchni nasadzeń utrzymywał się na podobnym poziomie na obszarze, jak i poza nim.

Trzeba jednak zaznaczyć, że prezentowane wskaźniki dotyczące wycinek i nasadzeń, należy analizować i oceniać z pewnymi zastrzeżeniami. Nie uwzględniają one bowiem nasadzeń realizowanych przez prywatne osoby czy podmioty z własnej inicjatywy, a jedynie te realizowane przez jednostki miejskie oraz nasadzenia zastępcze. Natomiast dane dotyczące ubytku potencjału zieleni, obejmują zarówno zieleni żywą, jak i obumarłą/suchą. W statystykach wycinek uwzględniane są zarówno te prowadzone przez jednostki miejskie jak też pozwolenia wydawane dla zewnętrznych pomiotów – głównie spółdzielni mieszkaniowych i dotyczące usuwania drzew i krzewów na ich terenach. Drzewa żywe wycinane są przez jednostki miejskie jedynie w przypadku kolizji z prowadzonymi inwestycjami.

3.2.2. Wskaźniki potencjału aktywności obywatelskiej

Intensywność zrzeszania obywateli jest potencjałem obszaru rewitalizacji. Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na 10 tys. ludności jest wyższa na obszarze, niż poza nim. Rok 2023, był trzecim, w którym po latach stabilizacji, nastąpił wzrost ich liczby, głównie w centrum miasta.

W przypadku liczby wniosków składanych do Budżetu Obywatelskiego, **ilustrującej zaangażowanie obywateli w obszar**, a od 2020 roku, nastąpiła istotna zmiana zasad, która spowodowała zmniejszenie ilościowe składanych wniosków, jednakże podnoszące jakość pozostałych,

następuje coroczny wzrost ich liczby. W 2023 r. pierwszy raz od wielu lat liczba złożonych wniosków na 1009 mieszkańców na obszarze rewitalizacji była wyższa niż poza nim.

3.3. Cel 3 – Ożywić lokalną przedsiębiorczość.

Sfera gospodarcza jest jednym z potencjałów obszaru rewitalizacji, gdyż głównie w centrum Łodzi lokowane są nowe firmy. Realizacja celu mierzona jest trzema wskaźnikami:

- Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (komunalne lokale użytkowe/lokalne zadłużone jako odsetek lokali ogółem),
- Natężenie problemu słabnięcia firm saldo przyrostu/ubytku firm (zarejestrowania minus wyrejestrowania) na 100 firm istniejących,
- Optymizm gospodarczy (liczba nowo zarejestrowanych firm na 1000 ludności)

W 2023 r. pierwszy raz od początku obowiązywania GPR saldo przyrostu/ubytku firm jest ujemne, tzn. więcej firm się wyrejestrowało niż zarejestrowało na terenie całego miasta, natomiast na obszarze rewitalizacji pozostało na niewielkim plusie. Trudno ocenić, czy to był wyjątkowy rok, czy ta tendencja się utrzyma. Liczba nowo zarejestrowanych firm lekko spadła w stosunku do 2022 roku. Problemem pozostaje zadłużenie lokali użytkowych, jednak jego poziom jest podobny zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Po spadku w roku 2020 pozostaje bez zmian.

3.4. Cel 4 – Ożywić obszar zamieszkania.

Wyzwaniem dla miasta pozostaje **liczba lokali komunalnych ogrzewanych piecami**, powodujących niską emisję. Aż 21,5% lokali komunalnych na terenie obszaru rewitalizacji ogrzewanych jest paleniskami na paliwa stałe. Odsetek ten pozostaje na podobnym poziomie od 2018 roku.

Dostęp do transportu publicznego jest jednym z potencjałów obszaru rewitalizacji, gdzie tylko niewiele ponad 2% osób mieszka w dużej odległości od przystanków komunikacji miejskiej. Ten wskaźnik na terenie całego miasta uległ poprawie po wprowadzeniu w 2017 r. reformy komunikacji zbiorowej. W 2020 r. i 2021 r. nie przeprowadzono badania w tym obszarze.

4. MONITORING REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne to zapisane w rozdziale 3.2. Gminnego Programu Rewitalizacji złożone całości wykonawcze (projekty lub powiązane funkcjonalnie grupy projektów), w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne dzielą się na:

- **podstawowe**, wpisane indywidualnie na listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podrozdział 3.2.2. GPR), wśród których szczególny charakter mają przedsięwzięcia o numerach 5 – 12 (projekty 1 – 8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi),
- **dopuszczalne**, opisane w charakterystyce pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podrozdział 3.2.3. GPR).

Zarówno podstawowe, jak i pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne podlegają monitoringowi prowadzonemu przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa. Docelowo dane pozyskane z systemu monitoringu realizacji przedsięwzięć w zestawieniu z danymi prezentowanymi w pierwszej części raportu i odnoszącymi się do stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji odpowiedzieć mają na pytanie, czy środki wydatkowane w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych przyczyniają się do osiągnięcia celów GPR.

W poniższym rozdziale prezentowane jest podsumowanie realizacji zadań rewitalizacyjnych.

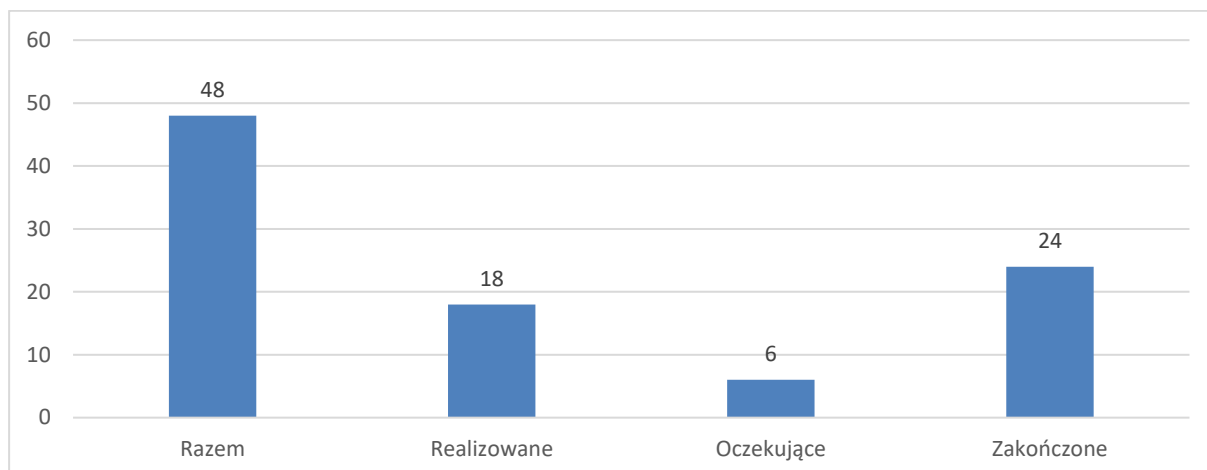
4.1. Realizacja przedsięwzięć podstawowych

Po zmianie treści Gminnego Programu Rewitalizacji w 2018 roku na liście przedsięwzięć znajdowało się 106 przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. W ramach zmiany dokumentu uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi z 24 grudnia 2020 r. 13 przedsięwzięć wykreślono z GPR. W wyniku czego 93 przedsięwzięcia znajdują się na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z których 4 zakończyły się przed uchwaleniem zmiany.

4.1.1. Przedsięwzięcia Miasta Łodzi

Urząd Miasta Łodzi oraz miejskie jednostki organizacyjne były inicjatorami i wykonawcami 48 przedsięwzięć, z których w 2023 r. 18 miało status realizowanych, a 24 zakończono. Dodatkowo w przypadku 4 przedsięwzięć (przedsięwzięcia 13, 18, 46, 104) do 2023 r. zakończono zaplanowane projekty i zadania inwestycyjne, natomiast w dalszym okresie planowane jest podjęcie nowych zadań w ramach przedsięwzięcia.

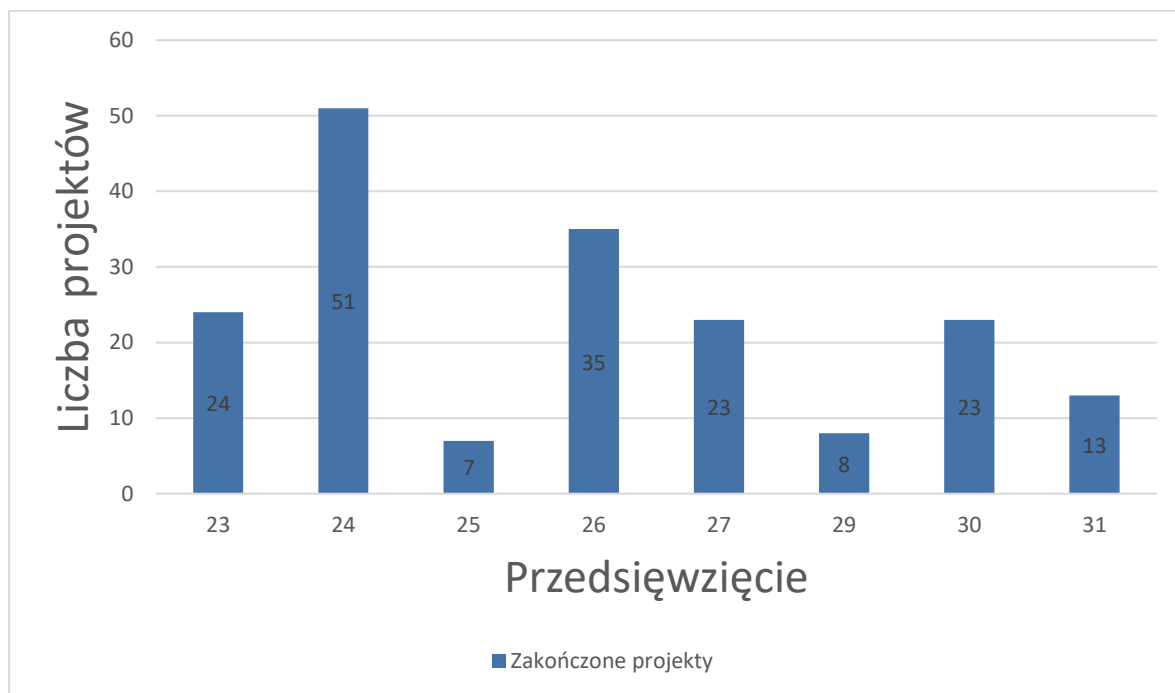
Wykres 22. Status przedsięwzięć podstawowych realizowanych przez Miasto Łódź na koniec 2023 r.

Źródło: Opracowanie BRiM

Znaczącą grupą działań Miasta są przedsięwzięcia miękkie, współfinansowane z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Część z nich to działania partnerskie, w których Miasto jest liderem lub partnerem dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów. Dotyczą one następujących przedsięwzięć (przed nazwą przedsięwzięcia znajduje się jego numer w GPR): 23. Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej, 24. Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego, 25. Program podniesienia kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych, 26. Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, 27. Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem, 29. Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT, 30. Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy, 31. Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-up'ów).

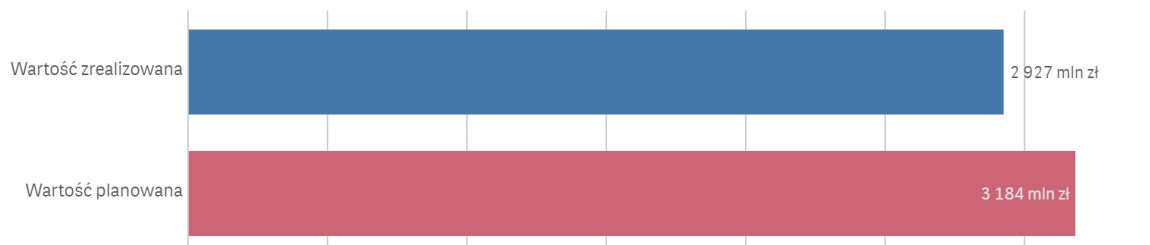
Wykres 23. Liczba projektów finansowanych z EFS, zakończonych do końca 2023 r. w podziale na przedsięwzięcia podstawowe.

Planowana wartość przedsięwzięć podstawowych Miasta, realizowanych lub zakończonych do końca 2023 r., zapisana w budżecie Miasta oraz wnioskach o dofinansowanie, wyniosła prawie 3,2 mld zł. Z czego do końca 2023 r. wydano ponad 2,9 mld zł. Wykonanie finansowe wyniosło ponad 90%. Dane te ilustruje poniżej Wykres 24.

Wykres 24. Wartość planowana realizowanych i zakończonych przedsięwzięć podstawowych Miasta Łodzi oraz wartość zrealizowana narastająco od początku inwestycji do końca 2023 r. w mln zł

Wartość planowana i zrealizowana wydatków

Źródło: Opracowanie BRiM na podstawie informacji realizatorów.

Wykonanie finansowe

(stosunek wydatków
zrealizowanych do
zaplanowanych):

92,1 %

Ponad 52% planowanej wartości przedsięwzięć podstawowych finansowana jest z budżetu Miasta, a 44% ze środków Unii Europejskiej, co odzwierciedla Wykres 25.

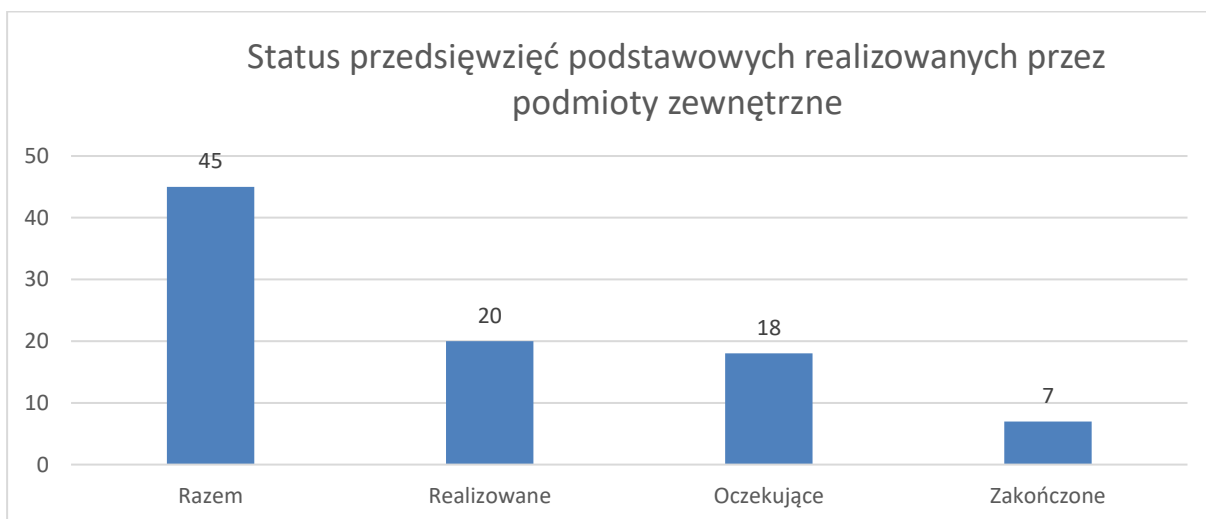
Wykres 25. Przedsięwzięcia podstawowe Miasta Łodzi w podziale na źródła finansowania na podstawie planowanego budżetu.

Źródło: Opracowanie BRiM na podstawie informacji od realizatorów.

4.1.2. Przedsięwzięcia podmiotów zewnętrznych

Firmy, uczelnie wyższe, jednostki administracji publicznej i organizacje pozarządowe są realizatorami 45 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Z tego na koniec roku 2023 20 miało status realizowanych, 18 oczekujących i 7 zakończonych.

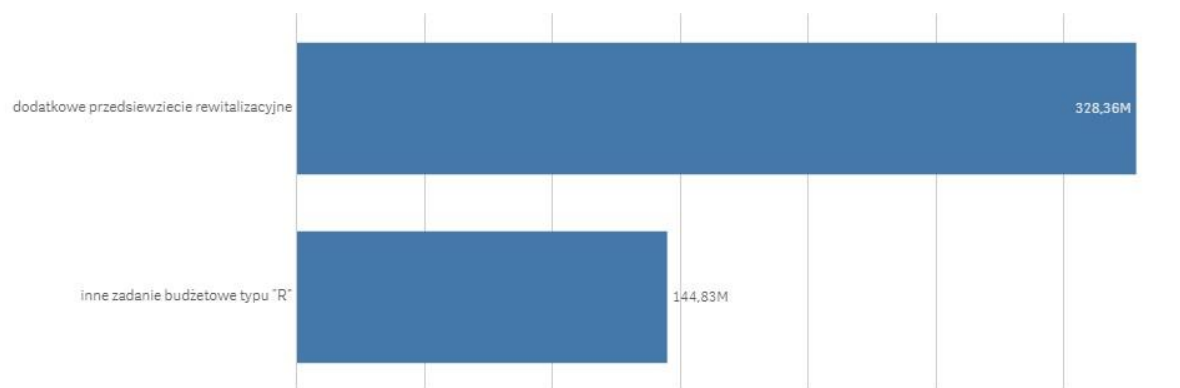

4.2. Realizacja pozostałych typów przedsięwzięć oraz zadań z „R”

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji, ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji, GPR charakteryzuje dodatkowo 70 typów pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Monitorowaniu podlegają również zadania budżetowe oznaczone w budżecie miasta literą „R”.

W 2023 r. Miasto realizowało prawie 20 takich zadań budżetowych, na które wydatkowano ok. 472 mln zł. Były to zarówno zadania wieloletnie, jak i jednoroczne, finansowane głównie ze środków własnych.

Wykres 29. Wydatki zrealizowane w 2023 r. na dodatkowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i zadania „R” w mln zł.

Źródło: Opracowanie BRiM na podstawie informacji od realizatorów przedsięwzięć.

5. DZIAŁANIA BIURA REWITALIZACJI I MIESZKALNICTWA W 2023

W związku z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej w dniu 16 listopada 2022 roku Rada Miejska w Łodzi podjęła Uchwałę Nr LXVIII/2008/22 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. W związku z powyższym Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w 2023 roku procedowało przyjęcie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Łodzi, poprzedzone konsultacjami społecznymi.

Opracowano nową wersję dokumentu, w której zawarto następujące zmiany:

1. Aktualizację opisów powiązań Programu z dokumentami strategicznymi.
2. Aktualizację diagnozy Programu oraz jej wyodrębnienie do załącznika.
3. Zmiany w zakresie listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w związku z wdrożeniem perspektywy finansowej UE 2021-2027:
 - a. dodanie nowych przedsięwzięć
 - b. wskazanie przedsięwzięć zakończonych
 - c. wykreślenie przedsięwzięć, od realizacji których odstąpiono
 - d. aktualizacja opisów, szacowanych wartości, rezultatów przedsięwzięć

Dokument przyjęto Uchwałą Nr Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 stycznia 2024 r.

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych osób o przeciętnych i niskich dochodach

W ramach kontynuacji współpracy Miasta z Widzewskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w zakresie budownictwa mieszkaniowego Miasto nadal wynajmuje od WTBS 24 lokale mieszkalne z przeznaczeniem do podnajmu osobom spełniającym kryteria najmu lokali mieszkalnych, wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Łodzi.

W 2023 r. Oddział Dysponowania Lokalami Mieszkalnymi wydał 1 304 skierowania do zawarcia umów najmu na lokale zamienne, z najmem socjalnym, pomieszczeń tymczasowych, pozostałe lokale mieszkalne oraz przedłużenia umów najmu socjalnego lokali oraz pomieszczeń tymczasowych, na następny okres – na podstawie rekomendacji przedstawionych przez Zarząd Lokali Miejskich. Wydanie skierowań każdorazowo poprzedzane było szczegółową analizą i bieżącą kontrolą stanu prawnego i faktycznego rekomendowanej przez Zarząd Lokali Miejskich sprawy, w ramach sprawowanego nadzoru nad tą jednostką.

Powyższy Cel realizowany był także przez Oddział Regulacji Tytułów Prawnych poprzez wydanie 185 stwierdzeń o wstąpieniu w najem lokalu po śmierci najemcy na podstawie art. 691 Kodeksu cywilnego oraz poprzez wydanie 323 skierowań do zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego.

Funkcjonowanie centrów aktywności lokalnej i innych podmiotów integrujących i animujących społeczność lokalne i sąsiedzkie

W ramach projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi (ROCL) powstały Centra i Miejsca Aktywności Lokalnej

- **Centrum Aktywności Lokalnej o profilu senioralnym przy ul. Pomorskiej 11.** W 2023 r. Fundacja „W Człowieku Widzieć Brata” realizowała zadanie publiczne w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych „Prowadzenie działań animacyjnych, włączających i międzypokoleniowych w Centrum Aktywności Lokalnej o profilu senioralnym przy ul. Pomorskiej 11 w Łodzi”. Kwota dotacji na rok 2023 wyniosła 113.000,00 PLN. W ramach powyższego zadania zrealizowano ponad 400 godzin działań animacyjnych, międzypokoleniowych i włączających seniorów w działania Centrum. Dodatkowo przez ponad 300 godzin Centrum było udostępniane innym organizacjom, grupom nieformalnym i mieszkańcom na realizację ich projektów i inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności.
- **Miejsce Aktywności Lokalnej (Dom Wielopokoleniowy) przy ul. Wólczańskiej 168.** W 2023 r. w otwartym konkursie ofert nie udało się wyłonić Operatora. Z pomieszczeń MAL korzystali mieszkańcy Domu w zakresie organizacji inicjatyw sąsiedzkich i spotkań.

Inteligentne zarządzanie zasobem mieszkaniowym i komunalnym miasta.

W 2023 r. Zespół ds. zasiedlania lokali w budynkach z gminnego zasobu mieszkaniowego wyremontowanych i nowo powstałych w ramach inwestycji realizowanych przez Miasto Łódź oraz lokali powstających w partnerstwie z Widzewskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. kontynuował swoją pracę. Zespół odbył 31 posiedzeń online (w 2022 roku odbyło się 39 posiedzeń). W wyniku pracy Członków Zespołu wydano 120 skierowań na lokale znajdujące się w budynkach nowopowstałych oraz wyremontowanych w ramach projektów ROCŁ - dla porównania w roku 2022 wydano 232 skierowania. W całości zasiedlono kamienice i budynki: Gdańska 1, Kilińskiego 26 i 39, Pomorska 11, Wschodnia 20, w których starano się o zachowanie miksu społecznego. Członkowie Zespołu podczas obrad zmierzali do zakwaterowania najemców w budynkach oddanych do użytkowania w latach wcześniejszych (w tym także w budynkach wyremontowanych poza projektami ROCŁ): Gdańska 114, Kilińskiego 28, Księży Młyn 1, Legionów 20, 37A, Mielczarskiego 15, Przędzalniana 59, 61, 63, 67, Włókiennicza 3, 4, 6, 7, 8, 12, 14, 15, 16, 22, Wschodnia 23, 42, 54, a także Wysoka 30. W roku 2023 Zespół pochylił się nad uzupełnieniem stanu zasiedlenia budynków, w których np. na skutek zdania lokalu czy też zgonu zwolniły się pojedyncze lokale: Gdańska 8, Księży Młyn 8 i 10, Łęczycka 70B, Przędzalniana 91, Tuwima 52, Wólczańska 168, Wysoka 25/27. Zgodnie z Uchwałą Nr LXVII/1975/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 12 października 2022 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi, Zespół ds. zasiedlania lokali opiniował rekomendacje osób umieszczonych na Liście Mieszkaniowej 2023.

W 2023 r. kontynuowano eksploatację oraz rozwój aplikacji powstałych w ramach projektu pn.: „Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS”. W ramach projektu powstał m.in. portal wsparcie.uml.lodz.pl, wnioski-o-lokale.uml.lodz.pl, Elektroniczna Karta Zdrowia Ucznia.

Kompleksowa rewitalizacja kwartałów zabudowy historycznej w Strefie Wielkomiejskiej oraz Obszarze Współczesnego Rozwoju Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem priorytetów z GPR, uwzględniająca różne aspekty funkcjonowania, w tym tworzenie siatki przestrzeni publicznych

połączonych w logiczną całość i pobudzanie lokalnej tożsamości społecznej. Działania powinny obejmować rozwiązywanie problemów wieloaspektowo w sferze środowiskowej i społecznej.

Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w 2022 roku realizowało zadanie polegające na opracowywaniu kompleksowej informacji, zestawień liczbowych oraz graficznych dotyczących nieruchomości położonych w poszczególnych kwartałach zabudowy wielkomiejskiej, w priorytetowych obszarach rewitalizacji, w ramach realizowanego pod ścisłym nadzorem i przewodnictwem Prezydent Miasta Łodzi porządkowania obszarów rewitalizacji.

W 2023 r. kontynuowano prowadzenie monitoringu zaleceń i przyjętych priorytetów w odniesieniu do poszczególnych obszarów i znajdujących się na ich terenie nieruchomości i przestrzeni miejskich.

Ponadto pracownik Biura, do zadań którego należy kontakt z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w obszarze rewitalizacji w związku z realizacją przez Miasto działań inwestycyjnych, wspierał przedsiębiorców w przeprowadzkach do lokali zamiennych oraz w rozwiązywaniu innych spraw.

Jednocześnie w 2023 r. kontynuowano monitorowanie Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie realizacji przedsięwzięć wpisanych do programu oraz zadań realizowanych przez miejskie komórki i jednostki organizacyjne, tzw. zadania z „R”, które bezpośrednio nie realizują przedsięwzięć podstawowych, ale realizują cele rewitalizacji. Opracowany został Raport z monitoringu realizacji i oceny postępów osiągnięcia celów Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi za rok 2022.

W ramach Programu Komisji Europejskiej "Horyzont 2020", Łódź jako partner projektu badawczego pn. „Rozwijanie przyszłościowych ośrodków miejskich poprzez kulturę oraz strategię oparte na kreatywności w czasie przemian – T- Factor” realizowało zadania przewidziane w ramach projektu. Obejmowały one w szczególności wsparcie, we współpracy z Wydziałem Nauk o Wychowaniu UŁ, lokalnej koalicji w Kownie przy prowadzeniu działań z zakresu innowacji społecznych na terenach przewidywanych do rewitalizacji (budowy Parku Przemysłów Innowacyjnych w Aleksotas) polegających głównie na oddolnym odkrywaniu lokalnej historii i śladów dziedzictwa. Prace obejmowały przede wszystkim cykliczne doradztwo i szkolenia w zakresie metodyki pracy ze społecznością lokalną nad historiami mówionymi. Projekt trwa od 1 czerwca 2020 r. do końca maja 2024.

Drugi projekt realizowany przez Miasto w ramach Programu "Horyzont 2020" to „Zintegrowane planowanie inwestycji w tereny zielone dla poprawy zdrowia i samopoczucia mieszkańców - EuPolis”. Łódź, jako jedno z 4 miast w Europie będzie wdrażać w ramach pilotażu bliskie naturze rozwiązania, aby chronić środowisko naturalne, stworzyć prężnie działające ekosystemy miejskie i poprawić jakość życia mieszkańców.

W ramach projektu w 2023 r. pracownicy BRiM wzięli udział w Łódzkich Warsztatach Optymalizacji Natural Based Solution oraz późniejszych spotkaniach z partnerami projektu EuPOLIS (w formule on-line), podczas których Miasto Łódź zaprezentowało tereny demonstracyjne i potencjalne interwencje Natural Based Solutions oraz ich optymalizację pod kątem zdrowia publicznego, środowiska, społeczeństwa, biznesu i rozwoju miasta.

Przeprowadzone zostały procedura przetargowa i wybór wykonawcy usług dla ostatecznego projektu architektonicznego przebudowy terenu demonstracyjnego – Pasażu im. Anny

Rynkowskiej. Następstwem powziętych decyzji były liczne spotkania z pracownią projektową, w tym organizacja i przeprowadzenie warsztatów z projektantami, na których szczegółowo omówiono z architektami założenia projektu EuPOLIS oraz oczekiwania Miasta Łodzi w zakresie projektu przebudowy). 5 czerwca 2023 r. natomiast współorganizowano i współprowadzono warsztat planistyczno-projektowego dla mieszkańców, podczas którego wybrali oni ostateczną koncepcję przebudowy terenu demonstracyjnego.

Pracownicy BRiM wzięli udział w spotkaniu plenarnym całego konsorcjum EuPOLIS, które odbyło się w Gladsaxe w Danii w dniach 3-4 maja 2023 r., jak również w licznych spotkaniach wewnętrznych z zespołem ERCE PAN (Partnerem Naukowym Miasta Łodzi w Projekcie EuPOLIS) w celu omówienia postępów w projektowaniu i wdrażaniu Natural Based Solutions oraz możliwości ich monitorowania, a także w różnych wizytach terenowych i warsztatach (ze zróżnicowanymi i licznymi interesariuszami).

Poprawa stanu technicznego i estetycznego gminnego zasobu mieszkaniowego.

BRiM kontynuowało działania mające na celu wspieranie mieszkańców w procesie wykwaterowań oraz pomoc w rozwiązywaniu życiowych trudności. Poza mieszkańcami i mieszkankami lokali, w budynkach objętych planami inwestycyjnymi, pomocą objęto osoby wykwaterowywane także z innych tytułów prawnych (m. in. rozbiórki budynków, decyzje Państwowego Inspektora Nadzoru Budowlanego). Dotyczyło to najemców (oraz osób nie posiadających umów najmu) z nieruchomości przy ul. Pomorskiej 14, Włókienniczej 10, 13 i 17. Na terenie wybranych nieruchomości Latarnicy Społeczni przeprowadzili badania ankietowe dotyczące oczekiwań mieszkańców w zakresie lokali zamiennych (m.in. Kilińskiego 108, Wróblewskiego 7 i 9). Latarnicy Społeczni byli zaangażowani w proces typowania lokali do realizacji Listy Mieszkaniowej 2023. Brali udział w okazywaniu lokali osobom z LM 2023, które otrzymały pozytywne rekomendacje Zespołu ds. zasiedlania lokali. Osoby objęte pomocą Latarników Społecznych otrzymały kompleksową pomoc związaną z zakwaterowaniem w nowym lokalu.

W ramach tego celu BRiM-VI w 2023 r. przygotował 56 projektów zarządzeń Prezydenta Miasta Łodzi dotyczących przeznaczenia do rozbiórki łącznie 140 budynków stanowiących własność miasta, w tym 29 mieszkalnych, 33 użytkowych i 78 gospodarczych. Wydane zarządzenia są wyrazem woli Miasta Łodzi jako właściciela tych obiektów i podstawą do dokonania ich rozbiórki przez wskazane jednostki organizacyjnej miasta (Zarząd Lokali Miejskich, Zarząd Inwestycji Miejskich).

W 2022 roku Miasto uzyskało finansowe wsparcie ze środków Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego w kwocie 5 021 428,31 zł na kontynuację kompleksowego remontu wielorodzinnego budynku mieszkalnego położonego w Łodzi przy ul. Gdańskiej 114. W ramach inwestycji zakończonej w grudniu 2022 r. powstało 10 lokali mieszkalnych na wynajem. W 2023 r. Zarząd Lokali Miejskich typował lokale w nieruchomości do najmu osobom spełniającym kryteria najmu lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Łodzi.

W dniu 7 lipca 2022 r. Miasto podpisało umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego dotyczącą finansowego wsparcia na przedsięwzięcie polegające na remoncie 9 lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy położonych w Łodzi przy ulicy Włókienniczej

6 i 16. Remonty lokali zostały zakończone w listopadzie 2022 r. Kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła 168 364,94 zł. W 2023 r. Zarząd Lokali Miejskich typował wyremontowane lokale w ww. nieruchomościach do najmu osobom spełniającym kryteria najmu lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Łodzi.

Realizacja działań rewitalizacyjnych w ramach sfery społeczno-gospodarczej z zakresu rozwiązywania problemów i dysfunkcji społecznych oraz przeciwdziałania ich powstawaniu.

W roku 2023 kontynuowano i zakończono rozpoczętą w latach poprzednich realizację projektów i działań cross-finnancingowych w ramach Projektów 1-8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi (ROCL). W 2023 r. zrealizowano 22 umowy, których celem było przygotowanie mieszkańców na pojawienie się w najbliższej okolicy nowych miejsc pełniących różne funkcje społeczne. Zaplanowano i zrealizowano szereg aktywności zachęcających do sąsiedzkiej integracji między mieszkańcami i odbiorcami tych funkcji. Działania realizowane w ramach cross-financingu opierały się przede wszystkim na animacji społeczno-kulturalnej w tym organizacji festynów, pikników itp. integrujących lokalną społeczność i działaniach edukacyjno-szkoleniowych, podnoszących kompetencje zawodowe i społeczne mieszkańców. Przeprowadzone kampanie promocyjno-informacyjne, miały za zadanie zbudowanie wśród nich świadomości konieczności funkcjonowania takich placówek i uwrażliwienie na problemy drugiego człowieka. Działania te obejmowały następujące lokalizacje i funkcje społeczne:

- Kilińskiego 36 - mieszkania chronione, Centrum Interwencji Kryzysowej,
- Wschodnia 45 - mieszkania chronione,
- Tuwima 12a, Sienkiewicza 28/30 (Komenda Miejska Policji),
- Północna 23 – placówka opiekuńczo – wychowawcza, świetlica podwórkowa, Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Rewolucji 1905 r. 15 - Centrum Profilaktyki Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży,
- Rewolucji 1905 r. 17 - świetlica artystyczna,
- Zachodnia 56 – mieszkania chronione,
- Wschodnia 35 – mieszkania chronione,
- Piotrkowska 115 – mieszkania chronione, Miejsce Aktywności Lokalnej dla młodzieży,
- Piotrkowska 118 – Centrum Praw Kobiet,
- Sienkiewicza 75/77 – Teatr Pinokio,
- Włókiennicza 3 - mieszkania chronione,
- Legionów 20 - Miejsce Aktywności Lokalnej, mieszkania chronione,
- Pomorska 11 - Centrum Aktywności Lokalnej o profilu senioralnym,
- Sienkiewicza 22 – Centrum Aktywności Lokalnej o cyfrowym i nowoczesnych technologii,
- Gdańska 1 - mieszkania chronione,
- Kilińskiego 39 - mieszkania chronione,
- Wschodnia 20 - placówka opiekuńczo – wychowawcza,
- Legionów 44 - placówka opiekuńczo – wychowawcza, świetlica środowiskowa
- Pogonowskiego 34 – Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego
- Mielczarskiego 22 - mieszkania chronione,

- Mielczarskiego 15 - placówka opiekuńczo – wychowawcza,

Ponadto na obszarze Projektów 1, 4, 7 i 8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi kontynuowane były działania, których celem była organizacja i promocja wolontariatu, w tym wolontariatu sąsiedzkiego w ramach przedsięwzięć wspomagających funkcje społeczne przewidziane w tych projektach.

W ramach sfery społeczno-gospodarczej z zakresu rozwiązywania problemów i dysfunkcji społecznych oraz przeciwdziałania ich powstawaniu realizowano działania w ramach 3 filarów:

- edukacja,
- przedsiębiorczość,
- włączenie społeczne i zatrudnienie.

W roku 2023 r. Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa było w trakcie realizacji lub rozliczania 15 projektów z dofinansowaniem Europejskiego Funduszu Społecznego, których odbiorcami będzie finalnie 819 mieszkańców obszaru rewitalizacji zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. długotrwale bezrobotnych, zagrożonych utratą mieszkania lub bezdomnych, uzależnionych lub w trakcie terapii odwykowej, byłych więźniów, osób z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową i ze szczególnym uwzględnieniem osób głuchych i słabosłyszących. Łączna wartość projektów to niemalże 19,3 mln zł.

Ponadto w 2023 r. w trakcie realizacji lub rozliczania było 15 projektów o wartości ponad 25,0 mln zł, których przedmiotem były przedsięwzięcia skierowane do niepracujących mieszkańców obszaru rewitalizacji po 29 roku życia. Projekty te są atrakcyjne dla odbiorców ze względu na zapewnienie szkoleń, kursów oraz płatnych staży dla uczestników projektu. Działania skierowane będą łącznie do ponad 1 346 osób.

(Cel operacyjny 1.3.9, 1.5.14, 2.2.1)

Biuro podejmowało intensywne działania w zakresie promocji i wsparcia rozwoju mikroprzedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Łodzi. W ramach 5 projektów (o wartości ponad 20,0 mln zł) realizowanych przez Miasto, mieszkańcy obszaru rewitalizacji otrzymali możliwość pozyskania jednorazowej dotacji na rozwój własnego biznesu (w kwocie 23.050 zł) oraz wsparcie pomostowe na comiesięczne koszty prowadzenia własnej firmy w wysokości do 2.800 zł/m-c. Łącznie w ramach tego rodzaju projektów wsparciem zostanie objęte 436 osób.

W ramach zakończonych już projektów na rozpoczęcie działalności gospodarczej aktywnych pozostawało 166 firm, co dało efektywność na poziomie 70 % (dane za I półrocze 2023 r.)

W ramach wsparcia dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji Oddział ds. Rozwoju Społecznego realizował lub był w trakcie rozliczania 4 projektów o wartości ponad 3,2 mln zł, których celem było podniesienie kompetencji językowych (z języka angielskiego, niemieckiego i francuskiego) oraz informatycznych dla łącznie 1 432 osób.

(Cel operacyjny 1.3.10, 1.5.14)

Powyższe projekty są realizowane w partnerstwie Miasta Łodzi z podmiotami zewnętrznymi (firmy, organizacje pozarządowe, podmioty badawczo - naukowe).

Należy dodać, że 2023 r. był ostatnim rokiem perspektywy finansowej 2014-2020 (zgodnie z zasadą n+3), zatem następowało zakończenie i rozliczanie projektów współfinansowanych z funduszy europejskich (rozliczanie trwać będzie także w 2024 roku).

Dodatkowo w 2023 roku Biuro uczestniczyło w opiniowaniu dokumentów strategicznych opracowywanych przez Radę ds. rozwiązania problemów bezdomności, udzielało wsparcia merytorycznego innym oddziałom i jednostkom UMŁ, w szczególności przedszkolom i szkołom miejskim oraz wspierało organizacje w przygotowaniu projektów ponadnarodowych.

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE:

Zaangażowanie lokalnej społeczności w inicjatywy zarówno w skali lokalnej („swojego podwórka”), jak i w skali całego obszaru rewitalizowanego. Włączenie organizacji pozarządowych w realizację funkcji społecznych na obszarze rewitalizacji.

BRiM koordynuje pracę i/lub uczestniczy w działaniach różnorodnych podmiotów i ciał, w których kompetencjach leży szeroko rozumiane wspieranie procesów rewitalizacji naszego miasta. W 2023 roku były to:

- **Komitet Rewitalizacji** – forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Komitet pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą Prezydenta Miasta. Zarządzeniem Nr 9204/VIII/21 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 30 grudnia 2021 r. został powołany na trzyletnią kadencję 18 osobowy Komitet Rewitalizacji. W składzie Komitetu znajdują się przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji kultury, placówek edukacyjnych, mieszkańców, rad osiedla, gestorów sieci, uczelni wyższych, radni oraz przedstawiciele Prezydenta. W roku 2023 odbyło się 9 posiedzeń Komitetu podczas których omówiono następujące tematy i zagadnienia:
 - Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi projekty 1-8 - stopień zaawansowania realizacji projektów, wdrażanie modeli wypracowanych podczas projektów Pilotażowych I i II;
 - Raport z monitoringu realizacji i oceny postępów osiągnięcia celów Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi za rok 2022 – zaopiniowanie raportu, ocena aktualności i stopnia realizacji GPR;
 - Zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi – zakres zmian, nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych, konsultacje społeczne, zaopiniowanie projektu aktualizacji GPR;
 - Planowane i uruchomione funkcje społeczne na obszarze rewitalizacji, prowadzone działania społeczne w ramach cross-finansingu;
 - Projekty możliwe do realizacji ze wsparciem finansowym z EFS w ramach FEŁ 2027
 - Projekt 9 ROCL – proponowany zakres inwestycji;
 - Wspólnoty mieszkaniowe jako interesariusze procesu rewitalizacji.
- **Łódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego (ŁRDPP)** - w składzie ŁRDPP zasiada Dyrektor Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa. Pracownicy BRiM aktywnie włączyli się

w przygotowanie rocznego Programu Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi, szczególnie w zakresie działań na obszarze rewitalizacji i na rzecz jego mieszkańców oraz przygotowywali materiały na posiedzenia Rady dotyczące prowadzonego procesu rewitalizacji.

- **Partnerstwa** - na obszarze Projektów 1-8 ROŁ utworzone zostały cztery Lokalne Partnerstwa, które działają na rzecz rozwoju społecznego danego fragmentu miasta i wspierają proces budowania zintegrowanego sąsiedztwa. Partnerstwa skupiają NGO, związki wyznaniowe, uczelnie wyższe, placówki edukacyjne, instytucje kultury, lokalnych liderów i mieszkańców.
 - **„Lokalna Grupa Działania”** - na obszarze pomiędzy ulicami Narutowicza, Piłsudskiego, Piotrkowską i Dowborczyków działała powołana w roku 2019 w ramach międzynarodowego projektu „URBAN-REGENERATION-MIX” (ang. URBACT Local Group). Celem tej grupy jest przede wszystkim budowanie sieci wymiany zasobów i współpracy między instytucjami działającymi na obszarze oraz wspieranie wzajemnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności.
 - **„Gdańska”** - skupione wokół filii Biblioteki Miejskiej na Gdańskiej 8 działa kolejne Partnerstwo, funkcjonujące na obszarze ul. Gdańskiej, Legionów, Ogrodowej, Mielczarskiego, Więckowskiego i Cmentarnej. Jest ono platformą komunikacji i wymiany informacji, a jego głównym celem jest ożywienie społeczno-kulturalne obszaru i włączenie w życie kulturalne jego mieszkańców i zachęcenie ich do wspólnego działania oraz korzystania z oferty kulturalnej i edukacyjnej działających w okolicy instytucji i organizacji.
 - **„Włókiennicza-Wschodnia”** - Partnerstwo to powołane zostało w celu wspierania rozwoju społecznego obszaru, budowania zaangażowanego sąsiedztwa i integracji lokalnej społeczności. W jego skład wchodzi organizacje i instytucje działające w okolicach ulicy Włókienniczej, Wschodniej, Pomorskiej, Rewolucji 1905 r., Północnej, Kilińskiego. Działania Partnerstwa skupiają się na budowaniu tożsamości lokalnej, ożywieniu obszaru i wyzwoleniu potencjału mieszkańców. Współpraca między członkami Partnerstwa oparta jest na wymianie doświadczeń i zasobów, planowaniu i organizacji wspólnych inicjatyw na rzecz i razem z mieszkańcami, w celu wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania, i tym samym odpowiedzialności za przestrzeń, w której żyją. W 2023 r. Partnerstwo zorganizowało imprezę plenerową „Majówka u Majewskiego” oraz aktywnie włączyło się w przygotowanie i przeprowadzenie „Łódzkiego Pikniku z Rewitalizacją” - obydwie imprezy odbyły się w pasażu Majewskiego oraz na ulicy Włókienniczej.
 - **„Miejscówka Cyfrówka” /Partnerstwo IT** - pod koniec 2023 r. zawiązane zostało **Partnerstwo** o profilu IT, którego celem jest sieciowanie, wypracowywanie pomysłów na rozwój społeczny ww. obszaru i działalność na rzecz lokalnej społeczności oraz rozwój kompetencji z zakresu nowoczesnych technologii. Do udziału w Partnerstwie zaproszeni zostali przedstawiciele szeroko pojętej branży IT (programowanie, grafika komputerowa UX/UI, wirtualna rzeczywistość etc.), gier wideo i e-sportu, edukacji cyfrowej, czy robotyki. W 2024 r. po zakończeniu prac remontowych budynku przy ul. Sienkiewicza 22, gdzie będzie mieścić się CAL o profilu cyfrowym/nowoczesnych technologii, będziemy starali się poszerzać grono członków Partnerstwa nie tylko o więcej instytucji, przedsiębiorców i organizacji z branży IT, gier wideo i e-sportu,

robotyki czy edukacji cyfrowej, ale także o przedstawicieli branży e-commerce czy Social Mediów, oraz rozwijać je angażując w działania mieszkańców całej Łodzi.

Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa we współpracy z organizacjami pozarządowymi realizowało przedsięwzięcia dotyczące m.in.: współpracy w zakresie realizacji działań wspierających rewitalizację (m.in. aktywizacja obywateli, partycypacja społeczna), współpracy w zakresie realizacji przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji, udziału w spotkaniach, konferencjach, szkoleniach dotyczących współpracy z organizacjami pozarządowymi; współpracy w zakresie wdrażania modeli i rekomendacji wypracowanych podczas realizacji projektu pilotażowego pn. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi – etap 2”; współpracy w ramach Lokalnych Grup Działania i Partnerstw utworzonych na obszarze rewitalizacji.

W 2023 r. Biuro podejmowało działania mające na celu promocję powstałego w ramach ROCŁ Targu Jaracza u zbiegu ulic Jaracza i Kilińskiego. Z powierzchni handlowej skorzystali okoliczni mieszkańcy oraz przedsiębiorcy – łącznie ok. 43 wystawców, w tym jeden na stałe. W trakcie roku zorganizowano na terenie targu kilka wydarzeń dla mieszkańców Łodzi. W lipcu przy okazji obchodów 600-lecia Miasta Łodzi, zorganizowano kiermasz, mający na celu wsparcie lokalnych schronisk dla zwierząt, podczas którego przeprowadzono zbiórkę karmy dla zwierząt. W przedsięwzięciu tym udział wzięło ponad 15 rękodzielniczków prezentujących swoje unikatowe wyroby, w dniu tym stoisko handlowe można było wynająć w promocyjnej kwocie 600 groszy. Z kolei we wrześniu odbyło się wydarzenie promujące kulturę azerską, w którym dodatkowo wzięli udział lokalni rękodzielnicy. W październiku w ramach odbywającej się konferencji dotyczącej Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi Projektu nr 3 na Targu Jaracza prowadzone były różnego rodzaju kreatywne działania, konkursy oraz degustacja łódzkiej grochówki przygotowanej przez uczniów jednej z lokalnych szkół gastronomicznych. W listopadzie do zorganizowanego przez Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich eventu tak jak i grudniowej edycji kiermaszu Świętecznego Fundacji Józef dołączyli rękodzielnicy. Wydarzeniu towarzyszyło wspólne kolędowanie podopiecznych sąsiadującego Domu Dziennego Pobytu oraz łódzkich harcerzy oraz degustacje oryginalnych potraw kuchni ukraińskiej.

Poprawa warunków funkcjonowania mieszkańców i mieszkańek w tym poprzez stworzenie warunków funkcjonowania na terenie gminy pieczy zastępczej, w tym uregulowanie sytuacji dzieci pozostających w pieczy zastępczej.

W roku 2023 Zespół ds. zasiedlania Lokali w budynkach z gminnego zasobu mieszkaniowego wyremontowanych i nowo powstałych w ramach inwestycji realizowanych przez Miasto Łódź oraz lokali powstających w partnerstwie z Widzewskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. omówił 70 rekomendacji dla 58 osób procedowanych z tytułu opuszczenia pieczy zastępczej, z czego 53 rekomendacji zostało rozpatrzonych pozytywnie i przyjętych do realizacji przez Zarząd Lokali Miejskich.

Przeciwdziałanie bezrobociu, w szczególności bezrobociu długotrwałemu.

W ramach działań cross-finansingowych przeprowadzony został szereg szkoleń i doradztwo dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy z aktywizacji zawodowej, zwiększających szanse na rynku pracy, wzmacniających kompetencje zawodowe.

Rozwój funkcji rozrywkowych, edukacyjnych i kulturalnych, a także stymulowanie twórczych form wypoczynku na terenie Nowego Centrum Łodzi w tym w obrębie kompleksu EC1 oraz na innych obszarach zrewitalizowanych.

W ramach działań cross-finansingu odbywały się także liczne wyjścia do instytucji kultury, których celem było pokazanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu, przybliżenie mieszkańcom zakresu działalności instytucji kultury i edukacyjnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji tj.: nowe filie Biblioteki Miejskiej w tym Mediateka MEMO, EC1 (Centrum Nauki i Techniki, Planetarium, Centrum Komiksu i Narracji interaktywnej), Miejska Galeria Sztuki, Dom Literatury, Teatr Pinokio.

- na obszarze Projektu 6 ROCL przy ul. Sienkiewicza 75/77 Teatr PINOKIO zrealizowano szereg aktywności, których celem było włączenie w życie społeczno-kulturalne okolicy oraz integracja społeczno-kulturowa mieszkańców, pokazanie różnych form spędzania czasu oraz zachęcenie do korzystania z oferty kulturalnej i edukacyjnej nowej instytucji kultury. W ramach powyższych działań:
 - uruchomiona została mobilna Świetlica Kreatywna dla dzieci i młodzieży, w ramach której odbywały się warsztaty, spotkania i wyjścia do instytucji kultury;
 - zrealizowany został konkurs dla dzieci i młodzieży z elementami warsztatowymi dotyczący mniej upowszechnionych dziedzin twórczości, a także projekt społeczno-artystyczny obejmujący działania teatralne i parateatralne w formie angażujących publiczność przedstawień teatralnych oraz międzypokoleniowe warsztaty teatralne dla mieszkańców śródmieścia Łodzi zakończone spektaklem w formie czytania performatywnego;
 - zorganizowano także piknik rodzinny dla mieszkańców obszaru Projektu 6 ROCL i jego najbliższej okolicy pn. TU! Pinokio oraz dwa międzypokoleniowe pikniki artystyczno - edukacyjne, w trakcie których głównym działaniem były gry terenowe nawiązujące do przestrzeni miejskiej czy promocji czytelnictwa.

Zapewnienie warunków do aktywności społecznej w tym wsparcie oddolnych inicjatyw i grup sąsiedzkich poprzez przygotowanie instrumentów wzmacniania takich grup oraz budowanie sieci wsparcia.

W ramach cross-finansingu na obszarze projektów 1-8 ROCL przeprowadzone zostały działania z mikro-wsparciem na podwórkach (imprezy sportowe, odnawianie i zazielenianie podwórek, budowanie warzywników, ogródków, budek lęgowych), szkolenia, jak pozyskać środki na inicjatywy sąsiedzkie i jak je organizować;

- na obszarze Projektu 8 ROCŁ przy ul. Legionów 20 przeprowadzono działania, których celem była aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji, budowanie w nich poczucia odpowiedzialności za przestrzeń, w której żyją oraz wspieranie rozwoju mikrosąsiedztw, które tworzyć będą aktywną lokalną społeczność. Działania te zostały zrealizowane w formie programu społecznego „Sąsiedzkie Podwórko”, w ramach którego społeczności otrzymywały mikrogranty na zaaranżowanie na nowo przestrzeni podwórek. Dodatkowo uczestnicy projektu brali udział w szkoleniach i konsultacjach indywidualnych ze specjalistami tj. architekt zielni, stolarz, ogrodnik i twórca dekoracji ogrodowych.
- zrealizowano także szereg działań, których celem było wyzwolenie i wzmocnienie społecznego potencjału obszaru projektu 8 ROCŁ i jego mieszkańców oraz wspieranie procesu tworzenia na nim zaangażowanego społeczeństwa obywatelskiego. W ramach powyższych działań zrealizowane zostały:
 - cykl spotkań warsztatowych dotyczących pozyskiwania środków na działania i inicjatywy sąsiedzkie, cykl spotkań i konsultacji dla wspólnot mieszkaniowych i prywatnych właścicieli nieruchomości w zakresie programów, z których mogą skorzystać oraz warsztaty dla mieszkańców dotyczące organizacji dnia sąsiada z wykorzystaniem potencjału i zasobów społeczności oraz obszaru,;
 - utworzona została sieć współpracy i wymiany doświadczeń podmiotów działających na rzecz budowania lokalnych społeczności i wspierania ich rozwoju oraz odbył się cykl szkoleń podnoszących ich kompetencje;
 - działał również Punkt Wsparcia Mieszkańca w ramach, którego odbywały się bezpłatne konsultacje ze specjalistami tj.: prawnik, psycholog, terapeuta uzależnień, doradca zawodowy, specjalista w zakresie pomocy społecznej.

Kontynuując działania cross-financingowe wspomagające wprowadzenie nowych funkcji społecznych na obszar objęty Rewitalizacją Obszarową Centrum Łodzi, w roku 2023 przeprowadzono szereg działań o charakterze animacyjno-kulturalnym i szkoleniowo-instruktażowym dla mieszkańców Łodzi, a w szczególności obszarów 1-8 ROCŁ.

Rozwój działań edukacyjno-animacyjnych mających na celu przerwanie procesów dziedziczenia ubóstwa w tym, w szczególności, wszelkie formy pracy z dziećmi oraz młodzieżą takie jak wsparcie pedagogiczne, psychologiczne, animacyjne

W ramach działań cross-financingowych (edukacyjno-szkoleniowych, warsztatowych i animacyjnych) przeprowadzono:

- szereg konsultacji z psychologiem, terapeutą środowiskowym i rodzinnym, neurologopedą, logopedą, lekarzem, prawnikiem, doradcą zawodowym, specjalistą w zakresie pomocy społecznej; warsztaty dla dzieci i młodzieży z umiejętności radzenia sobie z emocjami, treningu zastępowania agresji, treningu umiejętności społecznych, warsztatów socjoterapeutycznych, psychoedukacyjnych, profilaktycznych i zajęć reedukacyjnych;
- społeczną kampanię informacyjną „Porozmawiajmy o dzieciach” z podsumowującą konferencją dotyczącą więzi, tożsamości, dyskryminacji i traumy wśród dzieci, która miała na celu naświetlenie problemów i wypracowanie dla nich systemowych rozwiązań;

- cykl warsztatów z podstaw programowania i tworzenia ciekawych projektów elektronicznych skierowanych do dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji rozwijających ich pasje i zachęcających uczestników do budowania swojej dalszej ścieżki edukacyjnej w branżach związanych z nowoczesnymi technologiami. Warsztaty obejmowały swoim zakresem podstawy tworzenia gier i programowania oparte na grze Minecraft, grafiki 2D oraz cyberbezpieczeństwa;
- cykl warsztatów dla dzieci i młodzieży mających na celu uwrażliwienie i poszerzenie ich wiedzy na temat zdrowia psychicznego. Zorganizowano punkt konsultacyjny ze specjalistami dla dzieci i młodzieży z dyżurami psychologa, terapeuty uzależnień, terapeuty środowiskowego i neurologopedy. Zrealizowano również warsztaty socjoterapii z wykorzystaniem metod arteterapii.

Wdrażanie działań przeciwdziałających przemocy w tym w szczególności wobec dzieci i kobiet.

W ramach działań CF (edukacyjno-szkoleniowych, warsztatowych i animacyjnych) przeprowadzone zostały:

- na obszarze Projektu 5 ROŁ w ramach CF dla funkcji społecznej zlokalizowanej na Piotrkowskiej 118, działania szkoleniowo-instruktażowe zwiększające umiejętności kobiet w zakresie samoobrony i wspierające budowanie ich poczucia bezpieczeństwa. Działania polegały na nauce podstawowych technik samoobrony, WenDo, podstaw pierwszej pomocy oraz nabyciu umiejętności zachowania się w sytuacjach zagrożenia. Uczestniczkami kursów w szczególności były kobiety ze środowisk wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem oraz kobiety narażone na działania zagrażające ich poczuciu bezpieczeństwa. Działania te prowadzone były dla kobiet w 2 grupach wiekowych (11-15 r. ż i powyżej 16 r. ż). Oprócz działań szkoleniowych, także w dwóch grupach wiekowych (14-18 r. ż i powyżej 18 r.ż.) prowadzone były działania doradcze w postaci warsztatów psychologicznych, które koncentrowały się na zagadnieniach związanych z asertywnością, nauką reagowania na przemoc, wzmacnianiu poczucia własnej wartości, rozwijaniu inteligencji emocjonalnej, nawiązywaniu i utrzymywaniu pozytywnych relacji i efektywnej komunikacji. W przypadku grupy osób powyżej 18 r. ż dodatkowo w ramach realizowanych warsztatów rozwijane były kompetencje rodzicielskie, w szczególności w zakresie wpływu przemocy domowej na dzieci,
- bezpłatne, regularne konsultacje niezbędne w sytuacjach wymagających interwencji i porady, polegające na zapewnieniu pomocy psychologicznej i prawnej kobietom, które doświadczają przemocy lub są nią zagrożone, na obszarze Projektu 2 ROŁ w ramach cross-financingu dla Komendy Miejskiej Policji zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30 oraz ul. Tuwima 12a.
- działania zwiększające umiejętności kobiet z obszaru Projektu 2 ROŁ i jego najbliższej okolicy w zakresie samoobrony i pomocy przedmedycznej oraz wspierające budowanie ich poczucia bezpieczeństwa.

6. PODSUMOWANIE – WNIOSKI

Osiągnięcie celów rewitalizacji oraz realizacja zamierzonych kierunków działań określonych w Gminnym Programie Rewitalizacji to kluczowy aspekt, dzięki któremu obszar poddany rewitalizacji ma szansę na wyjście ze stanu kryzysu oraz zminimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych i technicznych. Szczegółowa diagnoza strefy wielkomiejskiej, która podlega rewitalizacji, pomaga doprecyzować jakie zmiany zasły w danym roku, jaki trend, w odniesieniu do wymienionych wcześniej stref, można zaobserwować oraz czy zamierzone działania pozytywnie wpływają na stan strefy wielkomiejskiej.

Analiza poszczególnych wskaźników określonych dla każdego z celów rewitalizacji, potwierdza, że obszar objęty rewitalizacją nadal negatywnie wyróżnia się na tle pozostałej części miasta w badanych sferach z wyłączeniem sfery gospodarczej. Dysproporcje te, w większości przypadków, z roku na rok się zmniejszają, jednak nie na tyle, by zmiany w przestrzeni miejskiej były wprost zauważalne.

Jednym z głównych celów rewitalizacji jest osiągnięcie spójności społecznej w całym mieście, co każdego roku jest sukcesywnie realizowane. Bardzo trudne do zmiany, a być może nieosiągalne w tak krótkim czasie są jednak różnice m.in. w gęstości zaludnienia, gdzie na obszarze rewitalizacji środkowa i wschodnia część Starych Bałut od lat odznacza się największą koncentracją mieszkańców oraz w kwestii średniej wieku i dominacji młodszej populacji w centrum miasta, a seniorów na terenach dzielnic oddalonych od centrum, gdzie przeważają tzw. blokowiska. Zmiany w tych obszarach zależą w dużej mierze od wysycenia centrum miasta zabudową mieszkaniową oraz jej dostępnością i atrakcyjnością dla mieszkanki i mieszkańców. Zgodnie z założeniami polityki przestrzennej Łódź stawia na „powrót do centrum”, co jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu pilotażowego przez EU-Consult Sp. z o.o. z w 2016 roku⁶, łatwiejsze będzie do osiągnięcia w przypadku wyraźnej poprawy stanu istniejącej substancji mieszkaniowej, wyposażeniu jej we wszystkie sieci oraz media i wprowadzeniu zieleni oraz przy wzroście liczby nowych inwestycji w strefie wielkomiejskiej. Taka zmiana jest jednym z kluczowych celów programu rewitalizacji ale skala prowadzonych działań nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb. Głębsze analizy w tym zakresie, szczególnie co do aktywności podmiotów prywatnych, powinny zostać przeprowadzone w ramach ewaluacji programu rewitalizacji.

Od 2022 roku odnotowywany jest powrót pozytywnego trendu widocznego już przed pandemią SARS-Cov-2 odnoszący się do redukcji negatywnego zjawiska jakim jest bezrobocie w mieście. Mimo, iż zauważalne są spadki odsetka osób bezrobotnych w Łodzi, to jednak nadal na mapach ukazujących natężenie bezrobocia oraz bezrobocia długotrwałego obszar rewitalizacji, a zwłaszcza newralgiczne strefy, gdzie to bezrobocie jest najintensywniejsze jak m.in. w centrum Starych Bałut, Starego Polesia czy na Górnej Północ, wyróżniają się negatywnie na tle miasta. Obecnie, podobnie jak w roku 2022, niemal dwa razy częściej bezrobocie dotyka osoby na obszarze rewitalizacji niż poza nim. Warto nadmienić, że o ile dla całego miasta poziom bezrobocia wyniósł ok. 5,5% to na obszarze rewitalizacji sięgał on niemal 8% podczas gdy w populacji poza tym obszarem wyniósł ok. 4,4 %. Nie są to jednak poziomy alarmujące niemniej wskazują na potrzebę intensywniejszego wspierania mieszkańców centrum Łodzi różnymi narzędziami rynku pracy. Istotne jest tu zwłaszcza zajęcie się grupą osób długotrwale bezrobotnych, których w Łodzi mamy niespełna 3% przy czym na obszarze rewitalizacji odsetek ten sięga 4,5 %. Cieszy wyraźny spadek tej kategorii osób bezrobotnych, nie tylko

⁶ <http://centrumwiedzy.org/badania-analizy-inwentaryzacje/wybor-miejsca-zamieszkania/>

niższy niż przed pandemią ale najniższy w toku obserwacji od 2016 roku. Niepokojący jest nieznaczny wzrost bezrobocia w grupie 50+, dlatego należy po pierwsze nadal monitorować trend i roczne zmiany, reagując na pojawiające się negatywne zmiany jak też szukać alternatyw oraz sposobów aktywizacji tejże społeczności, a także stale podejmować działania zaradcze, które sukcesywnie pozwolą mierzyć się z bezrobociem w Łodzi. Ciekawy trend zaobserwować można także w przypadku liczby beneficjentów zasiłków. Do 2021 roku notowano spadek wartości udzielanej pomocy w postaci zasiłku stałego oraz liczby osób z niego korzystających, natomiast w 2022 roku wartość tego zasiłku wzrosła. W 2023 roku sytuacja nieco się zmieniła, ponieważ wzrosła nie tylko kwota przekazywanego wsparcia, jak również liczba osób ogółem, która korzysta z tego typu świadczeń, zwłaszcza w enklawach takich jak: Stare Bałuty czy Stary Widzew, czego przyczyną może być rosnąca inflacja i większe potrzeby mieszkańców w kwestii społecznego wsparcia oraz poprawy kondycji gospodarstw domowych. Pozyskane dane nie pozwalają jednak na stawianie jednoznacznych wniosków, co do przyczyn tego zjawiska czy rekomendacji dotyczących dalszych działań.

Negatywnie prezentują się również wskaźniki, które nawiązują do liczby wykroczeń oraz zakłóceń porządku publicznego. Natężenie tychże zjawisk systematycznie wzrasta i jest znacznie większe na obszarze rewitalizacji (a zwłaszcza wzdłuż ul. Piotrkowskiej), niż w pozostałej części miasta. Może wiązać się to z tym, że obszar ten wysycony jest punktami usługowymi, w tym gastronomicznymi, jest atrakcją turystyczną, został objęty rewitalizacją, co dodatkowo podniosło jego walory i jest miejscem popularnym do spędzania wolnego czasu oraz miejscem spotkań Łodzian i turystów. Wdrożyć i rozwijać należy zatem działania prewencyjne, które mogłyby zminimalizować problem jak np. instalacja kamer monitoringu miejskiego czy oświetlenia.

W kwestii społecznej optymistyczne jest jednak to, że mieszkańcy, zwłaszcza w strefie objętej rewitalizacją, chętniej uczęszczają do bibliotek i ich filii, a co za tym idzie wzrasta intensywność czytelnictwa. Ta dynamiczna zmiana w 2023 roku może wiązać się z otwarciem nowych instytucji takich jak np. Biblioteka Mediateka MeMo, nowych filii czy w polepszeniu się funkcji (w tym możliwości wypożyczania e- booków) i wyposażenia bibliotek, które teraz są dostępne dla mieszkańców w porównaniu do roku 2019.

Trend wzrostowy pojawia się również w przypadku aktywności obywatelskiej. Obszar rewitalizacji wyróżnia się na tle miasta zwiększającą się liczbą rejestrowanych organizacji pozarządowych, zwłaszcza w dawnej dzielnicy Śródmieście i w części Starego Polesia, oraz większym, niż w 2022 roku, uczestnictwem mieszkańców w przygotowywaniu wniosków do Budżetu Obywatelskiego. Pokazuje to, że warto jest wdrażać działania promocyjne i edukacyjne także poza obszarem rewitalizacji, które mogłyby bardziej zaktywizować mieszkańców pozostałej części miasta.

Pozytywnym aspektem w realizacji GPR, dzięki któremu stale zmienia się wizerunek miasta i jego centrum jest nieznaczna, lecz systematyczna w 2023 roku, poprawa stanu budynków w gminnej ewidencji i rejestrze zabytków. Zmiany w tym aspekcie są niewielkie, dlatego wymagana jest intensyfikacja prac, dążenie do jak najlepszej poprawy jakości tkanki miejskiej oraz zabytków, próba pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację programów inwestycyjnych oraz udzielanie dotacji i wsparcia dla prywatnych właścicieli, także na obszarach nie objętych rewitalizacją. Krajobraz oraz estetyka miasta są ożywiane poprzez przyrost potencjału zieleni urządzonej, który wiąże się z tworzeniem dostępu m.in. do zieleni, miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz wyposażonych w źródła wody. W 2023 zanotowano niewielkie, w stosunku do danych z 2022 roku, zmniejszenie się ubytku potencjału zieleni urządzonej, co w przeważającej części miało miejsce w parkach miejskich,

dzięki temu miało to wpływ na powstanie nowych lub większych powierzchniowo terenów zielonych na rzecz np. usunięcia drzew i krzewów.

Celem prowadzonej rewitalizacji w strefie wielkomiejskiej Łodzi jest także wspieranie lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc do lokalizowania biznesów czy uatrakcyjnianie centrum i przyciąganie nowych przedsiębiorców. Dane z 2023 roku pokazują jednak, że liczba nowo otwartych firm po raz pierwszy od 2016 roku była w Łodzi niższa niż liczby firm, które w tymże roku zostały wyrejestrowane. Zjawisko to co prawda nie dotyczy obszaru rewitalizacji ale wskazuje na trudną sytuację w kontekście przedsiębiorczości w całym mieście. We wcześniejszych latach, nawet w okresie pandemii, obserwowaliśmy przewagę liczby działalności zakładanych nad wyrejestrowanymi. Dodatkowo warto wspomnieć, że liczba nowo rejestrowanych działalności jest podobna do roku 2021 i 2022, zatem obserwowana zmian wynika ze znacznie wyższej niż w poprzednich latach liczby zamykanych firm. Zjawisko to z pewnością wymaga dalszych analiz w celu jego oceny, zwłaszcza co do rodzaju i wielkości działalności, których liczba spada oraz ewentualnego wypracowania mechanizmów wspierania kondycji łódzkich firm. Warto wspomnieć, że nie zawsze przyrost liczby rejestrowanych DG jest zjawiskiem pozytywnym (możne np. wynikać z wymuszania przechodzenia pracowników na jednoosobową działalność w celu optymalizacji kosztów przez pracodawców).

Kondycja przedsiębiorstw nie wpłynęła znacząco na poziom zadłużenia lokali użytkowych wynajmowanych przez gminę. Od 2020 roku odsetek ten utrzymuje się na podobnym poziomie (ok. 25% lokali ma opóźnienia w płatnościach). Niezmienne jest także lokowanie się firm przy ul. Piotrkowskiej oraz w bloku urbanistycznym ograniczonym ulicami Żeromskiego, Zielona, Sienkiewicza i Radwańska, dzięki czemu obszar rewitalizacji pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych rejonów.

Obszar rewitalizacji nadal bardzo słabo wypada w kwestii liczby mieszkań komunalnych z tzw. „kopciuchami” czyli mieszkań, które opalane są paliwami stałymi. Ich duża liczba na obszarze rewitalizacji przyczynia się do dużego udziału szkodliwej małej emisji zwłaszcza na terenie Starych Bałut czy Starego Polesia i jest to bardzo widoczne na tle pozostałej części miasta. Proces rewitalizacji oraz związane z nim inwestycje w infrastrukturę mogą kluczowo przeciwdziałać temu zjawisku. Działania, które należy zintensyfikować już nie tylko w strefie wielkomiejskiej, ale także w pozostałej części miasta to przede wszystkim: dalsze remonty budynków mieszkalnych oraz podłączanie ich do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, rozwój programów dotyczących wymiany pieców i dotacji dla wspólnot mieszkaniowych i prywatnych właścicieli oraz ograniczenie emisji komunikacyjnej poprzez unowocześnienie i ekologiczne zastosowania w transporcie miejskim, a także zmniejszanie ruchu samochodowego w rejonie centrum.

Poziom deficytu dostępu do transportu publicznego na obszarze rewitalizowanym w zasadzie nie występuje w odróżnieniu do obszarów otaczających. Do jedynych wyzwań w tej strefie zaliczyć można korki w miejscach, gdzie prowadzone są inwestycje, remonty oraz prace związane z wytycznymi zawartymi w GPR, które mogą często utrudniać przemieszczanie się mieszkańców.

7. ZAŁĄCZNIKI

- ZAŁĄCZNIK 1.: INFORMACJA O REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ